

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ – Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ**

ΝΤΑΝΑΣΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΦΛΩΡΕΝΤΙΟΣ

ΤΡΙΜΕΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΝΑΚΟΥΔΗΣ Λέκτορας Καθηγητής Π.Θ.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Λέκτορας Καθηγητής Π.Θ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ Επίκουρος Καθηγητής Π.Θ.

ΒΟΛΟΣ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2010

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 8286/1
Ημερ. Εισ.: 24-03-2010
Δωρεά: Συγγραφείς
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΠΜ
2010
NTA

Στο ανιψιό μου Κωνσταντίνο,

Στην αδελφή μου Μαρία,

Και σε όλους όσους μας στήριξαν.

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί το επιστέγασμα της προσπάθειας για ολοκλήρωση των σπουδών μας. Εκτός από την προσωπική μας προσπάθεια περιέλαβε και την ηθική και υλική συμβολή κάποιων ανθρώπων που θεωρούμε τιμή μας και υποχρέωση μας να τους αναφέρουμε.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θέλουμε να εκφράσουμε στον επιβλέποντα καθηγητή μας κ. Κανακούδη Βασίλειο, για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε από την αρχή της ανάθεσης της διπλωματικής, αλλά και για την υπομονή του που μας περιέβαλε στις δύσκολες περιόδους εκπόνησης της. Με την καθοδήγηση του συνέβαλε ουσιαστικά στην ολοκλήρωση της συγκεκριμένης διπλωματικής. Οι γνώσεις που μας μετέφερε λόγω της εμπειρίας του με το αντικείμενο της μελέτης υπήρξαν καθοριστικές για την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης εργασίας.

Για την περάτωση της συγκεκριμένης εργασίας ήταν απαραίτητη η αποστολή οικονομικών στοιχείων από τις ΔΕΥΑ που αναφέρονται στην εργασία. Πολλές ΔΕΥΑ ανταποκρίθηκαν θετικά στην έκκλησή μας καθώς τα στοιχεία που μας διέθεσαν ήταν απαραίτητα για την έρευνα που έγινε, ιδίως στο τέταρτο κεφάλαιο. Ευχαριστούμε θερμά όλους υπαλλήλους των ΔΕΥΑ αυτών για την ευγένεια και τον επαγγελματισμό τους αλλά κυρίως για την κατανόηση που έδειξαν για την διεκπεραίωση της πτυχιακής μας. Η συμβολή τους ήταν καταλυτική και η βοήθεια που μας πρόσφεραν καθοριστική.

Τέλος, ιδιαίτερες ευχαριστίες στις οικογένειες μας που μας στήριζαν υλικά αλλά κυρίως ψυχολογικά σε αυτό το μακρύ ταξίδι της γνώσης.

Ευχαριστίες	
Περίληψη	1
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
1.1 Αντικείμενο	4
1.2 Ιστορική Αναδρομή	4
1.3 Διάρθρωση Διπλωματικής	6
2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ	7
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
2.2 ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ	8
2.3 Η ΟΔΗΓΙΑ ΠΛΑΙΣΙΟ WFD 2000/60/EC	9
2.3.1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ	9
2.3.2. ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΠΛΑΙΣΙΟ	10
2.3.3. ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε. ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ	12
2.4 ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ	13
2.5 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ – ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ ΝΕΡΟΥ	13
2.5.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
2.5.2. ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	14
2.5.3. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ	15
2.5.4. ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ	16
2.5.5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	17
2.5.5.1. Η οδηγία WFD 2000/60/EC και η ανάκτηση κόστους στην ελληνική πραγματικότητα	17
2.5.5.2. Υπηρεσίες νερού, Φορείς παροχής υπηρεσιών, χρήστες και ρυπαντές	17
2.5.5.3. Συνιστώσες του συνολικού κόστους Υπηρεσιών νερού	18
2.6 ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ	19
2.6.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	20
2.6.2. ΚΟΣΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	20
2.6.3. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ	22
2.6.4. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΧΡΗΣΤΕΣ – ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ	

ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ	22
2.7 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	24
2.8 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ	30
2.9 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ AQUALIBRIUM	32
2.10. ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΝΕΡΟΥ	32
 3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ AQUALIBRIUM – Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	34
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	35
3.2 ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	36
3.3 ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ	38
3.4 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΙΑ	40
3.4.1. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΦΟΝΤΟ	40
3.4.2. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	41
3.4.3. ΣΧΕΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ	41
3.4.4. ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	42
3.5 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΒΕΛΓΙΟ	43
3.5.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	43
3.5.2. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΑΠΟ ΠΛΕΥΡΑΣ ΚΡΑΤΟΥΣ	43
3.5.3. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	44
3.5.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	46
3.6 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ	52
3.6.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	52
3.6.1.1. Υδάτινοι Πόροι	52
3.6.1.2. Νομικό Πλαίσιο	52
3.6.2. ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	52
3.6.2.1. Έλεγχος και Νομοθεσία	52
3.6.2.2. Ενημέρωση των καταναλωτών	53
3.6.3. ΧΡΕΩΣΕΙΣ ΝΕΡΟΥ	54
3.6.4. ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	54
3.6.5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	55
3.6.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	56
3.7 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ	57
3.7.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	57

3.7.2. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	58
3.7.3. ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ 1995-2002	60
3.7.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	61
3.8 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΔΑΝΙΑ	62
3.8.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	62
3.8.2. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	62
3.8.3. ΤΕΛΗ ΧΡΕΩΣΗΣ ΝΕΡΟΥ	63
3.8.4. ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	64
3.8.5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	64
3.8.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	66
3.9 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	67
3.9.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	67
3.9.2. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	68
3.9.2.1. Έλεγχος και Νομοθεσία	68
3.9.2.2. Ο ρόλος των ρυθμιστικών Παραγόντων	69
3.9.3. ΧΡΕΩΣΕΙΣ	70
3.9.4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	71
3.9.5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	72
3.9.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	74
3.10 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΙΡΛΑΝΔΙΑ	75
3.10.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	75
3.10.2. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	76
3.10.2.1. Συμβάσεις και Διαφάνεια	77
3.10.2.2. Τέλη χρήσης του νερού	77
3.10.2.3. Κατανάλωση	78
3.10.2.4. Ο ρόλος των φορέων	78
3.10.3. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	78
3.10.3.1. Πρωταγωνιστές και ιδρύματα που συμμετέχουν	78
3.10.3.2. Αντιδράσεις	79
3.10.3.3. Υφιστάμενη Νομοθεσία	80
3.10.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	80
3.11 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ	83

3.11.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	83
3.11.2. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	84
3.11.3. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ	85
3.11.4. ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	87
3.11.5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ	87
3.11.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	89
3.12 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ	90
3.12.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	90
3.12.2. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ	91
3.12.3. ΤΕΛΗ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΥΣΑΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ	92
3.12.4. ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	92
3.12.5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	93
3.12.5.1. Ρυθμιστικοί παράγοντες μεταρρύθμισης	93
3.12.5.2. Πρόγραμμα Aqualibrium - Ποιότητα Νερού	94
3.12.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	94
3.13 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	96
3.13.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	96
3.13.2. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	97
3.13.2.1. Έλεγχος και Διαδικασίες	97
3.13.2.2. Χρηματοδοτήσεις – Επιδοτήσεις	98
3.13.2.3. Κατανάλωση	98
3.13.3. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	98
3.13.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	99
3.14 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΟΛΛΑΝΔΙΑ	101
3.14.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	101
3.14.2. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	101
3.14.3. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	102
3.14.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	103
3.15 Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	104
3.15.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	104
3.15.2. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	106
3.15.3. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ	107

3.15.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	108
4. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ	
ΕΛΛΑΔΑ	109
4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	110
4.2. ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΑ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ	110
4.2.1. ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ – ΕΙΔΗ ΤΙΜΟΛΟΓΙΩΝ	110
4.2.2. ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΙΔΟΥΣ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ	111
4.3. ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΔΕΥΑ	112
4.3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	112
4.3.2. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΙΜΟΛΟΓΙΩΝ	112
4.4. Η ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΕΡΕΥΝΑ	114
4.4.1. ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	114
4.4.2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	116
4.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	117
4.5.1 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΙΜΩΝ ΕΠΙΠΕΔΩΝ ΧΡΕΩΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ	
ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ	117
4.5.2. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΙΜΩΝ ΧΡΕΩΣΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	128
4.5.3 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΤΙΜΩΝ ΧΡΕΩΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ	139
5. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	142
6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	143

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην βιβλιογραφία υπάρχουν αρκετές δημοσιεύσεις σχετικά αναγνώριση της πραγματικής αξίας του νερού ως κοινωνικό αγαθό. Είναι άξιο θαυμασμού το ότι αν γίνει μία απλή έρευνα με την λέξη νερό στον παγκόσμιο ιστό υπάρχουν περίπου 895,000,000 δημοσιεύματα που αναφέρονται σε αυτό. Πράγμα που σημαίνει ότι το νερό ως κοινωνικό αγαθό είναι μείζονος σημασίας για ολόκληρη την ανθρωπότητα. Η εργασία αυτή ασχολείται με την οικονομική πλευρά του που οδηγεί στην πλήρη ανάκτηση του κόστους του, τόσο στον ελληνικό όσο και στον ευρωπαϊκό χώρο πραγματευόμενη την εναρμόνιση των χωρών της ΕΕ στο πρόγραμμα *aqualibrium* το οποίο έχει ως βάση του το νόμο πλαίσιο για τα νερά WFD 2000. Είναι αισθητό παρότι υπάρχουν αρκετά στατιστικά στοιχεία διαθέσιμα δεν υπάρχει μια πλήρης έρευνα για την τιμολογιακή πολιτική του νερού στην Ελλάδα, αφού ελάχιστες μελετούν συστηματικά την συσχέτιση των αντίστοιχων φορέων παροχής και διάθεσης ποσίου νερού (ΔΕΥΑ) με τις μεταξύ τους συγκρίσεις τιμών ανάλογα με την ποσότητα καταναλισκόμενου νερού.

Γενικότερος στόχος είναι η αναγνώριση της πραγματικής αξίας του νερού που αποτελεί τη μόνη εγγύηση για τη βιώσιμη διαχείριση του. Η σωστή κοστολόγηση του νερού στηρίζεται στην βιώσιμη διαχείριση υδάτινων πόρων, την διαχείριση της ζήτησης του νερού και τέλος τη διαμόρφωση του πραγματικού κόστους του. Η πλήρης αξία του νερού υπολογίζεται με την αναγνώριση, τον υπολογισμό και την ένταξη στην οικονομική αξιολόγηση των εξής βασικών παραγόντων:

1. Άμεσο κόστος
2. Κόστος ευκαιρίας
3. Περιβαλλοντικό κόστος

Λόγω του ελλειμματικού υδατικού ισοζυγίου θα πρέπει να επιτευχθεί αφενός ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων και αφετέρου μια σωστή τιμολογιακή πολιτική με χρήση οικονομικών μεθόδων που θα εναρμονίζεται πλήρως στην οδηγία-πλαίσιο για τα νερά και θα οδηγήσει σε πλήρη ανάκτηση κόστους. Η σημαντικότερη συνεισφορά της οδηγίας 2000/60 είναι η δημιουργία ενός πλαισίου διαχείρισης που περιλαμβάνει πολιτικές και μέτρα, όπως η τιμολόγηση των υπηρεσιών του νερού με βάση την ανάκτηση του συνολικού κόστους. Βεβαίως η αντιμετώπιση του νερού ως οικονομικού αγαθού δεν είναι συνώνυμη ούτε με κατακόρυφες αυξήσεις στα τιμολόγια με αρνητικά σε ότι αφορά στην κοινωνική αποδοχή των μέτρων, ούτε με πρακτικές με σκοπό τη συγκέντρωση επιπλέον εσόδων για την κάλυψη τυχόν ελλειμμάτων κακοδιαχείρισης.

Στην επόμενη φάση της εργασίας γίνεται διερεύνηση της εναρμόνισης χωρών της Ε.Ε. στο πρόγραμμα *Aqualibrium* το οποίο βασίζεται στις θεμελιώδεις αρχές της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Νερά WFD2000/60/EC. Η Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά, που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 23η Οκτωβρίου 2000, θεσπίζει πλαίσιο για την κοινοτική δράση στον τομέα της πολιτικής του νερού και θέτει σαφείς στόχους για μια καλύτερη κατάσταση που επιτυγχάνεται για όλα τα ευρωπαϊκά νερά. Είμαστε πεπεισμένοι ότι τα αποτελέσματα του *Aqualibrium* που συνοψίζονται στην παρούσα εργασία είναι μεγάλου ενδιαφέροντος καθώς αναλύουν το θεσμικό νομικό πλαίσιο διαχείρισης νερού των συμμετεχόντων χωρών και πως αυτό θα συμβαδίσει με το ενιαίο νομικό πλαίσιο όπως αυτό καθορίστηκε μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων των χωρών που λαμβάνουν μέρος στη

συζήτηση σχετικά με την βέλτιστη παροχή υπηρεσιών στα πλαίσια μιας **‘νέας ευρωπαϊκής πολιτικής προοπτικής του νερού.’**

Τέλος γίνεται διερεύνηση της κοστολόγησης του νερού σε ένα δείγμα εκατό περίπου ΔΕΥΑ σε όλη την επικράτεια της Ελλάδας για ένα μέσο νοικοκυριό τριών ατόμων για συγκεκριμένες ποσότητες καταναλισκόμενου νερού. Ως γνωστό την διάθεση του νερού στην Ελλάδα την έχουν οι Δημόσιες Εταιρίες Ύδρευσης Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ). Οι ΔΕΥΑ, όντας αυτόνομες υπηρεσίες, έχουν δικό τους διαχειριστικό πλαίσιο τόσο στη διάθεση του νερού όσο και στη τιμολόγηση του. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη μιας ενιαίας τιμολογιακής πολιτικής συνεπακόλουθο του οποίου είναι η παρατηρούμενη διαφοροποίηση πληρωτέου ποσού ανά περιοχή.

Στόχος της έρευνας είναι έπειτα από συγκέντρωση όσο το δυνατό περισσότερων στοιχείων που αφορούν το τιμολόγιο της κάθε ΔΕΥΑ ξεχωριστά, να εξάγουμε συμπεράσματα που αφορούν την τιμολογιακή πολιτική μέσα από διαγράμματα για την κάθε ΔΕΥΑ ξεχωριστά, για κάθε περιφέρεια συγκεντρωτικά αλλά και συγκεντρωτικά ανάλογα με τον πληθυσμό που εξυπηρετεί η κάθε ΔΕΥΑ. Το κόστος της καθαρής χρέωσης των 10 – 100 κυβικών (με βήμα 10 κυβικά) καταναλισκόμενου νερού υπολογίστηκε αναλυτικά ανάλογα:

- με το είδος του τιμολογίου της κάθε επιχείρησης
- το πάγιο του τιμολογίου
- την ποσότητα καταναλισκόμενου νερού
- το ειδικό τέλος 80% σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν. 1069/80
- την προσαύξηση τιμών ύδρευσης, παγίων, ειδικού τέλους με τους αντίστοιχους ΦΠΑ

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα αποτελέσματα του πληρωτέου ποσού εξήχθησαν για χρονική περίοδο ενός μηνός. Αυτό ήταν επιβεβλημένο αφού οι επιχειρήσεις δεν έχουν ίδια χρονική περίοδο έκδοσης λογαριασμού.

Τέλος, οι παράγοντες που ελήφθησαν υπ’ όψιν στους υπολογισμούς είναι ελλειμματικοί εφόσον συνειδητά παραλείψαμε χρεώσεις όπως: συντήρηση υδρομέτρου, τέλη κατασκευής και συντήρησης έργων, τέλη χρήσης αποχέτευσης και αυτό διότι όπως προαναφέρθηκε η κάθε ΔΕΥΑ έχει αυτόνομη τιμολογιακή πολιτική και συμπερασματικά καταλήξαμε στο ότι αυτού του είδους οι χρεώσεις δεν συνάδουν με την πολιτική της πλειοψηφίας των επιχειρήσεων. Αντιθέτως οι παράγοντες που χρησιμοποιήσαμε στους υπολογισμούς μας εμπεριέχονται σε όλες τις ΔΕΥΑ που επεξεργαστήκαμε και σε ορισμένες από αυτές υπάρχουν επιπρόσθετες διευκρινήσεις παραμέτρων οι οποίες παρατίθενται στο 4^ο Κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Αντικείμενο

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως στόχο τη συστηματική μελέτη και διερεύνηση της ‘Τιμολογιακής Πολιτικής του Νερού στην Ελλάδα’ ως αναγκαίο κοινωνικό αγαθό που διατίθεται από τις Δημόσιες Εταιρίες Ύδρευσης Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ). Επίσης μελετάται η εναρμόνιση χωρών της Ευρώπης με την Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά WFD2000/60/EC.

1.2 Ιστορική Αναδρομή

Παρόλο που θεωρείται το πιο κοινό υγρό του πλανήτη μας, και συνηθίζουμε να πιστεύουμε ότι ξέρουμε τα πάντα για αυτό το τόσο άφθονο και απαραίτητο για την ζωή στοιχείο, η αλήθεια είναι ότι μέσα του κρύβει πολλά και θαυμαστά μυστήρια. Από τα αρχαία χρόνια μέχρι και σήμερα το νερό υπήρξε για την ανθρωπότητα πηγή ζωής, πλούτου αλλά και λατρείας, κάνοντας τον άνθρωπο γρήγορα να συνειδητοποιήσει την δύναμη του, κατατάσσοντάς το έτσι ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της φύσης, αλλά ταυτόχρονα προκαλώντας τον σε ένα συνεχή αγώνα για την κατάκτηση αυτού. Χαρακτηριστικό αυτού είναι η αναγκαιότητα του ανθρώπου να επιβιώνει σε παραποτάμιες περιοχές ή σε περιοχές με λίμνες. Κατά την αρχαιότητα οι πόλεις που είχαν τρεχούμενο καθαρό νερό στην διάθεση τους ήταν και αναπτυγμένες αφού χωρίς αυτό ούτε η κτηνοτροφία ούτε η γεωργία μπορούσαν να προοδεύσουν.

Δεν είναι τυχαία η θεοποίηση του από όλους τους αρχαίους πολιτισμούς. Από τους Ινδιάνους και Ίνκας της Αμερικής, αρχαίους Έλληνες και Αιγυπτίους, μέχρι τους Σαμάνους και Βαβυλώνιους της Ασίας, υπήρξε κύριο στοιχείο λατρείας μιλώντας για τις Ναϊάδες και Νεράιδες των πηγών, τις Νηρηίδες των ωκεανών και για κάποιους άλλους "Ντέβα" του νερού. Για τον Θαλή, η πρώτη απόλυτη αρχή των πάντων ήταν το Ύδωρ, από το οποίο είναι δημιουργημένα τα πάντα, σε διάφορους σχηματισμούς και μεταλλάξεις του, ήταν μία ζωτική αρχή του κόσμου, δηλαδή αυτό που έδινε ζωή διεισδύοντας παντού, ακόμη και στο πιο μικρότερο μόνιο μιας πέτρας.

Από την αρχαιότητα η Αθήνα συνδέει την ιστορία της και τη ζωή της με ένα βασικό πρόβλημα: τη λειψυδρία, την ανεπάρκεια δηλαδή του νερού. Και αυτό γιατί τα επιφανειακά νερά ήταν πάντα λιγοστά καθώς δεν υπάρχουν μεγάλα ποτάμια και λίμνες στην Αττική γη. Έτσι η υδροδότηση της πόλης γινόταν κατά το πλείστον από πηγές και από πηγάδια. Παράλληλα υπήρχαν πολλές κρήνες διάσπαρτες μέσα στην πόλη, όπως και πλήθος δεξαμενών, στις οποίες συγκεντρωνόταν βρόχινο νερό.

Από τα γνωστότερα αρχαία υδραγωγεία ήταν το Πεισιστράτειο, το οποίο κατασκεύασε ο τύραννος Πεισίστρατος το 530 π.Χ. , μήκους 2.800 μ. και το οποίο αντλούσε νερό από τις πηγές του Υμηττού. Υπήρχαν βέβαια και άλλα μικρότερα υδραγωγεία σε διάφορα σημεία της πόλης λαξευμένα σε σχιστόλιθο ή νεοκατασκευασμένα από κεραμικά τεμάχια συνδεδεμένα με μολύβδο καθώς και υδρομαστεύσεις βοηθούμενες από μικροφράγματα.

Το σημαντικότερο ωστόσο ιστορικά έργο για την υδροδότηση της πόλης των Αθηνών ήταν το Αδριάνειο Υδραγωγείο που κατασκευάστηκε από τον Ρωμαίο Αυτοκράτορα Αδριανό (134 - 140 μΧ.). Ξεκινούσε από τους πρόποδες της Πάρνηθας και κατέληγε στο Λυκαβηττό όπου κατασκευάστηκε η Αδριάνειος Δεξαμενή, στην οποία αποθηκεύονταν τα νερά του υδραγωγείου. Τα νερά διοχετεύονταν με υδατογέφυρες στην πόλη των Αθηνών.

Το Αδριάνειο Υδραγωγείο και η Δεξαμενή λειτούργησαν υδροδοτώντας την περιοχή της

Αθήνας μέχρι την εποχή της Τουρκοκρατίας. Τότε πα το Υδραγωγείο εγκαταλείφθηκε, με αποτέλεσμα να πέσουν τα σαθρά τοιχώματα του και να φραχθεί μεγάλο τμήμα του από χώματα. Έτσι, το Υδραγωγείο περιήλθε σε αχρηστία, όπως και η Δεξαμενή και τα περισσότερα μικρότερα υδραγωγεία που λειτουργούσαν από την αρχαιότητα στην Αθήνα. Υπ' αυτές τις συνθήκες οι Αθηναίοι την περίοδο της Τουρκοκρατίας στράφηκαν στην κατασκευή πηγαδιών στα σπίτια ή στους κήπους τους.

Από την αρχαιότητα υπήρχε το αίνιγμα των βροχοπτώσεων. Επειδή στα βάθη των αιώνων ήταν άγνωστο το φαινόμενο της εξάτμισης οι περισσότεροι αρχαίοι λαοί πίστευαν πως πάνω από τον ουρανό βρίσκονται τεράστιες δεξαμενές νερού που έπεφτε στη Γη ως βροχή, οπότε οι θεοί το αποφάσιζαν. Πάντα όμως υπήρχε η ανησυχία αν θα στέρευαν κάποτε αυτές οι δεξαμενές τι θα γινόταν. Έτσι μακάριζαν τους αρχαίους Αιγυπτίους που δεν είχαν τόσο ανάγκη την θεία βούληση αφού είχαν δίπλα τους τον θεό Νείλο. Δεν μπορούσαν δηλαδή να φανταστούν πως το νερό είναι εκείνο που εξατμιζόμενο δημιουργεί υδρατμούς και πως κάτω από απόλυτα φυσικές συνθήκες μετατρέπεται σε βροχή ή καταιγίδα ή χαλάζι ή χιόνι κ.λπ. Από τότε παραμένει μέχρι σήμερα και η κοινή έκφραση "άνοιξαν οι ουρανοί" σε έντονες βροχοπτώσεις. Δικά λοιπόν ανησυχούσαν οι αρχαίοι για επερχόμενη στέρευση των ουράνιων υδατοδεξαμενών.

Και όμως σήμερα με τις γνώσεις που έχει αποκτήσει ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται την ιδιαίτερη ευλογία της Θείας Πρόνοιας του Θεού από την δημιουργία των υδρατμών που συγκρατούν την ευεργετική θερμότητα λίαν απαραίτητη στη διατήρηση της ζωής στον πλανήτη Γη και για την πλούσια προσφορά του γλυκού νερού, δηλαδή του πόσιμου, που τελικά αποδεικνύεται το πολυτιμότερο προϊόν του πλανήτη μας.

Συνεπώς ακόμη και αν συμβαίνουν καταστρεπτικές πλημμύρες ή ξεχειλίζουν ποταμοί και πλημμυρίζουν πόλεις ή συμβαίνουν καταρρακτώδεις βροχές ή βίαιες νεροποντές τις οποίες η Γη αδυνατεί να συγκρατήσει δεν θα πρέπει να παρασυρόμαστε σε κριτικές της Θείας Φύσης. Και αν συμβαίνουν καταστροφές για τον άνθρωπο αυτές οφείλονται και μόνο στην έλλειψη ασφαλών μέτρων είτε από άγνοια είτε από ολιγωρίες και εξ ιδίων ανθρώπινων έργων. Και τούτο αν σκεφθεί κανείς πως τα αποθέματα του γλυκού νερού στη Γη συνεχώς λιγοστεύουν.

Το Νοέμβριο του 1980 ξεκίνησε η λεγόμενη "10ετία του νερού" που οργάνωσε η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας στον ΟΗΕ¹. Πράγματι στην εναρκτήρια εκείνη συνεδρίαση συνέβη το ακόλουθο παράδοξο και παράλληλα εντυπωσιακό. Ενώ συνηθίζεται πάντα σε παρόμοιες περιπτώσεις να σερβίρονται πλούσια εδέσματα και ποτά, στους συνέδρους εκείνους πρόσφεραν μόνο ένα τσιστ με ένα ποτήρι νερό. Βέβαια οι σύνεδροι δεν αισθάνθηκαν και τόσο άνετα όταν ξεκίνησε τον λόγο του ο αρμόδιος εισηγητής του περίφημου προγράμματος του ΟΗΕ κ. Bradford Morse που υψώνοντας το δικό του ποτήρι με νερό, διακήρυξε επίσημα:

"Αξιότιμοι Κύριοι, αυτό είναι ένα ποτήρι καθαρό νερό για να πιούμε. Το πρόβλημα είναι ότι 2 περίπου δισεκατομμύρια άλλοι άνθρωποι στη Γη, κυρίως στον υποανάπτυκτο κόσμο το στερούνται..."

Οι υπολογισμοί των ειδικών εν προκειμένω παρουσιάζουν ότι το γλυκό νερό στη Γη αντιπροσωπεύει το 3% των ολικών αποθεμάτων. Το υπόλοιπο 97% περιλαμβάνει τα αλμυρά νερά θαλασσών και Ωκεανών. Επίσης ότι η ανθρωπότητα για να μπορέσει να επιζήσει χρησιμοποιεί το 1% των αποθεμάτων, δηλαδή του 3%.

Η γνώση της αλληλεπίδρασης αυτής από εσωτερικούς κύκλους των σημερινών υπαρχουσών θρησκειών είναι συνυφασμένη με αρκετά μυστήρια που εκτελούνται μέσα σε αυτές (όπως **βάπτισμα, αγιασμός των Υδάτων, Τελετές σε ποτάμια, καθαρμούς σωμάτων καθώς και το πόσιμο ή το ράντισμα των πιστών από αυτό, σε βαθμό που αποδεικνύουν την μαγική του δύναμη να επιδρά πάνω στον άνθρωπο**). Αλλά και στις εσωτερικές διδασκαλίες, η ζωή συμβολίζεται με το Ύδωρ, που είναι το κυρίως υπεύθυνο στοιχείο για την ζωή. Στην Ινδική παράδοση, είναι η ενέργεια της ζωής που διαποτίζει τα πάντα, ορατά και αόρατα, σε όλα τα επίπεδα (γιατί και τα πνεύματα και οι θεοί 'ζουν' με αυτή την έννοια) την ονομάζουν πράνα ή Χιβάμ-Πράναμ και στην Κίνα Κι, που σύμβολο της ήταν το νερό.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να προσθέσουμε ότι φαινόμενα παρόμοια παρουσιάζονται στα **φορτισμένα** νερά των Ιαματικών πηγών τις οποίες σήμερα εκατομμύρια άνθρωποι επισκέπτονται σε όλο τον κόσμο κάνοντας χρήση των θεραπευτικών νερών αλλά και λουτρών τους.

1.3 Διάθεσιν της Διπλωματικής

Η εργασία αυτή αποτελείται από 4 κεφάλαια, με πρώτο το παρόν εισαγωγικό που παρουσιάζει το αντικείμενο της παρούσας εργασίας και μια σύντομη ιστορική αναδρομή.

Στο Δεύτερο κεφάλαιο, δίνονται σαφείς ορισμοί του οικονομικού κόστους του νερού και προτείνονται τρόποι για το πώς θα επιτευχθεί η πλήρης ανάκτηση του κόστους του, σύμφωνα με την οδηγία πλαίσιο για τα νερά WFD2000/60/EC. Επισημαίνεται επίσης η αξία του νερού ως κοινωνικό αγαθό, καθώς και τρόποι εξοικονόμησης του.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται πλήρης ανάλυση της τιμολογιακής πολιτικής 11 χωρών της Ε.Ε. και οι προσπάθειες ένταξης και εναρμόνισης της, στο Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Aqualibrium το οποίο περιλαμβάνει μεθόδους και διαδικασίες σύμπραξης ιδιωτικού και δημοσίου τομέα στο τομέα διαχείρισης των υδάτων. Ερευνάται η πιθανότητα πραγματοποίησης του εν λόγω σεναρίου στα πλαίσια των ήδη ισχυόντων κοινωνικοοικονομικών αλλά κυρίως νομικών θεσμών των χωρών.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται αναλυτικά η τιμολογιακή πολιτική 84 ΔΕΥΑ της ελληνικής επικράτειας και υπολογίζεται το πληρωτέο ποσό 10-100 καταναλισκόμενων κυβικών νερού (με βήμα 10m³) λαμβάνοντας υπόψιν μας κοινούς παράγοντες χρέωσης σε όλες τις ΔΕΥΑ καθώς και συμπεράσματα των συγκεντρωτικών ,ανάλογα με τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό ,διαγραμμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Πολιτικές και Μέτρα

με βάση την ανάκτηση κόστους στο νερό

2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το νερό αποτελεί αναμφισβήτητα σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη, την υγιεινή διαβίωση, την ίδια τη ζωή. Το νερό είναι ένα κοινωνικό αγαθό, αναντικατάστατο για την επιβίωση, την υγεία και την οικονομική ανάπτυξη με σημαντική πολιτιστική ή ακόμα και θρησκευτική αξία.

Όμως, αυτή η πηγή ζωής αποτελεί πλέον είδος εν ανεπαρκεία. Η αναγνώριση της πραγματικής αξίας του νερού αποτελεί τη μόνη εγγύηση για τη **βιώσιμη διαχείριση**, τη διατήρηση και την προστασία του, καθώς εκτός των άλλων συντελεί στη δημιουργία και καλλιέργεια αισθήματος ιδιοκτησίας και υπευθυνότητας στους πολίτες. Η σωστή κοστολόγηση του νερού εξυπηρετεί τη βελτίωση της διανομής του νερού και επιπλέον ενθαρρύνει την εξοικονόμησή του. Η Ε.Ε. μέσω της εφαρμογής της Οδηγίας Πλαίσιο για τα νερά προβλέπει στη μακροπρόθεσμη και αειφόρο διαχείριση των υδάτων. Η Οδηγία 2000/60 αποτέλεσε το επιστέγασμα των «*Αρχών Νερού του Δουβλίνου*» και των αρχών που διατυπώθηκαν στη διακήρυξη του Ρίο «Περιβάλλον και Ανάπτυξη» το 1992, συνδυάζοντας ποιοτικούς, ποσοτικούς και οικολογικούς στόχους για την προστασία υδάτινων οικοσυστημάτων και την επίτευξη της καλής κατάστασης όλων των υδάτινων σωμάτων.

Η οικιακή κατανάλωση νερού έχει ιδιαίτερη σημασία εφόσον η διαθεσιμότητα πόσιμου νερού για τις διάφορες χρήσεις στα νοικοκυριά βελτιώνει την ποιότητα ζωής αλλά ταυτόχρονα η κατασπατάλησή του μειώνει τα αποθέματα των φυσικών πόρων και ενισχύει την σπανιότητα του πόρου ιδιαίτερα σε περιοχές φτωχές σε υδατικούς πόρους.

Η παραγωγή νερού απαιτεί επενδύσεις που διακρίνονται σε:

- Επενδύσεις Ύδρευσης,
- Άρδευσης και
- Λοιπών οικονομικών δραστηριοτήτων.

2.2. ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ

Οι Βασικές Αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης που πρέπει να υιοθετήσει η υδατική πολιτική όλων των χωρών είναι οι εξής:

- Ενιαία και ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των τεχνικών, οικονομικών, περιβαλλοντολογικών και κοινωνικών παραμέτρων της διαχείρισης των υδάτινων πόρων.
- Διαχείριση της ζήτησης αντί της προσφοράς του νερού.
- Οικονομική θεώρηση του νερού και κοστολόγηση του σύμφωνα με την πλήρη αξία του.
- Αποκεντρωμένη διαχείριση των υδάτινων πόρων με συμμετοχή και των τελικών χρηστών.

Διαχείριση της ζήτησης του νερού

Διεθνώς η ζήτηση αυξάνεται τρεις φορές πιο γρήγορα από την αύξηση του πληθυσμού της γης. Ταυτόχρονα η συνολική ποσότητα νερού που έχει στη διάθεση της κάθε χώρα παραμένει περίπου σταθερή. Επομένως η πολιτική ανεύρεσης νέων πηγών νερού καταλήγει σε περιβαλλοντολογικό και οικονομικό αδιέξοδο. Άρα υπάρχει ανάγκη χρήσης οικονομικών μεθόδων.

Η οικονομική αξία του νερού έχει υποβαθμιστεί με την υποτιμολόγηση του. Υπολογίζεται ότι η τιμή του κατά μέσο όρο καλύπτει το 1/3 του πλήρους κόστους παροχής του. Αποτέλεσμα η αλόγιστη χρήση του και η συστηματική υποβάθμιση των υδάτινων

συστημάτων. Οι χρήστες επομένως δεν αντιλαμβάνονται την πραγματική αξία του νερού, ενώ στις μέρες μας αυτοί που καταναλώνουν τις μεγαλύτερες ποσότητες πληρώνουν ελάχιστα.

Έχει διαπιστωθεί ότι το 70% του νερού προορίζεται για αγροτική χρήση, το 23% για βιομηχανική, ενώ μόνο το 7% με 8% για ύδρευση. Πρόβλημα εμφανίζεται και στη δομή των τιμολογίων ύδρευσης. Τα τιμολόγια δε λαμβάνουν πλήρως υπόψη τους το κόστος ύδρευσης των διαφόρων κατηγοριών πελατών.

2.3. Η ΟΔΗΓΙΑ ΠΛΑΙΣΙΟ WFD 2000/60/EC

Η οδηγία-πλαίσιο για τα νερά αποτελεί Νομοθετικό Πλαίσιο Κοινοτικής Δράσης στον Τομέα Της Πολιτικής Των Υδάτων Στην Ευρώπη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, κατανοώντας τη σημασία της προστασίας και διατήρησης του υδάτινου περιβάλλοντος στην Κοινότητα, προχώρησε με την εκπόνηση μιας νέας Οδηγίας Πλαισίου που θεσπίζει τις βασικές αρχές μιας βιώσιμης πολιτικής των υδάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η νέα Οδηγία Πλαίσιο, μετά από μια μακρόχρονη περίοδο συζητήσεων και διαπραγματεύσεων μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τέθηκε σε ισχύ στις 22 Δεκεμβρίου 2000.

Ένα από τα νέα στοιχεία που εισήγαγε η Οδηγία 2000/60 είναι ότι για πρώτη φορά στην πολιτική της ΕΕ για το περιβάλλον, ένα νομικό κείμενο προτείνει οικονομικές αρχές και οικονομικά εργαλεία ως βασικά μέτρα για την επίτευξη συγκεκριμένων περιβαλλοντικών στόχων. Με τον τρόπο αυτό η Οδηγία δημιουργεί μια μοναδική ευκαιρία, και ταυτόχρονα πρόκληση, για το συνδυασμό της εμπειρικής έρευνας με την ανάπτυξη πολιτικών διαχείρισης και προστασίας των υδάτινων πόρων.

Μέσα από ένα ιδιαίτερα αυστηρό και απαιτητικό χρονοδιάγραμμα, τα Κράτη - Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλούνται, στα πλαίσια της **Κοινής Στρατηγικής για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60 (Common Implementation Strategy – CIS)** να εφαρμόσουν μία σειρά από δράσεις προκειμένου να εξασφαλίσουν την καλή κατάσταση όλων των υδάτινων σωμάτων μέχρι το 2015. Στις περισσότερες χώρες, η διαδικασία αυτή έχει ήδη ξεκινήσει με την υλοποίηση των πρώτων απαιτήσεων σε σχέση με τα Άρθρα 5 και 6 της Οδηγίας. Συνοπτικά, οι απαιτήσεις για το 2004-2005, εκτός από το χαρακτηρισμό των υδάτινων σωμάτων και τον καθορισμό των συνθηκών αναφοράς, περιλαμβάνουν:

- Το χαρακτηρισμό των λεκανών απορροής ποταμού σε σχέση με την οικονομική σημασία των χρήσεων νερού, των πιέσεων και επιπτώσεων που αυτές προκαλούν στα υδάτινα σώματα.
- Την εκτίμηση του βαθμού ανάκτησης κόστους τουλάχιστον για τους δημόσιους φορείς παροχής υπηρεσιών και τις υπηρεσίες επεξεργασίας λυμάτων/αποβλήτων.
- Την εκτίμηση του ύψους των επιδοτήσεων, της συνεισφοράς των επιμέρους χρήσεων στην ανάκτηση κόστους και τα επίτεδα των έμμεσων επιδοτήσεων μεταξύ χρήσεων και χρηστών.

2.3.1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

- Η αποτροπή της επιδείνωσης, η βελτίωση και η αποκατάσταση των υδατικών συστημάτων των επιφανειακών υδάτων.
- Η επίτευξη του στόχου της καλής οικολογικής και χημικής κατάστασης αυτών καθώς επίσης και η μείωση της ρύπανσης που οφείλεται στις απορρίψεις και εκπομπές επικίνδυνων ουσιών.

- Η προστασία, η βελτίωση και η αποκατάσταση των υπογείων υδάτων. Η πρόληψη της ρύπανσης τους, της επιδείνωσης της κατάστασης τους και έχουν ως στόχο την ισορροπία μεταξύ άντλησης και ανανέωσης.
- Η προώθηση της βιώσιμης χρήσης και εξασφάλιση διαθέσιμων υδατικών πόρων.
- Η μείωση των επιπτώσεων από πλημμύρες και ξηρασίες καθώς και η διατήρηση των προστατευόμενων περιοχών.
- Ουσιαστικά σκοπός της είναι, η προστασία των εσωτερικών επιφανειακών, των μεταβατικών, των παράκτιων και των υπογείων υδάτων και η αποτροπή της περαιτέρω υποβάθμισης όλων των υδάτων και η επίτευξη μιας «καλής κατάστασης» μέχρι το 2015.

2.3.2. ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ – ΠΛΑΙΣΙΟ

- Το νερό θεωρείται μη εμπορικό προϊόν και αποτελεί κληρονομιά που πρέπει να προστατεύεται και να τυγχάνει κατάλληλης μεταχείρισης.
- Πρωταρχικός στόχος είναι η βελτίωση των υδατικών πόρων, ενώ ο έλεγχος της ποσότητας αποτελεί επικουρικό στοιχείο της διαχείρισης. Συνεπώς προβλέπει τη θέσπιση ποσοτικών μέτρων τα οποία θα διασφαλίσουν την καλή ποιότητα των υδατικών πόρων.
- Εκτιμώνται οι ανανεώσιμοι φυσικοί πόροι και επιβάλλεται μακροχρόνιος σχεδιασμός έργων προστασίας τους.
- Η βιώσιμη διαχείριση υδατικών πόρων, που περιλαμβάνει το σχεδιασμό και την εκτέλεση μέτρων προστασίας, γίνεται στο πλαίσιο της ενιαίας λεκάνης απορροής ενός ποταμού.
- Ενσωματώνει την προστασία και τη βιώσιμη διαχείριση των υδατικών πόρων και σε άλλους τομείς της κοινοτικής πολιτικής όπως η ενεργειακή πολιτική, η πολιτική μεταφορών, η γεωργική πολιτική, η αλιευτική πολιτική, η περιφερειακή πολιτική και η τουριστική πολιτική.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω είναι επιτακτική η ανάγκη να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στην πληροφόρηση του κοινού. Τα κράτη μέλη οφείλουν να ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή όλων των μερών στην υλοποίηση της Οδηγίας. Επιπρόσθετα, τα κράτη μέλη, για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού, δημοσιεύουν και θέτουν στη διάθεση του κοινού:

- ✓ Χρονοδιάγραμμα και πρόγραμμα εργασιών, το αργότερο μέχρι το Δεκέμβριο του 2006,
- ✓ Ενδιάμεση επισκόπηση των σημαντικών ζητημάτων διαχείρισης που εντοπίστηκαν, το αργότερο μέχρι το Δεκέμβριο του 2007,
- ✓ Αντίγραφο του προσχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού, το αργότερο μέχρι το Δεκέμβριο του 2008.

Ένα άλλο σημαντικό εργαλείο εφαρμογής της οδηγίας είναι η ανάπτυξη πολιτικών τιμολόγησης του νερού. Η Οδηγία απαιτεί από τα κράτη μέλη, μέχρι το 2010, να αναπτύξουν πολιτικές τιμολόγησης του νερού οι οποίες να παρέχουν κατάλληλα κίνητρα στους χρήστες για να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά το νερό.

Η Οδηγία 2000/60/ EC , γνωστή ως «Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά», αποτελεί το ισχύον νομικό πλαίσιο για την χάραξη πολιτικής υδάτων στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο τελικός στόχος της Οδηγίας είναι η «καλή» οικολογική και χημική ποιότητα όλων των υδατινών σωμάτων μέχρι τον Δεκέμβριο του 2015. Δημιουργεί ένα πλαίσιο προστασίας των υδατικών πόρων και θεωρεί το νερό ως περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό αγαθό. Ένα από τα κύρια εργαλεία που εισάγει η Οδηγία Πλαίσιο είναι η ανάκτηση του κόστους των υπηρεσιών νερού, ορίζοντας ως συνιστώσες αυτού όχι μόνο το οικονομικό κόστος, αλλά και το περιβαλλοντικό κόστος και το κόστος φυσικών πόρων. Παρουσιάζεται η

κατάσταση στην Ελλάδα, τόσο σε θεσμικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο ανάκτησης κόστους από τις επιμέρους χρήσεις νερού, με βάση τις έως τώρα πρακτικές. Τέλος, συζητούνται τα πιθανά προβλήματα από την εφαρμογή της αρχής ανάκτησης κόστους στην ελληνική πραγματικότητα, όπως αυτή διαμορφώνεται μετά το Νόμο 3199/2003.

Δεδομένης λοιπόν της ανεπάρκειας υδατικών πόρων καταλήγουμε στο ότι θα πρέπει να επιτευχθεί αφενός ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων και αφετέρου μια σωστή τιμολογιακή πολιτική με χρήση οικονομικών μεθόδων που θα εναρμονίζεται πλήρως στην οδηγία-πλαίσιο για τα νερά και θα οδηγήσει σε πλήρη ανάκτηση κόστους.

Στην τιμολογιακή πολιτική για το πόσιμο νερό πρέπει αρχικά να ξεκαθαριστούν δυο βασικά σημεία:

- ✓ το νερό αντιμετωπίζεται σαν κοινωνικό αγαθό ή εμπόρευμα
- ✓ κάθε απόφαση για τη διαχείριση ή τιμολόγηση του νερού πρέπει να εναρμονίζεται με την Ευρωπαϊκή οδηγία πλαίσιο WFD 2000/60/EC

Αν δεχθούμε ότι το νερό μπορεί να αντιμετωπιστεί σαν εμπόρευμα, τότε θα πρέπει να δεχθούμε και την πιθανή παραχώρηση της διαχείρισης του στον ιδιωτικό τομέα με όλες τις συνέπειες του βασικού στόχου του υπερκέρδους για τον ιδιώτη (βλέπε πολυεθνική) που θα αναλάβει την διαχείριση.

Οι συνέπειες μιας τέτοιας απόφασης όπως έχει καταδειχθεί διεθνώς είναι:

- ✓ Πολύ υψηλό κόστος υπηρεσιών που οδηγεί σε αποκλεισμό από την παροχή νερού των πολύ φτωχών ή των κατοίκων απομονωμένων περιοχών που είναι ασύμφορες για τον ιδιώτη.
- ✓ Μειωμένους ελέγχους, απόκρυψη προβλημάτων στην ποιότητα, ειδικά όταν ο ιδιώτης διαθέτει τρόπους πίεσης της πολιτικής εξουσίας (δήμους, νομαρχία, περιφέρεια ή και κυβέρνηση).
- ✓ Κατασπατάληση των φυσικών πόρων γιατί ο ιδιώτης ενδιαφέρεται για το άμεσο κέρδος. Όσο πιο πολύ νερό ξοδεύεται τόσο μεγαλύτερο κέρδος θα έχει.

Σήμερα, διεθνώς τα κέρδη διαχείρισης του νερού τα μονοπωλούν 4-5 πολυεθνικές με τις θυγατρικές τους, οι οποίες μόνο ανταγωνιστικά δεν λειτουργούν (καρτέλ). Το δε νερό, ειδικά με τα αναμενόμενα προβλήματα ξηρασίας στη γη, θεωρείται για το μέλλον περισσότερο κερδοφόρο προϊόν και από το πετρέλαιο.

Αν δεχθούμε ότι το νερό είναι κοινωνικό αγαθό και όλοι έχουμε δικαίωμα πρόσβασης σε αυτό, ανεξάρτητα από το που κατοικούμε ή τι εισοδήματα έχουμε, τότε ο μόνος διαχειριστής του θα πρέπει να είναι ένας δημόσιος φορέας.

Ο δημόσιος φορέας μπορεί να λειτουργήσει άριστα και με γνώμονα την κοινωνική προσφορά και την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, αρκεί να υπάρχει πολιτική βούληση.

Η Ε.Ε σήμερα έχει δυστυχώς κατευθύνσεις νεοφιλελεύθερες. Όμως η άνευ περιορισμών ιδιωτικοποίηση στη διαχείριση του νερού, έφερε τέτοια κοινωνική αναστάτωση, όπου εφαρμόστηκε (π.χ. Τοσκάνη Ιταλίας) ώστε να αναζητηθεί και να προωθείται τώρα, μια

ενδιάμεση λύση λιγότερο επώδυνη αλλά το ίδιο ύπουλη, αυτή της σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ).

2.3.3. Τιμολογιακή πολιτική της ΕΕ. Οδηγία πλαίσιο 2000/60

Σύμφωνα με την οδηγία 2000/60 η τιμολόγηση του νερού πρέπει να περιλαμβάνει:

- ✓ το κόστος των υπηρεσιών
- ✓ το κόστος των αρνητικών συνεπειών στο περιβάλλον (συνέπειες στα οικοσυστήματα, υφαλμύριση, υποβάθμιση εδαφών κλπ)
- ✓ το κόστος έργων προστασίας των πηγών από την μείωση των αποθεμάτων τους

Επομένως για να προσδιοριστεί επακριβώς το κόστος και το ποσοστό του που αναλογεί στον κάθε καταναλωτή, πρέπει να προηγηθούν εκτενείς έρευνες καταγραφής των αποθεμάτων, του ρυθμού μείωσης τους, των προβλημάτων ρύπανσης, του κόστους απομάκρυνσης και επεξεργασίας των υγρών λυμάτων. Επίσης πρέπει να διαμορφωθούν συγκεκριμένες προτάσεις για μέτρα εξοικονόμησης στην ποσότητα και βελτίωσης στην ποιότητα του πόσιμου νερού. Σε αυτές πρέπει να αναφέρεται το ακριβές κόστος για την βελτίωση των υποδομών και των παρεχομένων υπηρεσιών, για έργα εξοικονόμησης (πχ. κατασκευή φραγμάτων), για συγκεκριμένα μέτρα στην γεωργία που θα αποβλέπουν στην μείωση της κατανάλωσης αλλά και την προστασία της ποιότητας του νερού. Και επειδή η αντιμετώπιση γίνεται σε λεκάνη απορροής, επιβάλλεται συνεργασία δήμων που συνυπάρχουν στην ίδια λεκάνη. Αυτές όλες οι διαδικασίες, καθοριστικές στον προσδιορισμό του κόστους και της τιμολόγησης, θα πρέπει να έχουν την κοινωνική συναίνεση, άρα χρειάζεται η κοινωνική διαβούλευση, διαφάνεια, δυνατότητα ελέγχου, εκστρατεία ενημέρωσης των κοινωνικών φορέων όπως:

- ✓ δημοτικών συμβουλίων της περιοχής
- ✓ όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης με κατάλληλα διαμορφωμένο υλικό
- ✓ αγροτικών συνεταιρισμών
- ✓ βιομηχανιών - βιοτεχνιών
- ✓ όλων των κατοίκων - καταναλωτών

Επίσης χρειάζονται παράλληλα μέτρα σε άλλους τομείς. Συνδυασμός της πολιτικής του νερού με άλλες πολιτικές, π.χ. στον τομέα της τεχνολογίας, στα αγροτικά, τις υποδομές. Η Ευρωπαϊκή νομοθεσία, κατ' επέκταση και η εθνική νομοθεσία, στη βάση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» κάνει σαφές ότι ο καταναλωτής θα επιφορτιστεί ολόκληρο το κόστος. Αν αυτό το κόστος κατανεμηθεί κύρια στον Δημόσιο φορέα (ουσιαστικά παραμένει ενσωματωμένο, όπως τώρα συμβαίνει, στην φορολογία του κάθε πολίτη) η κατάσταση θα είναι ελεγχόμενη, και το κόστος λογικό. Αν όμως η διαχείριση περιέλθει στον ιδιωτικό τομέα, τότε η κατάσταση θα είναι ανεξέλεγκτη και η κοινωνική διαβούλευση άνευ σημασίας.

Το έδαφος για την παραχώρηση στις πολυεθνικές προετοιμάζεται συστηματικά σήμερα. Ήδη πολυεθνικές έχουν αποκτήσει μετοχές σε Ελληνικούς οργανισμούς Ύδρευσης-αποχέτευσης (π.χ. Σουέζ στη Θεσσαλονίκη) και προς το παρόν είναι παρατηρητές. Οι Δήμοι, με την ανευθυνότητα τους, την αναζήτηση της εύκολης λύσης αυξήσεων στην τιμή μέχρι και 80%, χωρίς πολιτική για το νερό, λειτουργούν μόνο σαν εισπράκτορες και δηλώνουν συνήθως αδυναμία να χειριστούν παρόμοιες καταστάσεις, συμβάλλοντας επίσης ηθελημένα ή άθελα στην κατεύθυνση της ιδιωτικοποίησης.

Και οι πολίτες; Αυτοί δεν έχουν ακόμη αντιληφθεί τι παίζεται στο όνομα του ελλείμματος των υδάτινων πόρων. Θα το αντιληφθούν όταν θα αρχίσουν να δέχονται τις συνέπειες της ιδιωτικοποίησης. Τότε θα ξεσηκωθούν όλοι, δεξιοί, κεντρώοι, αριστεροί, θα δώσουν την δύσκολη μάχη και ίσως την κερδίσουν, όπως αυτό συνέβη και σε άλλες χώρες και ευρωπαϊκές περιοχές.

Μήπως πρέπει να προλάβουμε όλα αυτά και να γίνουμε τώρα ενεργοί πολίτες, διεκδικώντας αυτό που μας ανήκει αλλά με ευαισθησία απέναντι στην υποβάθμιση του φυσικού μας περιβάλλοντος.

2.4. ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ

Η σημαντικότερη συνεισφορά της οδηγίας 2000/60 είναι η δημιουργία ενός πλαισίου διαχείρισης που περιλαμβάνει πολιτικές και μέτρα, όπως η τιμολόγηση των υπηρεσιών του νερού με βάση την ανάκτηση του συνολικού κόστους. Η ανάκτηση κόστους και η τιμολόγηση ως εργαλεία στη διαχείριση υδατικών πόρων έχουν διπλό στόχο:

- ✓ Την παροχή κινήτρων στους χρήστες για την αποδοτικότερη χρήση νερού, την υιοθέτηση μέτρων μείωσης της ρύπανσης και εξοικονόμησης νερού. Μία σωστή τιμολογιακή πολιτική οδηγεί και σε καλύτερο σχεδιασμό έργων, για την κάλυψη των πραγματικών αναγκών, και, ανάλογα με την ελαστικότητα της ζήτησης, οδηγεί επίσης σε χαμηλότερα οικονομικά κόστη και μεγαλύτερο κοινωνικό όφελος.
- ✓ Την εξασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των υπηρεσιών νερού μέσω της κάλυψης του κόστους λειτουργίας και συντήρησης και δανειακής εξυπηρέτησης καθώς και την εξασφάλιση των απαραίτητων κεφαλαίων τόσο για τον εκσυγχρονισμό και την ανανέωση του εξοπλισμού όσο και πιθανώς για τη χρηματοδότηση νέων επενδύσεων.

Βεβαίως η αντιμετώπιση του νερού ως οικονομικού αγαθού δεν είναι συνώνυμη ούτε με κατακόρυφες αυξήσεις στα τιμολόγια με αρνητικά σε ότι αφορά στην κοινωνική αποδοχή των μέτρων αποτελέσματα, ούτε με πρακτικές με σκοπό τη συγκέντρωση επιπλέον εσόδων για την κάλυψη τυχόν ελλειμμάτων κακοδιαχείρισης.

Αυτό που θα κρίνει πάντως την επιτυχία της πολιτικής κοστολόγησης του νερού σύμφωνα με την πλήρη αξία του είναι το κατά πόσον θα γίνει **κοινή συνείδηση στους πολίτες** ότι δεν αποτελεί ένα ακόμη εισπρακτικό μέσον από μέρους των επιχειρήσεων Ύδρευσης - Αποχέτευσης και δεν στοχεύει πουθενά αλλού, παρά μόνο **στην προστασία του πολύτιμου φυσικού αγαθού από τη σπάταλη χρήση και την ποιοτική υποβάθμιση**. Ο τελικός στόχος θα πρέπει να είναι η βελτίωση της ποιότητας και των συνθηκών της ζωής, καθώς και η προσπάθεια αποκατάστασης της σημερινής κοινωνικής αδικίας άλλοι να σπαταλούν και να ρυπαίνουν το νερό και άλλοι να αναγκάζονται να πληρώνουν για να το μεταφέρουν από μακριά ή να το καθαρίζουν.

2.5. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ ΝΕΡΟΥ

2.5.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η τελευταία δεκαετία, κάτω από την πίεση των συχνά αδιέξοδων περιβαλλοντικών προβλημάτων, μπορεί να χαρακτηριστεί και ως η δεκαετία της αναζήτησης εναλλακτικών επιστημονικών, τεχνολογικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών προσανατολισμών, στην κατεύθυνση της επίτευξης τόσο του στόχου της ανάπτυξης και της προόδου, όσο και της προστασίας του περιβάλλοντος και της διαχρονικής συντήρησης της ζωής στη γη. Η παραδοχή της Βιώσιμης Ανάπτυξης για το Περιβάλλον, όπως αυτή ορίστηκε από τον

Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών στα τέλη της περασμένης δεκαετίας και όπως οριοθετήθηκε και διασαφηνίστηκε από τις Παγκόσμιες Διασκέψεις στο Ρίο το 1992 και στη Ν. Υόρκη το 1997, προσπαθεί να εξασφαλίσει ακριβώς την επίτευξη αυτού του διπλού οράματος, προκειμένου να οδηγήσει τον πλανήτη στην κατεύθυνση ενός βιώσιμου μέλλοντος.

Η Διαχείριση των Υδατικών Πόρων, ως επιστημονική προσέγγιση, αλλά και ως επιχειρησιακή πρακτική, βρίσκεται σε άμεση συσχέτιση και εμπλέκεται ενεργά τόσο με τη διαδικασία της ανάπτυξης, όσο και με εκείνη της περιβαλλοντικής πολιτικής. Αυτό είναι φυσικό, αφού το νερό είναι ένα από τα πλέον πολύτιμα και ευαίσθητα περιβαλλοντικά αγαθά, ως ανανεώσιμος φυσικός πόρος, ενώ συγχρόνως συμμετέχει ενεργά στην αναπτυξιακή διαδικασία, αποτελώντας προϋπόθεση για κάθε μορφή οικονομικής ανάπτυξης.

2.5.2. ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Ο επαναπροσδιορισμός της υδατικής πολιτικής σύμφωνα με την παραδοχή και τις αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης, επιβάλλει την υιοθέτηση των τεσσάρων βασικών αρχών, των οποίων η σύντομη παρουσίαση ακολουθεί. Με την υλοποίηση των αρχών αυτών, η διαχείριση του νερού αποκτά τα χαρακτηριστικά της βιωσιμότητας, καθώς επιτυγχάνονται ταυτόχρονα τόσο ο στόχος της διατήρησης της περιβαλλοντικής ακεραιότητας, με την προστασία και αναβάθμιση των υδατικών συστημάτων, όσο και εκείνος της οικονομικής ανάπτυξης, με την ικανοποίηση των αναγκών σε νερό. Οι τέσσερις βασικές αρχές της Βιώσιμης Διαχείρισης των Υδατικών Πόρων, είναι οι εξής:

- ✓ **Ενιαία και ολοκληρωμένη** αντιμετώπιση των τεχνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών και κοινωνικών παραμέτρων της διαχείρισης των υδατικών πόρων. Η προσέγγιση αυτή, ευρισκόμενη στην κατεύθυνση της ολιστικής θεώρησης των περιβαλλοντικών συστημάτων, έρχεται να αντικαταστήσει την παραδοσιακή, όσο και αναποτελεσματική πολιτική της τομεακής και αποσπασματικής διαχείρισης του νερού. Αστικές, αγροτικές, βιομηχανικές, ενεργειακές, τουριστικές και λοιπές δραστηριότητες και χρήσεις του νερού αντιμετωπίζονται ενιαία εντός των φυσικών ορίων της υδρολογικής λεκάνης και του υδατικού διαμερίσματος. Συγχρόνως, με την ολοκληρωμένη διαχείριση των υδατικών συστημάτων, δεν υφίσταται πλέον η αναχρονιστική, όσο και τεχνητή διαφοροποίηση και ανεξάρτητη θεώρηση των ποσοτικών από τις ποιοτικές παραμέτρους.
- ✓ **Διαχείριση της ζήτησης**, αντί της ζημιόγону περιβαλλοντικά, αλλά και αδιέξοδης οικονομικά πολιτικής της διαχείρισης της προσφοράς του νερού. Η λογική της εγκατάλειψης των πηγών του νερού κάθε φορά που αυτές εξαντλούνται ή υποβαθμίζονται και η αναζήτηση διαρκώς νέων υδατικών πόρων αντικαθίσταται από την οικονομικά αποδοτικότερη και συγχρόνως περιβαλλοντικά φιλικότερη πολιτική της διαχείρισης της ζήτησης του νερού, η οποία όπως συνηθίζεται να λέγεται, αποτελεί την πιο φθηνή εναλλακτική λύση για την ικανοποίηση των υδατικών αναγκών.
- ✓ **Οικονομική θεώρηση του νερού**, και κοστολόγησή του σύμφωνα με την πλήρη αξία του, η οποία αντανάκλα την αξία της πλέον πολύτιμης εναλλακτικής ή δυνητικής χρήσης του. Αδυναμία εφαρμογής αυτής της αρχής, το οποίο σημαίνει αντιμετώπιση του νερού είτε ως κοινωνικού αγαθού που πρέπει να παρέχεται δωρεάν, είτε ως χαμηλής αξίας ανανεώσιμου φυσικού πόρου, έχει οδηγήσει σε αναποτελεσματικότητα, καθώς και

σε σπάταλη και περιβαλλοντικά καταστροφική διαχείριση του νερού.

- ✓ **Αποκεντρωμένη διαχείριση των υδατικών πόρων** με την ένταξη και συμμετοχή στην όλη διαδικασία των τελικών χρηστών του νερού, εκπροσώπων δηλαδή όλων των

συναρμόδιων και άμεσα ενδιαφερόμενων τοπικών και κοινωνικών φορέων, καθώς και ανάμειξη και εμπλοκή και του ιδιωτικού τομέα. Το παραδοσιακό, συγκεντρωτικό, διαρθρωμένο σε τομείς ανάλογα με τη χρήση του νερού, διοικητικό σύστημα διαχείρισης, αντικαθίσταται από ένα σύγχρονο, αποκεντρωμένο και βασισμένο στη συμμετοχική προσέγγιση σύστημα. Η διαχείριση του νερού θα πρέπει να γίνεται στο κατώτατο δυνατό διοικητικό επίπεδο, σε άμεση συσχέτιση και με τη διαχείριση των χρήσεων γης.

2.5.3. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

Οι υδατικοί πόροι είναι ούτως ή άλλως πεπερασμένοι και αργά ή γρήγορα θα εξαντληθούν. Οσον αφορά το κόστος εκμετάλλευσης κάθε νέου κυβικού μέτρου νερού από την άλλη πλευρά, αυτό υπολογίζεται σήμερα από τη Διεθνή Τράπεζα ότι θα στοιχίζει στο εξής τρεις φορές περισσότερο από ότι στο παρελθόν. Οι διαπιστώσεις αυτές δίνουν το μέτρο της ανάγκης του επαναπροσδιορισμού των αρχών και των μεθόδων της διαχείρισης των υδατικών πόρων από τη λογική της διαχείρισης της προσφοράς, σε εκείνη της διαχείρισης της ζήτησης, με έμφαση στη χρήση και εφαρμογή οικονομικών κινήτρων και μεθόδων. Αυτός είναι ένας ιδιαίτερα αποτελεσματικός τρόπος ελέγχου των χρήσεων και προσανατολισμού των αναγκών στην κατεύθυνση της εξοικονόμησης και της προστασίας του νερού. Οι ανάγκες σε νερό δεν θεωρούνται πλέον δεδομένες και τα υδατικά αποθέματα ανεξάντλητα, αλλά αντίθετα, η προσπάθεια έχει στόχο την προσαρμογή των αναγκών στα διαθέσιμα υδατικά αποθέματα.

Η επιβολή προστίμων και ποινών για τη ρύπανση του νερού, η χρέωση κάθε μορφής χρήσης του σύμφωνα με την πλήρη αξία του, συμπεριλαμβανομένης και της αγροτικής που σήμερα δεν χρεώνεται, η επιβάρυνση των μεγάλων ή σπάταλων χρηστών με αυξημένα τιμολόγια, (κλιμακωτή τιμολόγηση), οι επιχορηγήσεις, οι φορολογικές απαλλαγές ή οι δανειοδοτήσεις για την εγκατάσταση και χρησιμοποίηση «καθαρών» τεχνολογιών, τεχνολογιών βιολογικού καθαρισμού των αποβλήτων ή τεχνολογιών ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης νερού στη βιομηχανία, καθώς και κάθε μορφής συμπεριφορών και πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον, οι φορολογικές απαλλαγές σε όσους κάνουν ορθολογική χρήση του νερού και δεν υπερβαίνουν κάποια όρια κατανάλωσης, ή σε όσους προστατεύουν ή αποκαθιστούν τα υδατικά συστήματα, η έμμεση φορολόγηση ή η τιμολογιακή επιβάρυνση ουσιών επικίνδυνων για το νερό (τοξικές ουσίες, γεωργικά φάρμακα, λιπάσματα, εντομοκτόνα) αποτελούν μορφές αξιοποίησης οικονομικών εργαλείων που έχουν κατά καιρούς χρησιμοποιηθεί με επιτυχία διεθνώς, στην προσπάθεια για τη δημιουργία κινήτρων για τη βιώσιμη διαχείριση των υδατικών πόρων και την υιοθέτηση φιλικών προς το περιβάλλον συμπεριφορών.

Στη συνέχεια αναφέρονται ενδεικτικά αποτελέσματα από τη χρήση οικονομικών μεθόδων στη διαχείριση του νερού από τη διεθνή εμπειρία:

- ✓ Η κατανάλωση του νερού στην πρώην Ανατολική Γερμανία μειώθηκε εντυπωσιακά, από 400 σε 120 λίτρα/άτομο/ημέρα μεταξύ 1989 και 1994, μετά την ένωση των δύο Γερμανιών, οπότε ακολουθήθηκε η πολιτική της Δ. Γερμανίας, που προβλέπει την τιμολόγηση του νερού με βάση το πραγματικό κόστος του.
- ✓ Στην Iowa των ΗΠΑ, με την επιβολή έμμεσης φορολόγησης κατάφεραν να μειώσουν την χρήση χημικών γεωργικών φαρμάκων και συνεπώς την μόλυνση του νερού κατά 77%

- ✓ Παρόμοιο παράδειγμα αποτελεί και η περίπτωση της βιομηχανικής χρήσης νερού στην Αμερική που λόγω επιβολής προστίμων μειώθηκε από το 1980 έως το 1990 κατά 33%, τη στιγμή κατά την οποία η βιομηχανική δραστηριότητα σημείωνε αύξηση.
- ✓ Στη Γαλλία η εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων και ο χρήστης πληρώνουν» μείωσε την άντληση υπόγειου νερού κατά 15% και τη βιομηχανική χρήση νερού κατά 55% σε μια εποχή που σε άλλες χώρες σημειώθηκαν εντυπωσιακές αυξήσεις, (1970-1989).
- ✓ Στην Ολλανδία τα αποτελέσματα μιας πολιτικής ποινών και φορολόγησης για τη ρύπανση των νερών, έπεισε το 66% των μεγάλων βιομηχανιών να ενσωματώσουν σύγχρονες καθαρές τεχνολογίες επεξεργασίας και ανακύκλωσης του νερού στη λειτουργία τους.

Έχει υπολογιστεί ότι με εφαρμογή μιας αποτελεσματικής πολιτικής στην κατεύθυνση της διαχείρισης της ζήτησης του νερού, κατά μέσον όρο σε όλον τον κόσμο, οι αγρότες έχουν περιθώρια να περικόψουν την κατανάλωση του νερού κατά 10-50%, η βιομηχανία κατά 40-90% και η ύδρευση κατά 30%, χωρίς καμία διαφορά στο οικονομικό αποτέλεσμα, αλλά και χωρίς αυτό να σημαίνει υποβάθμιση της ποιότητας της ζωής.

2.5.4. ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

Σε άμεση συνάρτηση με την πολιτική της διαχείρισης της ζήτησης, βρίσκεται η οικονομική θεώρηση του νερού και η ανάγκη κοστολόγησής του σύμφωνα με την πλήρη αξία του. Η αναγνώριση της οικονομικής αξίας των φυσικών πόρων και συνεπώς και του νερού, αποτελεί όπως είναι γνωστό, κεντρικό στοιχείο της παραδοχής της Αειφόρου Ανάπτυξης για το Περιβάλλον. Το νερό, ως υποκείμενο στο νόμο της προσφοράς και της ζήτησης, έχει μια οικονομική αξία σε όλες τις ανταγωνιστικές του χρήσεις και αυτό θα πρέπει να αναγνωριστεί προκειμένου να γίνει εφικτή η εκτίμηση της πραγματικής του αξίας.

Το κόστος του καθαρισμού του νερού, το κόστος της απορρύπανσης και της αποκατάστασης των υδατικών συστημάτων που έχουν υποβαθμιστεί, καθώς και το κόστος της μεταφοράς νερού από μακριά σε περιπτώσεις εξάντλησης των τοπικών υδατικών αποθεμάτων υπενθυμίζουν, έστω και εκ των υστέρων, ότι η κάθε λογής επέμβαση στους υδατικούς πόρους, είτε με τη μορφή της χρήσης είτε με τη μορφή της ρύπανσης του νερού, υπόκειται στους νόμους της Οικονομίας, μια και έχει ένα κόστος που αργά ή γρήγορα οι πολίτες θα κληθούν να καταβάλουν.

Η υποτιμολόγηση του νερού και η μη θεώρηση του ως οικονομικού αγαθού που ήδη βρίσκεται σε ανεπάρκεια, συμβάλλει στην υποτίμηση της πραγματικής του αξίας, διογκώνοντας το πρόβλημα και οδηγώντας σε αλόγιστη χρήση και υπερεκμετάλλευση. Είναι πλέον διεθνώς παραδεκτό, ότι πολλά από τα σημερινά περιβαλλοντικά προβλήματα αποτελούν νοσηρά συμπτώματα αστοχίας ενός οικονομικού συστήματος που υποτιμολογεί και συνεπώς υποτιμά την πραγματική αξία των περιβαλλοντικών παραμέτρων και αγαθών. Το νερό αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα ενός τέτοιου φυσικού πόρου, η εξάντληση και υποβάθμιση του οποίου σχετίζεται άμεσα με την υποτίμηση της πραγματικής αξίας του.

Η αναγνώριση της οικονομικής αξίας του νερού έχει συστηματικά υποβαθμιστεί μέχρι σήμερα σε όλον τον κόσμο, με την υποτιμολόγηση ή ακόμη και την δωρεάν παροχή του

στις περισσότερες περιπτώσεις. Το γεγονός αυτό οδήγησε αντίστοιχα και σε υποτίμηση της πραγματικής αξίας του νερού από μέρους των χρηστών ή τουλάχιστον δεν βοήθησε καθόλου στη διαδικασία εκτίμησης και αξιολόγησης της πραγματικής του αξίας και αυτή φαίνεται να είναι η αιτία των περισσότερων υδατικών προβλημάτων στις μέρες μας. Οι

κύριοι χρήστες, αυτοί δηλαδή που καταναλώνουν τις μεγαλύτερες ποσότητες, (είναι γνωστό το 70% του νερού που καταναλώνεται παγκόσμια είναι το νερό των αγροτικών χρήσεων, ενώ το 23% το νερό των βιομηχανικών), πληρώνουν το νερό που καταναλώνουν από ελάχιστα έως καθόλου. Το αποτέλεσμα είναι σπατάλη νερού, αλλά και ποιοτική υποβάθμιση του, αφού η ακολουθούμενη πολιτική δεν συμβάλλει στην εκτίμηση της πραγματικής αξίας του πολύτιμου και σε ανεπάρκεια βρισκόμενου αγαθού. Από την άλλη πλευρά, η πρακτική αυτή οδηγεί σε μεγάλη κοινωνική αδικία, αφού στρέφεται άμεσα εις βάρος κυρίως όσων αναγκάζονται να πληρώνουν για να έχουν πρόσβαση σε νερό καλής ποιότητας, και οι οποίοι ας σημειωθεί ότι συνήθως ευθύνονται για ένα μικρό ποσοστό της κατανάλωσης, (μόλις 7-8% για αστικές χρήσεις). Η υποτίμηση της αξίας του νερού έχει ακόμη οδηγήσει σε παροχή χαμηλών υπηρεσιών μεταφοράς, καθαρισμού και διανομής του, καθώς οι πολίτες δεν είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν για τη βελτίωση αυτών των υπηρεσιών.

2.5.5.Οικονομικά εργαλεία στη διαχείριση υδατικών πόρων

2.5.5.1. Η Οδηγία 2000/60 και η ανάκτηση κόστους στην ελληνική πραγματικότητα

Με γνώμονα τις απαιτήσεις της οδηγίας-πλαίσιο, παρουσιάζονται παρακάτω:

1. Οι βασικές οικονομικές αρχές της Οδηγίας-Πλαίσιο, και οι στόχοι στους οποίους αυτές αποσκοπούν.
2. Η κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με την εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας, και την ανάκτηση κόστους από τις επιμέρους χρήσεις.
3. Οι πιθανές συνέπειες και προβλήματα που θα πρέπει να επιλυθούν για την ορθή, περιβαλλοντικά και κοινωνικά ωφέλιμη εφαρμογή των αρχών αυτών.

Το πλαίσιο των οικονομικών αρχών της Οδηγίας 2000/60

Ένας από τους πιο φιλόδοξους στόχους της Οδηγίας, που επηρεάζει άμεσα όλους τους παραγωγικούς τομείς και όλες τις χρήσεις, είναι η πρόταση για ανάκτηση του (συνολικού) κόστους των υπηρεσιών νερού και την επαρκή συνεισφορά των επιμέρους χρήσεων στην κάλυψη αυτού. Η εκτίμηση του βαθμού ανάκτησης του κόστους υπηρεσιών νερού και του εύρους εφαρμογής της αρχής *ο ρυπαίνων πληρώνει* υλοποιείται με τα επόμενα βήματα:

- ✓ Καθορισμός των υπηρεσιών νερού, φορέων παροχής, των χρηστών και των ρυπαντών.
- ✓ Υπολογισμός του συνολικού κόστους υπηρεσιών νερού.
- ✓ Προσδιορισμός του μηχανισμού ανάκτησης του κόστους και κατανομής του στους χρήστες.
- ✓ Υπολογισμός του βαθμού ανάκτησης του οικονομικού κόστους.

2.5.5.2. Υπηρεσίες νερού. Φορείς παροχής υπηρεσιών. Χρήστες και Ρυπαντές

Η Οδηγία διαχωρίζει τις υπηρεσίες από τις χρήσεις νερού προσδιορίζοντας τις υπηρεσίες νερού ως το σύνολο των διεργασιών που παρεμβάλλονται μεταξύ των φυσικών υδατικών πόρων και των χρήσεων. Με βάση τον ορισμό αυτό, υπηρεσίες νερού αποτελούν οποιεσδήποτε ενέργειες που μεταβάλλουν τα βασικά χαρακτηριστικά του φυσικά διαθέσιμου νερού αλλά και του νερού που απορρίπτεται μετά από κάθε χρήση. Σημειώνεται

ότι με βάση τον ορισμό της Οδηγίας, οι χρήσεις νερού περιλαμβάνουν το σύνολο των υπηρεσιών νερού καθώς και οποιεσδήποτε δραστηριότητες που έχουν σημαντική επίπτωση στην κατάσταση του. Ο ορισμός αυτός καλύπτει το σύνολο σχεδόν των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, όπως γεωργία, νοικοκυριά, βιομηχανία, ναυσιπλοΐα, αντιπλημμυρική προστασία, παραγωγή ενέργειας.

Για τον προσδιορισμό των φορέων παροχής υπηρεσιών, των χρηστών και των ρυπαντών πρέπει να καθοριστεί αφενός η γεωγραφική έκταση που καλύπτεται από τις παρεχόμενες υπηρεσίες και αφετέρου το είδος του φορέα που τις παρέχει. Επίσης, απαραίτητος είναι ο καθορισμός του είδους και της έκτασης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις παρεχόμενες υπηρεσίες και χρήσεις. Η γεωγραφική έκταση στην οποία πραγματοποιείται η οικονομική ανάλυση των χρήσεων και υπηρεσιών νερού μπορεί να καθοριστεί με βάση διαφορετικά κριτήρια, όπως τα όρια των υδατικών λεκανών, οι γεωγραφικές περιοχές στις οποίες δραστηριοποιούνται διαφορετικές εταιρείες παροχής υπηρεσιών ή τελικά η αγορά που καλύπτει κάθε εταιρεία. Το πρόβλημα γίνεται πολύπλοκο σε περιπτώσεις όπου οι υδατικοί πόροι μεταφέρονται και χρησιμοποιούνται εκτός των ορίων των υδατικών λεκανών στις οποίες ανήκουν (χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ΕΥΔΑΠ που εκμεταλλεύεται υδατικούς πόρους που ανήκουν σε διαφορετικά Υδατικά Διαμερίσματα ενώ η αγορά στην οποία απευθύνεται καλύπτει μόνο την Αττική).

2.5.5.3. Συνιστώσες του συνολικού κόστους υπηρεσιών νερού

Το Άρθρο 9.1 της Οδηγίας αναφέρεται στο συνολικό κόστος των υπηρεσιών νερού και καθιστά αναγκαία την αναλυτική εκτίμηση όλων των συνιστωσών που παρουσιάζονται στο Σχήμα 2.1. Το συνολικό κόστος περιλαμβάνει:

- ✓ Το οικονομικό κόστος
- ✓ Το κόστος των φυσικών πόρων – κόστος ευκαιρίας
- ✓ Το περιβαλλοντικό κόστος που αντιπροσωπεύει το κόστος από τις ζημιές που προκαλούνται από τη χρήση νερού στο περιβάλλον και τα υδατικά οικοσυστήματα

Θα πρέπει να προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε το κόστος φυσικών πόρων και το αντίστοιχο περιβαλλοντικό, δίνοντας το ερέθισμα για προβληματισμούς και πρακτικές που θα χρησιμεύσουν και θα τύχουν εφαρμογής μετά το 2010.

- ✓ Το οικονομικό κόστος που περιλαμβάνει τα κόστη επενδύσεων, λειτουργίας και συντήρησης των έργων, διαχειριστικά και διοικητικά κόστη και άλλα άμεσα οικονομικά κόστη.
- ✓ Το κόστος των φυσικών πόρων, το οποίο με βάση τη WATECO αντιπροσωπεύει την απώλεια οφέλους λόγω του περιορισμού των διαθέσιμων υδατικών πόρων σε βαθμό μεγαλύτερο από το φυσικό ρυθμό ανανέωσης τους. Η νεότερη, διευρυμένη ερμηνεία του κόστους φυσικών πόρων (DG ECO 2, 2004) είναι ότι αυτό αντιπροσωπεύει το κόστος ευκαιρίας από την κατανομή του νερού υπό συνθήκες έλλειψης στις επιμέρους χρήσεις, συνδέοντας το με τη μη – οικονομικά αποδοτική χρήση, τόσο χωρικά όσο και σε διαφορετικές χρονικές στιγμές.
- ✓ Το περιβαλλοντικό κόστος που αντιπροσωπεύει το κόστος από τις επιπτώσεις που προκαλούν οι χρήσεις νερού στο περιβάλλον και τα υδάτινα οικοσυστήματα (υποβάθμιση και εξάντληση φυσικών πόρων). Ο ορισμός που προτάθηκε από το DG ECO 2 περιλαμβάνει εκτός από τις επιπτώσεις στο περιβάλλον, και τις επιπτώσεις στους

χρήστες (π.χ. αναπνυχή, επιπτώσεις στην υγεία, αυξημένα κόστη επεξεργασίας νερού λόγω αυξημένων συγκεντρώσεων νιτρικών από γεωργικές δραστηριότητες κλπ.).

Σχήμα 2.1. Συνιστώσες του συνολικού κόστους των υπηρεσιών νερού (WATECO, 2002; Rogers et al., 1998; DG ECO 2, 2004)

2.6. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

Η πλήρης αξία του νερού υπολογίζεται με την αναγνώριση, τον υπολογισμό και την ένταξη στην οικονομική αξιολόγηση των εξής βασικών παραγόντων:

1. Άμεσο κόστος
2. Κόστος ευκαιρίας
3. Περιβαλλοντικό κόστος

Το άμεσο κόστος, έχει τη μορφή του κόστους κεφαλαίου, του κόστους εργασίας και του κόστους των διοικητικών και άλλων ρυθμίσεων που είναι απαραίτητες για τη συλλογή, τη μεταφορά, την επεξεργασία και τη διανομή του νερού. Το άμεσο κόστος αποτελεί και τη συνήθη μέχρι σήμερα πρακτική, μια και η τιμολόγηση του νερού λαμβάνει υπόψη της μόνον αυτό το κόστος, υπολογίζοντας στην τελική τιμή του νερού μόνον τις δαπάνες της αξιοποίησής του και αγνοώντας οτιδήποτε σχετίζεται με την αξία αυτού καθεαυτού του φυσικού πόρου. Το κόστος ευκαιρίας, αντιστοιχεί στην πλέον πολύτιμη εναλλακτική χρήση του νερού, και όταν λαμβάνεται υπόψη αποκαθιστά την ισχύ του οικονομικού νόμου της ζήτησης και της προσφοράς. Το περιβαλλοντικό κόστος τέλος, με τη μορφή των διαφυγόντων κερδών εξ αιτίας της εξάντλησης ή της υποβάθμισης του νερού, αποδίδει στον φυσικό πόρο την περιβαλλοντική του αξία, συμπληρώνοντας την κοστολόγησή του σύμφωνα με την πλήρη αξία του.

Αυτό που θα κρίνει πάντως την επιτυχία της πολιτικής κοστολόγησης του νερού σύμφωνα με την πλήρη αξία του, είναι το κατά πόσον θα επιτευχθεί να γίνει κοινή συνείδηση στους πολίτες ότι αυτή δεν αποτελεί ένα ακόμη εισπρακτικό μέσον από μέρους του κράτους και δεν στοχεύει πουθενά αλλού, παρά μόνο στην προστασία του πολύτιμου φυσικού αγαθού από τη σπάταλη χρήση και την ποιοτική υποβάθμιση. Η προβολή του κοινωνικού χαρακτήρα του τελικού στόχου, που είναι η βελτίωση της ποιότητας και των συνθηκών της ζωής, καθώς και του γεγονότος της αποκατάστασης της σημερινής κοινωνικής αδικίας, είναι στοιχεία που θα πρέπει να αξιοποιηθούν κατάλληλα για την υιοθέτηση μιας σύγχρονης πολιτικής νερού.

2.6.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ

Θεωρητική Προσέγγιση

Γενικά θεωρείται ότι η εκτίμηση του **οικονομικού κόστους** είναι ευκολότερη από τα υπόλοιπα κόστη. Ωστόσο προϋποθέτει την επιλογή κατάλληλων τιμών για όλες τις παραμέτρους, όπως η διάρκεια ζωής των επενδύσεων, τα επιτόκια αναγωγής και οι μέθοδοι υπολογισμού των αποσβέσεων. Γενικοί φόροι και επιδοτήσεις δεν περιλαμβάνονται στην εκτίμηση του βαθμού ανάκτησης κόστους, ενώ οι περιβαλλοντικοί φόροι συνυπολογίζονται στο περιβαλλοντικό κόστος καθώς αποτελούν εσωτερίκευση μέρους του κόστους αυτού.

Το οικονομικό κόστος είναι το μόνο που εφαρμόζεται από τις επιχειρήσεις Ύδρευσης - Αποχέτευσης. Στην πράξη τα άλλα κόστη δεν λαμβάνονται υπ' όψιν, αλλά ούτε εκτιμώνται κατάλληλα. Οι τιμές των παραμέτρων που συνθέτουν το Οικονομικό κόστος, με αποτέλεσμα η προσδιοριζόμενη τιμή να μην ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Πρακτική Προσέγγιση

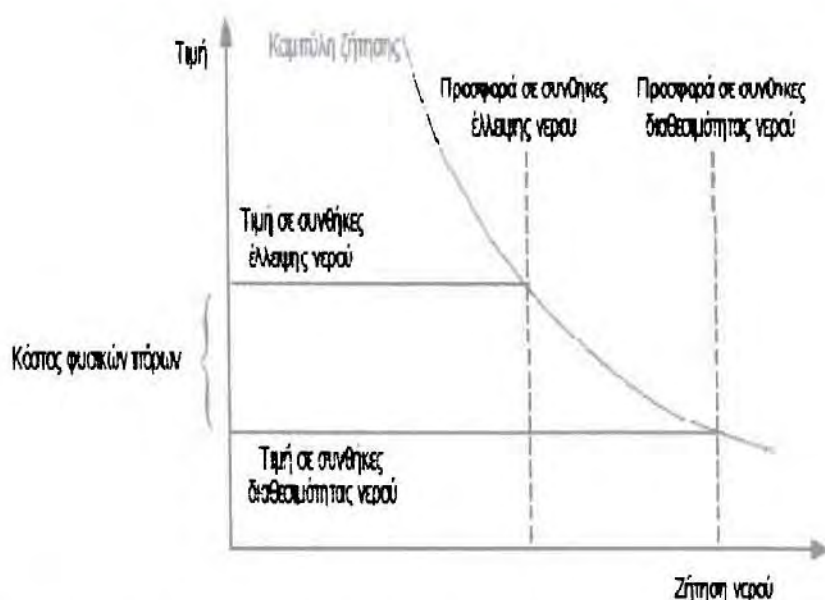
Τα κριτήρια που πρέπει να λάβουμε υπ' όψιν για τον προσδιορισμό του οικονομικού κόστους είναι μεταξύ άλλων:

- ✓ Το κόστος άντλησης του νερού
- ✓ Το κόστος επισκευών και συντηρήσεων
- ✓ Το κόστος επενδύσεων και παραγωγής έργου
- ✓ Το κόστος λειτουργίας και διαχείρισης
- ✓ Οι αποσβέσεις των παγίων
- ✓ Οι τάσεις του πληθωρισμού (αύξηση κόστους ενέργειας, κόστους αναλωσίμων, ανταλλακτικών κλπ.)
- ✓ Ο βαθμός μεταβολής των δαπανών συγκριτικά με τα έσοδα
- ✓ Η εισοδηματική ικανότητα και η αγοραστική δύναμη του καταναλωτή

2.6.2 ΚΟΣΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Αρχικά (WATECO,2002) προτάθηκε όπως το **κόστος φυσικών πόρων** να εκτιμηθεί με βάση τις τιμές για τις οποίες η ζήτηση νερού είναι ίση με την προσφορά πριν και μετά την μείωση του διαθέσιμου υδατικού πόρου. Αυτή η προσέγγιση όμως είναι η θεωρητική και προϋποθέτει τον υπολογισμό τόσο της καμπύλης ζήτησης όσο και των τιμών ισορροπίας της αγοράς σε διαφορετικές συνθήκες. Το κόστος φυσικών πόρων όταν η ζήτηση νερού καλύπτεται πλήρως για όλες τις χρήσεις είναι μηδέν. Αντίθετα αυξάνεται σημαντικά όταν υπάρχει έλλειψη νερού, ενώ μπορεί επίσης να προσεγγιστεί από την εκτίμηση της απώλειας οφέλους από εναλλακτικές χρήσεις του νερού.

Το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει την εκτίμηση του κόστους των φυσικών πόρων με βάση την προσέγγιση αυτή. Είναι φανερό ότι μια τέτοια προσέγγιση απαιτεί τον υπολογισμό τόσο της καμπύλης ζήτησης αλλά και τις τιμές ισορροπίας της αγοράς σε διαφορετικές συνθήκες.

Σχήμα 2.2. Κόστος φυσικών πόρων συναρτήσει ζήτησης νερού. Πηγή: Δ. Βοϊβοντίνας Δ. Ασημακόπουλος 2002

Όλοι αντιλαμβανόμαστε ότι διαφορετική τιμή κοστίζει μια φιάλη νερό σε μια αστική περιοχή και διαφορετική στη μέση μιας ερήμου.

Αν το κόστος ευκαιρίας συμπεριληφθεί στις τιμές νερού τότε αποτελεί κίνητρο για τον περιορισμό των χρήσεων με τη χαμηλότερη αξία. Το κόστος των φυσικών πόρων αντιπροσωπεύει την απώλεια οφέλους λόγω του περιορισμού των διαθέσιμων υδατικών πόρων σε βαθμό μεγαλύτερο από το φυσικό ρυθμό ανανέωσής τους. Η νεότερη, διευρυμένη ερμηνεία του κόστους φυσικών πόρων είναι ότι αυτό αντιπροσωπεύει το κόστος ευκαιρίας από την κατανομή του νερού υπό συνθήκες έλλειψης στις επιμέρους χρήσεις, συνδέοντάς το με τη μη – οικονομικά αποδοτική χρήση, τόσο χωρικά όσο και σε διαφορετικές χρονικές στιγμές.

Στην πράξη, τα Κράτη-Μέλη έχουν υιοθετήσει διαφορετικούς τρόπους εκτίμησης του κόστους φυσικών πόρων (Brouwer and Strosser, 2004). Στην **Ισπανία**, το κόστος φυσικών πόρων συνδέεται με την οικονομική αξία του νερού υπό συνθήκες έλλειψης και εκτιμάται μέσω της σύγκρισης των αποτελεσμάτων προσομοίωσης και αριστοποίησης της λειτουργίας ενός υδατικού συστήματος, και το μοναδιαίο κόστος σε μία δεδομένη χρονική στιγμή και ανά υδατικό πόρο προκύπτει από το επιπλέον όφελος που παράγεται από τις χρήσεις νερού, αυξάνοντας τη διαθεσιμότητα του πόρου κατά μία μονάδα.

Στην **Ολλανδία** προς το παρόν δεν γίνεται διάκριση μεταξύ του κόστους φυσικών πόρων και του περιβαλλοντικού κόστους. Γενικά θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι ο τρόπος εκτίμησης και κατανομής του κόστους φυσικών πόρων καθορίζεται από το μηχανισμό ανάκτησης κόστους.

Στη **Σουηδία** το κόστος φυσικών πόρων εκτιμάται ως η απώλεια οφέλους από την μη οικονομικά άριστη κατανομή υδατικών πόρων.

Κάτι τέτοιο στην **Ελλάδα** θα μπορούσε να εκτιμηθεί ως οι απώλειες των νερών αφού αυτό επηρεάζει την αποδιδόμενη στους καταναλωτές ποσότητα που η μείωσή της οφείλεται σε ενδογενείς παράγοντες (ανάλογα με τις υποδομές κάθε φορέα).

2.6.3 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ

Η εκτίμηση του **περιβαλλοντικού κόστους** στηρίζεται πρωτίστως στην ανάλυση των επιπτώσεων των χρήσεων νερού στα οικοσυστήματα και τους υδατικούς πόρους, καθώς και στην απόκλιση από τους περιβαλλοντικούς στόχους. Έχουν προταθεί διάφορες μέθοδοι, όπως μέθοδοι αγοράς, μέθοδοι με βάση το κόστος, μέθοδοι προτίμησης ή μέθοδοι πρόθεσης (WATECO, 2002). Η εμπειρία έχει δείξει (DG ECO 2, 2004 Brouwer and Strosser, 2004), ότι η επιλογή κατάλληλης μεθοδολογίας εξαρτάται από το περιβαλλοντικό πρόβλημα και τις επιπτώσεις, αφού όλες οι μέθοδοι δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν το ίδιο πρόβλημα, ή το ποσοτικοποιούν με διαφορετικό τρόπο. Για το λόγο αυτό, ο τρόπος εκτίμησης συνδέεται ισχυρά με το μηχανισμό ανάκτησης, ο οποίος, σε ό,τι αφορά το εξωτερικό περιβαλλοντικό κόστος μπορεί π.χ να στοχεύει στην χρηματοδότηση του προγράμματος μέτρων, στην παροχή κινήτρων στους χρήστες για την υιοθέτηση ορθότερων περιβαλλοντικά πρακτικών κλπ.

Ο αναλυτικός υπολογισμός του συνολικού κόστους νερού σε συνδυασμό με τον προσδιορισμό των χρηστών και των ρυπαντών αποτελεί **το πρώτο σκέλος** της πληροφορίας που απαιτείται για τον προσδιορισμό του βαθμού ανάκτησης του κόστους. **Το δεύτερο σκέλος** περιλαμβάνει τον προσδιορισμό του μηχανισμού ανάκτησης του κόστους και την κατανομή του στους διάφορους χρήστες και παραγωγικούς τομείς.

2.6.4 ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΧΡΗΣΤΕΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ

Ο μηχανισμός ανάκτησης του κόστους καθορίζεται από τη δομή του συστήματος τιμών, τελών και φόρων που χρεώνονται στους χρήστες των υπηρεσιών νερού και το ύψος των τιμών. Το Άρθρο 9.1 ορίζει ότι οι χρήστες των υπηρεσιών νερού πρέπει να πληρώνουν τιμές ανάλογες με το κόστος που προκαλούν. Κατά συνέπεια, η κατανομή του συνολικού κόστους νερού στους χρήστες και τους ρυπαντές πρέπει να γίνεται με βάση την ποσότητα των υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται και το κόστος που προκαλείται από τον κάθε χρήστη. Ωστόσο σε πολλές περιπτώσεις ο καθορισμός των χρηστών και ρυπαντών, καθώς και τα εξωτερικά κόστη που προκαλούνται δεν είναι εύκολος.

Το είδος του φορέα παροχής υπηρεσιών νερού επηρεάζει τη δυνατότητα εκτίμησης του συνολικού κόστους των υπηρεσιών αλλά και της κατανομής του στους χρήστες. Το πρόβλημα αυτό τίθεται όταν μέρος των υπηρεσιών προσφέρεται από τους ίδιους τους χρήστες (π.χ ιδιόκτητες γεωτρήσεις για άρδευση). Στην περίπτωση αυτή είναι δυσκολότερο να εκτιμηθεί το κόστος των υπηρεσιών που ήδη καλύπτονται από τους χρήστες, όπως επίσης και το επιπλέον κόστος που πρέπει να καλυφθεί, ενώ πρόσθετα δεδομένα απαιτούνται για την εκτίμηση του περιβαλλοντικού κόστους. Επιπλέον, η εφαρμογή της αρχής **ο ρυπαντών πληρώνει** είναι σχετικά δύσκολο να εφαρμοστεί σε περιπτώσεις σημαντικής διάχυτης ρύπανσης, η οποία επιφέρει πρόσθετο κόστος για διαφορετικές χρήσεις του νερού και είναι δύσκολο να επιμεριστεί το κόστος αυτό σε όλους όσους συνεισφέρουν στη διάχυτη ρύπανση.

Ταυτόχρονα, ο τομέας των υπηρεσιών νερού στηρίζεται σε σημαντικές επιδοτήσεις που παρέχονται είτε στους φορείς παροχής υπηρεσιών είτε στους χρήστες, και μειώνουν την τελική συμμετοχή των χρηστών στο κόστος των υπηρεσιών. Οι μηχανισμοί αυτοί δρουν ανασταλτικά για τη βιώσιμη διαχείριση των υδατικών πόρων, που αποτελεί σημαντικό στόχο του Άρθρου 9 της Οδηγίας. Άμεσες κρατικές επιδοτήσεις περιλαμβάνουν τη συμμετοχή σε επενδύσεις που υλοποιούν οι φορείς παροχής υπηρεσιών νερού (επιχορηγήσεις κεφαλαίου, επιδοτήσεις δανείων), τη συμμετοχή στη λειτουργία τους

(επιχορηγήσεις κόστους λειτουργίας) και τη συμμετοχή στις τιμές που πληρώνουν οι χρήστες (επιδότηση τιμών και τελών). Έμμεσες επιχορηγήσεις υφίστανται ανάμεσα σε διαφορετικούς χρήστες (γεωργία, νοικοκυριά, βιομηχανία), διαφορετικές περιοχές (με επαρκείς ή περιορισμένους υδατικούς πόρους) και διαφορετικό τύπο καταναλωτών (μεγάλοι και μικροί καταναλωτές) όταν κάποιοι χρήστες καλύπτουν το κόστος που προκαλούν άλλοι. Δεδομένου ότι ένας βασικός στόχος της Οδηγίας αποτελεί η ορθή κατανομή του κόστους στους επιμέρους χρήστες, προκειμένου να υπάρξουν κίνητρα για τη μείωση της κατανάλωσης και της ρύπανσης, η εκτίμηση του ύψους των επιχορηγήσεων και η συγκεκριμενοποίηση των έμμεσων επιχορηγήσεων αποτέλεσε έναν από τους βασικούς άξονες της οικονομικής ανάλυσης για το 2004 (DG ECO 1, 2004).

Η τιμολόγηση νερού ως μέτρο επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων

Η Οδηγία αναγνωρίζει ότι η τιμολόγηση νερού αποτελεί βασικό εργαλείο για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων και θέτει τους στόχους και τις προτεραιότητες που πρέπει να διέπουν τις πολιτικές τιμολόγησης (Άρθρο 9.1: ***«Μέχρι το 2010 τα Κράτη Μέλη εξασφαλίζουν ότι οι πολιτικές τιμολόγησης του ύδατος παρέχουν κατάλληλα κίνητρα στους χρήστες για να χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τους υδατικούς πόρους και κατά συνέπεια συμβάλλουν στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της παρούσας οδηγίας...»***). Οι πολιτικές τιμολόγησης συνεισφέρουν στην επίτευξη των στόχων της Οδηγίας όταν η μείωση της κατανάλωσης και της ρύπανσης έχει ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του κόστους για κάθε χρήστη. Για το λόγο αυτό, οι τιμές και τα τέλη που πληρώνουν οι καταναλωτές πρέπει να είναι ανάλογες με την κατανάλωση νερού και τη ρύπανση που προκαλείται από τη χρήση. Στο πλαίσιο αυτό, ορθολογικές τιμές καθορίζονται, όπου αυτό είναι εφικτό, ως συνάρτηση των πάγιων τελών (κάλυψη σταθερού κόστους παροχής υπηρεσιών, της χρέωσης ανά μονάδα καταναλισκόμενου κυβικού νερού και της χρέωσης ανά ποσότητα ρύπανσης που προκαλείται (WATECO, 2002).

Η διαμόρφωση των παραμέτρων αυτών, και επομένως και η τιμή, καθορίζεται από τους στόχους της τιμολογιακής πολιτικής. Συγκεκριμένα:

- Χρονική διαφοροποίηση των τιμών επιβάλλεται όταν κρίνεται σκόπιμο να υπάρχουν μεγαλύτερες τιμές στις περιόδους όπου υπάρχει μικρή διαθεσιμότητα υδατικών πόρων. Η χρονική διαφοροποίηση των τιμών επιτυγχάνεται με διαφορετικές τιμές των παραμέτρων χρέωσης εποχιακά ή σε ωριαία βάση, ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες. Π.χ. Σε περιοχή με μεγάλη ζήτηση το καλοκαίρι οι παράμετροι αυτές πρέπει να είναι μεγαλύτερες τη θερινή περίοδο για να δίνουν κίνητρα μείωσης της κατανάλωσης.
- Διαφοροποίηση των τιμών ανάλογα με το επίπεδο κατανάλωσης αποτελεί αποτελεσματικό κίνητρο για τη μείωση της κατανάλωσης από μεγάλους καταναλωτές.
- Χαμηλά πάγια τέλη σε σχέση με τις χρεώσεις κατανάλωσης και της ρύπανσης αποτελούν αντικίνητρο για τη μείωση της κατανάλωσης.
- Παράλληλα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των χρηστών, καθώς η μείωση της κατανάλωσης μπορεί να είναι περιορισμένη στην περίπτωση που το κόστος είναι μικρό σε σχέση με το συνολικό κόστος παραγωγής (για βιομηχανική χρήση ή γεωργία) ή το εισόδημα των καταναλωτών (οικιακή χρήση) και στην περίπτωση όπου δεν υπάρχει εναλλακτική λύση για τη μείωση της ζήτησης. Σε κάθε περίπτωση πάντως, η ελαστικότητα της ζήτησης νερού αποτελεί μέτρο της επίπτωσης που μπορεί να έχει η τιμή των υπηρεσιών νερού στη ζήτηση και μπορεί να διαφοροποιείται χρονικά καθώς και ανάμεσα σε διαφορετικά επίπεδα κατανάλωσης.

2.7. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

❖ Ανάκτηση κόστους

Η Ελλάδα είναι μία χώρα που χαρακτηρίζεται από μεγάλες διαφοροποιήσεις στη διαθεσιμότητα υδατικών πόρων και τη ζήτηση νερού μεταξύ περιοχών και λεκανών απορροής. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τις μεγάλες εποχιακές διακυμάνσεις, δημιουργεί την ανάγκη για εκτεταμένες υποδομές για την κάλυψη της ζήτησης νερού, όπως έργα μεταφοράς νερού μεταξύ λεκανών απορροής, κατασκευή μεγάλων φραγμάτων για την αποθήκευση ικανοποιητικών ποσοτήτων για κάλυψη των θερινών αναγκών, μονάδες αφαλάτωσης σε νησιωτικές και παράκτιες περιοχές με χαμηλή διαθεσιμότητα υδατικών πόρων κλπ.

Μέχρι σήμερα, η πλειοψηφία των υφιστάμενων υποδομών αναπτύχθηκε με σημαντικές κρατικές και ευρωπαϊκές επιχορηγήσεις. Ο σχεδιασμός και η τεχνικό-οικονομική αξιολόγηση αυτών δεν έλαβε υπόψη στις περισσότερες περιπτώσεις ανάκτηση κόστους για επιχορηγήσεις αλλά μόνο για την ίδια συμμετοχή (δανεισμός). Ταυτόχρονα, όπως και στις περισσότερες χώρες της Νότιας Μεσογείου, υπάρχει ακόμα η ανάγκη για κατασκευή επιπλέον υποδομών, που κρίνονται απαραίτητες για την επίτευξη τοπικών και περιφερειακών αναπτυξιακών στόχων. Στη συνέχεια παρουσιάζονται εκτιμήσεις σε σχέση με τα σημερινά επίπεδα ανάκτησης κόστους από τις επιμέρους χρήσεις.

❖ Οικιακή και βιομηχανική χρήση

Με εξαίρεση το λεκανοπέδιο της Αττικής και την ευρύτερη περιοχή Θεσσαλονίκης, περιοχές που εξυπηρετούνται από την ΕΥΔΑΠ και την ΕΥΑΘ αντίστοιχα, οι τιμές πόσιμου νερού που απευθύνονται στα νοικοκυριά καθορίζονται από τις τοπικές Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης Αποχέτευσης (187 τον αριθμό, 40% του πληθυσμού), ή τις αντίστοιχες υπηρεσίες των Δήμων εφόσον δεν έχει συσταθεί τοπική Δ.Ε.Υ.Α. (7% του πληθυσμού – Tsagarakis et al., 2003).

Συνήθως ανακτάται το λειτουργικό και διοικητικό κόστος παροχής υπηρεσιών και ένα μέρος του κεφαλαιουχικού κόστους δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης, καθώς και των δημοτικών γεωτρήσεων, οι οποίες γενικά αποτελούν μη επιδοτούμενα έργα. Με βάση το Νόμο 1069/80 (Άρθρο 13), η δωρεάν συμβολή του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων στις δαπάνες μελετών και κατασκευής πάσης φύσεως έργων ύδρευσης-αποχέτευσης ανέρχεται στο 35% του συνολικού κόστους, ενώ επιπλέον επιχορηγήσεις μπορούν να ληφθούν από την ΕΕ.

Ως αποτέλεσμα, η ανάκτηση του συνολικού κόστους των υποδομών είναι εξαιρετικά χαμηλή, ενώ χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι πολλές ΔΕΥΑ είναι ελλειμματικές με βάση τη διαφορά εσόδων-εξόδων (Πίνακας 2.1.).

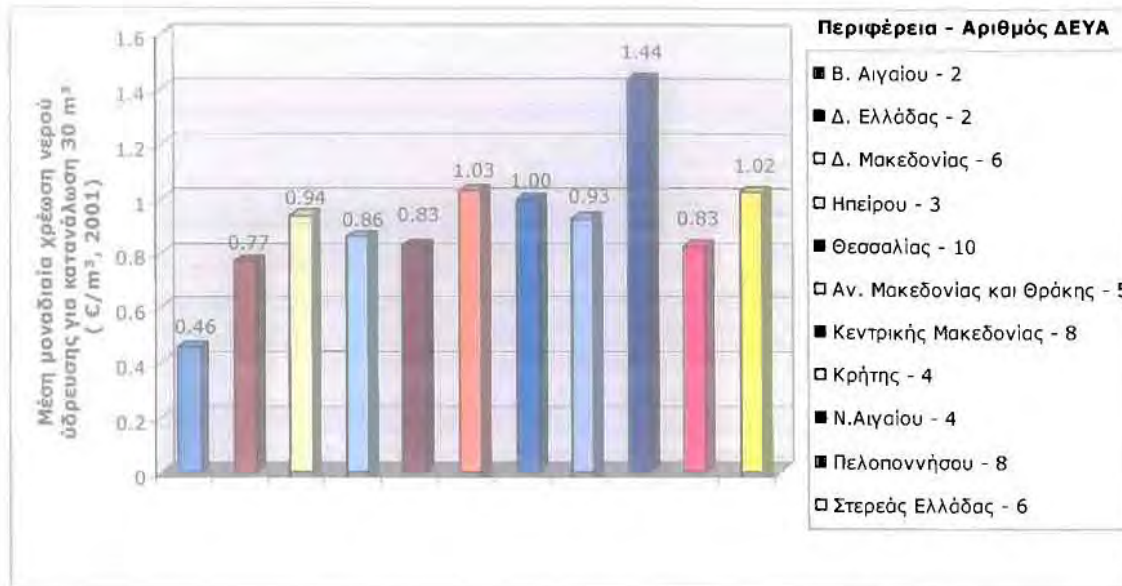
Πίνακας 2.1. Ανάκτηση κόστους σε ΔΕΥΑ (στοιχεία 1998)

Εξυπηρετούμενος Πληθυσμός	Σύνολο Δείγματος	% Ελλειμματικές	Μέσος όρος ελλείμματος ως ποσοστό των εσόδων (%)
<10.000	10	60,0%	38,6%
Μεταξύ 10.001 και 22.000	15	66,7%	23,1%
Μεταξύ 22.001 και 50.000	15	80,0%	19,3%
Μεταξύ 50.000 και 100.000	13	92,3%	19,3%
Άνω των 100.000	4	50,0%	115,7%
Σύνολο	57	73,7%	43,2%

Πηγή: ΕΔΕΥΑ, 12^η Γενική Συνέλευση, Οικονομικά Στοιχεία 1998, Ιούνιος 2000.

Σε σχέση με το «εσωτερικοποιημένο» περιβαλλοντικό κόστος, η τιμολόγηση σχεδιάζεται συνήθως ώστε να καλύψει τις αντίστοιχες λειτουργικές δαπάνες των μονάδων επεξεργασίας λυμάτων και αποχετευτικών δικτύων, καθώς και μέρος του κόστους κατασκευής των δικτύων, όπου αυτά υπάρχουν. Το εξωτερικό περιβαλλοντικό κόστος, το οποίο με βάση τις αρχές της Οδηγίας 2000/60 πρέπει επίσης να ανακτάται, συνήθως δεν συνυπολογίζεται, όπως εξάλλου και το κόστος φυσικών πόρων, το οποίο είναι αρκετά σημαντικό σε περιοχές με έλλειψη νερού.

Έτσι, στις περισσότερες περιοχές της χώρας οι τιμές που πληρώνουν τα νοικοκυριά, και γενικά οι χρήσεις πόσιμου νερού είναι χαμηλές για να εξασφαλίσουν την τεχνική και οικονομική βιωσιμότητα και αυτοτέλεια των υπηρεσιών νερού, ενώ ταυτόχρονα παρατηρείται μεγάλη διαφοροποίηση ανάλογα με την περιοχή (Σχήμα 2.3.). Σημειώνεται ότι η τιμή του νερού στην Ε.Υ.Δ.Α.Π. για μηνιαία κατανάλωση νερού μεταξύ 20 και 27 m³ είναι ίση προς 1,75 €/m³, ενώ η αντίστοιχη τιμή της Ε.Υ.Α.Θ. όπως προκύπτει από τις τετραμηνιαίες χρεώσεις είναι 0,99 €/m³ (Πηγές: Κοινή Υπουργική Απόφαση 48405/346, <http://www.eyath.gr>).

Σχήμα 2.3. Χρέωση νερού ύδρευσης για κατανάλωση έως 30 m³ (Πηγή: ΕΔΕΥΑ, 2001)

Η αύξηση της ζήτησης νερού, τόσο σε ποιότητα όσο και σε ποσότητα σε συγκεκριμένες περιοχές με περιορισμένα διαθέσιμα υδατικά αποθέματα, π.χ. Αττική, νησιά Αιγαίου και οι μη-ολοκληρωμένες υποδομές δημιουργούν την ανάγκη επιπλέον κατασκευαστικών έργων, για τα οποία από εδώ και στο εξής θα πρέπει να εξασφαλίζεται ικανοποιητική – αν όχι πλήρης – ανάκτηση κόστους. Ταυτόχρονα, καθώς η ανάκτηση του κόστους παροχής υπηρεσιών είναι χαμηλή, οι υφιστάμενες υποδομές και υπηρεσίες σταδιακά υποβαθμίζονται, καθιστώντας έντονη την ανάγκη εκσυγχρονισμού τους π.χ. με ανακατασκευή των δικτύων, εγκατάσταση συστημάτων αυτόματης παρακολούθησης του συστήματος κλπ.

Η περίπτωση της ξηρασίας που έπληξε την Αττική και η συνεπακόλουθη αύξηση των τιμών το τρίτο τρίμηνο του 1992 έχει δείξει ότι υπάρχουν δυνατότητες η τιμολόγηση να λειτουργήσει ως εργαλείο για τη μείωση της κατανάλωσης. Ωστόσο, η ελαστικότητα της ζήτησης έχει αναλυθεί διεξοδικά σε ελάχιστες περιπτώσεις. Επιπλέον, θα πρέπει να τονιστεί ότι η οποιαδήποτε εκτίμηση εξαρτάται:

- από την περιοχή
- την εποχή του έτους
- το επίπεδο της κατανάλωσης
- το βαθμό ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού
- τι είναι διατεθειμένοι οι καταναλωτές να πληρώσουν (willingness-to-pay)
- το εισόδημά τους σε σχέση με το κόστος που καλούνται να επωμιστούν (affordability)

Η βιομηχανία στην Ελλάδα καλύπτει ένα πολύ μικρό ποσοστό της συνολικής ζήτησης, περίπου 3%. Επομένως, στον τομέα αυτό το δυναμικό εξοικονόμησης είναι μικρό σε σχέση με τη συνολική ζήτηση για όλες τις χρήσεις. Η εμπειρία έχει δείξει ότι υπάρχει ελαστικότητα της ζήτησης, αλλά αυτό εξαρτάται κυρίως από τη δυνατότητα της συγκεκριμένης βιομηχανίας να εισάγει πρακτικές εξοικονόμησης και ανακύκλωσης νερού.

Γενικά, βιομηχανικοί κλάδοι όπως χημική βιομηχανία, βιομηχανία χαρτιού και τροφίμων είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι στις αλλαγές τιμολογιακής πολιτικής, καθώς οι τεχνολογίες εξοικονόμησης γίνονται περισσότερο οικονομικά ελκυστικές. Στοιχεία γενικά για τη χρήση νερού στη βιομηχανία είναι ιδιαίτερα δυσεύρετα, ενώ στις περισσότερες χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο. Γενικά, ο βαθμός ανάκτησης κόστους εκτιμάται ότι είναι χαμηλότερος από αυτό των νοικοκυριών αλλά σαφέστατα υψηλότερος από αυτόν της γεωργίας (Roth, 2001).

Με βάση το ισχύον νομικό πλαίσιο, οι βιομηχανίες επιβάλλεται να επεξεργάζονται τα απόβλητά τους προκειμένου αυτά να είναι κατάλληλα για απόρριψη στο κοινό αποχετευτικό δίκτυο ή το περιβάλλον. Ως αποτέλεσμα, ένα σημαντικό μέρος του περιβαλλοντικού κόστους ήδη καλύπτεται από τις ίδιες τις βιομηχανίες. Ωστόσο η θέσπιση ολοένα και αυστηρότερων περιβαλλοντικών στόχων και ορίων απόρριψης αυξάνει σημαντικά το κόστος επεξεργασίας επιβάλλοντας τη χάραξη πολιτικής για την παροχή κινήτρων (επιδότησεις ή άλλα οικονομικά κίνητρα) για την περιβαλλοντική αναβάθμιση των βιομηχανιών και την υιοθέτηση σύγχρονων τεχνολογιών επεξεργασίας των αποβλήτων, ιδιαίτερα για βιομηχανίες που χαρακτηρίζονται εξαιρετικά ρυπογόνες.

❖ Γεωργία

Οι γεωργικές δραστηριότητες αντιστοιχούν σε 80% περίπου της συνολικής χρήσης νερού, ενώ γενικά οι αρδευτικές ανάγκες στο σύνολο της χώρας αυξάνονται. Σημειώνεται ότι κατά την απογραφή του 1999 το ποσοστό των εκτάσεων σε σχέση με τις συνολικά καλλιεργούμενες ήταν ίσο προς 44,6% σημειώνοντας αύξηση κατά 25,2% σε σχέση με το 1991 (αντίστοιχα την ίδια περίοδο η χρησιμοποιούμενη γεωργική γη μειώθηκε κατά 2,6%). Η συνολική αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων κατά τη διάρκεια της τελευταίας 20ετίας εκτιμάται ότι ήταν της τάξης του 65%.

Ένα μεγάλο ποσοστό των αρδεύσεων (40%) πραγματοποιείται μέσω των 404 Τοπικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (Τ.Ο.Ε.Β.), ενώ η κατασκευή των μεγάλων αρδευτικών έργων πραγματοποιείται μέσω των 10 Γενικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (Γ.Ο.Ε.Β.) (PriceWaterHouseCoopers, 2001).

Τα μέλη των ΤΟΕΒ συνήθως πληρώνουν τέλη τα οποία καλύπτουν περίπου το 60% των λειτουργικών και διοικητικών εξόδων του οργανισμού. Τα υπόλοιπα ετήσια έξοδα καλύπτονται από το Κράτος, ενώ αντίστοιχα χρηματοδοτούνται και οι επενδύσεις, ανάλογα με την κατηγοριοποίηση του έργου (εθνικού, τοπικού ή ιδιωτικού). (ΕΕΑ, 2001). Στις περισσότερες περιπτώσεις η καταναλισκόμενη ποσότητα δεν μετριέται, ενώ η χρέωση γίνεται με βάση την αρδευόμενη έκταση και ανεξάρτητα από το είδος της καλλιέργειας, την εποχή ή τη μέθοδο άρδευσης. Η συγκεκριμένη τιμολογιακή πολιτική φυσικά παρέχει μηδαμινά κίνητρα για εξοικονόμηση νερού, σε αντίθεση με τις ογκομετρικές μεθόδους, όπου η τιμολόγηση γίνεται με βάση τον όγκο του καταναλισκόμενου νερού ή κάποιο άλλο μέτρο αυτού (π.χ. κατανάλωση ενέργειας για αντλήσεις).

Ένα μεγάλο μέρος των εκτάσεων (37,5% το 1999) αρδεύεται από ιδιωτική γεώτρηση ή πηγάδι (ΕΣΥΕ, 2004). Το γεγονός αυτό καθιστά προβληματική την εκτίμηση του όγκου των ετήσιων απολήψεων από υπόγειους υδροφορείς, ενώ το περιβαλλοντικό κόστος που προκαλείται από τη συχνή υπερεκμετάλλευση δεν εκτιμάται και οι μηχανισμοί για την ανάκτησή του μέσω χρέωσης των απολήψεων και επιβολής προστίμων για υπερκατανάλωση είναι από ανεπαρκείς έως ανύπαρκτοι. Το περιβαλλοντικό κόστος που πιθανόν να προκαλείται λόγω της υπερβολικής χρήσης φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων και επηρεάζει τα κόστη επεξεργασίας πόσιμου νερού δεν λαμβάνεται επίσης υπόψη.

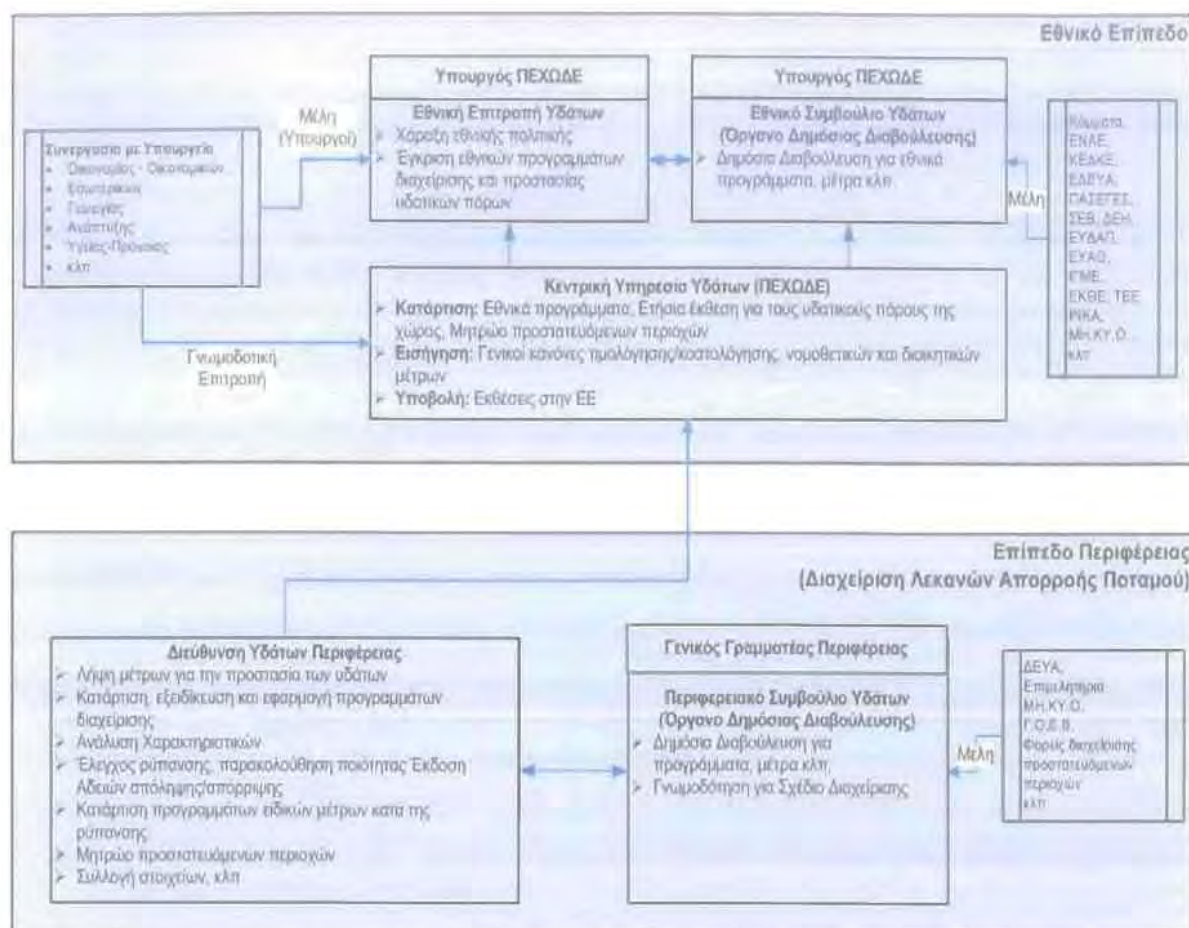
Ένα από τα βασικά προβλήματα που αναμένεται να προκύψουν σχετίζεται με την προτεινόμενη σύνδεση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής και της Οδηγίας Πλαίσιο. Γενικά η ελαστικότητα της ζήτησης νερού στη γεωργία θεωρείται υψηλή, ειδικά για ορισμένες καλλιέργειες. Σύμφωνα με εκτιμήσεις και εφαρμογή διαφορετικών μοντέλων (Latipourou, 2005), η καμπύλη ζήτησης είναι ανελαστική για χαμηλές τιμές νερού, ακολουθείται από ένα ελαστικό τμήμα λόγω (α) της μεγιστοποίησης του περιθωρίου κέρδους (gross margin) και (β) της σταδιακής στροφής προς καλλιέργειες μικρότερων υδατικών απαιτήσεων, ενώ γίνεται ξανά ανελαστική για υψηλές τιμές νερού. Αύξηση των τιμών νερού για γεωργική κατανάλωση αναμένεται να οδηγήσουν στην υιοθέτηση πρακτικών χαμηλών απωλειών νερού (εξορθολογισμός και προγραμματισμός των αρδεύσεων, εισαγωγή σύγχρονων μεθόδων άρδευσης). Παρά το γεγονός ότι το ποσοστό υιοθέτησης σύγχρονων αρδευτικών μεθόδων σήμερα θεωρείται αρκετά υψηλό (περίπου 52,9% άρδευση τεχνητής βροχής και 22% σύστημα στάγδην) υπάρχουν περιθώρια περαιτέρω εξοικονόμησης (τα αντίστοιχα ποσοστά στην Κύπρο αγγίζουν το 90% με 95% - FAO, 1997). Η υποκατάσταση των καλλιεργειών με άλλες, χαμηλότερων υδατικών απαιτήσεων, ιδιαίτερα σε περιοχές με χαμηλή διαθεσιμότητα πόρων οφείλει να αποτελέσει πρώτη προτεραιότητα.

❖ Το νέο διοικητικό πλαίσιο – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2000/60

Μία βασική πρόκληση στη διαμόρφωση του νέου θεσμικού πλαισίου στα πλαίσια της εναρμόνισης με την Οδηγία 2000/60 υπήρξε η εκμετάλλευση υφιστάμενων διοικητικών δομών, καθώς και η εισαγωγή διαδικασιών δημόσιας διαβούλευσης, με ταυτόχρονη αποφυγή της αλληλοεπικάλυψης αρμοδιοτήτων.

Μέχρι την ψήφιση του Νόμου 3199/2003, τα ζητήματα διαχείρισης και προστασίας των υδάτινων πόρων ρυθμιζόνταν κατά κύριο λόγο από το Νόμο 1739/1987. Βασικό μειονέκτημα του προηγούμενου νομικού πλαισίου υπήρξε η πολυδιάσπαση αρμοδιοτήτων και τελικά η δυσκολία συντονισμού των φορέων διαχείρισης. Παραδείγματος χάρη, σε εθνικό επίπεδο υπήρχαν τουλάχιστον 7 αρμόδιοι φορείς, (το Υπουργείο Γεωργίας για αγροτική χρήση, το Υπουργείο ΕΣ.Δ.Δ.Α. για την ύδρευση, εκτός από τις περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όπου αρμόδιο ήταν το Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε για θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, το Υπουργείο Ανάπτυξης για τη βιομηχανική και την ενεργειακή χρήση και το συντονισμό δραστηριοτήτων αξιοποίησης, χρήσης, και προστασίας των υδάτινων πόρων, το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών για τη χρήση των υδάτων στις μεταφορές, το Υπουργείο Πολιτισμού για τις αθλητικές χρήσεις και ο Ε.Ο.Τ. για ιαματικές και χρήσεις αναψυχής), με τις αντίστοιχες νομαρχιακές και περιφερειακές υπηρεσίες.

Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία Πλαίσιο εν μέρει πραγματοποιήθηκε με το Νόμο 3199/2003, καθώς και με το Προεδρικό Διάταγμα το οποίο πρόκειται να ακολουθήσει. Γενικά, ένα από τα χαρακτηριστικά του νομικού πλαισίου είναι ότι πλέον καθορίζονται σαφώς οι αρμοδιότητες των επιμέρους φορέων, συγκροτούνται καινούργια όργανα, τόσο σε επίπεδο Περιφέρειας, όσο και σε Εθνικό επίπεδο, και γίνεται προσπάθεια αποφυγής των αλληλοεπικαλύψεων (Σχήμα 2.4).

Σχήμα 2.4. Φορείς, όργανα και αρμοδιότητες στα πλαίσια του Νόμου 3199/2003

Σε ό,τι αφορά τα οικονομικά στοιχεία της Οδηγίας, σύμφωνα με το Νόμο 3199/2003, ο φορέας που αναλαμβάνει την υλοποίηση των βημάτων της οικονομικής ανάλυσης για κάθε λεκάνη απορροής ποταμού (εκτίμηση βαθμού ανάκτησης κόστους, προσδιορισμός κόστους και οικονομικής αποδοτικότητας μέτρων κλπ.) είναι οι Διευθύνσεις Υδάτων Περιφέρειας. Στο Άρθρο 12 ορίζεται ότι οι γενικές διαδικασίες, η μέθοδος και τα επίπεδα ανάκτησης του κόστους υπηρεσιών ύδατος από τις διάφορες χρήσεις, δηλαδή οι βασικές αρχές της τιμολογιακής πολιτικής, αποφασίζονται από την Εθνική Επιτροπή Υδάτων, με εισήγηση της Κεντρικής Υπηρεσίας Υδάτων. Ως παράγοντες που διαμορφώνουν το πλαίσιο αυτό καθορίζονται τα χαρακτηριστικά των λεκανών απορροής (πιέσεις – επιπτώσεις χρήσεων νερού), τα αποτελέσματα της οικονομικής ανάλυσης, τα κοινωνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά αποτελέσματα της ανάκτησης, καθώς και τα ιδιαίτερα κλιματικά και γεωλογικά χαρακτηριστικά κάθε περιοχής.

Σε ό,τι αφορά τις διαδικασίες δημόσιας διαβούλευσης, ο Νόμος 3199/2003 ορίζει ότι αυτές θα πραγματοποιούνται τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο περιφέρειας.

Συγκεκομημένα:

- ✓ Σε εθνικό επίπεδο συγκροτείται Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων, όπου αντιπροσωπεύονται όλοι οι φορείς που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με τη διαχείριση των υδατικών πόρων της χώρας (π.χ. κόμματα, Ε.Ν.Α.Ε., Δ.Ε.Η, Ε.Δ.Ε.Υ.Α, ΙΝ.ΚΑ, ΕΘ.Ι.Α.Γ.Ε, Ε.Κ.Θ.Ε), καθώς και μη κυβερνητικές περιβαλλοντικές οργανώσεις. Στόχος είναι η συζήτηση/αξιολόγηση της ετήσιας έκθεσης που υποβάλλεται από την Εθνική Επιτροπή Υδάτων στη Βουλή σε σχέση με την κατάσταση του υδατινου περιβάλλοντος της χώρας.
- ✓ Σε επίπεδο Περιφέρειας συγκροτείται το Περιφερειακό Συμβούλιο Υδάτων, όπου εκπροσωπούνται οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, οι Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων, οι Ενώσεις Γεωργικών Συνεταιρισμών, οι Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης-Αποχέτευσης οι φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, οι Γενικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων κλπ. Το Περιφερειακό Συμβούλιο Υδάτων γνωμοδοτεί πριν από την έγκριση του Σχεδίου Διαχείρισης ενώ εκφράζει τη γνώμη του στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας για κάθε θέμα διαχείρισης που υποβάλλεται.
- ✓ Η συμμετοχή του κοινού σε τοπικό επίπεδο αποτελεί ευθύνη της Διεύθυνσης Υδάτων της Περιφέρειας, η οποία υποχρεούται να θέτει στη διάθεση του κοινού για διατύπωση παρατηρήσεων το χρονοδιάγραμμα και το πρόγραμμα εργασιών για την εκπόνηση του Σχεδίου Διαχείρισης τουλάχιστον τρία χρόνια πριν από την αρχή της υλοποίησής του καθώς και τα Προγράμματα Μέτρων.

2.8. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΗΧΑΝΙΣΜΩΝ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΚΟΣΤΟΥΣ

Η ανάκτηση κόστους και η τιμολόγηση ως εργαλεία στη διαχείριση υδατικών πόρων έχουν διπλό στόχο:

- ✓ Την παροχή κινήτρων στους χρήστες για την αποδοτικότερη χρήση νερού, την υιοθέτηση μέτρων μείωσης της ρύπανσης και εξοικονόμησης νερού. Μία σωστή τιμολογιακή πολιτική οδηγεί και σε καλύτερο σχεδιασμό έργων, για την κάλυψη των πραγματικών αναγκών, και, ανάλογα με την ελαστικότητα της ζήτησης, οδηγεί επίσης και σε χαμηλότερα οικονομικά κόστη και μεγαλύτερο κοινωνικό όφελος.
- ✓ Την εξασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των υπηρεσιών νερού μέσω της κάλυψης του κόστους λειτουργίας και συντήρησης και δανειακής εξυπηρέτησης καθώς και την εξασφάλιση των απαραίτητων κεφαλαίων τόσο για τον εκσυγχρονισμό και την ανανέωση του εξοπλισμού όσο και πιθανώς για τη χρηματοδότηση νέων επενδύσεων.

Είναι προφανές ότι και λόγω της αναμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου, η εφαρμογή του χρονοδιαγράμματος της Οδηγίας στην Ελλάδα πρόκειται να καθυστερήσει. Οι εκτιμήσεις, σε ό,τι αφορά την οικονομική ανάλυση για το 2004-2005 είναι προκαταρκτικές, και γενικά μη δεσμευτικές, καθώς σε όλα τα Κράτη Μέλη αναμένεται να υπάρξουν προβλήματα σε σχέση με τα διαθέσιμα δεδομένα και την επεξεργασία τους. Ωστόσο κατά την εφαρμογή των οικονομικών αρχών, σημαντικά προβλήματα αναμένεται να προκύψουν σε σχέση με:

1. Την εκτίμηση ακόμα και του οικονομικού κόστους παροχής υπηρεσιών, ιδιαίτερα σε σχέση με το κόστος κεφαλαίου. Τα βασικά ερωτήματα συνδέονται με το εάν θα πρέπει να συνυπολογιστούν οι κρατικές και ευρωπαϊκές επιδοτήσεις καθώς και με τον τρόπο εκτίμησης (λογιστική απόσβεση, απόσβεση με βάση την σημερινή αξία των υποδομών, ή

2. αποπληρωμή κεφαλαίου). Η επιλογή τρόπου εκτίμησης συνδέεται με το εάν η ανάκτηση του κόστους των υποδομών θα στοχεύει στην ανανέωσή και τον εκσυγχρονισμό τους ή στην αποπληρωμή παλαιών επενδύσεων.
 3. Την κατανομή του οικονομικού κόστους μεταξύ χρήσεων, ιδιαίτερα στην περίπτωση κοινών υποδομών, π.χ. φράγματα που παρέχουν νερό για άρδευση και ύδρευση. Σε ορισμένα Κράτη Μέλη, π.χ. Ισπανία, το επενδυτικό κόστος επιμερίζεται με βάση ορισμένες αναλογίες, λαμβάνοντας υπόψη, εκτός από οικονομικά, και κοινωνικά κριτήρια (Jucar Pilot River Basin, 2004), ενώ σε άλλες χώρες π.χ. Κύπρος, ο επιμερισμός γίνεται με βάση την ποσότητα νερού που διατίθεται σε κάθε χρήση.
 4. Τον επιμερισμό του **περιβαλλοντικού κόστους** και τη διαμόρφωση πρακτικών εκτίμησης του, δεδομένου ότι αυτό εξαρτάται από τις συγκεκριμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, τους στόχους, και τις εμπλεκόμενες χρήσεις (πιθανά εξωτερικά οικονομικά κόστη). Ενώ το οικονομικό κόστος, ή έστω τμήμα αυτού, εισπράττεται άμεσα από τις ίδιες τις υπηρεσίες νερού, οι οποίες καθορίζουν και τα τιμολόγια. Το περιβαλλοντικό κόστος αναφέρεται συνήθως στο σύνολο της λεκάνης απορροής ή σε ένα ή περισσότερα υδάτινα σώματα, και όχι απαραίτητα στην ίδια χρήση. Αντίστοιχη είναι η περίπτωση του **κόστους φυσικών πόρων**, όπου εμπλέκονται περισσότερες από μία χρήσεις, οι οποίες εξυπηρετούνται από διαφορετικούς φορείς παροχής υπηρεσιών. Σύμφωνα με το Νόμο 3199/2003, κατάλληλος φορέας για την εφαρμογή μίας τέτοιας πολιτικής είναι πιθανόν οι Διευθύνσεις Υδάτων Περιφέρειας, κάτι που ωστόσο δεν προβλέπεται από το ισχύον νομικό πλαίσιο.
 5. Τους στόχους που θα τεθούν σε σχέση με την ανάκτηση του περιβαλλοντικού κόστους και την ανακατανομή του στους χρήστες. Εκτός από κίνητρο για την υιοθέτηση μέτρων μείωσης της ρύπανσης, η ανάκτηση του περιβαλλοντικού κόστους μπορεί επίσης να στοχεύει και στην:
 - ✓ Χρηματοδότηση του Προγράμματος Μέτρων,
 - ✓ Παροχή οικονομικών κινήτρων στους χρήστες για την υιοθέτηση περιβαλλοντικά ορθών πρακτικών,
 - ✓ Αποζημίωση χρηστών λόγω της περιβαλλοντικής υποβάθμισης που προκαλούν άλλες χρήσεις.
 6. Την ενεργό συμμετοχή του κοινού, τόσο στη διαμόρφωση της τιμολογιακής πολιτικής όσο και στη διαμόρφωση του Προγράμματος Μέτρων. Οι διαδικασίες που προβλέπονται από το Νόμο 3199/2003 ορίζουν ουσιαστικά μόνο τη δυνατότητα υποβολής παρατηρήσεων από το ευρύ κοινό και δεν προδιαγράφουν ουσιαστική συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων. Ταυτόχρονα, η ενεργός και αποτελεσματική συμμετοχή εξαρτάται άμεσα από την ευαισθητοποίηση, και τη σωστή και πλήρη ενημέρωση του κοινού, η οποία σε πολλές περιπτώσεις είναι ανεπαρκής.
- Η Οδηγία 2000/60 δημιουργεί ένα νέο και δυναμικό μοντέλο διαχείρισης των υδατικών πόρων με στόχο τη διατήρηση και βελτίωση της κατάστασης των υδατικών συστημάτων δημιουργώντας το πλαίσιο για την ολοκληρωμένη διαχείριση τους στο επίπεδο των λεκανών απορροής.
- Στο πλαίσιο αυτό, η διαμόρφωση τιμολογιακών πολιτικών αποτελεί μία δεύτερη σημαντική πρόκληση, ως προς την αποδοτικότητα και την κοινωνική και πολιτική αποδοχή. Το γεγονός αυτό καθιστά απαραίτητη τόσο τη διαφάνεια στην εκτίμηση του συνολικού κόστους όσο και τη λειτουργία του μηχανισμού ανάκτησής τους. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί

μέσω περισσότερο διευρυνμένων διαδικασιών δημόσιας διαβούλευσης, τόσο για τον καθορισμό των πολιτικών αυτών όσο και για τον έλεγχο της εφαρμογής τους.

2.9. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ AQUALIBRIUM

Μελετώντας το πρόγραμμα aqualibrium το οποίο μας δίνει σαφείς λεπτομέρειες για το πώς εναρμονίζεται η κάθε χώρα της ΕΕ με την οδηγία Πλαίσιο για τα νερά θα μελετήσουμε την τιμολογιακή πολιτική των ΔΕΥΑ της Ελλάδας για να κρίνουμε εάν εναρμονίζεται και η χώρα μας στις οδηγίες.

Στόχος και απώτερος σκοπός του προγράμματος aqualibrium, αποτελεί η διεξαγωγή μιας λεπτομερούς συγκριτικής μελέτης των εθνικών στρατηγικών για τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στο πλαίσιο διαχείρισης του νερού σε 14 κράτη μέλη της ΕΕ.

2.10. ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΝΕΡΟΥ

Το νερό είναι ένας φυσικός πόρος που έχει μεγάλη σημασία γιατί είναι από τους βασικούς παράγοντες για τη ζωή και την ανάπτυξη.

Τα τελευταία χρόνια το αγαθό αυτό βρίσκεται σε ανεπάρκεια, παρ' ότι ένας παρατηρητής που θα ατένιζε τη Γη από το διάστημα θα τη χαρακτήριζε ως "γαλάζιο πλανήτη" λόγω του άφθονου νερού που την καλύπτει. Το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό του νερού που βρίσκεται στη φύση αποτελεί το θαλασσινό νερό.

Συγκεκριμένα:

- ✓ Το 97,39% των υδατικών αποθεμάτων είναι το θαλασσινό νερό
- ✓ Το 2,01% το αποτελούν οι πάγοι
- ✓ Το 0,58% τα υπόγεια νερά
- ✓ Το 0,02% είναι οι λίμνες και οι ποταμοί
- ✓ Το 0,02% υπάρχει στην ατμόσφαιρα υπό μορφή υδρατμών
- ✓ Το γλυκό νερό είναι το 2,6% της συνολικής ποσότητας

Αν μπορούσαμε να κατανείμουμε ομοιόμορφα τα αποθέματα του νερού σε όλη την επιφάνεια του πλανήτη μας, θα δημιουργούσαμε ένα υδάτινο μανδύα βάθους περίπου 3 χιλιομέτρων. Το νερό όμως δεν είναι ομοιόμορφα κατανεμημένο σε όλες τις περιοχές του πλανήτη και αν ο παρατηρητής πλησίαζε τη Γη θα έβλεπε σε άλλες περιοχές πλημμύρες και σε άλλες λειψυδρία.

Απλές Συμβουλές για εξοικονόμηση:

1. Διορθώνετε αμέσως τις βρύσες που στάζουν , τα καζανάκια που τρέχουν και γενικά όλες τις διαρροές που εντοπίζετε στις υδραυλικές σας εγκαταστάσεις, γιατί προκαλούν τεράστια σπατάλη νερού.
2. Ποτίζετε τα φυτά και τα λουλούδια του μπαλκονιού σας με ποτιστήρι, νωρίς το πρωί ή αργά το απόγευμα , που η εξάτμιση είναι περιορισμένη και απαιτείται λιγότερη ποσότητα νερού.
3. Πλύνετε το αυτοκίνητό σας με σφουγγάρι και κουβά αντί με λάστιχο.
4. Καθαρίζετε τις αυλές, βεράντες, μπαλκόνια, πεζοδρόμια και γενικά όλους τους εξωτερικούς χώρους του σπιτιού σας με σκούπισμα και σφουγγάρισμα, χωρίς να χρησιμοποιείτε λάστιχο.
5. Τοποθετείστε μέσα στο καζανάκι μια πλαστική σακούλα γεμάτη νερό ή ένα τούβλο, ώστε να περιοριστεί η ποσότητα νερού που χρησιμοποιείται για την έκπλυση.
6. Προτιμήστε το ντους αντί να γεμίζετε με νερό τη μπανιέρα σας. Η εξοικονόμηση του νερού θα είναι μεγάλη και ο λογαριασμός σας χαμηλότερος.
7. Μην αφήνετε τη βρύση ανοικτή όταν πλένετε τα πιάτα, όταν ξυρίζετε ή όταν πλένετε τα δόντια σας. Έτσι, χάνεται νερό αδικαιολόγητα.
8. Χρησιμοποιείτε τα πλυντήρια πιάτων και ρούχων όταν είναι γεμάτα και ρυθμίστε τα στο πιο οικονομικό πρόγραμμα.
9. Προσέχετε τα παιδιά σας και μην τα αφήνετε να σπαταλούν νερό παίζοντας με ανοικτές τις βρύσες του σπιτιού σας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Πρόγραμμα Aqualibrium - Η Κατάσταση στην Ευρώπη

3.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Οδηγία Πλαίσιο για το Νερό, που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο στις 23η Οκτωβρίου 2000, θεσπίζει πλαίσιο για την κοινοτική δράση στον τομέα της πολιτικής του νερού και θέτει σαφείς στόχους για μια καλύτερη κατάσταση που επιτυγχάνεται για όλα τα ευρωπαϊκά νερά.

Είμαστε πεπεισμένοι ότι τα αποτελέσματα του προγράμματος AQUALIBRIUM που συνοψίζονται στην παρούσα εργασία είναι μεγάλου ενδιαφέροντος για την ποικιλία των συμμετοχών που ενδιαφέρονται για τη συζήτηση σχετικά με το πώς να παρέχουν καλύτερα τις υπηρεσίες του νερού μέσα σε μια νέα ευρωπαϊκή πολιτική προοπτική του.

Η αποκατάσταση της υψηλής οικολογικής ποιότητας στους ευρωπαϊκούς οργανισμούς του νερού μέχρι το 2015 υπονοεί τον καθορισμό και την εφαρμογή μιας σειράς επεμβάσεων στην κλίμακα λεκανών - ποταμών που οι αξιολογήσεις και ο καθορισμός των προτεραιοτήτων είναι εξαιρετικά σύνθετοι παράγοντες.

Σαν συνέχιση της μετάθεσης της οδηγίας στην εθνική νομοθεσία, μια λεπτομερής αναθεώρηση μέσα στις χώρες, και μεταξύ των χωρών, καθώς επίσης και ο ρόλος που διαδραματίζεται από το κράτος και τους άλλους δημόσιους και ιδιωτικούς παράγοντες κρίνονται απαραίτητα.

Το πρόγραμμα AQUALIBRIUM παρέχει μία συγκριτική μελέτη εθνικών στρατηγικών για τις δημόσιες - ιδιωτικές συνεργασίες στην ευρωπαϊκή διαχείριση του νερού και δρά ως συνοδευτικό μέτρο που χρηματοδοτείται η κεντρική δράση, ως φορέας της απέραντης ερευνητικής οικογένειας που συμμετέχει πραγματικά στην επεξεργασία της απαραίτητης γνώσης για μια προσανατολισμένη στο μέλλον ανάπτυξη των περιβαλλοντικών και κοινωνικών στρατηγικών στόχων του νερού στην Ευρώπη.

Το ερώτημα που τίθεται σχετικά με τον τρέχοντα και μελλοντικό ρόλο των ιδιωτών στον ευρωπαϊκό τομέα του νερού έχει συζητηθεί αρκετά κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, που περιλαμβάνουν τους διάφορους δράστες και τις ενδιαφερόμενες ομάδες. Τα επιχειρήματα που τέθηκαν προς συζήτηση έγιναν πιο ενδιαφέροντα και διαφορετικά από ποτέ. Η μεγάλη ποικιλομορφία κατά τις απόψεις και τις γραμμές επιχειρημάτων, που μπορούν να παρατηρηθούν μέσα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προέρχεται εν μέρει από το γεγονός ότι οι συζητήσεις για τη συμμετοχή ιδιωτικού τομέα πραγματοποιούνται στα ποικίλα κλίματα: διαφορετικές παραδοσιακές προσεγγίσεις στη διαχείριση του νερού, συγκεκριμένες υδρολογικές προϋποθέσεις και οι ιδιαίτερες κοινωνικοοικονομικές ανάγκες κάθε κράτους έχουν οδηγήσει στα νομικά και θεσμικά πλαίσια για τη διαχείριση υπηρεσιών νερού που διαφέρουν αρκετά από τη μια χώρα στην άλλη. Το περιβάλλον και η βιώσιμη ανάπτυξη του προγράμματος, του πέμπτου πλαισίου της ευρωπαϊκής ερευνητικής πολιτικής (1998- 2002) παρουσίασε την ευκαιρία να πραγματοποιηθεί το πρόγραμμα aqualibrium. Επομένως, οι εκθέσεις χωρών που αντιμετωπίζουν αυτές τις πτυχές έχουν γραφτεί για 14 κράτη μέλη της ΕΕ. Ο στόχος ήταν να παρουσιαστούν οι συζητήσεις σχετικά με τη συμμετοχή ιδιωτικού τομέα στις υπηρεσίες του νερού χωρίς αξιολόγηση των πλεονεκτημάτων ή των μειονεκτημάτων των συγκεκριμένων προτύπων της ιδιωτικής συμμετοχής. Κατά τη διάρκεια του σχεδίου μιας συγκριτικής επισκόπησης των συζητήσεων και μιας κοινής προσέγγισης στις εκθέσεις χωρών, μια από τις μέγιστες προκλήσεις που έπρεπε να έρθουν αντιμέτωπα τα κράτη ήταν η επιλογή και ο ακριβής καθορισμός όρων όπως, φιλελευθεροποίηση, δημόσια - ιδιωτική συνεργασία, ιδιωτικοποίησης. Ακόμα και μέσα στο ίδιο γλωσσικό, νομικό και πολιτικό πλαίσιο μιας εθνικής κοινωνίας, αυτοί οι όροι ήταν χρησιμοποιημένοι με διαφορετικές

έννοιες και υποδηλώσεις. Αυτό το γεγονός, αντανάκλασε τη μεγάλη ποικιλία των προτύπων για την οργάνωση στις υπηρεσίες νερού κάτω από τη δημόσια, ιδιωτική ή δημόσια - ιδιωτική διαχείριση που υπάρχει μέσα στα κράτη μέλη της ΕΕ. Η ποικιλομορφία στα υπάρχοντα πρότυπα υπέβαλαν την αίτηση μιας τυποποιημένης προσέγγισης στις συζητήσεις. Παρά τη μεγάλη ποικιλία στους γεωγραφικούς, πολιτιστικούς, νομικούς και θεσμικούς όρους για τη διαχείριση των υπηρεσιών νερού στα διαφορετικά κράτη μέλη της ΕΕ, μερικά θέματα θα μπορούσαν να προσδιοριστούν προκειμένου να είναι σημαντικά ζητήματα στη συζήτηση. Αυτά τα θέματα έχουν συζητηθεί κατά τη διάρκεια του τελικού ειδικού εργαστηρίου *aqualibrium* μεταξύ των εμπειρογνομόνων από όλες τις αντιπροσωπεύσεις των κρατών μελών της ΕΕ. Το εισαγωγικό κεφάλαιο δίνει μια επισκόπηση των στόχων, την οργάνωση και των μεθόδων που το πρόγραμμα απεικονίζει. Το επόμενο στάδιο περιλαμβάνει εκθέσεις χωρών που ακολουθούν την ίδια δομή και που έχουν διαμορφωθεί κατά τη διάρκεια του προγράμματος *aqualibrium* από τους εθνικούς εμπειρογνώμονες.

Οι οικολογικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί όροι των όρων παροχή νερού υποβάλλονται σε μια γρήγορη αλλαγή. Βασισμένος στην πρόσφατη συζήτηση σχετικά με την ιδιωτικοποίηση και τη φιλελευθεροποίηση της διαχείρισης του νερού, ο γενικός στόχος του συνοδευτικού μέτρου *aqualibrium* είναι η μελέτη ικανότητας αν μπορούν να συνυπάρξουν δημόσιες - ιδιωτικές συνεργασίες μέσα στην αστική διαχείριση του νερού σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ *aqualibrium* είναι να πραγματοποιήσει μια λεπτομερή συγκριτική μελέτη των εθνικών στρατηγικών για τη συμμετοχή ιδιωτικού τομέα στο πλαίσιο του τομέα του νερού σε 14 κράτη μέλη της ΕΕ.

Αυτή η μελέτη καλύπτει τη συσσώρευση των πληροφοριών για τη παρούσα κατάσταση της συμμετοχής ιδιωτικού τομέα στο πλαίσιο του τομέα του νερού κάθε χώρας, καθώς επίσης και μια επισκόπηση των απόψεων σχετικά με τις σχετικές ενδιαφερόμενες ομάδες και την πρόθεση να αρχίσει ένα ευρωπαϊκό ειδικό δίκτυο όσον αφορά το μετασχηματισμό των ευρωπαϊκών τομέων στο νερό.

Η διαθεσιμότητα και η ποιότητα του νερού έχουν μια επίδραση όσον αφορά τον ανεφοδιασμό των πόρων και τη διάθεση νερού. Η πρόκληση για το μέλλον, σε αυτήν την περίπτωση, θα είναι να οργανωθούν οι σχέσεις μεταξύ της πηγής, οι αναπαραγωγικές δυνατότητες του οικοσυστήματος και η απαίτηση του νερού ως κοινωνικό αγαθό.

3.2. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Η κοινοπραξία *aqualibrium* αποτελέστηκε από τρεις συνεργάτες:

1. Ίδρυμα για τη διαχείριση της συνεργασίας και Διεπιστημονικής Έρευνας, Βερολίνο (Γερμανία)
2. IDOE: Instituto de Dirección Organización de Empresa (IDOE), Universidad de Alcala (Ισπανία)
3. OIEau: Διεθνές Γραφείο για το Νερό, Λιμόζ (Γαλλία)

Κάθε ένας συνεργάτης ήταν αρμόδιος για συλλογή δεδομένων και τη στρατολόγηση των εμπειρογνομόνων σε πέντε κράτη μέλη.

Το σχέδιο εργασίας του aqualibrium περιλαμβάνει τρία στάδια εργασίας:

- Διαχείριση του προγράμματος
- Διαχείριση του κανονισμού και του ανταγωνισμού στο νερό
- Ειδικό εργαστήριο και τελική έκθεση

Γενικά όμως υπάρχουν προβλήματα στη διαχείριση των υδάτων που διαφέρουν μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών. Όσον αφορά το καθεστώς εφοδιασμού, η διαθεσιμότητα του νερού δεν είναι ομοιογενής στο σύνολο των χωρών της Ένωσης. Αυτό επηρεάζει επίσης τη συζήτηση για τις μελλοντικές στρατηγικές διαχείρισης του νερού. Υπάρχει άφθονο νερό στην Αυστρία, τις Κάτω Χώρες και τη Σουηδία, στη Δανία, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο, τη Φινλανδία, την Αγγλία, Ουαλία, Βόρεια Ιρλανδία, και τη Σκωτία. Ενώ υπάρχει έλλειψη νερού στο Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ισπανία, την Πορτογαλία και την Ιταλία. Στην Ιταλία η κατάσταση αυτή εμφανίζεται ιδιαίτερα στο νότιο τμήμα της χώρας.

Στην Ευρώπη υπάρχει ένα ευρύ φάσμα του μέσου όρου των τιμών του νερού. Ενώ στην Ιρλανδία δεν υπάρχουν χρεώσεις για εγχώρια χρήση του νερού, στις χώρες της νότιας Ευρώπης η χρέωση είναι περίπου 1 ευρώ. Οι επιβαρύνσεις στις κεντρικές χώρες είναι υψηλότερες, π.χ. στη Γερμανία και στη Δανία τα τέλη του νερού είναι γύρω στα 4 ευρώ, που είναι το ανώτατο όριο των τελών εντός των χωρών της Ένωσης.

Ιδιωτικός τομέας

Η συζήτηση σχετικά με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στη διαχείριση του νερού ποικίλλει. Σε ορισμένες χώρες δεν υπάρχει καμία συζήτηση (Λουξεμβούργο), ή η συζήτηση υπάρχει μόνο μεταξύ των επαγγελματιών (π.χ. Φινλανδία, Σουηδία και Πορτογαλία). Σε άλλες χώρες, όμως η συζήτηση αυτή δεν υπάρχει, διότι η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα εφαρμόζεται ήδη στη διαχείριση του νερού (π.χ. Μεγάλη Βρετανία, την Ισπανία και τη Γαλλία).

Η συζήτηση σχετικά με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην διαχείριση των υδάτων συνοδεύεται από διάφορα σημαντικά θέματα, όπως:

- Τελών του Νερού
- Ποιότητας υπηρεσιών
- Προσαρμογής στη νέα οδηγία-πλαίσιο της Ε.Ε.
- Ανταγωνισμού

Τάσεις προς το μέλλον:

Η παρούσα κατάσταση περιγράφει μια μελλοντική τάση στο μέλλον στις περισσότερες από τις ευρωπαϊκές χώρες για την αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα. Η δυνατότητα της ιδιωτικής συμμετοχής στις βόρειες χώρες και τις Κάτω Χώρες είναι χαμηλή, λόγω του νομικού πλαισίου. Μια ειδική περίπτωση είναι το Λουξεμβούργο, όπου αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν δυνατότητες για την ιδιωτική συμμετοχή, αν και το νομικό πλαίσιο είναι πολύ ευνοϊκό για αυτό.

Χαρακτηριστικά ισχύει:

- ο Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, το νερό των πόρων είναι υπό κρατική ιδιοκτησία.
- ο Η διάρθρωση του τομέα του νερού διαφοροποιείται σε ολόκληρη την Ευρώπη - από την άποψη των τιμών, επιδοτήσεις, σχέση κόστους / τιμής, κλπ.
- ο Στο Λουξεμβούργο οι ιδιωτικοί φορείς δεν εμπλέκονται στη διαχείριση των υδάτων.
- ο Η συζήτηση για τις μελλοντικές στρατηγικές διαχείρισης των υδάτων εντός των ευρωπαϊκών χωρών, δεν επικεντρώνεται αποκλειστικά στην συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Άλλα θέματα είναι οι πόροι, η ποιότητα των υδάτων, τα τέλη του νερού, η νομοθεσία και ο ανταγωνισμός.
- ο Στο 50% των χωρών της ΕΕ, έχουμε αύξηση των τιμολογίων.
- ο Στα περισσότερα από τα μοντέλα των χωρών η συμμετοχή του ιδιωτικού φορέα υπάρχει.

3.3. ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

Η γενική επισκόπηση μερικών αποτελεσμάτων από το πρόγραμμα αποκαλύπτει ότι υπάρχουν πολλές διαφορές στη διαχείριση νερού στην Ευρώπη όσον αφορά την ιστορική εξέλιξη της δημοτικής, περιφερειακής και εθνικής διοικητικής οργάνωσης αφενός και αφ' ετέρου της οργάνωσης των υπηρεσιών νερού στον ανεφοδιασμό και την κατεργασία ύδατος αποβλήτων. Καλύπτει ειδικά την έρευνα και τον καθορισμό των όρων για μια κοινή γλώσσα στο πρόσθετο ζήτημα της συμμετοχής ιδιωτικού τομέα στις υπηρεσίες του νερού.

Αλλά αυτές οι πτυχές αγγίζουν μόνο την επαγγελματική πλευρά του ζητήματος. Επιπλέον, υπάρχει μια πρόσθετη απαίτηση για τη διανομή της γνώσης και των πληροφοριών μεταξύ των επαγγελματιών και των διάφορων πολιτικών ενδιαφερόμενων ομάδων από την πλευρά του περιβάλλοντος, της υγείας και του καταναλωτή. Η οδηγία πλαισίου νερού της ΕΕ τοποθετεί τις ιδιαίτερες απαιτήσεις στην πτυχή να καταστήσει τη δημόσια συμμετοχή πιθανή. Για αυτό πρέπει να υπάρξει μια ιδιαίτερη προσοχή προς τον τρόπο της απόδοσης στα εθνικά και περιφερειακά ζητήματα που έχουν εφαρμοστεί συνεπώς, εν ευθέτω χρόνο, στην περιφερειακή και δημοτική πολιτική και αντίστροφα. Αυτό καλύπτει τις ερωτήσεις όσον αφορά τις ρυθμιστικές και νομοθετικές μεταβαλλόμενες διαδικασίες λαμβάνοντας υπόψη μια προοριζόμενη ολοκλήρωση διαφορετικών ενδιαφερόντων, και τις διαφορετικές περιστάσεις που και οι δύο, το περιβάλλον και το υδάτινο σύστημα, αποτυπώνουν.

Συγκεκριμένα σε αυτή τη μελέτη παρουσιάζεται αναλυτικά η εναρμόνιση των εξής χωρών της Ε.Ε. σύμφωνα με το πρόγραμμα Aqualibrium:

- ΑΥΣΤΡΙΑ
- ΒΕΛΓΙΟ
- ΓΑΛΛΙΑ
- ΓΕΡΜΑΝΙΑ
- ΔΑΝΙΑ
- ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ
- ΙΡΛΑΝΔΙΑ

- ΙΣΠΑΝΙΑ
- ΙΤΑΛΙΑ
- ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ
- ΟΛΛΑΝΔΙΑ
- ΕΛΛΑΔΑ

Οι πολιτικές και οι διαδικασίες που ακολουθούνται στις παραπάνω χώρες ξεχωριστά έχουν ως κεντρικό άξονα την οδηγία πλαίσιο για τα νερά αλλά με διαφοροποιήσεις στην κάθε μία ξεχωριστά αφού το κοινωνικό οικονομικό και νομικό πλαίσιο της κάθε χώρας διαφέρει. Γενικά υπάρχει διάθεση για συντονισμό των ενεργειών στον τομέα του νερού. Είναι αισθητό όμως ότι σε κάποιες χώρες τα βήματα προς αυτή την κατεύθυνση είναι μικρά ενώ σε κάποιες άλλες χώρες οι συζητήσεις και οι διαδικασίες είναι εντυπωσιακές.

3.4. ΑΥΣΤΡΙΑ

Στην Αυστρία οι διάφοροι κανονισμοί και έρευνες που υπάρχουν στο κεφάλαιο της εκμετάλλευσης του νερού αποσκοπούν στο να δώσουν μια γενική εικόνα για τις τρέχουσες ανάγκες και απαιτήσεις με γνώμονα το εθνικό συμφέρον. Ενώ η χώρα αναλύει τα διάφορα μοντέλα της συμμετοχής και της συνεργασίας μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στις αγορές των υδάτων εντός της ΕΕ, διαμορφώνει τις δικές της μεθοδολογίες και διαδικασίες που διέπουν την εκμετάλλευση του νερού.

3.4.1. Μεθοδολογικό φόντο Αυστρίας

Η αυστριακή έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δύο στάδια. Πρώτον, μια έρευνα βιβλιογραφίας σχετικά με την αυστριακή ρύθμιση του νερού, την αγορά του νερού, καθώς και τις τρέχουσες συζητήσεις γύρω από την πολιτική των υδάτων. Δεύτερον, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις εμπειρογνομόνων με τους διάφορους φορείς στην αγορά του νερού και της πολιτικής των υδάτων.

Δαπανήθηκαν 566.9 εκ ευρώ σε έρευνες και έργα. Ενώ οι επενδύσεις σε υφιστάμενες υποδομές ανήλθαν σε 1,7 δισ. σελίνια (123,5 εκ ευρώ).

Η περιφερειακή κατανομή των υδάτινων πόρων ποικίλλει σημαντικά και σε ορισμένες περιοχές της Αυστρίας υπάρχει δυσκολία σε νερό. Επιπλέον, 97% του αυστριακού νερού δεν χρησιμοποιείται σε καμία περίπτωση πράγμα που αντικατοπτρίζεται στην αυστριακή οικονομία, γεγονός που ενισχύει τις πολιτικές συζητήσεις σχετικά με νέες δυνατότητες για τη χρήση του, με στόχο το οικονομικό όφελος της χώρας.

Στην Αυστρία μια μεγάλη μερίδα επιστημόνων και πολιτικών υποστηρίζουν τα οφέλη από την ιδιόμορφη κατάστασή της, λόγω του ότι έχουν τεράστια αποθέματα νερού στην περιοχή των Άλπεων ενώ θεωρούν ότι το νερό θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο μάρκετινγκ για την Αυστρία.

Κάθε μια από τις αυστριακές επαρχίες έχει τη δική της υπηρεσία για τη διαχείριση των υδάτων, αλλά η ευθύνη για θέματα πολιτικής των υδάτων βρίσκεται κυρίως στους δήμους. Μπορούν να αποφασίσουν με ποιο τρόπο επιθυμούν να συνεργαστούν με ιδιωτικές εταιρείες. Είναι ευθύνη τους να αναλάβουν το περιβάλλον και την υγεία ενώ ο δήμος ελέγχει και επαληθεύει εάν το πόσιμο νερό αντιστοιχεί στις διατάξεις του αυστριακού κανονισμού για το πόσιμο νερό. Ο υγειονομικός έλεγχος πραγματοποιείται κυρίως από δημόσια ιδρύματα, ωστόσο, επιτρέπεται η έγκριση της ποιότητας του νερού από τα ιδιωτικά εργαστήρια της χώρας.

Οι πιο σημαντικοί νόμοι για την παροχή του νερού είναι ο νόμος 'Δικαίωμα στο νερό' (WRG1959) συμπεριλαμβανομένων των κανονισμών σχετικά με την ποιότητα του νερού για ανθρώπινη χρήση, τα μεταλλικά στοιχεία και τα πρότυπα του νερού της βροχής, για την προστασία των υπόγειων υδάτων, καθώς και τα πρότυπα για τις εκπομπές των λυμάτων. Η εφαρμογή του νόμου και η διάθεση των συμβάσεων με ιδιωτικούς φορείς είναι ευθύνη των δήμων

- ο 87 τοις εκατό των κατοίκων της Αυστρίας ζουν σε περιοχές με κεντρική παροχή νερού.
- ο Το ποσοστό του πληθυσμού που συνδέεται με κεντρικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων έφθασε περίπου το 85 τοις εκατό το 2000. Σε αντίθεση με πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες, η επεξεργασία των επιφανειακών υδάτων είναι σπάνια.
- ο Στην επόμενη δεκαετία η Αυστρία θα χρειαστεί επενδύσεις ύψους άνω των 11,6 δισ. ευρώ στην ύδρευση και την αποχέτευση.

3.4.2 ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Σε γενικές γραμμές, η έγκριση είναι απαραίτητη για όλα τα είδη της χρήσης του νερού. Ο στόχος είναι η διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος στην παροχή ύδατος για τις σημερινές και τις μελλοντικές περιόδους.

Νόμος: Δικαίωμα στο νερό WRG

Ο νόμος αυτός χρονολογείται από το 1959 και έκτοτε έχει τροποποιηθεί αρκετές φορές.

Σύμφωνα με το δίκαιο των υπόγειων υδάτων, το νερό πηγής και τα όμβρια ύδατα ανήκουν στον ιδιοκτήτη της γης, εφ' όσον τα δικαιώματα των άλλων ανθρώπων και τα δημόσια συμφέροντα τηρηθούν και η ανάκληση δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό που θεωρείται κανονικό για ιδιωτική χρήση.

Για ιδιωτική χρήση του γαιοκτήμονα δεν χρειάζεται καμία άδεια. Για άλλους σκοπούς, η άδεια πρέπει να χορηγείται.

Η πρόληψη της ρύπανσης και η προστασία των υδάτων ρυθμίζονται επίσης στο νόμο WRG. Ο βασικός κανόνας είναι ότι το νερό δεν πρέπει να ενέχει κανένα κίνδυνο για την υγεία των ανθρώπων ή των ζώων. Όλα τα υπόγεια ύδατα και το νερό των πηγών στην Αυστρία πρέπει να είναι ποιότητας τέτοιας ώστε να μπορεί να χαρακτηριστεί ως πόσιμο νερό.

Νόμος για τη Φύση και Περιβάλλοντος

Σκοπός του νόμου αυτού είναι η ενθάρρυνση των θετικών μέτρων για την παροχή του νερού, την ύδρευση και την αποχέτευση, την προστασία του από μολύνσεις και την κατάχρηση και τη μείωση της μόλυνσης του αέρα, του νερού και του εδάφους. Επιπλέον, ο νόμος περιέχει σχετικούς κανονισμούς για *τα μοντέλα συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα (PSP)*. Η ίση μεταχείριση των ιδιωτικών και δημόσιων επιχειρήσεων σε ορισμένες πτυχές της συνεργασίας είναι εγγυημένη από το νόμο.

3.4.3 ΣΧΕΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

Η αγορά του νερού επηρεάζεται επίσης από το φορολογικό νόμο (Finanzverfassungsgesetz).

Σύμφωνα με το νόμο για το νερό από τα τέλη του 1990 (Wassergebuhrengesetz 1990) υπάρχουν για παράδειγμα διαφορετικές συνταγές για τα τέλη του νερού σε διάφορους δήμους. Οι επαρχίες έχουν επίσης το δικό τους νομικό πλαίσιο.

Όλες οι εταιρείες, οι ενώσεις, τα ομόλογα νερού ή οργανώσεις που εργάζονται στην αγορά του νερού ρυθμίζονται κυρίως από την αρχή διοίκησης Bezirksverwaltungs-Behörde. Σε ορισμένες περιπτώσεις ο δήμαρχος είναι ο υπεύθυνος και σε εξαιρετικές περιπτώσεις που υπερβαίνουν τα τοπικά συμφέροντα, τότε είναι ευθύνη της Κυβέρνησης (Landeshauptmann), του Υπουργείου Γεωργίας, Δασών και Περιβάλλοντος.

Οι δείκτες για την ποιότητα του νερού και της προσφοράς έχουν ως βάση τα πρότυπα που προβάλλει η νομοθεσία για τα τρόφιμα και το βιβλίο τροφίμων της Αυστρίας.

Ο έλεγχος της ποιότητας του πόσιμου νερού μπορεί να πραγματοποιείται από ιδιωτικά ή δημόσια εργαστήρια. Το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Γενεών χορηγεί άδειες σε αυτά τα εργαστήρια για να αναλάβουν αυτούς τους ελέγχους.

Ο προμηθευτής του νερού και η υπεύθυνη δημόσια αρχή λαμβάνει όλα τα αποτελέσματα των δοκιμών. Κάθε φορά που ο προμηθευτής πρέπει να καταβάλει πρόστιμα, τα χρήματα

που διατίθενται πρέπει να χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο του νερού. Στη χειρότερη περίπτωση, θα υπάρχει ένα επίσημο κλείσιμο της εταιρείας.

Συνολικά, η ρύθμιση της αυστριακής αγοράς νερού μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα **πολυεπίπεδο σύστημα**. Το εθνικό επίπεδο αποφασίζει για την ρύθμιση των αγορών του νερού και τα θέματα των ειδικών νόμων.

Συμβάσεις και διαφάνεια

Η Αυστρία δεν έχει κανένα ιδιωτικό κερδοσκοπικό όφελος για την αγορά και για την παροχή νερού, αλλά παρόλα αυτά υπάρχουν κάποιες εταιρίες Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα για την διάθεση του νερού. Οι δήμοι μπορούν να αποφασίσουν αν θέλουν να αναθέτουν τη λειτουργία των σωλήνων νερού και τις μονάδες επεξεργασίας λυμάτων σε ιδιωτικές εταιρίες. Οι δήμοι έχουν επίσης τη δυνατότητα να σχηματίσουν μια ένωση για την ύδρευση και την αποχέτευση με μια ιδιωτική εταιρεία. Κατά μέσο όρο, οι συμβάσεις μεταξύ του δήμου και μιας ιδιωτικής εταιρείας έχει διάρκεια τουλάχιστον 20 ετών.

- Μια φορά το χρόνο, η επιχείρηση οφείλει να ενημερώνει τους καταναλωτές για την ποιότητα του νερού.
- Ο καθένας έχει ελεύθερη πρόσβαση στα περιβαλλοντικά δεδομένα.

3.4.4. ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ

Στην Αυστρία, η κατανάλωση είναι περίπου 150 λίτρα νερού που καταναλώνεται ανά άτομο/ημέρα. Όμως, μια μελέτη σχετικά με τις ανάγκες, τα αποθεματικά και τα απαραίτητα μέτρα όσον αφορά το νερό στην Αυστρία επισημαίνει ότι η κατανάλωση του πόσιμου νερού θα διπλασιαστεί στα επόμενα είκοσι χρόνια. Σε γενικές γραμμές, είναι περίπου 700 εκατομμύρια κυβικά του νερού που χρησιμοποιείται ως πόσιμο νερό, σχεδόν το 99% αυτού προέρχεται από τα υπόγεια ύδατα. Ο μεγαλύτερος χρήστης του νερού είναι η βιομηχανία - που καταναλώνει περίπου 1,7 δις κυβικά ετησίως και η γεωργία που χρησιμοποιεί περίπου 200 εκ κυβικά ετησίως.

Τέλος είναι χαρακτηριστικό ότι υπάρχει ευρεία συναίνεση μεταξύ όλων των φορέων και ιδρυμάτων στην Αυστρία έτσι ώστε οι αυστριακοί υδάτινοι πόροι να παραμείνουν υπό αυστριακή κατοχή. Είναι ένας γενικός στόχος να κρατήσει τις πολυεθνικές εταιρίες μακριά από την αυστριακή αγορά του νερού.

3.5. ΒΕΛΓΙΟ

3.5.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία είκοσι χρόνια στο Βέλγιο η διαχείριση των υδάτων και των περιβαλλοντικών πολιτικών αντιμετωπίζει πολλές αλλαγές. Η ανάλυση των θεμάτων του νερού στο Βέλγιο εξετάζονται σε τρεις περιφερειακές πολιτικές σχετικά με τη Φλάνδρα, Βαλλονία και τη περιφέρεια των Βρυξελλών. Στην Φλάνδρα, οι δραστηριότητες ύδρευσης έχουν ενταχθεί σε μια συνολική πολιτική για την ποιότητα των υδάτων. Στην Βαλλονία, μια εταιρεία εποπτεύει το σύνολο της ύδρευσης και της αποχέτευσης. Στις Βρυξέλλες που είναι και η πρωτεύουσα, η ολοκλήρωση της διαδικασίας που εποπτεύει το νερό είναι ακόμα μακριά αφού πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά στον τομέα αυτό.

Το Βέλγιο αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις στον τομέα της διαχείρισης των υδάτων. Η Ρύπανση στους περισσότερους υδάτινους πόρους συνεχίζεται. Προέρχεται από τις απορρίψεις των διαφόρων τομέων, κυρίως από τη γεωργία και τα νοικοκυριά. Η κατάσταση έχει επιδεινωθεί με την υψηλή πίεση από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) ώστε να συμμορφώνονται με το σύνολο των οδηγιών για τα ύδατα. Οι υποχρεώσεις αυτές αυξάνουν τις ανάγκες χρηματοδότησης, ενώ η χώρα είναι ήδη χρεωμένη. Τόσο η Φλάνδρα (στο 60%) όσο και η περιοχή των Βρυξελλών (στο 100%) εξαρτώνται από τη Βαλλονία για την παροχή πόσιμου νερού.

Σε γενικές γραμμές, η διαχείριση των υδάτων στο Βέλγιο καθοδηγείται από το δημόσιο τομέα. Οι Περιφερειακές και δημοτικές επιχειρήσεις, καθώς και οι διακοινοτικές ενώσεις (*intercommunales*) κατέχουν τις δραστηριότητες παραγωγής και διανομής νερού.

Οι αυξανόμενες ανάγκες για επενδύσεις και τεχνογνωσία οδηγούν στο άνοιγμα της διαχείρισης των υδάτων σε ιδιωτικά συμφέροντα. Οι κανονισμοί και οι πιέσεις εντείνονται, ιδιαίτερα για την ποιότητα του πόσιμου νερού, λόγω της πίεσης της ΕΕ. Η τάση αυτή αντικατοπτρίζεται στο λογαριασμό του καταναλωτή. Οι διαφοροποιήσεις των τριών περιοχών του Βελγίου παρατίθενται στον πίνακα 2.1

3.5.2. ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΠΟΥ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Παρατηρώντας μια αργή ανάπτυξη, στο τομέα αυτό το βελγικό κράτος έχει αποφασίσει να επιταχύνει την κατασκευή των δικτύων. Από τη μία πλευρά, αναγνωρίζει το δικαίωμα των δήμων για τη συμμετοχή, προκειμένου να αναπτύξουν την ύδρευση και την αποχέτευση στο κοινό. Από την άλλη πλευρά, δημιουργεί την *Societe Nationale de Distribution d'Eau (SNDE)*, δηλαδή Εθνική Εταιρεία Διανομής Ύδατος, το 1913. Αποστολές της είναι η κατασκευή και η διαχείριση των εγκαταστάσεων, όπου δήμοι δεν μπορούν να το κάνουν μόνοι τους. Η πρωτεύουσα είναι δημόσια και η απόδοση των επενδύσεων περιορίζεται σε 4% ετησίως. Η αρμοδιότητα των δήμων στην κατανομή του νερού είναι αναγνωρισμένη, αλλά τίθενται υπό την εποπτεία του κράτους.

Η αρμοδιότητα της Περιφέρειας στην ύδρευση και την αποχέτευση αναγνωρίζεται το 1980 και το 1988 (για τα πρότυπα της ποιότητας του πόσιμου νερού). Από τότε, η εξέλιξη της διαχείρισης των υδάτων στις τρεις περιοχές είναι διαφορετικές.

Τομέας Ύδρευσης και αποχέτευσης

Από το 1995, μόνο λίγες αλλαγές σημειώθηκαν στη σύνθεση των φορέων του νερού στο Βέλγιο. Στην Βαλλονία ξεκίνησε μια διαδικασία εξορθολογισμού, γύρω από το SWDE. Το SWDE αγοράζει πρώην ανεξάρτητες δημοτικές επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας. Επιπλέον, τα έργα είναι ορθολογικά μεταξύ των φορέων εκμετάλλευσης στη Βαλλονία, σε μια επαρχιακή

κλίμακα μέσω *Groupements d'interet economique* (GIE στη Φλάνδρα) μια νέα δημόσια/ιδιωτική εταιρεία, η Aquafin, συστάθηκε στον τομέα της αποχέτευσης. Στις Βρυξέλλες, δημιουργήθηκαν δύο νέοι φορείς, το IBDE και το IBRA, αλλά και οι δύο λειτουργούν από το CIBE. Η συγχώνευση των τριών ενώσεων είναι στο πλαίσιο του σχεδίου. Δεν σημειώθηκε καμία περίπτωση πλήρους ιδιωτικοποίησης από τώρα.

Παραγωγή και διανομή

Ο τομέας είναι κατακερματισμένος πολύ στο Βέλγιο. Ο αριθμός των επιχειρήσεων είναι αρκετά υψηλός και τα καθεστώτα τους διαφέρουν πολύ.

Πρώτον, δύο περιφερειακές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη Φλάνδρα και Βαλλονία. Στη Φλάνδρα, η *Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening* (VMW) εξυπηρετεί 176 κοινότητες (2.380.000 κάτοικοι, το 40% του πληθυσμού της περιοχής). Στη Βαλλονία, *Societe wallonne des Eaux* (SWDE) εξυπηρετεί 172 κοινότητες (1.750.000 κατοίκους, 60 % του πληθυσμού στη Βαλλονία). Πράγματι, η SWDE άλλαξε το καθεστώς και το όνομά του με νόμο το 2001. Κατά συνέπεια, η εταιρεία σύναψε σύμβαση διαχείρισης με την κυβέρνηση της Βαλλονίας. Ωστόσο, ο έλεγχος της κυβέρνησης για την εταιρεία διατηρείται.

Δεύτερον, η παροχή νερού που παρέχεται από *intercommunales* ή διακοινοτικές ενώσεις. Το 2001, υπήρχαν 18 *intercommunales* που λειτουργούν στην ύδρευση, 2 στην περιφέρεια και 7 στη Φλάνδρα. Η ικανότητά τους στην παραγωγή και των όγκο που πωλούνται διαφέρουν σημαντικά από το ένα στο άλλο.

Τρίτον, υπάρχουν διάφορες δημοτικές ρυθμίσεις για την παροχή πόσιμου νερού. Υπάρχουν πέντε δημοτικές εταιρείες στη Βαλλονία και 12 στη Φλάνδρα. Η πιο σημαντική είναι η *Regie des Eaux de Charleroi/ Aquasambre*. 57 δημοτικές υπηρεσίες εξακολουθούν να λειτουργούν στη Βαλλονία. Η σύμβαση παραχώρησης είναι μια διοικητική σύμβαση που έχει υπογραφεί από μια δημόσια αρχή και ένα (δημόσιο ή ιδιωτικό) φορέα εκμετάλλευσης νερού. Ο φορέας εκμετάλλευσης παρέχει την υπηρεσία έναντι αμοιβής. Τρεις περιπτώσεις που υπάρχουν στη Βαλλονία με τη διανομή de la Gileppe (Verviers) γίνεται από την SWDE και με Tournai και Malmédy (λειτουργεί από την Electrabel). Στη Φλάνδρα, η Electrabel διαχειρίζεται επίσης τη διανομή του νερού.

3.5.3. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΥΔΑΤΟΣ

Η ιδιωτικοποίηση του τομέα των υδάτων ισχύει σε ένα ποσοστό στο Βέλγιο. Επιπλέον, οι αποφάσεις είναι κατακερματισμένες σε ένα περιφερειακό δρόμο. Σε άλλους τομείς (π.χ. σιδηροδρομικές μεταφορές, ταχυδρομικές υπηρεσίες), η ιδιωτικοποίηση επηρεάζει ορισμένες εταιρείες (π.χ. την Electrabel, η Belgacom, SN Brussels Airlines).

Ιστορικό

Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, η συζήτηση εξελίχθηκε σε δύο φάσεις. Ιστορικά, οι αρχές αρνήθηκαν να δώσουν τη διαχείριση του νερού σε ιδιωτικές εταιρείες. Αυτή η αρχική επιλογή δεν τέθηκε υπό αμφισβήτηση μέχρι την περιφερειοποίηση της χώρας. Διάφορες δημόσιες επιχειρήσεις, ακόμη ανταγωνίζονταν για την επέκταση της επικράτειάς τους, δεδομένου ότι η περιφερειοποίηση ωστόσο, είναι σε εξέλιξη. Οι νέες κατευθύνσεις διαρθρώνονται σε περιφερειακές συζητήσεις. Οι συζητήσεις επικεντρώνονται κυρίως στην κατάσταση των φορέων στον τομέα της αποχέτευσης. Ταυτόχρονα, είναι ορισμένες δημόσιες επιχειρήσεις κοινής ωφελείας και σε άλλους τομείς που πωλούνται σε ιδιώτες επενδυτές, όπως για παράδειγμα η βιομηχανία των τηλεπικοινωνιών με την Belgacom. Η εξέλιξη αυτή εμφανίζεται σε ένα γενικό πλαίσιο του περιορισμού των δημοσίων

ελλειμμάτων (εκπλήρωση των κριτηρίων του Μάαστριχτ, της ONE), αλλά δεν μπορούμε να πούμε ότι αυτό το φαινόμενο επεκτείνεται στον τομέα των υδάτων.

❖ Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα

Εδώ παρουσιάζονται τα κύρια επιχειρήματα που ανταλλάσσονται στις κοινοβουλευτικές συζητήσεις. Οι συζητήσεις, μπορούν εστιαστούν κυρίως για τη χρηματοδότηση της διαδικασίας για τις απαραίτητες εγκαταστάσεις έτσι ώστε να είναι σύμφωνες με την οδηγία του 1991 σχετικά με την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Οι διαφορές στις κατευθύνσεις εμφανίζονται μεταξύ των τριών Περιφερειών.

✓ Φλάνδρα

Στη Φλάνδρα, τα περισσότερα σημεία από τη συζήτηση για ιδιωτικοποίηση έγιναν το 1990, κατά την έγκριση του νόμου για την περιφερειακή δημιουργία νέων υποδομών. Η Αντιπολίτευση υποστήριξε υπέρ της μεγαλύτερης υπευθυνότητας, ενώ ο Υπουργός Περιβάλλοντος θέλησε να επιταχύνει τις εργασίες κατασκευής.

Το βασικό επιχείρημα της αντιπολίτευσης ήταν η λογοδοσία των φορέων της επεξεργασίας λυμάτων. Οι Βουλευτές της αντιπολίτευσης αμφισβήτησαν την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της διοίκησης και των επιχειρήσεων. Δεν βρήκαν κανένα προφανή σύνδεσμο μεταξύ της υποχρέωσης και των αποτελεσμάτων και κατήγγειλαν την απουσία σαφούς καταμερισμού των καθηκόντων μεταξύ του ιδιωτικού τομέα και της κυβέρνησης. Άλλοι επικριτές δήλωσαν ότι με την ιδιωτικοποίηση εμποδίζεται οποιαδήποτε μορφή ανταγωνισμού. Σύμφωνα με αυτούς, θα πρέπει να διατηρούνται σε προνομιακή θέση στην αγορά σε περιορισμένο αριθμό επιχειρήσεων. Επιπλέον, η ιδιωτική εταιρεία Aquafin, δεν είχε καμία ευθύνη για τα αποτελέσματα, οι στόχοι δεν είχαν καθοριστεί με σαφήνεια και οι κυρώσεις δεν υπήρχαν. Ως απάντηση, ο Υπουργός Περιβάλλοντος Teo Keltchermans (CVP, χριστιανοδημοκράτης) προέβαλε το επιχείρημα ότι ήταν αναγκαία η επιτάχυνση των επενδύσεων σε επεξεργασία λυμάτων.

✓ Βαλλονία

Η Βαλλονία διεξάγει σήμερα μια σημαντική μεταρρύθμιση του τομέα των υδάτων. Οι στόχοι για το 2000 παρουσιάστηκαν σε ένα γενικό έγγραφο προσανατολισμού που υπεγράφη από τα πολιτικά κόμματα τα οποία συγκροτούν την περιφερειακή πλειοψηφία, δηλαδή τους Φιλελεύθερους του Σοσιαλιστικού Κόμματος (PS) και τους Πράσινους (Ecolo). Σε γενικές γραμμές, τα αδικήματα σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις, έχουν ήδη απασχολήσει τα προηγούμενα νομοθετικά σώματα. Για την ανάπτυξη μιας περιφερειακής βιομηχανίας νερού, και την ενημέρωση του καταναλωτή έπρεπε να δημιουργηθεί ένα κοινωνικό ταμείο για την ανάπτυξη και τη διαχείριση των υδάτινων λεκανών. Η τυποποίηση των τιμών συνίσταται στον καθορισμό μιας ενιαίας τιμής παραγωγής και προσπάθειας να καταλήξουν σε μία τελική τιμή. Η τιμολογιακή πολιτική θα πρέπει επίσης να συμβάλει στην επιτάχυνση των επενδύσεων στον τομέα της αποχέτευσης και να ευνοεί τη συγχώνευση των προμηθευτών νερού.

Η συζήτηση για ιδιωτικοποίηση είχε ήδη ξεκινήσει το 1999, κατά τη διάρκεια των κοινοβουλευτικών συζητήσεων σχετικά με το περιφερειακό νόμο για τη δημιουργία της Δημόσιας Εταιρείας Διαχείρισης των Υδάτινων Πόρων (SPGE). Οι συντάκτες του νομοσχεδίου επέμειναν στην τήρηση της διαχείρισης των υδάτων στα χέρια των δημόσιων αρχών.

3.5.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η αναδιοργάνωση του τομέα των υδάτων στο Βέλγιο μαρτυρεί τη βούληση και την ικανότητα των δημόσιων αρχών να αντιμετωπίσουν τις οικολογικές προκλήσεις που πληρούν οι τρεις περιφέρειες. Η συζήτηση επιταχύνεται λόγω της ανάγκης για την κατασκευή εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων με γρήγορους ρυθμούς για να συμμορφωθεί με το χρονοδιάγραμμα της οδηγίας 91/271.

Η συζήτηση για τις δημόσιες έναντι των ιδιωτικών επιχειρήσεων διαχείρισης των υδάτων δεν είναι αισθητή ιδεολογικά. Μια πολύ πιο λογική ερώτηση θα πρέπει να εξελιχθεί προς το θέμα της τιμολόγησης του νερού. Η τιμολόγηση του νερού (στο πραγματικό κόστος) είναι σίγουρα ένα θέμα πολιτικής που θα γίνει εξαιρετικά αμφιλεγόμενο στο μέλλον. Η ανάγκη να είναι σύμφωνη με την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα, και ιδιαίτερα σε συνταγές του για την πλήρη ανάκτηση του κόστους του, δικαιολογεί αυξήσεις των τιμών και των μεταρρυθμίσεων στο καθεστώς των φορέων.

Στον τομέα της διανομής νερού, ο αριθμός των φορέων τους μπορεί να μειωθεί σε δέκα για το σύνολο της χώρας. Όσον αφορά την αποχέτευση, η κατάσταση θα πρέπει να είναι πιο σταθερή. Η γεωγραφική αναδιοργάνωση των φορέων πρέπει να γίνει εντός των συνόρων της λεκάνης απορροής του ποταμού. Οι στρατηγικές της συγκέντρωσης / εξαγοράς μεταξύ των φορέων δεν είναι ακόμη σαφείς. Τέλος, στις Βρυξέλλες και τη Βαλονία, οι δημόσιες αρχές έχουν τη βούληση να επιτευχθεί ο στόχος ενός ενιαίου φορέα και μία ενιαία τιμή, το συντομότερο δυνατό.

Πίνακας 2.1

α/α	Θεματική Ενότητα	Φλάνδρα	Βαλλονία	Βρυξέλλες
1.	Διαχείριση Υδάτων	Εξελίσσεται προς ανεξαρτησία και μερική ιδιωτικοποίηση. Το 1989, η <i>Vlaamse Maatschappij voor Waterzuivering</i> (VMZ), μια περιφερειακή εταιρεία είναι αρμόδια για ολόκληρη την περιοχή. Μια δημόσια επιχείρηση, η <i>Vlaamse Milieumaatschappij</i> (VMM) παρακολουθεί την ποιότητα των υδάτων. Εφαρμογή της πολιτικής της επεξεργασίας των λυμάτων δίνεται στην NV Aquafin, δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), με το μονοπώλιο για ολόκληρη την περιοχή.	Το 1977, η επεξεργασία λυμάτων έχει τεθεί υπό την ευθύνη των διακοινοτήτων. Αποφασίζεται η μετεγκατάσταση του εργοστασίου επεξεργασίας λυμάτων και ο σχεδιασμό, η κατασκευή και η λειτουργία του. Η <i>Société publique de Gestion de l'eau</i> (SPGE) έχει συσταθεί με το καθήκον να συλλέγει και να διανέμει τα χρήματα που συγκεντρώνονται για τη διαχείριση των υδάτων, με μεγαλύτερη ακρίβεια για την επεξεργασία υγρών αποβλήτων και την προστασία των πηγαδιών. Η SWDE είναι ο βασικός διανομέας του νερού στη Βαλλονία. Η αρμοδιότητα της περιφερειακής διοίκησης, περιορίζεται στα καθήκοντα της παρακολούθησης και της αστυνομίας. Οι δραστηριότητες αυτές ασκούνται με περιορισμένα οικονομικά μέσα.	Αυτή η περιοχή είναι σε μια συγκεκριμένη κατάσταση, δεδομένου ότι είναι ουσιαστικά μια αστική περιοχή, που εξαρτάται πλήρως από τη Βαλλονία για την παροχή νερού. Το μεγαλύτερο μέρος της διαχείρισης του περιβάλλοντος αποτελεί το <i>bruxellois Institut pour la Gestion de l'Environnement</i> (IBGE). Το IBGE παραδίδει τις περιβαλλοντικές άδειες και παρακολουθεί την ποιότητα του νερού για την Περιφέρεια.
2.	Νομοθεσία για την ποιότητα του	Τα πρότυπα ποιότητας ορίζονται στη φλαμανδική εκτέλεσης διατάγματος της	Καθορίζει τα ποιοτικά πρότυπα το διάταγμα της 20ής Ιουλίου 1989 σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου	Το θέμα ρυθμίζεται από την εκτέλεση του 'διάταγμα της 19ης Ιουνίου 1989' σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου

	πόσιμου νερού	15ης Μαρτίου 1989 σχετικά με την τεχνική ρύθμιση για το πόσιμο νερό.	νερού. Το σχέδιο περιφερειακής πράξης επιμένει και στα πρότυπα ποιότητας και τις υποχρεώσεις της δημόσιας υπηρεσίας για τους παρόχους.	νερού. Στις Βρυξέλλες, η οδηγία του 1998 έχει πρόσφατα εφαρμοστεί με το διάταγμα Εκτέλεση των Βρυξελλών της 24ης Ιανουαρίου 2002 σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού.
3.	Εγγύηση του εφοδιασμού	Τα πρώτα 15μ ³ ανά άτομο και ανά έτος είναι ελεύθερη από το 1997. Το μέτρο για την απλοποίηση του συστήματος τιμολόγησης θα αντικαταστήσει τα πρώην κοινωνικά μέτρα, αλλά δεν έχει πραγματικό (θετικό) κοινωνικό αντίκτυπο.	Ένας νόμος σχετικά με τη δημιουργία ενός κοινωνικού ταμείου είναι στο στάδιο της προετοιμασίας. Το κοινωνικό ταμείο θα καλύψει το λογαριασμό του νερού των ατόμων που ανήκουν σε δυσμενείς οικονομικές ομάδες πληθυσμού.	Με ένα νόμο εγγυάται το δικαίωμα να λαμβάνουν νερό για οικιακή χρήση κάθε κάτοικος που ζει σε ένα κτίριο και έχει ήδη συνδεθεί με το δίκτυο. Ο διανομέας δεν μπορεί να περιορίσει μονομερώς την παροχή νερού. Η εκ των προτέρων γνώμη του δημάρχου ή δημοτικής κοινωνικής υπηρεσίας είναι απαραίτητη.
4.	Αρχή ελέγχου	Η ποιότητα του πόσιμου νερού ελέγχεται από τον παραγωγό / διανομέα υπό την αιγίδα της AMINAL. Γενικότερα η AMINAL παρακολουθεί τις δραστηριότητες της διανομής του νερού.	Η ποιότητα του πόσιμου νερού και η προστασία των πηγών παρακολουθούνται από το DGRNE, που ελέγχει τις δραστηριότητες των διανομέων νερού και την ποιότητα του πόσιμου νερού. Ελέγχει επίσης τις απορρίψεις στα ύδατα και τις περιβαλλοντικές άδειες.	Η IBGE ελέγχει την ποιότητα των απορρίψεων των υδάτων και τις σχετικές άδειες.
5.	Γενική αποφάσεις -	Η ιδιωτικοποίηση της επεξεργασίας υγρών	Η SWDE έχει ένα κοινό καθεστώς και εγγυάται ένα περιφερειακό έργο. Σε	Η απόφαση ανήκει στην κυβέρνηση των Βρυξελλών για την επεξεργασία των

	ιδιωτικοί φορείς	αποβλήτων εισήχθη με περιφερειακή πράξη. Η φλαμανδική περιφερειακή πράξη σχετικά με την <i>intercommunales</i> επιτρέπει ιδιωτική συμμετοχή. Το κατώτατο όριο για τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα αναφέρεται στη νομοθεσία.	άλλες περιπτώσεις, η απόφαση ανήκει στις κοινότητες, ήτοι οι μέτοχοι των φορέων εκμετάλλευσης.	λυμάτων και στις κοινότητες για την παροχή πόσιμου νερού και αποχέτευσης.
6.	Διάρκεια των συμβάσεων διαχείρισης	Η διάρκεια της σύμβασης ήταν αρχικά αορίστου χρόνου.	Η σύμβαση διαχείρισης μεταξύ της κυβέρνησης και της SPGE συνάπτεται για 5 έτη. Οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών μεταξύ των SPGE και των φορέων εκμετάλλευσης του νερού είναι για 20 χρόνια. Με την SWDE η κυβέρνηση της Βαλлонίας, έχει σύμβαση διαχείρισης που έχει διάρκεια μια πενταετούς θητείας.	Η μόνη σύμβαση που υπογράφηκε στον τομέα του νερού στις Βρυξέλλες σχετικά με την κατασκευή και τη λειτουργία της μονάδας επεξεργασίας λυμάτων αφορά μόνο Βόρεια των Βρυξέλλες. Συνάπτεται για 26 χρόνια, στην πραγματικότητα.
7.	Ενημέρωση του καταναλωτή	Με το νέο νόμο του 2002, η φλαμανδική κυβέρνηση πρέπει να καθορίζει τις πληροφορίες που πρέπει να παραδοθούν από κάθε φορέα.	Η αποστολή της δημόσιας υπηρεσίας που δόθηκε στο SWDE περιλαμβάνεται λεπτομερώς τη σύμβαση διαχείρισης που υπογράφηκε με την κυβέρνηση της Βαλлонίας.	Η ανακοίνωση σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού θα πρέπει να ενισχυθεί με το νέο διάταγμα εκτέλεσης σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού.
8.	Οι αποφάσεις	Τα πρώτα 15μ ³ ανά άτομο και ανά έτος είναι δωρεάν.	Το ζήτημα είναι ακόμη υπό συζήτηση. Τον Ιούλιο του 2001, η κυβέρνηση της Βαλлонίας αποφάσισε	Ο προμηθευτής του πόσιμου νερού, IBDE, έχει σταδιακά ενιαία τιμολόγηση του νερού (τιμή ανά m ³). Η ίδια απόφαση

	για τα τέλη		να προτείνει ένα κοινωνικό ταμείο για το νερό. Ο στόχος του ταμείου είναι να διασφαλιστεί μια ελάχιστη παροχή νερού σε κάθε πολίτη. Ο καταναλωτής θα καταβάλλει ένα τέλος των 0,01 ευρώ ανά m^3 που καταναλώνεται. Το ταμείο θα πρέπει να συλλέγει ετησίως 1,74 εκατ. ευρώ.	της εταιρείας δημιούργησε επίσης ένα κοινωνικό ταμείο το 1998 (της εταιρείας). Ο προϋπολογισμός διπλασιάστηκε το 2000.
9.	Τύποι τέλη για το νερό	Η φορολόγηση για τις απορρίψεις λυμάτων καθορίζεται από το διάταγμα της 14ης Φεβρουαρίου 1990 σχετικά με συμπληρωματικούς κανόνες της φορολογίας για την προστασία των επιφανειακών υδάτων από τη ρύπανση. Επίσης, κάθε διανομέας έπρεπε να εγκαταστήσει ένα υδρόμετρο σε κάθε σπίτι πριν από το 2008.	Μια πράξη σχετικά με τη σταδιακή τιμολόγηση του νερού είναι ήδη υπό προετοιμασία. Η τιμή του νερού θα πρέπει να συνεχίσει να αυξάνεται και να υπερβαίνει το 2,5 ευρώ / m^3 το 2004.	Η κυβέρνηση σκοπεύει να εναρμονίσει τις τιμές του νερού, αλλά μέχρι τώρα η τιμή δεν έχει προσαρμοστεί.
10.	Χρήση των συλλεγόμενων τελών	Η πολιτική για το νερό χρηματοδοτείται από ένα ειδικό ταμείο. Θα συμβάλλει επίσης στην προστασία των υδάτων και στην παρακολούθηση της ποιότητας του νερού. Το ταμείο χρηματοδοτείται κυρίως από περιφερειακούς φόρους επί	Ο φόρος για τις απορρίψεις λυμάτων αυξάνεται προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η κατασκευή και λειτουργία των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων σύμφωνα με τις απαιτήσεις της οδηγίας του 1991. Το 2002, ο φόρος αυξήθηκε από 0,4 ευρώ / m^3 σε ευρώ 0,55.	Συμπληρώνεται με ειδική δωρεά από τον περιφερειακό προϋπολογισμό. Αυτό το ταμείο χρηματοδοτεί τις επενδύσεις και τη λειτουργία του τομέα της αποχέτευσης.

		των απορρίψεων των λυμάτων (0,4 ευρώ / m ³).		
11.	Επιδότηση	Οι επιδοτήσεις σύμφωνα με το νόμο του 1971 ισχύουν για την προστασία των επιφανειακών υδάτων. Για τα έργα αποχέτευσης και επεξεργασίας των αγροτικών περιοχών (λιγότερο από 2,000 ισοδύναμου πληθυσμού), οι δήμοι επιδοτούνται από την Περιφέρεια για την υλοποίηση αυτών των έργων.	Οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων επιδοτούνται κατά 100%. Για την παροχή πόσιμου νερού, οι επιδοτήσεις έχουν παραχωρηθεί βάσει σχεδίου. Η νομική βάση για την επιδότηση είναι ο περιφερειακός νόμος του 1985. Σχετικά με την αποχέτευση, τα έργα επιδοτούνται από την περιφέρεια, μέσω του SPGE κατά 60%.	Οι δήμοι επιδοτούνται επίσης από την περιφέρεια για την κατασκευή και την ανακαίνιση των υπονόμων. Ο νόμος του 1971 εξακολουθεί να ισχύει.
12.	Επεξεργασία υγρών αποβλήτων	Ένας ενιαίος φορέας, , έχει το μονοπώλιο για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων. Οι δήμοι εξακολουθούν να είναι αρμόδιοι στους τομείς παραπάνω	Οκτώ <i>intercommunales</i> ελέγχουν την λειτουργία των αστικών λυμάτων Το ποσοστό της σύνδεσης σε ένα έργο αυξήθηκε από 25,4% το 1996 σε 32% το 1999. 22% του πληθυσμού στη Βαλλονία χρησιμοποιεί μία συγκεκριμένη εγκατάσταση, ενώ δεν έχει συνδεθεί με αποχετευτικό σύστημα.	Ένας φορέας, ο IBRA, διαχειρίζεται το αποχετευτικό σύστημα. Οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων λειτουργούν με την ύδρευση στο πλαίσιο σύμβασης με την κυβέρνηση των Βρυξελλών.

3.6. ΓΑΛΛΙΑ

3.6.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

3.6.1.1. Υδάτινοι πόροι

Η εφαρμογή της οδηγίας πλαισίου για τα ύδατα θα δώσει την ευκαιρία να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της ποιότητας, καθώς και να συνδεθεί η πολιτική των υδάτων με πολιτικές άλλων τομέων.

Η ζήτηση για τους υδάτινους πόρους είναι σταθερή. **Η κατάσταση το 1999 ήταν ως εξής:**

- **οικονομική:** το δίκαιο ορίζει ένα οικονομικό σύστημα, που εφαρμόζεται σε όλες τις λεκάνες απορροής, με βάση την αρχή 'ο ρυπαίνων πληρώνει'.
- **πολιτική:** 6 "επιτροπές λεκάνης απορροής" δημιουργήθηκαν με σκοπό να συμμετάσχουν όλοι οι συντελεστές στην απόφαση για τη διαχείριση των υδάτων.

3.6.1.2. Το νομικό πλαίσιο

Όπως στις περισσότερες χώρες, το νομικό πλαίσιο σχετικά με τη διαχείριση των υδάτων, το οποίο έχει τροποποιηθεί σε μεγάλο βαθμό από το 1992-1993, είναι κατασκευασμένο από ένα μεγάλο αριθμό νόμων και διαταγμάτων. Δύο νόμοι παρέχουν το μεγαλύτερο μέρος των αρχών που ισχύουν σήμερα.

Η επιχειρησιακή οργάνωση των υπηρεσιών ύδρευσης εμπίπτει στην αρμοδιότητα των δήμων και κοινοτήτων. Είναι ελεύθεροι να συνδυάσουν διαφορετικά συστήματα για τη οργάνωση αυτών των υπηρεσιών:

- μπορούν να το κάνουν σε δημοτικό επίπεδο ή να συγκεντρώσουν το πλαίσιο μιας ένωσης δήμων και κοινοτήτων (*Syndicat intercommunal*). Η μεταφορά καλύπτει όλες τις πτυχές της οργάνωσης, μεταξύ των οποίων είναι η επιλογή του συστήματος διαχείρισης.
- η λειτουργία των υπηρεσιών μπορεί να γίνει από δημόσιο φορέα (*Regie*), που συστάθηκε από το δήμο. Η αντιπροσωπεία αυτή καλύπτει τουλάχιστον τη λειτουργία της υπηρεσίας και μπορούν να ενσωματώνει επίσης τις επενδύσεις.

3.6.2. ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

3.6.2.1. Έλεγχος και Νομοθεσία

Νομικό Πλαίσιο

Το νομικό πλαίσιο που ισχύει για τις υπηρεσίες νερού είναι εγκατεστημένο σε εθνικό επίπεδο. Πάντως, όπως και σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, οι εθνικές ρυθμίσεις στον τομέα των υδάτων βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στις ευρωπαϊκές οδηγίες που έχουν

μεταφερθεί στο γαλλικό νομικό σύστημα με νόμους και διατάγματα.

Έλεγχος

Ο έλεγχος της εφαρμογής των νομικών απαιτήσεων γίνεται στη Γαλλία από το κράτος, κυρίως μέσω των περιφερειακών και νομαρχιακών υπηρεσιών της.

Πολλές υπηρεσίες που εμπλέκονται σε θέματα όπως το νερό θέτουν τεχνικά, περιβαλλοντικά και υγειονομικά θέματα. Ως εκ τούτου, η MISE έχει δημιουργηθεί σε όλες τις υπηρεσίες, προκειμένου να συντονίσει κρατικές υπηρεσιακές δραστηριότητες.

Όσον αφορά στις υπηρεσίες ύδατος, ακολουθούνται οι ακόλουθες αρχές:

A) πόσιμο νερό (επιτρέπει την άντληση, την ποιότητα των υδάτων, την παρακολούθηση, τις παρεκκλίσεις, κλπ.): DDASS, Υπουργείο Υγείας

B) αποχέτευση και επεξεργασία λυμάτων (άδειες απόρριψης, τεχνικές προδιαγραφές για τις εγκαταστάσεις, τους ελέγχους, κλπ.): DDAF, η *Διεύθυνση Departementale de l'Agriculture et de la Foret* (Υπουργείο Γεωργίας) ή / και DDE, το *Departementale Direction de l'Equipement* (Υπουργείο Δημοσίων Έργων).

Ρυθμιστικοί έλεγχοι

Οι προαναφερθείσες υπηρεσίες ελέγχου του κράτους, ασχολούνται επίσης, τόσο με την επιβολή των γενικών κανόνων και των αδειών διατάξεων.

Τόσο τα δημόσια όσο και τα ιδιωτικά εργαστήρια μπορούν να πραγματοποιούν την ανάλυση υπό την προϋπόθεση ότι θα έχουν μία συγκεκριμένη άδεια που εγγυάται ότι εφαρμόζονται οι τυποποιημένες διαδικασίες.

Όταν το πόσιμο νερό δεν φθάνει τα πρότυπα ποιότητας, τότε οι ειδικές διαδικασίες που εφαρμόζονται είναι:

- ενημέρωση των υγειονομικών αρχών και των καταναλωτών,
- παροχή του εμφιαλωμένου νερού όταν χρειάζεται κλπ.

Όλες αυτές οι διαδικασίες εφαρμόζονται τόσο στις δημόσιες όσο και στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, όπως αυτές υποβάλλονται στους ίδιους κανόνες σχετικά με τις άδειες, ρύπανση, κ.α.

3.6.2.2. Ενημέρωση των καταναλωτών

Οι καταναλωτές έχουν συχνά μια σχιζοφρενική συμπεριφορά:

- ✓ από τη μία πλευρά απαιτούν κατά κανόνα περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτές τις υπηρεσίες. (CIEau, Το 2002, μια εθνική έρευνα διαπίστωσε ότι το 67% (73% το 2001) των καταναλωτών θεωρούν ότι δεν ενημερώνονται επαρκώς σχετικά με τις υπηρεσίες ύδατος.
- ✓ από την άλλη πλευρά, πολλές πηγές των πληροφοριών υπάρχουν, ωστόσο οι καταναλωτές τις χρησιμοποιούν ελάχιστα. Εν γένει δεν γνωρίζουν καν το ποσό του ετήσιου λογαριασμού τους.

3.6.3 ΧΡΕΩΣΕΙΣ ΝΕΡΟΥ

Μία βασική αρχή στη διαχείριση των υδάτων στη Γαλλία είναι 'το νερό πληρώνει το νερό' (*PAYE l'eau l'eau*).

Αν και η αρχή 'το νερό πληρώνει το νερό' κατ'αρχήν φαίνεται να εφαρμόζεται σωστά, σε γενικές γραμμές υπάρχουν οι μεταβιβάσεις από τους καταναλωτές για την εγχώρια βιομηχανία και πάνω απ' όλα τους γεωργικούς καταναλωτές, τόσο εντός των υπηρεσιών όσο και σε επίπεδο λεκάνης απορροής.

Οι επιδοτήσεις μπορούν να επηρεάσουν τη διαδικασία καθορισμού των τιμών: στους δήμους και στους φορείς εκμετάλλευσης λαμβάνεται υπόψη, η μείωση του κόστους που πρέπει να καλύπτεται από τους καταναλωτές. Οι επιδοτήσεις χορηγούνται στο φορέα που χρηματοδοτεί τις επενδύσεις. Οι επιδοτήσεις προέρχονται κυρίως από:

- ✓ οργανισμούς νερού, είτε υποτροφίες ή δάνεια με χαμηλό επιτόκιο
- ✓ την νομαρχιακή τοπική αρχή
- ✓ το κράτος, για την επέκταση των δικτύων νερού στις αγροτικές περιοχές μέσω της FNDAE (*Fonds national de développement adductions des d'eau*)

Οι πολιτικές τιμολόγησης

Ο θεμελιώδης κανόνας όσον αφορά στην τιμολόγηση είναι ότι το ποσό που καταβάλλεται από τον πελάτη είναι ανάλογο της κατανάλωσης. Το γεγονός αυτό παρέχει μεγάλες δυνατότητες για υπηρεσίες: καθορίζεται ενιαία τιμή για ένα κυβικό μέτρο ή κατηγορία τιμολόγησης (αύξηση, μείωση ή και τα δύο). Επιπλέον, οι φορείς εκμετάλλευσης μπορούν να χρεώνουν ένα σταθερό μέρος.

Αν και όλοι οι φορείς χρησιμοποιούν το ίδιο πλαίσιο για τα τιμολόγια του σχεδιασμού, οι καταναλωτές συχνά θεωρούν ότι εξακολουθεί να είναι πολύ δύσκολο να κατανοηθεί.

Εκτός από την ίδια την τιμή του νερού (υπηρεσία + ΦΠΑ), οι καταναλωτές μπορούν επίσης να πληρώσουν άλλα στοιχεία, που δεν συνδέονται απαραίτητα με την ποσότητα του νερού που καταναλώνουν.

Οι ειδικές "υπηρεσίες" που είναι δυνατόν να επιβαρύνουν τους καταναλωτές, είναι:

- A) σύνδεση και αποσύνδεση
- B) κατάθεση
- Γ) ασφάλιση διαρροής κλπ

3.6.4 ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ

Πρώτα απ' όλα, πρέπει να σημειωθεί ότι δεν υπάρχουν εθνικά στοιχεία επίσημα για την κατανάλωση του νερού. Ως εκ τούτου, τα στοιχεία για την μέση κατανάλωση μπορεί να ποικίλλουν ανάλογα με την προέλευσή τους: την κεντρική κυβέρνηση, τις επιχειρήσεις ύδρευσης, κλπ. Με αυτά τα δεδομένα, φαίνεται ότι η μέση κατανάλωση έχει πραγματικά μειωθεί (~ -25%).

Σε υπηρεσίες ύδρευσης, η τάση για μείωση της κατανάλωσης μπορεί να θεωρηθεί στους περισσότερους δήμους, καθώς και στοιχεία από μεγάλες επιχειρήσεις δείχνουν μια μείωση από 1 έως 3% ετησίως των όγκων που πωλούνται τα τελευταία χρόνια. Αν και οι πολιτικές των τοπικών αρχών αποσκοπούν στη μείωση της κατανάλωσης νερού, δεν υπάρχουν οικονομικά κίνητρα σε αυτόν τον τομέα, με εξαίρεση τα συστήματα τιμολόγησης σε ορισμένες υπηρεσίες.

3.6.5 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Οργάνωση των υπηρεσιών υδροδότησης

Στη Γαλλία, υπάρχουν πάνω από 36.600 δήμοι από τους οποίους χιλιάδες έχουν λιγότερους από 500 κατοίκους. Οι υπηρεσίες έτσι είναι πολύ μικρές, και το γεγονός αυτό έχει αρκετές συνέπειες:

- η πυκνότητα σε αυτές τις κοινότητες είναι πολύ χαμηλή καθώς έχουν επίσης πολύ χαμηλή αναλογία "καταναλωτές / km δικτύου". Το ποσοστό αυτό μπορεί να έχει επιπτώσεις στην ποιότητα του νερού που διανέμεται
- δεν χρεώνουν το πλήρες κόστος για τους καταναλωτές, έτσι δεν καλύπτονται πολλά χρηματοοικονομικά έξοδα

Δημόσιος και Ιδιωτικός Τομέας

Λόγω της περιορισμένης διάρκειας των συμβάσεων αντιπροσωπείας, υπάρχουν πολλές εκατοντάδες διαδικασίες για την ανανέωση κάθε χρόνο.

Δύο κύριες κατηγορίες των συμπράξεων δημόσιου – ιδιωτικού τομέα μπορούν να αναπτυχθούν:

- συμβάσεις αντιπροσωπείας, σύμφωνα με τις οποίες ένας ιδιωτικός φορέας έχει τη διαχείριση μιας υπηρεσίας από ένα δήμο
- συμμετοχικών εταιρειών (*sociétés d'économie mixte* - SEM) μεταξύ του δήμου και ιδιωτικής εταιρίας

Οργάνωση των φορέων

✓ Ο δημόσιος τομέας

Ο δημόσιος τομέας χωρίζεται ανάμεσα σε χιλιάδες μέρη: περίπου 10.200 υπηρεσίες για την προμήθεια νερού και 13.400 για την επεξεργασία των λυμάτων. Όσον αφορά την παροχή νερού, το μερίδιο του δημόσιου τομέα είναι μικρό: εξυπηρετούνταν το 40% των κατοίκων το 1980 και 21% σήμερα!

✓ Ο ιδιωτικός τομέας

Ο ιδιωτικός τομέας είναι συγκεντρωμένος σε μεγάλο βαθμό σε τρεις μεγάλες επιχειρήσεις συνολικά, που εξυπηρετούν το 98% του συνόλου των καταναλωτών που

παρέχονται από τον ιδιωτικό τομέα. Οι άλλες 2% εξυπηρετούνται από μερικές δεκάδες άλλους φορείς εκμετάλλευσης (εκ των οποίων πολλούς μικρούς και τοπικούς).

Μια ισχυρή ιδιαιτερότητα του γαλλικού τομέα των υδάτων είναι ότι οι κύριοι τρεις φορείς ανήκουν σε μεγάλες γαλλικές πολυεθνικές εταιρείες:

Οι εν λόγω φορείς εκμετάλλευσης κατατάσσονται μεταξύ των μεγαλύτερων επιχειρήσεων παγκοσμίως, όπως η Vivendi και η Ondeo.

Και οι τρεις κυριότερες γαλλικές επιχειρήσεις έχουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά που τους εξασφαλίζουν σημαντικά πλεονεκτήματα:

- συλλέγουν συμπληρωματικές δραστηριότητες στην επεξεργασία του νερού, τη σύλληψη του νερού και την απολύμανση των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων, κατασκευή των εγκαταστάσεων, διαχείριση των υδάτινων υπηρεσιών.
- προτείνουν ένα πλήρες φάσμα των δραστηριοτήτων στον τομέα του περιβάλλοντος: το νερό, τα απόβλητα, της ενέργειας.
- έχουν αποκτήσει τεχνογνωσία στον τομέα των υπηρεσιών και στις αναπτυσσόμενες χώρες

3.6.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Από γενική σκοπιά, μπορούμε να υποθέσουμε ότι η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση προέκυψε από τις ομάδες συμφερόντων των καταναλωτών είναι ένα ισχυρό κίνητρο για τις τοπικές αρχές να σκληρύνει τον έλεγχο των ιδιωτικών φορέων.

Είναι επίσης ενδιαφέρον να επισημάνουμε ότι ο έλεγχος θεωρείται ως ένα σύνθετο στοιχείο του *εταίριου* μεταξύ των δήμων και των φορέων εκμετάλλευσης, τα οποία και οι δύο εκτιμούν την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Οι δήμοι συμμετέχουν επίσης οι ίδιοι στη διαχείριση μιας θεμελιώδους υπηρεσίας για τον πληθυσμό. Την ίδια στιγμή, οι ιδιωτικοί φορείς εκτιμούν συχνά μια πραγματική συμμετοχή των δήμων, προκειμένου να λειτουργήσει εντός μιας πραγματικής εταιρικής σχέσης.

Η αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ όλων των φορέων εκμετάλλευσης θεωρείται ως ένας αποτελεσματικός τρόπος για την ανάπτυξη της γενικής ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στους καταναλωτές. Φυσικά, αυτό αφορά μόνο τον ανταγωνισμό για την αγορά και δεν είναι στην αγορά.

Ο κύριος τρόπος που προτείνεται για την ενθάρρυνση της αύξησης του ανταγωνισμού είναι η μείωση του νομικού όρου για τις συμβάσεις αντιπροσωπείας. Κάτι τέτοιο θα αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό τόσο μεταξύ των ιδιωτικών φορέων όσο και μεταξύ των ιδιωτικών και δημοσίων φορέων, ενώ οι δήμοι θα έχουν πιο συχνά τη δυνατότητα να στραφούν από το ένα λειτουργικό σύστημα σε άλλο.

Ωστόσο, το ενδιαφέρον των ανθρώπων για την τιμή του νερού έχει μειωθεί κατά τα τελευταία χρόνια και κυρίως τώρα επικεντρώνεται στην ποιότητα του νερού. Φαίνεται ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις θεωρούνται συχνά ως πιο ειδικοί στον τομέα αυτό αφού είναι σε θέση να επιδεικνύουν και να λειτουργούν με συστήματα υψηλής τεχνολογίας και να επιτυγχάνουν υψηλότερα ποσοστά συμμόρφωσης με τα πρότυπα.

3.7. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

3.7.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο γερμανικός τομέας του νερού θεωρείται διεθνώς ως ιδιαίτερα καινοτόμος και αποτελεσματικός. Παρά το γεγονός ότι αυτό αναγνωρίζεται γενικώς ως υψηλό επίπεδο ποιότητας, οι γερμανικές εταιρείες νερού μέχρι τα τελευταία χρόνια παίζουν ελάσσονα ρόλο στη διεθνή αγορά του νερού. Στη Γερμανία και σε ορισμένα από τα ομόσπονδα κρατίδια (Länder), οι δήμοι έχουν το δικαίωμα, ακόμη και την υποχρέωση, για τη διαχείριση των υπηρεσιών υδάτων και τον δευτερεύοντα ρόλο των γερμανικών εταιρειών νερού στη διεθνή αγορά. Λόγω της υποτιθέμενης υπό - εκπροσώπησης των γερμανικών εταιρειών νερού στις διεθνείς αγορές και την αύξηση των οικονομικών δυσκολιών των δήμων, μια εντατική συζήτηση για την αναδιοργάνωση των δημόσιων επιχειρήσεων των υδάτων καθώς και για τις εθνικές και διεθνείς τοποθετήσεις τους έχει προκύψει τα τελευταία χρόνια.

Στη Γερμανία, η υδροδότηση δεν είναι μια προαιρετική υπηρεσία που προσφέρεται από τους δήμους - όπως συμβαίνει σε πολλές άλλες χώρες - αλλά μία από τις κεντρικές ευθύνες είναι ότι οι δήμοι υποχρεούνται να διενεργούν σύμφωνα με τη συνταγματική υποχρέωση τους για την παροχή βασικών υπηρεσιών στους πολίτες τους.

Μέσα σε αυτό το μοντέλο, την παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και διάθεσης λυμάτων, οι υπηρεσίες διακρίνονται σε:

- α) υπηρεσίες οι οποίες λειτουργούν αποκλειστικά και μόνο από τους δήμους και
- β) υπηρεσίες οι οποίες λειτουργούν με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα.

Ο έλεγχος και η ρύθμιση του τομέα των υδάτων στη Γερμανία βασίζεται σε τρεις σημαντικούς νόμους: το *Νόμο για τους Υδατικούς Πόρους, το Διάταγμα σχετικά με το πόσιμο νερό και το Διάταγμα για την Αποχέτευση*.

Οι τομείς της ευθύνης βρίσκονται σε τέσσερα επίπεδα:

- ο Λειτουργία των φυτών
- ο Προστασία των υδάτινων πόρων
- ο Οργάνωση και έλεγχος της απόρριψης λυμάτων
- ο Πληροφορίες σχετικά με χορήγηση άδειας

Το διάταγμα σχετικά με το πόσιμο νερό δίνει οδηγίες σχετικά με την ποιότητα του πόσιμου νερού και των αντίστοιχων όρων για τις εγκαταστάσεις παροχής νερού. Ο σκοπός του παρόντος διατάγματος είναι η προστασία της δημόσιας υγείας από τις

επιβλαβείς επιδράσεις. Εκτός από τις γενικές ρυθμίσεις, αυτό το διάταγμα παρέχει επίσης οδηγίες σχετικά με την ποιότητα του νερού για ανθρώπινη χρήση, την επεξεργασία του νερού, με αρμοδιότητες του φορέα εκμετάλλευσης και του ιδιοκτήτη της μονάδας ύδρευσης, σχετικά με τους ελέγχους της ποιότητας των υδάτων και σχετικά με τη δίωξη ποινικών αδικημάτων και παραβάσεις του νόμου.

Ο αντιπρόσωπος για τον έλεγχο της ρύπανσης των υδάτων έχει το δικαίωμα αλλά και την υποχρέωση να ελέγχει την τήρηση των κανονισμών και των όρων σε τακτικά διαστήματα, από τον έλεγχο των εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων έως την τεκμηρίωση των δραστηριοτήτων τους.

Όταν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις (ανεξάρτητα από τη νομική μορφή του φορέα εκμετάλλευσης), οι συνέπειες μπορεί να είναι η άρνηση της περαιτέρω οικοδόμησης και των αδειών εκμετάλλευσης, η ανάκληση των αδειών αυτών, πρόστιμα, ποινικές ευθύνες καθώς και η τιμωρία ως ποινικό αδίκημα ή ως παραβίαση του δικαίου.

Σε γενικές γραμμές, η τιμή που καταβάλλεται για παροχή πόσιμου νερού αποτελείται από δύο συνιστώσες:

- α) την τιμή βάσης και
- β) την ποσότητα που εξαρτάται από τις τιμές.

Ο μόνος κανόνας που εφαρμόζεται σε όλες τις περιοχές είναι ότι, σε γενικές γραμμές, όλα τα έξοδα που προκύπτουν πρέπει να καλυφθούν από τη χρέωση, ανεξάρτητα από την περιοχή και την οργανωτική δομή του φορέα εκμετάλλευσης. Το 2000, η μέση συνολική τιμή για το πόσιμο νερό στα νοικοκυριά ανήλθε σε 1,69 ευρώ/m³.

Η μέση κατανάλωση νερού στη Γερμανία μειώθηκε περίπου 3% από το 2000 έως το 2001, δηλαδή από 133 λίτρα σε 129 λίτρα. Από την άλλη πλευρά, η μείωση της κατανάλωσης νερού είναι επίσης υπεύθυνη για μειωμένο ποσό των λυμάτων, ώστε το κόστος για τη διάθεση λυμάτων με υψηλό μερίδιο των πάγιων εξόδων πρέπει να καταβάλλει ένα μειωμένο ποσό των λυμάτων. Μακροπρόθεσμα, η εξέλιξη αυτή αυξάνει το επιτόκιο χρέωσης ανά μονάδα καθαρισμού λυμάτων και μειώνει την αποδοχή για την εφαρμογή μέτρων επεξεργασίας λυμάτων.

Ρόλος των φορέων εκμετάλλευσης

Ο ρόλος των φορέων εκμετάλλευσης στη Γερμανία: ο τομέας του νερού αποτελείται από περίπου 6700 προμηθευτές νερού και περίπου 7.000 δέκτες λυμάτων, από τους οποίους οι περισσότεροι λειτουργούν σε μια μικρή περιφερειακή ζώνη.

3.7.2. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Η απελευθέρωση του γερμανικού τομέα των υδάτων θεωρείται πρωτίστως ως η διάλυση των αστικών περιοχών μονοπωλίου που υπήρχε μέχρι τώρα και που προστατεύονται από το νόμο κατά της συγκράτησης του εμπορίου. Σε περίπτωση κατάργησης των εν λόγω

κανονισμών για δημοτικές περιοχές, η κατασκευή των ανταγωνιστικών συστημάτων αγωγών για την ύδρευση και την αποχέτευση θα γίνει δυνατό και, στην ιδανική περίπτωση, κάθε εταιρεία υδροδότησης και διάθεσης λυμάτων θα είναι υποχρεωμένη να ανοίξει το δίκτυο εφοδιασμού της σε άλλες εταιρείες. Όσον αφορά το θέμα της απελευθέρωσης, δύο διαφορετικά μοντέλα μπορούν να διακριθούν:

- α) του διαγωνισμού για την αγορά και
- β) του ανταγωνισμού εντός της αγοράς

Οι πιο προφανείς λόγοι για την ιδιωτικοποίηση των εταιριών του νερού, όπως παρουσιάστηκε από την επιτροπή εμπειρογνομόνων για τα περιβαλλοντικά θέματα, είναι τα οικονομικά προβλήματα πολλών δήμων σε συνδυασμό με την έλλειψη επενδυτικών κεφαλαίων. Προκειμένου να εδραιωθεί ο δημοτικός προϋπολογισμός και να αποκτηθεί νέο κεφάλαιο για τις μελλοντικές δημοτικές επενδύσεις, πωλούνται δημοτικές επιχειρήσεις νερού. Ο ισχυρισμός για την ιδιωτικοποίηση υποστηρίζεται επίσης από ορισμένες δημοτικές επιχειρήσεις που ισχυρίζονται ότι, λόγω του νομικού καθεστώτος τους, έχουν περιορισμένη μόνο δυνατότητα να λάβουν μέρος σε διεθνείς προσκλήσεις υποβολής προσφορών μέχρι τώρα.

Σύμφωνα με την επιτροπή εμπειρογνομόνων για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, πολλοί αντίπαλοι της ιδιωτικοποίησης του γερμανικού τομέα των υδάτων είναι επιφυλακτικοί αν ιδιωτικές εταιρείες με κίνητρο το κέρδος τους να είναι σε θέση να εγγυηθεί επαρκώς την προστασία των φυσικών πόρων και της δημόσιας υγείας.

Η ιδιωτικοποίηση και η απελευθέρωση των διαδικασιών στον γερμανικό τομέα του ύδατος δεν πρέπει μόνο να αναλυθούν από την άποψη της οργανωτικής μεταρρύθμισης, αλλά και από τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον. Η μελέτη για την UBA βλέπει την ‘απελευθέρωση’ και την αυξανόμενη τάση προς την ιδιωτικοποίηση υλικού με μεγάλη ανησυχία από τη σκοπιά του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας. Σύμφωνα με την UBA, η απελευθέρωση ή η ιδιωτικοποίηση δεν θα προσφέρει την ευκαιρία για τη βελτίωση της προστασίας της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος. Αν μια τέτοια διαρθρωτική μεταρρύθμιση πρέπει να υλοποιηθεί, ένα βοηθητικό σύνολο των κανονισμών θα πρέπει να δημιουργηθεί, ώστε να διασφαλιστεί η προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος.

Δύο πιθανοί τρόποι που αποτελούν ένα τέτοιο πλαίσιο των κανονισμών που περιγράφεται από την UBA είναι οι εξής:

- Στην πρώτη περίπτωση, η κατάσταση αφήνει τη λεπτομερή διάταξη προς τις επιμέρους εταιρείες στον τομέα των υδάτων.
- Στη δεύτερη περίπτωση, ο νομοθέτης δημιουργεί ένα νομικό πλαίσιο το οποίο είναι κατάλληλο για την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος και ρυθμίζει δραστηριότητες των εταιριών σε αυτό το πλαίσιο.

Οι ιδιωτικές εταιρείες θεωρούν τους εαυτούς τους ότι είναι σε θέση να αυξήσουν τα

απαραίτητα οικονομικά μέσα για νέες επενδύσεις πιο εύκολα από ό,τι οι δήμοι. Με αυτό, η ασφάλεια του συστήματος παροχής ύδατος και η προστασία των υδάτινων πόρων θα πρέπει να διασφαλίζεται διαρκώς σε τρία επίπεδα:

- α) από το στενό δίκτυο των αυστηρών κανόνων που εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς των φορέων
- β) από συμβάσεις μεταξύ ιδιωτικών φορέων και δήμων
- γ) από τα συμφέροντα των ιδιωτικών φορέων

Οι ιδιωτικοί φορείς δεν ενδιαφέρονται για τον έλεγχο της αγοράς ύδατος εξ ολοκλήρου, αλλά θα ενδιαφέρονται για μια γόνιμη συνεργασία με τους δήμους και τους συνεργάτες τους. Επιπλέον, οι ιδιωτικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο, θα χρησιμοποιήσουν τις ευκαιρίες τους για να μάθουν από διαφορετικές περιφερειακές συνθήκες και νομικά συστήματα για την ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών και τεχνολογιών προς όφελος του περιβάλλοντος και των καταναλωτών.

Σε μια μελέτη που διεξήχθη για τις θέσεις εργασίας της προστασίας των καταναλωτών σε περίπτωση ανοίγματος των υπηρεσιών ύδρευσης στην αγορά, το Συμβουλευτικό Κέντρο Καταναλωτή Βόρειας Ρηνανίας-Βεσφαλίας έχει παρουσιάσει πολλές προτάσεις στον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων. Από τη μία πλευρά, τα πορίσματα αυτής της μελέτης αναφέρουν ότι η προστασία των καταναλωτών υπό τις παρούσες συνθήκες μπορεί να υλοποιηθεί εντός των διαφόρων μορφών εταιρειών.

Ένας άλλος φόβος των κέντρων παροχής συμβουλών των καταναλωτών είναι η πιθανή υποβάθμιση της ποιότητας του πόσιμου νερού που προκαλείται και δημιουργεί την επιτακτική ανάγκη να ελαχιστοποιηθούν οι ακαθαρσίες του νερού.

3.7.3. ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ 1995-2002

Στη Γερμανία, μέχρι σήμερα, η διαχείριση των υπηρεσιών ύδρευσης, σε όλα τα επίπεδα από την εξόρυξη του πόσιμου νερού, ως την επεξεργασία, τη μεταφορά και τη διανομή του, είναι κάθετα ολοκληρωμένες. Η οργάνωση αυτή γίνεται κυρίως από όλους τους φορείς. Η αναδιάρθρωση του τομέα του νερού γίνεται κυρίως στο επίπεδο της μετατροπής των οργανωτικών δομών, με την οποία η ποικιλία των οργανωτικών μορφών για τους φορείς δημοσίου δικαίου, καθώς και για εκείνους του ιδιωτικού δικαίου είναι πολύ μεγάλη και λόγω των διαφορετικών συμφερόντων επίσης αρκετά διαφοροποιημένες.

Οι συζητήσεις σχετικά με την αναδιάρθρωση του γερμανικού νομικού πλαισίου για τον τομέα των υδάτων επικεντρώνεται ρητά στα ακόλουθα ερωτήματα:

- α) Εκσυγχρονισμός των δομών μικρής κλίμακας
- β) Υποστήριξη των συνεργασιών και συγχωνεύσεων
- γ) Φορολογία των τελών για την ύδρευση και τη διάθεση λυμάτων

3.7.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η παροχή νερού είναι μία από τις υποχρεώσεις τις οποίες οι πόλεις και οι δήμοι έχουν, για την παροχή βασικών υπηρεσιών. Τα καθήκοντα αυτά προς το παρόν μπορούν να εκπληρωθούν από πάνω από 6.700 προμηθευτές νερού και 7.000 δέκτες λυμάτων. Περίπου το 20% των εταιρειών παροχής νερού είναι ήδη υπό καθεστώς ιδιωτικού δικαίου από την οποία όμως μόνο περίπου το 1,5% είναι ιδιωτική ιδιοκτησία (κυριότητα άνω του 51%). Οι αποφάσεις σχετικά με τη συμμετοχή των ιδιωτικών φορέων τηρούνται στο δημοτικό επίπεδο. Επιπλέον, ο έλεγχος των υποχρεώσεων στον τομέα των υδάτων αποτελεί μέρος της δημοτικής ευθύνης.

Κάθε συμμετοχή των ιδιωτικών εταιρειών στον τομέα των υπηρεσιών διαχείρισης των υδάτων αποτελεί αντικείμενο κριτικής από τα συνδικάτα, τις περιβαλλοντικές οργανώσεις και τις ενώσεις καταναλωτών. Οι ομάδες συμφερόντων φοβούνται ότι η συμμετοχή των ιδιωτικών φορέων είναι η αρχή μιας αργής πορείας προς την πλήρη ιδιωτικοποίηση του τομέα των υδάτων, όπως συνέβη στο Ηνωμένο Βασίλειο. Επιπλέον, υπάρχει ο φόβος ότι τα ιδιωτικά μονοπώλια θα οδηγήσουν σε μείωση δημοτικών ελέγχων και σε απώλεια της δημοκρατικής συμμετοχής σε αποφάσεις σχετικές με τα ζητήματα του νερού. Σύμφωνα με τους επικριτές της ιδιωτικοποίησης, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις δεν θα ενδιαφέρονται για την αειφόρο προστασία των υδάτινων πόρων και του περιβάλλοντος, τη βελτίωση της ποιότητας του πόσιμου νερού και τη διατήρηση της τεχνικής υποδομής, αν αυτό δεν ταιριάζει με την επιχειρηματική λογική τους.

Οι περισσότεροι εμπειρογνώμονες απορρίπτουν την ιδέα της επιδότησης των φορέων με το επιχείρημα ότι οι φορείς εκμετάλλευσης θα πρέπει πάντα να είναι υποχρεωμένοι να εργάζονται αποτελεσματικά από άποψη κόστους. Μόνο σε ορισμένες σπάνιες περιπτώσεις, όπου έχει νόημα για μια μειονεκτική περιοχή και κοινωνικοοικονομική κατάσταση, ανεξάρτητα από την οργανωτική μορφή του φορέα εκμετάλλευσης θεωρείται σωστή λύση.

3.8. ΔΑΝΙΑ

3.8.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ύδρευση στην Δανία βασίζεται σχεδόν εξ ολοκλήρου στα υπόγεια ύδατα. Η παροχή νερού βασίζεται στις 'δανικές πράξεις ύδρευσης' οι οποίες αναθεωρήθηκαν οφείλοντας να λάβουν υπόψη τη σημερινή ποιότητα του περιβάλλοντος. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές για όλες τις παραμέτρους των ρύπων που πρέπει να μετρηθούν στα υπόγεια ύδατα.

Ο τομέας του νερού στη Δανία όσον αφορά στην παροχή νερού είναι αποκεντρωμένος σε μεγάλο βαθμό και αποτελείται από ένα μεγάλο αριθμό μικρών δημοτικών ή ιδιωτικών έργων νερού.

Το 2000 υπήρχαν 2792 έργα υδροδότησης στη Δανία, από τα οποία τα 166 ήταν αστικά (τοπικής υδροδότησης) και 2626 ήταν μικρά ιδιωτικά έργα νερού. Υπάρχει, ωστόσο, διαφορά στις ποσότητες του νερού που παρέχεται από τις δημοτικές παροχές νερού και στα μικρά έργα νερού. Η παροχή του νερού στις αστικές περιοχές, έως πρόσφατα λειτουργούσε με **τεχνικές δημοτικές υπηρεσίες**, και έχουν δημιουργηθεί μόνο λίγες νέες εταιρείες νερού.

Η διάθεση των λυμάτων είναι αποκεντρωμένη, ενώ αποτελείται από περίπου 1400 δημοτικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας.

Υπάρχει ένας αριθμός των ενδιαφερομένων μερών που έχουν συμφέροντα στον τομέα των υδάτων. Αυτά τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι οι εταιρείες νερού, αλλά και οι προμηθευτές τοπικής υδροδότησης. Επιπλέον, οι αρχές σε διάφορα επίπεδα ασχολούνται με την ποιότητα των υδάτων του πόσιμου νερού, είτε σε δεξαμενές είτε σε σωλήνες, και με την αποχέτευση. Περιλαμβάνουν τις κυβερνητικές αρχές (περιβάλλον, υγεία και βιομηχανία), τις κομητείες, και τους δήμους.

3.8.2. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Η εικόνα είναι πολύ κατακερματισμένη, με την έννοια ότι μια σειρά από διαφορετικούς τύπους των θεσμικών οργάνων λειτουργούν σε διαφορετικές περιοχές. Ο πρωταρχικός ιδιωτικός φορέας στον τομέα των υδάτων της Δανίας είναι οι προμηθευτές.

Έλεγχος και νομοθεσία

Η Υδροδότηση στη Δανία διέπεται από το **νόμο για την Ύδρευση** ο οποίος στην αρχική του μορφή εμφανίστηκε το 1926. Ο νόμος αναθεωρήθηκε όσον αφορά τις θεσμικές ευθύνες. Το πιο σημαντικό πράγμα που αποτυπώνεται είναι ότι οι υδάτινοι πόροι έχουν πλέον ρυθμιστεί από τον παρόντα νόμο, ο οποίος πλέον συμπεριλαμβάνει την προστασία των υδάτινων πόρων.

Εξακολουθούν **οι δήμοι** να είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση της ύδρευσης, ενώ οι **κομητείες** είναι αρμόδιες για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων, οι οποίες μεταξύ άλλων, θα πρέπει να καταρτίσουν σχέδια δράσης, και να συντονίζουν τις δραστηριότητες.

Ο ιδιωτικός τομέας αποτελείται από περίπου 100 επιχειρήσεις.

Έτσι, οι **εταιρείες ύδρευσης** διαδραματίζουν ασήμαντο ρόλο στη συνολική εικόνα. Επιπλέον, σύμφωνα με τον τροποποιημένο νόμο, μπορούν να καθοριστούν **τοπικές κοινές επιτροπές** του νερού, οι οποίες μπορούν να προετοιμάσουν σχέδια δράσης για την προστασία των υδάτων. Τα μικρά έργα νερού έχουν δυσκολίες στο να διαθέσουν πόρους για τις δραστηριότητες αυτές, και για τον λόγο αυτό οι τοπικές κοινές επιτροπές των υδάτων μπορούν να επιταχύνουν τη συγκέντρωση του τομέα της ύδρευσης, υπό την έννοια ότι αυτές οι επιτροπές θα μπορούσαν να εξελιχθούν σε πραγματική εταιρείες νερού. Εν κατακλείδι, ο τομέας των υδάτων στη Δανία (από την άποψη της παροχής νερού) ρυθμίζεται σε μεγάλο βαθμό από την άποψη των διοικητικών και νομικών ρυθμίσεων. Δίνει ένα μάλλον αυστηρό πλαίσιο για το πώς μπορούν να ενεργήσουν οι εταιρείες νερού στην εγχώρια αγορά, συμπεριλαμβανομένων των τιμών που μπορεί να χρεώνονται οι καταναλωτές από την εταιρεία.

Συμβάσεις και διαφάνεια

Για τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς ισχύει το ίδιο νομικό πλαίσιο για τη λειτουργία στον τομέα της ύδρευσης και αποχέτευσης. Πρώτα απ' όλα η ιδιωτική επιχείρηση λειτουργεί βάσει της αρχής της πλήρους κάλυψης του κόστους που δείχνει την οικονομική ισορροπία με την πάροδο του χρόνου. Αυτό καθιστά δύσκολο για την επιχείρηση να πραγματοποιήσει κέρδη στην αγορά του νερού.

3.8.3. ΤΕΛΗ ΧΡΕΩΣΗΣ ΝΕΡΟΥ

Η τιμή του νερού δεν είναι σταθερή, όπως συμβαίνει σε πολλές άλλες χώρες, αλλά υπαγορεύεται από τις επιλέξιμα και τεκμηριωμένα κόστη για να διατηρηθεί η ποιότητα του πόσιμου νερού. Ο καταναλωτής χρεώνεται ένα ποσό ανά μονάδα νερού που καλύπτει την παροχή πόσιμου νερού, αποχέτευσης και περιβαλλοντικών τελών. Η τιμή περιλαμβάνει αναγκαία έξοδα για την εξόρυξη και τη διανομή, την εκμετάλλευση, και τη χρηματοδότηση των μέτρων εξοικονόμησης νερού.

Η τιμή αυτή βασίζεται σε μια αρχή: **την πλήρη ανάκτηση του κόστους**, το οποίο μπορεί να ερμηνευθεί ως αρχή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα για την κάλυψη όλων των δαπανών συν κάποια εξυγίανση της επιχείρησης. Η μέση τιμή του πόσιμου νερού ήταν για το 2001 0,60 ευρώ / m³ και 1,96 ευρώ / m³ για την κάλυψη της διάθεσης λυμάτων και διαχείρισης λυμάτων.

Το περιβαλλοντικό κόστος για το νερό είναι 0,67 ευρώ / m³. Όλες μαζί οι τιμές για τον καταναλωτή είναι 4,40 ευρώ, (συμπεριλαμβανομένου 25% των φόρων), από τις οποίες η παροχή πόσιμου νερού είναι περίπου 20%. Αυτή η μέση τιμή αντανakλά αρκετά μεγάλες διαφορές από το ένα δήμο στον άλλο.

Το κόστος της διοίκησης, των επενδύσεων και της λειτουργίας των υπηρεσιών ύδατος θα πρέπει να καλύπτεται από το τέλος του καταναλωτή. Όπως αναφέρεται, η πρόσφατη αναθεώρηση του νόμου Ύδρευσης επιτρέπει την κάλυψη μιας σειράς οριακού κόστους

για τη χαρτογράφηση, παρακολούθηση και προστασία των υδάτινων πόρων, τη συμμετοχή σε κοινές επιτροπές νερού κλπ.

3.8.4. ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ

Η συνολική κατανάλωση του νερού στη Δανία είναι περίπου 427,9 εκατ. μ^3 που βασίζονται σε στοιχεία για το 2000. Τα κοινά αποθέματα νερού ορίζονται ως εγκαταστάσεις ύδρευσης και παρέχουν τουλάχιστον 10 ιδιότητες στο νερό, είτε για νοικοκυριά ή βιομηχανία.

Οι δημοτικές παροχές νερού αντιπροσώπευαν 261 εκατ. μ^3 , ενώ τα ιδιωτικά έργα νερού αντιπροσώπευαν το υπόλοιπο.

Είναι προφανές πώς για να εκτιμηθεί η *αστική* παροχή ύδατος, χρειάζεται πλήρης ορισμός μιας αστικής περιοχής.

3.8.5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Υπάρχουν, 2792 φορείς παροχής νερού (στοιχεία του 2000) στη Δανία, η συντριπτική πλειοψηφία των οποίων είναι μικρά ιδιωτικά έργα νερού. Το 1995 ο αριθμός ήταν 2965, και η τάση είναι σαφής: ο αριθμός των φορέων εκμετάλλευσης των υδάτων θα μειωθεί δραστικά στο μέλλον, λόγω του συνδυασμού της απαίτησης της οικονομικά κρίσιμης μάζας για να πληροί μια σειρά από νέα κριτήρια όσον αφορά τα πρότυπα, και της επιθυμίας να δημιουργηθούν μεγαλύτερες μονάδες αποθήκευσης του κόστους των συναλλαγών.

Όλες οι υπηρεσίες προμήθειας αστικών λυμάτων, οι οποίες στις περισσότερες περιπτώσεις, επίσης, συνδέονται περισσότερο ή λιγότερο στενά με τις υπηρεσίες διάθεσης λυμάτων, είναι κοινές με την έννοια ότι αυτές λειτουργούν από τους δήμους.

Η *ιδιωτικοποίηση* της τοπικής υδροδότησης, δεν έχει πραγματοποιηθεί κατά τον συνήθη τρόπο σκέψης, ο οποίος ορίζει πως οι ιδιωτικοί φορείς αναλαμβάνουν τη λειτουργία και εκμετάλλευση του νερού σε συνθήκες αγοράς. Σε ορισμένες πόλεις, ωστόσο, έχει ιδιωτικοποιηθεί, υπό την έννοια, ότι ο δήμος έχει δημιουργήσει μια ανεξάρτητη εταιρεία η οποία δραστηριοποιείται στη συνέχεια. Η προμήθεια νερού στην πραγματικότητα έχει διαχωριστεί από τη δημοτική αρχή και υποτίθεται ότι είναι αυτοδύναμη, με την έννοια ότι υπάρχει ζήτηση κέρδους από τον ιδιοκτήτη, καθώς και η αίτηση υπαγωγής της εταιρείας πρέπει να γίνεται κατά τρόπο ώστε να μπορεί να λειτουργήσει από μόνη της και δεν καταβάλλεται φόρος επιδοτήσεως.

Στον τομέα των υδάτων στο σύνολό της υπάρχουν μερικές πολυεθνικές εταιρείες στη Δανία, οι οποίες ανήκουν στη χώρα και είναι οι Grundfos και Danfoss. Λίγες μεγάλες αμερικανικές εταιρείες διαβούλευσης (Brown) έχουν προσπαθήσει να αναπτύξουν μια αγορά, αλλά δεν είχαν επιτυχία. Υπάρχει, ωστόσο, μια σειρά παραγόντων που αντιπροσωπεύεται από πολυεθνικούς προμηθευτές στην αγορά της Δανίας.

Ο λόγος είναι μάλλον η ασήμαντη διεθνής παρουσία στη Δανία αφού: **πρώτον** είναι μια μικρή αγορά, και, **δεύτερον**, υπάρχει στην πραγματικότητα πολύ μικρή ζήτηση για τη νέα τεχνολογία και υποδομή για την ώρα.

Πρωταγωνιστές και οργανισμοί που συμμετέχουν

Οι κύριοι συνεισφέροντες στη δανική συζήτηση για την ιδιωτικοποίηση του νερού και των λυμάτων είναι οι σύμβουλοι, ανάδοχοι και οι οικονομικοί σύμβουλοι. Οι σύμβουλοι της εταιρικής χρηματοδότησης (λογιστές, δικηγόροι, κ.λπ.), έχουν άμεσο συμφέρον για την ενίσχυση αυτής της συζήτησης, δεδομένου ότι ελπίζουν να αναπτυχθεί μια αγορά, και οι παραδοσιακοί σύμβουλοι επίσης προβλέπουν νέες υπηρεσίες, νέα εργαλεία και συστήματα διαχείρισης.

Πολύ λίγοι ιθύνοντες εξέφρασαν άμεσα την άποψή τους για την ιδιωτικοποίηση της παροχής νερού, δεδομένου ότι η πολιτική συζήτηση δεν προσφέρει συγκεκριμένες απαντήσεις από τα πολιτικά κόμματα.

Δυναμική της συζήτησης μεταξύ των ετών 1995 – 2002

Επίσης, πριν τα πράγματα πάνε στραβά στο δήμο Faugm, πολύ λίγοι πολιτικοί έχουν εκφράσει την υποστήριξη τους για την πλήρη ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών νερού, αν και πολλοί σιωπηλά την έχουν αποδεχθεί ως μέρος μιας αναπόφευκτης εξέλιξης του τομέα. Από την άλλη πλευρά, μια σειρά από δημοτικές επιχειρήσεις που ανήκουν στο νερό, έχουν αποδειχθεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, ότι οι εταιρείες αυτές θα μπορούσαν να δοθούν στους ιδιώτες επιχειρηματίες στο μέλλον, εφόσον υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες.

Υπάρχει ο φόβος ότι οι ιδιωτικοί φορείς, προκειμένου να έχουν κέρδος (το οποίο δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά με την αύξηση των τιμών) θα αναγκαστούν να υποβαθμίσουν τη συντήρηση της υποδομής και των γενικών υπηρεσιών στο κοινό και έτσι θα δημιουργηθεί μια σειρά προβλημάτων για την τοπική αυτοδιοίκηση.

Ωστόσο, είναι δύσκολο να εξάγουν συμπεράσματα σχετικά με το υπόβαθρο για αυτό το σφάλμα, καθώς η ιδιωτικοποίηση προϋποθέτει πάντοτε τη συρρίκνωση του προσωπικού της δημόσιας διοίκησης.

Ένα άλλο επιχείρημα που συχνά ακούγεται είναι ότι το δημόσιο μονοπώλιο εμποδίζει τον ανταγωνισμό και κρατά τις τιμές σε υπερβολικά υψηλό επίπεδο. Σε αυτό το επιχείρημα έχει δηλώσει ότι το νερό δεν είναι ηλεκτρική ενέργεια, αφού η διανομή πάντα θα στηρίζεται σε ένα συγκεκριμένο φυσικό δίκτυο, το οποίο δεν μπορεί να παρακαμφθεί.

3.8.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η ιδιωτικοποίηση της δανικής αγοράς στο νερό μέχρι στιγμής δεν αναπτύχθηκε στο ίδιο επίπεδο όπως και σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Έχουν αναφερθεί λίγες εταιρείες υδάτων στις μεγάλες πόλεις της Δανίας, αλλά η κατάσταση απέχει πολύ από το να είναι πραγματικά λειτουργική.

Υπάρχει ενδιαφέρον των δήμων για την ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών ύδρευσης, αλλά βασίζεται κυρίως σε μια επιθυμία να εξοικονομήσουν χρήματα και να περιορίσουν τη δημόσια διοίκηση και, επίσης, να ασκήσουν πίεση για την ύδρευση και τις υπηρεσίες διάθεσης λυμάτων για τον εξορθολογισμό της λειτουργίας ώστε να είναι σε θέση να εκτελούν τις εμπορικές συνθήκες.

Ωστόσο, άλλοι πρωταγωνιστές στον ιδιωτικό τομέα, όπως οι χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι, οι σύμβουλοι και οι επενδυτές, έχουν αυξήσει τη συζήτηση για την ιδιωτικοποίηση εδώ και αρκετό καιρό.

Είναι πιθανό, ότι η ιδιωτικοποίηση της αγοράς νερού σε κάποια μορφή θα λάβει χώρα στη Δανία μέσα σε 2 - 5 χρόνια. Οι καθιερωμένες επιχειρήσεις νερού έχουν αναπτύξει μια δομή (στρατηγική κοινής ωφέλειας, κ.λπ.) και μια νοοτροπία η οποία επιτρέπει την ομαλή πορεία προς τους ιδιωτικούς φορείς. **Ωστόσο, το βασικό ερώτημα δεν είναι εάν πρέπει να αγοράσουν ή να μην αγοράζουν, αλλά τι να αγοράσουν.**

Αν μια τέτοια ρύθμιση, όπου ο ιδιωτικός φορέας παίρνει το καλύτερο μέρος και αφήνει τα υπόλοιπα στους φορολογούμενους, είναι προς το συμφέρον του δήμου και της κοινωνίας, απομένει να αποδειχθεί.

3.9. ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

3.9.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η δημόσια χρήση του νερού (δηλαδή εκτός από τη γεωργία και της μεγάλης κλίμακας βιομηχανική χρήση) είναι περίπου 40% του συνόλου των λήψεων ύδατος. Η ετήσια κατά κεφαλή απόληψη νερού είναι περίπου 180 m³, η οποία είναι περίπου το 13,7% των διαθέσιμων υδάτινων πόρων (STOA, 2000). Διοικητικά, η διαχείριση του νερού βιομηχανίας του Ηνωμένου Βασιλείου χωρίζεται σε τρεις μεγάλες περιοχές: την Αγγλία και την Ουαλία, Σκωτία και Βόρεια Ιρλανδία.

Σκωτία-Βόρεια Ιρλανδία	Αγγλία-Ουαλία
αφθονία γλυκών υδάτων	
αυξημένες βροχοπτώσεις-χαμηλές θερμοκρασίες	μειωμένες βροχοπτώσεις-υψηλότερες θερμοκρασίες
διοίκηση νερού από δημόσιο τομέα	υπηρεσίες ύδρευσης - αποχέτευσης από ιδιωτικές εταιρίες
	σημαντικός βαθμό επαγγελματικής επάρκειας

Στην Αγγλία και την Ουαλία, η βιομηχανία ύδρευσης ιδιωτικοποιήθηκε το 1989. Σήμερα, συνολικά, 24 καθετοποιημένες (ελέγχουν και είναι υπεύθυνες για όλες τις λειτουργίες και τις υπηρεσίες διαχείρισης) ιδιωτικές εταιρίες νερού είναι υπεύθυνες για την άντληση, επεξεργασία, διανομή πόσιμου νερού και τη συλλογή και την ασφαλή διάθεση των λυμάτων. Υπάρχουν τρεις κυβερνητικοί οργανισμοί για την εποπτεία του νερού: η Υπηρεσία Περιβάλλοντος (EA), η αρχή εποπτείας για το πόσιμο νερό (DWI) και η Office of Water Services (OFWAT). Οι EA και DWI είναι υπεύθυνοι για την επιβολή των προτύπων ποιότητας του πόσιμου νερού. Η OFWAT είναι η οικονομική ρυθμιστική αρχή για τον τομέα των υδάτων και καθορίζει τα τέλη του νερού τόσο για το πόσιμο νερό όσο και για την αποχέτευση.

Στη Σκωτία, η βιομηχανία νερό διαχειρίζεται κατά κύριο λόγο από το δημόσιο τομέα. Στη Σκωτία είναι υπεύθυνες τρεις ρυθμιστικές αρχές:

- Η Υπηρεσία Προστασίας του Περιβάλλοντος,
- Η Εκτελεστική Αρχή της Σκωτίας (ρυθμιστική αρχή ποιότητας πόσιμου ύδατος)
- Η Επιτροπή βιομηχανίας νερού.

Αυτές οι ρυθμιστικές αρχές έχουν ρόλους σε μεγάλο βαθμό παρόμοιους με την ΕΑ, DWI και OFWAT στην Αγγλία και την Ουαλία, αντίστοιχα. Κατά την τελευταία πενταετία, έχουν παρθεί σημαντικές πρωτοβουλίες για την προώθηση της σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ιδίως όσον αφορά την παροχή των λυμάτων, και τη διαχείριση εγκαταστάσεων. Το 1996, στα πλαίσια του Τμήματος Περιβάλλοντος δημιουργήθηκε η Υπηρεσία Περιβάλλοντος και Κληρονομιάς (EHS). Η EHS λειτουργεί ως ρυθμιστής του περιβάλλοντος και παρακολουθεί τις απορρίψεις από το νερό και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων και στοχεύει στην εφαρμογή των περιβαλλοντικών προτύπων. Το 1999, μετά τον ανασχηματισμό της κυβέρνησης, οι υπηρεσίες νερού τέθηκαν υπό τον έλεγχο του Υπουργείου Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Στη Βόρεια Ιρλανδία, η διαχείριση νερού και αποχέτευσης παρέχεται από την Υπηρεσία για τα ύδατα, η οποία αποτελεί κυβερνητική υπηρεσία μετά την αναδιοργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης το 1973.

3.9.2. ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

3.9.2.1 Έλεγχος και Νομοθεσία

- **Water Act 1973**, όταν δέκα περιφερειακές αρχές που ανήκουν στο δημόσιο άρχισαν να διαχειρίζονται την υδροδότηση και διάθεσης λυμάτων σε 10 περιφερειακά όρια
- **Water Act 1989 (WA89)**: οδήγησε στην ιδιωτικοποίηση των εν λόγω αρχών σε δέκα κύριες εταιρείες διατηρώντας το μονοπώλιο τους στις αντίστοιχες περιοχές τους. Σήμερα, ο αριθμός των εταιρειών του νερού έχει αυξηθεί σε 24
- **Water Industry Act του 1991**: ενοποιημένη νομοθεσίας (WA89) που διέπει την οικονομική ρύθμιση των υδάτων
- **Water Industry Act του 1999** αφαιρεί την ικανότητα των εταιρειών να αποσυνδέει οικιακούς πελάτες για τη μη καταβολή των τελών

Προς το παρόν, η ποιότητα του πόσιμου νερού ελέγχεται να συμμορφώνεται με τους κανονισμούς ποιότητας νερού του 1989. Οι κανονισμοί αυτοί περιλαμβάνουν όλα τα πρότυπα που ορίζονται στην κατά το 1980 για το «πόσιμο νερό».

Μια νέα «οδηγία» για το πόσιμο νερό τέθηκε σε ισχύ στις 25 Δεκεμβρίου 1998 και οι απαιτήσεις του ενσωματώθηκαν στους νέους κανονισμούς ποιότητας νερού του 2000. Η πλειονότητα των νέων κανονισμών, επρόκειτο να τεθούν σε ισχύ στο τέλος του Δεκεμβρίου 2003

Στη Σκωτία και τη Βόρεια Ιρλανδία, ο ρυθμός της προόδου της νομοθεσίας παρέμεινε σχετικά αργούς ρυθμούς, όπως έχουν γίνει λίγες προσπάθειες για την ιδιωτικοποίηση της βιομηχανίας.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, όταν πρόκειται για την ποιότητα του πόσιμου νερού και τις απορρίψεις υγρών αποβλήτων, οι περιοχές αυτές ακολουθούν σε γενικές γραμμές παρόμοια ρυθμιστικά πρότυπα (που προέρχονται από το Κοινοβούλιο), μετά την ενσωμάτωση τροποποιήσεων κατάλληλα στις τοπικές συνθήκες και στοχεύουν στη συμμόρφωση με τις κοινοτικές οδηγίες.

3.9.2.2 Ρόλος των Ρυθμιστικών παραγόντων

Στην Αγγλία και την Ουαλία, υπάρχουν τρεις ρυθμιστικές αρχές:

- (i) **Office of Water Services (OFWAT)** είναι η ρύθμιση οικονομικών θεμάτων,
- (ii) **Η αρχή εποπτείας για το πόσιμο νερό (DWI)** που είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή των προτύπων ποιότητας του πόσιμου νερού,
- (iii) **Υπηρεσία Περιβάλλοντος (EA)** είναι μια περιβαλλοντική αρχή παρακολούθησης της υδροληψίας και της ασφαλούς διάθεσης των επεξεργασμένων λυμάτων.

Οι εργασίες των εν λόγω ρυθμιστικών αρχών τελούνται υπό την αιγίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Τροφίμων και Αγροτικών Υποθέσεων.

Πρωταρχικό καθήκον ης EA είναι να εξασφαλίσει ότι οι εταιρίες εκτελούν σωστά τις λειτουργίες νερού και αποχέτευσης ορίζεται στο Water Industry Act του 1991.

Η OFWAT είναι αρμόδια να καθορίσει τα όρια τιμών. Κάθε εταιρεία ύδρευσης υποβάλλει πληροφορίες σχετικά με διάφορες πτυχές των υπηρεσιών που παρέχουν στους πελάτες. Η OFWAT χρησιμοποιεί αυτές τις πληροφορίες για την αξιολόγηση των επιδόσεων του κάθε φορέα και δημοσιεύει μια ετήσια έκθεση του επιπέδου υπηρεσιών. Οι επιδόσεις των εταιρειών ύδρευσης αξιολογούνται από μια σειρά δείκτες σε επίπεδο υπηρεσίας (OFWAT, 1998). Αυτοί οι δείκτες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες:

- ✓ Υδροδότηση (πίεση, διακοπές εφοδιασμού, απαγορεύσεις σωλήνα, και την ποιότητα του πόσιμου νερού)
- ✓ Υπηρεσίες αποχέτευσης (κίνδυνος, και περιστατικά πλημμύρας)
- ✓ Υπηρεσίες πελατών (γραπτές καταγγελίες, συμβάσεις χρέωσης, ανάγνωση μετρητών, αυτόματου τηλεφωνητή, οι πολιτικές του χρέους, επιλογές πληρωμής, αποζημιώσεις, ειδικές ανάγκες, ενημέρωση πελατών, καθώς και επισκευές σωλήνα)
- ✓ Περιβαλλοντικές επιπτώσεις (διαρροές, ύδατα κολύμβησης, απορρίψεις στη θάλασσα, περιστατικά ρύπανσης, σε συνδυασμό υπερχειλίσσεις αποχέτευσης, επεξεργασίας λυμάτων και διάθεσης της ιλύος)

Η DWI είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση της ποιότητας του πόσιμου νερού και της εφαρμογής των ρυθμίσεων του πόσιμου νερού. Η DWI εκτελεί αυτή τη λειτουργία με τη διενέργεια τεχνικών ελέγχων των εταιρειών ύδρευσης. Πρέπει επίσης να διερευνά καταγγελίες από το κοινό μέσω περιφερειακών γραφείων και επιτροπών (όπως ορίζεται παρακάτω). Αν οι εταιρείες υποπέσουν σε παράβαση των κανονιστικών απαιτήσεων και η παράβαση δεν είναι ασήμαντη, η ελεγκτική εταιρεία γνωστοποιεί ότι η δράση της επιβολής είναι υπό εξέταση.

Ρυθμιστικοί παράγοντες στη Σκωτία

Υπάρχουν τρεις ρυθμιστικές αρχές στη Σκωτία όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Λειτουργία τους είναι σε γενικές γραμμές παρόμοιες με τις ρυθμιστικές αρχές βιομηχανία ύδρευσης στην Αγγλία και την Ουαλία.

Ρυθμιστικοί παράγοντες στη Βόρεια Ιρλανδία

Στη Βόρεια Ιρλανδία (NI), η ευθύνη για τη δειγματοληψία, τον έλεγχο και την υποβολή εκθέσεων για την ποιότητα του πόσιμου νερού ανήκει στις υπηρεσίες νερού. Η EHS (Υπηρεσία Περιβάλλοντος και Κληρονομιάς) είναι επίσης υπεύθυνη για την εποπτεία της εφαρμογής της επεξεργασίας των αστικών λυμάτων. Εφαρμόζει επίσης στις κανονιστικές διατάξεις της μια σειρά από άλλες κοινοτικές οδηγίες και διεθνείς συμβάσεις, πολλές από τις οποίες έχουν αντίκτυπο στις υπηρεσίες νερού.

Συμβάσεις-Άδειες

Οι συμβάσεις και οι άδειες για τη διαφάνεια στις εταιρείες του νερού που χορηγούνται με την αρχή του Υπουργού από το Γενικό Διευθυντή (ΓΔ) της OFWAT στα τμήματα 11 και 14 του νόμου περί ύδρευσης 1989 (τώρα τμήμα 6, 7, 11 και 12 του Water Industry Act του 1991) Νερό

3.9.3. Χρεώσεις

Το Νερό χρεώνεται στους καταναλωτές, είτε με σταθερό επιτόκιο βάσει της φορολογητέας αξίας των νοικοκυριών (άμετρος προσφορά) ή την πραγματική κατανάλωση των νοικοκυριών με δοσιμετρικές εφοδιασμού. Μόνο το 23% των νοικοκυριών πληρώνουν για δοσιμετρικές εφοδιασμού. Ο καταναλωτής έχει την επιλογή να επιλέξει μεταξύ των μετρήσεων ή των άμετρων προσφορών.

Το 2000, με την υλοποίηση της τρίτης αναθεώρησης των τιμών των οικιακών λογαριασμών πρώτη φορά υπήρξε μια μετρήσιμη μείωση.

Η OFWAT προέβλεπε σχετικά σταθερά τα τέλη του νερού για τα επόμενα τέσσερα χρόνια. Τυπικά, το 40% των εσόδων που εισπράττονται είναι από λογαριασμούς για το κόστος λειτουργίας και 30% για τα προγράμματα βελτίωσης των υποδομών. Το

υπόλοιπο 30% είναι τα κέρδη των επιχειρήσεων συμπεριλαμβανομένων των αποδόσεων των επενδύσεων (OFWAT, 1999).

Στη Σκωτία, τα τέλη ύδρευσης και αποχέτευσης εισπράττονται μέσω ενός συστήματος που συνδέεται με τις ζώνες φόρου περιουσίας του Συμβουλίου (Α έως Η).

Από το 1996, ένα τυπικός λογαριασμός νερού έχει αυξηθεί κατά 38,5% και ένας λογαριασμός αποχέτευσης κατά 143%. Σε ορισμένες καταστάσεις μια έκπτωση είναι πιθανό να επιτευχθεί. Για παράδειγμα, ένα 25% έκπτωση είναι διαθέσιμη μόνο όταν ένα πρόσωπο που κατέχει την περιουσία και η έκπτωση της τάξης του 50% είναι διαθέσιμη όταν το ακίνητο δεν είναι κύρια κατοικία του πελάτη. Οι εκπτώσεις είναι επίσης διαθέσιμα για τους φοιτητές και άτομα με ειδικές ανάγκες (WICS, 2001). **Ο μηχανισμός χρέωσης έχει σχεδιαστεί για να ανακτήσει το κόστος της ρυθμιστικής αρχής (Υπηρεσίας Περιβάλλοντος).**

3.9.4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Επί του παρόντος, 24 εταιρείες του νερού λειτουργούν στην **Αγγλία και την Ουαλία**. Από αυτούς, οι 10 διαχειρίζονται τις υπηρεσίες νερού και αποχέτευσης, ενώ οι 14 προβλέπουν διαχειρίζονται το «καθαρό νερό». Έχουν συνολικά ετήσια έσοδα των £ 7 δισ. ευρώ περίπου. Οι εταιρείες του νερού είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή των Guaranteed Standard Scheme (GSS) και πληρούν τις περιβαλλοντικές και οικονομικές ρυθμίσεις. Τα GSS περιέχουν πληροφορίες σχετικές με τα δικαιώματα των πελατών (συμπεριλαμβανομένων των αποζημιώσεων για τις διακοπές της προσφοράς) και των διαδικασιών, το οποίο οι εταιρείες πρέπει να τηρούν κατά τις επαφές με τους πελάτες (OFWAT, 1991).

Στη Σκωτία η συγχώνευση των τριών αρχών νερού έχει προβλεφθεί να φέρει βελτίωση της αποτελεσματικότητας, μειωμένο λειτουργικό κόστος, και την ισχυρή τεχνολογία και πιθανώς εναρμονισμένα τέλη ύδρευσης. Παρά το γεγονός ότι ο δημόσιος τομέας προσφέρει ελάχιστα εγγυημένο επίπεδο υπηρεσιών, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που προσφέρονται από τις ιδιωτικοποιημένες εταιρείες ύδρευσης της Αγγλίας και της Ουαλίας, υπάρχει δέσμευση να παρέχεται ένα φάσμα των ποσών αποζημίωσης των πελατών της, ανάλογα με τη σοβαρότητα της διακοπής παροχής νερού και αποχέτευσης πλημμύρες.

Στη Βόρεια Ιρλανδία, αν και η βιομηχανία ύδρευσης θα παραμείνει στο δημόσιο τομέα, οι επιλογές είναι υπό εξέταση για την εταιρική ΣΔΙΤ. Όλες οι συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με τη φύση των ΣΔΙΤ έχουν ταξινομηθεί ως εμπορικώς ευαίσθητες και παραμένουν απρόσιτες.

3.9.5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Η βασική κινητήρια δύναμη για την αισθητή βελτίωση του επιπέδου των παρεχόμενων υπηρεσιών από τους παρόχους υπηρεσιών του νερού είναι ο συνεχής διάλογος μεταξύ των ρυθμιστικών αρχών και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων με στόχο την παραγωγή αποτελεσματικού και ευέλικτου πλαισίου λειτουργίας. Οι βασικοί συμμετέχοντες αυτής της διαδικασίας διαβούλευσης είναι οι ρυθμιστικές αρχές (DEFRA και τους σχετικούς οργανισμούς της: OFWAT, EA και DWI) και ορισμένες οργανώσεις προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών (περιφερειακές επιτροπές και Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων). Κατά τα τελευταία έτη, η συζήτηση έχει επικεντρωθεί σε μεγάλο βαθμό για το πώς να ενθαρρύνει τον ανταγωνισμό στον τομέα των υδάτων.

Το 2000, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Μεταφορών και Περιφερειών (DETR) εξέδωσαν έγγραφο διαβουλεύσεων σχετικά με τον ανταγωνισμό στον τομέα των υδάτων. Οι προτάσεις DEFRA καλύπτουν πτυχές που αφορούν την αδειοδότηση των νεοεισερχομένων, κανονισμούς άντλησης νερού και διατάξεις για τον ανταγωνισμό για τους νεοεισερχόμενους.

Αναθεώρηση των εν λόγω συζητήσεων

- **Κοινή Μεταφορά:** είναι μια ρύθμιση που επιτρέπει την από κοινού χρήση των αγωγών και άλλων έργων υποδομής μιας υπάρχουσας επιχείρησης (εταιρεία υδάτων) από τρίτο μέρος (νεοεισερχόμενη), προκειμένου να καταστεί δυνατή η παροχή υπηρεσιών από τη νεοεισερχόμενη στην περιοχή εταιρείας νερού. Υπό αυτές τις ρυθμίσεις, η υποδομή θα εξακολουθήσει να ανήκει στην εταιρεία άδειας χρήσης νερού (DETR, 2000). Η νεοεισερχόμενη θα πρέπει να λάβει άδεια από OFWAT, να θέσει το επεξεργασμένο νερό στο δημόσιο δίκτυο διανομής και να πωλεί το νερό σε επιλέξιμους πελάτες. Η OFWAT έχει πρόσφατα θέσει σε εφαρμογή οδηγίες της σχετικά με έναν κωδικό πρόσβασης για την κοινή μεταφορά.
- **Εντιθέμενες συναντήσεις:** αυτές επιτρέπουν κατά την ισχύουσα ρύθμιση του νερού και αποχέτευσης, οι προμηθευτές να αντικαθίστανται ο ένας από τον άλλο, σε ένα συγκεκριμένο τόπο.
- **Abstraction Μεταφορά:** Η τρέχουσα συζήτηση επικεντρώνεται στο σχεδιασμό των κατάλληλων μηχανισμών, η οποία θα επιτρέψει τη μεταφορά των αδειών μεταξύ των υφισταμένων επιχειρήσεων και των νεοεισερχομένων.
- **Διασυνοριακές προμήθειες:** Στο πλαίσιο της πολλαπλούς ρύθμισης διασυνοριακής προμήθειας, κάθε πελάτης μπορεί να συνδεθεί στο δίκτυο άλλου επιχειρηματία και λαμβάνει προμήθεια, για όσο διάστημα ο πελάτης είναι διατεθειμένος να καταβάλει το εύλογο κόστος για την εν λόγω σύνδεση.
- **Οι συνδέσεις με δίκτυο** Ο έλεγχος για αγωγών ύδρευσης και των παροχών ενός δικτύου θα διαχειρίζονται από τις επιχειρήσεις και μόνο. Ένας τρόπος για να τονώσει τον ανταγωνισμό και να μειώσει το κόστος κατασκευής του δικτύου θα μπορούσε να

συμβεί με άδεια ασκήσεως ιδιωτικών αναδόχων. Η DETR ξεκίνησε έναν διάλογο για το πώς θα επιτευχθεί αυτό

Σύμφωνα με τις προτάσεις DETR, είναι πλέον δυνατόν για τις εταιρείες υδάτων να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους και να υπολογίζουν τις τιμές τους σε μια πιο ανταγωνιστική βάση.

• **Οι συγχωνεύσεις είναι μια ακόμη μορφή, η οποία θα μπορούσε να τονώσει τον ανταγωνισμό.** Το Συμβούλιο Εθνικής πελατών (ONCC, 2002) προσπάθησε να διερευνήσει πιθανές επιπτώσεις του ανταγωνισμού με την αντιμετώπιση των ακόλουθων πτυχών:

- ✓ Ποια θα είναι η καθαρή επίδραση του ανταγωνισμού σε ένα μέσο ετήσιο λογαριασμό για τους καταναλωτές;
- ✓ Ποιες διατάξεις θα είναι διαθέσιμες από τους νεοεισερχόμενους να παρέχουν τις διευκολύνσεις που προβλέπονται από το νόμο στις επιχειρήσεις υπό τα συστήματα Εγγυημένων Προτύπων;
- ✓ Ποιες είναι οι εγγυήσεις για την προστασία των πελατών σε περίπτωση που οι νεοεισερχόμενοι θα χρησιμοποιούν επιθετικές στρατηγικές μάρκετινγκ για να προσελκύσουν πελάτες;
- ✓ Ποιος θα είναι ο μηχανισμός, εάν ένας πελάτης επιθυμεί να μεταβεί από τον έναν πάροχο στον άλλο;
- ✓ Πώς και με ποιον πρέπει να επικοινωνήσουν οι πελάτες της σε πιθανά συμβάντα όπως η διαταραχή της προσφοράς, προβλήματα ποιότητας του νερού, αποχέτευσης, πλημμύρων, καθώς και δραστηριότητες λιανικής πώλησης, όπως η τιμολόγηση;
- ✓ Ποιος θα μπορούσε και θα πρέπει να φέρει το κόστος του ανταγωνισμού και ποια θα είναι η επίσημη εκτίμηση για το άνοιγμα της αγοράς;
- ✓ Ποιες θα ήταν οι επιπτώσεις στις υφιστάμενες εταιρείες, εάν αρχίσουν να χάνουν πελάτες και τα έσοδά τους;

Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προσδιορίζει **πέντε βασικές θεμελιώδεις αρχές** που πρέπει να εξεταστούν πριν από την εισαγωγή του ανταγωνισμού στον κλάδο του νερού.

- Η προστασία της δημόσιας υγείας είναι υψίστης σημασίας
- Η προστασία του περιβάλλοντος είναι εξίσου μη διαπραγματεύσιμη
- Ο ανταγωνισμός πρέπει να είναι καλός για όλους τους πελάτες
- Οι νεοεισερχόμενοι πρέπει να διαθέτουν άδεια

3.9.6.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η βιομηχανία νερού έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στην παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ένας τρόπος για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα ήταν το μοντέλο της ποιότητας του νερού που παρέχεται στους πελάτες. Η ποιότητα του νερού που παραδίδονται η Αγγλία και την Ουαλία έχει βελτιωθεί σημαντικά και έχει κατακτήσει τα υψηλότερα δυνατά πρότυπα.

Στη Σκωτία, εντούτοις, έχουν γίνει σημαντικές προσπάθειες για να επιτευχθεί αυτό το επίπεδο συμμόρφωσης (WISC, 2001). Σχεδόν παρόμοια κατάσταση επικρατεί και στη Βόρεια Ιρλανδία. Ο αριθμός των εγγυημένων ελάχιστων προτύπων των υπηρεσιών προς τους πελάτες είναι επίσης σημαντικά χαμηλότερη στην Σκωτία από ό, τι προσφέρεται στην Αγγλία και την Ουαλία.

Περαιτέρω αύξηση της αποδοτικότητας, είναι δυνατόν να επιφέρει μείωση του κόστους και μεγαλύτερη επιλογή στους πελάτες, ιδιαίτερα των βιομηχανικών χρηστών, θα είναι δυνατή μέσω του ανταγωνισμού. Η βρετανική εμπειρία έχει δείξει ότι η λύση για την βελτίωση της βιομηχανίας νερού έγκειται στην αποτελεσματική δημοσιονομική και επιχειρησιακή διαχείριση που οδηγούν σε αύξηση των κερδών μέσω της μείωσης του κόστους. Η κατάσταση στη Σκωτία, το δημόσιο τομέα, είναι μάλλον πολύπλοκη. Παρά το γεγονός ότι, οι λογαριασμοί των καταναλωτών έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και σήμερα είναι συγκρίσιμα με το μέσο όρο του νερού και τα τέλη αποχέτευσης στην Αγγλία και την Ουαλία, το επίπεδο των υπηρεσιών που παρέχονται στη Σκωτία (αν και πολύ καλύτερη από πολλές χώρες της ΕΕ) είναι χαμηλότερο από της Αγγλίας και την Ουαλίας.

Στη Βόρεια Ιρλανδία δεδομένου ότι η κλίμακα της οικονομίας είναι σχετικά χαμηλή, υπάρχουν λίγες επιλογές για τις συγχωνεύσεις. Η κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να επιβαρύνει λιγότερο τους εγχώριους πελάτες και όσον αφορά την παροχή νερού και υπηρεσιών αποχέτευσης να επιτευχθεί ποιότητα εντός των διαθέσιμων μέσων. Ωστόσο, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις αυξημένες οικονομικές ανάγκες για τα μελλοντικά προγράμματα βελτίωσης των υποδομών, η επιλογή της σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα εξετάζεται ενεργά.

3.10. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

3.10.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ιρλανδία στον τομέα των υδάτων έχει κάνει πολλές βελτιώσεις κατά τα τελευταία έτη, λόγω του αυξανόμενου ενδιαφέροντος για την προστασία τους και τον έλεγχο της ρύπανσής τους, το οποίο συνοδεύτηκε από μια εισροή κεφαλαίων τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και από την ιρλανδική κυβέρνηση. Η αρχή *ο ρυπαίνων πληρώνει* έχει εγκριθεί σταθερά στα περισσότερα σημεία, ενώ ταυτόχρονα με την κατάργηση των εγχώριων τελών χρήσης του νερού βεβαιώνει ότι το νερό μπορεί να είναι τόσο ένα δημόσιο και ένα οικονομικό αγαθό.

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Τοπικής Αυτοδιοίκησης (DELG) είναι υπεύθυνο για την πολιτική και τη νομοθεσία σε σχέση με τα θέματα της ποιότητας των υδάτων και, μαζί με τις τοπικές αρχές, για την εφαρμογή των κοινοτικών οδηγιών.

Η διαχείριση και την προστασία των υδάτων ανήκει κατά κύριο λόγο στις **τοπικές αρχές**, οι οποίες έχουν την εξουσία για την πρόληψη της ρύπανσης. Η παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης αποτελεί αρμοδιότητα των 88 τοπικών αρχών της Ιρλανδίας (κομητεία και δημοτικά συμβούλια και δήμους).

Η διαχείριση των ποταμών και των λιμνών της Ιρλανδίας ενσωματώνει μια σειρά μέτρων για την προστασία και, όπου είναι αναγκαίο για την αποκατάσταση της ποιότητας του νερού. **Οι τοπικές αρχές έχουν την πρωταρχική ευθύνη για την εξασφάλιση της έγκρισής των λεκανών απορροής** όπου εφαρμόζεται στρατηγική ελέγχου της ρύπανσης τους, εστιάζοντας σε 6 λεκάνες απορροής - Loughs Derg, Pi και Leane και τα ποτάμια Liffey, Suir Boyne και με συνολικό κόστος άνω των £ 6 εκατ. (περίπου 7.62 εκ ευρώ).

Ένα μεγάλο πρόγραμμα κεφαλαιουχικών δαπανών σε υποδομές αποχέτευσης δίδεται στις περιοχές των υδάτων, οι οποίες έχουν χαρακτηριστεί ως ευαίσθητες σύμφωνα με την οδηγία για τα αστικά απόβλητα (91/271) ΕΟΚ.

Η μεγαλύτερη πηγή χρηματοδότησης των κεφαλαίων προέρχεται από το Ταμείο Συνοχής της ΕΕ, αλλά και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, της πρωτοβουλίας Interreg II, καθώς και από το Δημόσιο Ταμείο. Συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην αγορά νερού επιτρέπεται από το νόμο πλαίσιο του ιδιωτικού δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης. Οι εν λόγω κανονισμοί τέθηκαν σε εφαρμογή από τον Υπουργό Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Σήμερα, ο Υπουργός Περιβάλλοντος και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με τη συγκατάθεση του Υπουργού Οικονομικών, είναι υπεύθυνοι για αυτούς.

3.10.2. ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Τοπικής Αυτοδιοίκησης εποπτεία της λειτουργίας του συστήματος τοπικής αυτοδιοίκησης

Υγειονομικές αρχές: εποπτεία ύδρευσης και υπηρεσιών αποκομιδής νερού

Ιδιωτικές ή ημιιδιωτικές ομάδες: παροχή νερού

Τμήμα: ευθύνη για τη νομοθεσία διαχείρισης υδάτων σε θέματα ποιότητας

Τοπικές αρχές: εφαρμογή οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι Υγειονομική αρχές είναι υπεύθυνες για την παροχή του νερού, διασφαλίζοντας την επάρκεια της προσφοράς και τη διατήρηση της ποιότητας του νερού για ανθρώπινη κατανάλωση. Ωστόσο, η νομοθεσία δεν είναι ειδική στις δράσεις που θα αναληφθούν σε κάθε περίπτωση και, κατά συνέπεια, την επάρκεια και την ποιότητα των προμηθειών δεν είναι συνεπής σε ολόκληρη τη χώρα.

Υπάρχουν δύο είδη ομάδων για την υδροδότηση στην Ιρλανδία.

- ✓ Ημιιδιωτική ομάδα: λαμβάνει νερό από τα δημόσια συστήματα υδροδότησης, συνήθως μέσω μιας συμφωνίας αγοράς.
- ✓ Ιδιωτικά συστήματα ομάδας νερού: έχουν δικές τους πηγές νερού. Το 1997, σχεδόν 200.000 (κυρίως αγροτικά νοικοκυριά), από το ένα εκατομμύριο νοικοκυριά στην Ιρλανδία, δεν είχαν συνδεθεί με ένα δημόσιο σύστημα υδροδότησης.

Όσον αφορά τα τέλη τιμολόγησης οι τοπικές αρχές δικαιούνται μόνο να εισπράττουν τέλη για το νερό που παρέχεται για τους μη οικιακούς σκοπούς, όπως η γεωργία, εμπορική και βιομηχανική χρήση. Είναι υπεύθυνες για τον καθορισμό των τιμών και μπορούν να αλλάξουν ανά πάσα στιγμή.

Σύμφωνα με το νόμο για την **Ρύπανση του Νερού**, όπως τροποποιήθηκε το 1990, δόθηκε στις τοπικές αρχές η εξουσία να:

- ✓ ασκούν δίωξη για αδικήματα ρύπανσης των υδάτων
- ✓ εκδίδουν ανακοινώσεις προς τους αγρότες και τους βιομηχανικούς χρήστες του νερού
- ✓ καταγγέλλει τον περιορισμό ή την εξάλειψη της ρύπανσης

Το 1992, η **Υπηρεσία Προστασίας του Περιβάλλοντος** ιδρύθηκε με σκοπό να προβεί σε περαιτέρω και καλύτερη πρόβλεψη για το περιβάλλον και τον έλεγχο της ρύπανσης

Επιπλέον, ο νόμος δίνει την εξουσία στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Τοπικής Αυτοδιοίκησης να εκδίδει κανονισμούς για τη συλλογή, την επεξεργασία, απόρριψη ή η διάθεση των λυμάτων.

3.10.2.1. Συμβάσεις για τη διαφάνεια

Τον Ιανουάριο του 1999, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Τοπικής Αυτοδιοίκησης (DELG) καθιέρωσε μια μονάδα για την προώθηση και τη διευκόλυνση της ανάπτυξης του Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) στους τομείς για τους οποίους το Τμήμα έχει την ευθύνη. Μια ΣΔΙΤ είναι μια σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα με σκοπό την παράδοση ενός έργου ή υπηρεσίας οι οποία παραδοσιακά παρεχόταν από το δημόσιο τομέα. Σημαντική πρόοδος έχει ήδη σημειωθεί σε ορισμένες μορφές των ΣΔΙΤ στον τομέα των υπηρεσιών ύδατος, ιδίως στους τομείς του σχεδιασμού.

Αργότερα τον ίδιο χρόνο, η κυβέρνηση ανακοίνωσε την έναρξη ενός πιλοτικού προγράμματος ΣΔΙΤ, το οποίο περιλαμβάνει επίσης μια σειρά από πιλοτικά προγράμματα στον τομέα των υπηρεσιών υδάτων και της διαχείρισης των λυμάτων. Πάνω από 180 προγράμματα έχουν ολοκληρωθεί στο πλαίσιο του πρώτου τριετούς προγράμματος. Η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας του νερού, το 2000 και το 2001 ήταν επαρκής για να καλύψει τις ανάγκες ενός πληθυσμού 378.000 ατόμων, ενώ η αύξηση της ικανότητας επεξεργασίας των λυμάτων κατά την ίδια περίοδο ήταν επαρκής για να καλύψει τις ανάγκες των 448.000 ανθρώπων.

Το 2002, 35 εκατ. λίρες (περίπου ευρώ 44.44 εκατομμύρια ευρώ) διατέθηκαν για την αναβάθμιση των αγροτικών συστημάτων ύδρευσης. Οι επιδοτήσεις κεφαλαίου σε ιδιωτικά συστήματα νερού έγιναν ριζικά προκειμένου να σταματήσει η υποβάθμιση της ποιότητας του νερού. Η συνολική προσπάθεια για τη βελτίωση και διατήρηση της ποιότητας του πόσιμου νερού ενισχύεται περαιτέρω από την αρχή *ο ρυπαίνων πληρώνει*.

Πληροφορίες: Η κύρια πηγή πληροφοριών για το περιβάλλον στην Ιρλανδία είναι η περιβαλλοντική Υπηρεσία Πληροφοριών του Τμήματος (Enfo). Το Freedom of Information (FOI) το οποίο έχει πλέον τεθεί σε ισχύ, θεσπίζει μια σειρά σημαντικών νέων νομικών δικαιωμάτων για εκείνους που αναζητούν πρόσβαση σε επίσημες πληροφορίες.

3.10.2.2. Τέλη χρήσης νερού

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, προβλέπει ένα μηχανισμό για την κατανομή των κονδυλίων της ΕΕ και δημόσιο ταμείο για την παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης από τις τοπικές αρχές.

Τα τέλη καθορίζονται ανάλογα με την παραγωγική δραστηριότητα. Για τους μικρούς καταναλωτές νερού υπάρχουν πάγια τέλη για κάθε βρύση, με ανώτατο όριο για τη συνολική επιβάρυνση. Στην περίπτωση των μεγάλων καταναλωτών, τα τέλη καθορίζονται ανάλογα με την κατανάλωση, με την ελάχιστη δοσμετρικές και μικτές χρεώσεις. Η πολιτική αυτή έχει ως στόχο να προωθηθεί η υπεύθυνη χρήση των φυσικών πόρων και υψηλότερες περιβαλλοντικές προδιαγραφές. Εάν η ρύπανση δεν είναι σύμφωνη με τους κανονισμούς που καθορίζονται, τα πρόστιμα και οι ποινές είναι αναμενόμενες.

3.10.2.3. Καταναλωση

Η Ιρλανδία είναι καλά προικισμένη με τους υδάτινους πόρους και έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά των διαθέσιμων υδάτινων πόρων στην Ευρώπη. Η μέση ετήσια βροχόπτωση (1961-1990) πάνω από το νησί είχε εκτιμηθεί σε 1150 χιλιοστά. Οι βροχοπτώσεις είναι άνισα κατανεμημένες αφού το δυτικό τμήμα της χώρας έχει πολύ υψηλότερα ποσά από το ανατολικό. Πολλές βιομηχανίες, κυρίως βιομηχανίες επεξεργασίας τροφίμων, όπως γαλακτοκομεία και εργοστάσια κρέατος, έχουν τη δική τους ύδρευση, συχνά από τα υπόγεια ύδατα. Σε μια μελέτη που εκπονήθηκε από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (1982), εκτιμάται ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό (ίσως μόλις 3%) των σημαντικών πόρων των υπόγειων υδάτων της χώρας είχαν χρησιμοποιηθεί. Επιπλέον, αναμένεται ότι η σημαντική αύξηση της χρήσης υπογείων υδάτων θα συμβεί τα επόμενα 5 χρόνια. Συνολικά, υπάρχουν ανεπαρκή ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία σχετικά με την ποσότητα του νερού που είναι διαθέσιμη από τις διάφορες πηγές, η ζήτηση από τον τομέα, το ποσό των εγχώριων και μη εγχώριων συνδέσεων και άλλα σχετικά στοιχεία.

3.10.2.4. Ο ρόλος των φορέων

Υπάρχει μια σειρά από εκθέσεις ως προς τον αριθμό των δημόσιων συστημάτων ύδρευσης και των συστημάτων νερού. Στην Εθνική Μελέτη Νερού που πραγματοποιήθηκε το 2000, δόθηκαν εκθέσεις σχετικά με τον αριθμό των δημόσιων συστημάτων ύδρευσης, με εξαίρεση την ευρύτερη περιοχή του Δουβλίνου το οποίο αποτέλεσε το αντικείμενο συζήτησης της Στρατηγική Μελέτη Μείζονος Ύδρευσης Δουβλίνου, το 1996. Συνολικά υπολογίζεται ότι υπάρχουν 1.021 δημόσια συστήματα υδροδότησης (εκτός Μείζονος Δουβλίνου) που εξυπηρετούν συνολικά 2.077.495 άτομα.

3.10.3 ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

3.10.3.1 Πρωταγωνιστές και ιδρύματα που συμμετέχουν

- ✓ Η κυβέρνηση, CIB, NIVCA, EPA
- ✓ Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών - CIB
- ✓ Συνομοσπονδία Βρετανικών Βιομηχανιών Βορείου Ιρλανδίας - NIVCA
- ✓ Συμβούλιο Βόρειας Ιρλανδίας για την Εθελοντική Δράση - EPA
- ✓ Ο Οργανισμός Περιβαλλοντικής Προστασίας
- ✓ Άλλα ενδιαφερόμενα μέρη (Σύμβουλοι - Μηχανικοί, δημόσιοι υπάλληλοι, Καταναλωτές)

Μια εξειδικευμένη μονάδα, έχει δημιουργηθεί στο Τμήμα για να βοηθήσει τις τοπικές αρχές για την αξιολόγηση των πλεονεκτημάτων του δημόσιου και ιδιωτικού μοντέλου εταιρικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης Design / Build / Operate συμβάσεων, καθώς και στην υλοποίηση των έργων.

3.10.3.2. Αντιδράσεις

❖ **Αντιδράσεις από την κυβέρνηση:** Τα τελευταία χρόνια η ιρλανδική πολιτική της κυβέρνησης έχει ευνοήσει την προμήθεια εγκαταστάσεων ύδρευσης και αποχέτευσης με Σύμπραξη Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα, αντί να βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στο δημόσιο τομέα. Οι ΣΔΙΤ αναμένεται να διαδραματίζουν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο στην παροχή των υπηρεσιών υδροδότησης επενδυτικού προγράμματος.

Θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι αυτό που περιγράφεται είναι κατά κάποιο τρόπο διαφορετικό από την ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών νερού. Σύμφωνα με την προσέγγιση που ακολουθείται από τις ιρλανδικές αρχές, η υποδομές που παρέχονται από τον ιδιωτικό τομέα παραμένουν στην ιδιοκτησία του δημοσίου τομέα. Κατά τη λήξη της σύμβασης του περιουσιακού στοιχείου επανέρχεται πίσω στην ιδιοκτησία του δημοσίου τομέα.

Τα κύρια επιχειρήματα για τη στήριξη της πολιτικής αυτής, όπως φαίνεται από τις ιρλανδικές αρχές έχουν ως εξής:

- ✓ Επιτρέπεται σε κάθε τομέα να κάνει αυτό που κάνει καλύτερα
- ✓ Οι ΣΔΙΤ προσφέρουν τη δυνατότητα εξασφάλισης των δημόσιων υπηρεσιών και υποδομών, συνδυάζοντας τις καλύτερες του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.

Η ιρλανδική κυβέρνηση έχει υιοθετήσει τη Design / Build / Operate προσέγγιση ως τρόπο να ανταποκριθεί στις μεγάλες απαιτήσεις για αύξηση των επενδύσεων σε κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές υποδομές κατά τα προσεχή έτη.

Πλεονεκτήματα:

- ✓ σχέδια που μπορούν να οικοδομήσουμε ευκολότερα
- ✓ καινοτόμες λύσεις σε θέματα σχεδιασμού
- ✓ ταχύτερη υλοποίηση των έργων
- ✓ καλύτερη αξιοποίηση των χρημάτων, ιδίως στη διάρκεια του κύκλου ζωής των έργων
- ✓ καλύτερη κατανομή των κινδύνων
- ✓ μεγαλύτερη ασφάλεια στον τομέα των κατασκευών και της επιχειρησιακής εκτίμησης κόστους

✓ βελτιωμένη εγγύηση για την ενίσχυση της επιχειρησιακής απόδοσης.

❖ *Αντιδράσεις από άλλα εμπλεκόμενα μέρη.* Όσον αφορά την προστασία των υδάτων για οικολογικούς λόγους εκφράζεται η ανησυχία για το αν ένα έργο από δημόσιο φορέα ή από τη σύμπραξη δημόσιου-ιδιωτικού τομέα θα είναι εξίσου αποτελεσματικό. Οι ερωτηθέντες εξέφρασαν ότι μια δημόσια επιχείρηση θα αποτελέσει, πιθανώς, την καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών, όσον αφορά την προθυμία να βοηθήσει τον πελάτη και να δώσει αποτελεσματικές υπηρεσίες, από ότι μια επιχείρηση δημοσίου-ιδιωτικού τομέα.

Η National Water Μελέτη (NWS) εξέτασε τρία εναλλακτικά πιθανά πρότυπα για τη βελτίωση της διάρθρωσης του Δημόσιου Τομέα Ύδρευσης και την επίτευξη του οράματος για το 2015, όπως αυτή καθοδηγείται από την ευρωπαϊκή οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα του 2000. Αυτά είναι τα εξής:

- ✓ Ανάπτυξη των περιφερειακών υγειονομικών αρχών που θα αποτελούν οργανώσεις αφιερωμένες στον τομέα της ύδρευσης και αποχέτευσης.
- ✓ Λειτουργία και Συντήρηση, όπου οι τοπικές αρχές θα διατηρήσουν την τρέχουσα κυριότητα των περιουσιακών στοιχείων της υδροδότησης και της σύμβασης από τη λειτουργία τους και τη συντήρηση από ιδιώτες εργολάβους.
- ✓ Συνεργασία και την ανάθεση σε τρίτους.

Ομάδα για τους υδάτινους

Το NFGWS (εκπαιδευτικό και αναπτυξιακό πρόγραμμα της Εθνικής Ομοσπονδίας της ομάδας για τους υδάτινους) αναγνωρίζει την επιθυμία των εν λόγω συστημάτων να παραμείνουν σε ιδιωτική ιδιοκτησία και ως εκ τούτου επιδιώκει να εξασφαλίσει κατάλληλη κατάρτιση για το σχέδιο νερού με στόχο την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων τους.

3.10.3.3. Υφιστάμενη Νομοθεσία

Ένα νέο νομοσχέδιο Τοπικής Αυτοδιοίκησης και ένα νομοσχέδιο Υδάτινων Υπηρεσιών βρίσκεται στο στάδιο της επεξεργασίας.

3.10.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην εθνική Μελέτη νερού εντοπίζονται και αναλύονται τρία εναλλακτικά πιθανά πρότυπα για τη βελτίωση της διάρθρωσης του Δημόσιου Τομέα Ύδρευσης στην Ιρλανδία. Αυτά τα μοντέλα και οι διάφορες εξελίξεις που ακολούθησαν, δείχνουν τους διάφορους τρόπους συμμετοχής και της συνεργασίας μεταξύ του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Όπως προσδιορίζονται στο τρίτο μέρος της παρούσας έκθεσης αυτές είναι οι εξής:

- Ανάπτυξη των περιφερειακών υγειονομικών αρχών
- Outsource λειτουργία και συντήρηση
- Συνεργασία

Οι εξελίξεις που γίνονται σε σχέση με τις συστάσεις αυτές μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- ✓ το DELG καθόρισε τις ενέργειες που απαιτούνται από τις τοπικές αρχές για την αντιμετώπιση των παραπάνω συστάσεων
- ✓ η άντληση (στρατηγική βάσει της οποίας οι επτά περιφέρειες που ορίζονται από τις ERU, το 1971, μπορούν να χρησιμεύσουν ως πιθανοί διοικητικά όρια για την οργάνωση της παροχής νερού σε περιφερειακή βάση). Η στρατηγική αυτή μπορεί να διευκολύνει την ανάπτυξη της λεκάνης απορροής και βασίζεται στην ισορροπία προσφοράς - ζήτησης και σε μακροπρόθεσμα επενδυτικά προγράμματα.
- ✓ η ανάπτυξη του Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα από τον Ιανουάριο του 1999, όπου οι ΣΔΙΤ είναι μια συνεργασία μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα με σκοπό την παράδοση ενός έργου ή υπηρεσίας οι οποίες παραδοσιακά παρέχονταν από το δημόσιο τομέα
- ✓ όσον αφορά την ομάδα για τους υδάτινους, η συντριπτική πλειονότητα των ιδιωτικών που προέρχονται από συστήματα θα παραμείνει σε ιδιωτική ιδιοκτησία κοινότητα.
- ✓ μια ετήσια έκθεση δημοσιεύεται από την ΥΠΠ σε σχέση με την ποιότητα του πόσιμου νερού και μια σειρά άλλων μέτρων που έχουν αναληφθεί από την DELG.

Η εφαρμογή της αρχής ο ρυπαίνων πληρώνει πρέπει να γίνεται σύμφωνα με την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα του 2000, καθώς και ένα εκτεταμένο εθνικό επίπεδο έρευνα που πρέπει να αναληφθούν για τους σκοπούς της συλλογής και ανάλυσης δεδομένων. Η γενική άποψη είναι ότι η κυβέρνηση, η DELG, η CIB και το NICVA είναι υπέρ της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην αγορά των υδάτων της Ιρλανδίας με τη μορφή των ΣΔΙΤ.

Σε αντίθεση με όλα αυτά, οι καταναλωτές και οι δημόσιοι υπάλληλοι έχουν κάποιες ανησυχίες σχετικά με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην αγορά του νερού. Οι καταναλωτές ανησυχούν για τα τέλη ύδρευσης που επανεισάγονται στα εγχώρια αποθέματα νερού. Οι δημόσιοι υπάλληλοι έχουν ανησυχίες για τις πιθανές επιπτώσεις των ΣΔΙΤ για την απασχόληση τους. Οι πολίτες ανησυχούν επίσης σε σχέση με τον απαιτούμενο χρόνο και τους πόρους που διατίθενται για τη διερεύνηση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης.

Η παροχή υψηλής ποιότητας δημόσιων υπηρεσιών και των συναφών υποδομών είναι το κλειδί για την κοινωνική και οικονομική επιτυχία. Επίσης ο ιδιωτικός τομέας έχει παίξει σημαντικό ρόλο στην παροχή των δημοσίων υπηρεσιών. Και οι δύο τομείς έχουν

δυνατά και αδύνατα σημεία. Επομένως, με την ανάπτυξη διαφόρων μηχανισμών διανομής που μπορεί να είναι καινοτόμοι και αποτελεσματικοί, μπορούν να επιτύχουν την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των χρημάτων.

3.11.ΙΣΠΑΝΙΑ

3.11.1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην Ισπανία το νερό θεωρείται ως «αγαθό εν ανεπάρκεια». Η αντίληψη αυτή αντικατοπτρίζεται από τις ασύμμετρες γεωγραφικά και εποχιακά κατανομές του: το ισπανικό έδαφος χαρακτηρίζεται από ζώνες πολύ υγρές αλλά και ξηρές, καθώς και από εποχές όπου το ύψος των βροχοπτώσεων είναι σε υψηλά επίπεδα αλλά και εποχές ξηρασίας.

Η Ισπανία είναι η πιο άνυδρη χώρα της Ευρώπης με ισοδύναμο βροχόπτωση στο 85% του ευρωπαϊκού μέσου όρου και έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά εξατμισοδιαπνοής.

Η μέση ετήσια βροχόπτωση είναι 346.000 hm³/ χρόνο. Από την ποσότητα αυτή μόνο 82.000 hm³/ χρόνο είναι ροή των επιφανειακών και μόνο 29.000 hm³/χρόνο υπόγεια ροή, ενώ τα υπόλοιπα 235.000 hm³/ χρόνο χάνονται μέσω εξατμησης. Οι εξαγωγές είναι σήμερα περίπου 5.500 hm³/ χρόνο και προορίζονται για διάφορες χρήσεις. Έχει γίνει λοιπόν εμφανής η ανάγκη να αναζητήσουν εναλλακτικές λύσεις προκειμένου να βελτιωθεί ο σχεδιασμό διαχείρισης των διαθέσιμων πόρων. Μη συμβατικοί υδάτινοι πόροι έχουν χρησιμοποιηθεί όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Αυτοί προέρχονται κυρίως από την άμεση επαναχρησιμοποίηση των λυμάτων και από αφαλατωμένο νερό που προορίζονται για χρήσεις άρδευσης, ως επί το πλείστον κατά μήκος των ακτών της Μεσογείου και στις Βαλεαρίδες και τις Κανάριες Νήσους.

Εκτός από αυτή την πραγματική κατάσταση και σύμφωνα με την παγκόσμια τάση υπάρχει αυξανόμενη ζήτηση για περισσότερη και καλύτερη ποιότητα των υδάτινων πόρων. Επί του παρόντος χρόνου οι δυσκολίες στον εφοδιασμό σε ορισμένες ισπανικές πόλεις και οι περιορισμοί στις υπηρεσίες είναι πολύ συχνά φαινόμενα. Το θέμα Νερό αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα στην Ισπανία.

Από την άποψη της ζήτησης και της κατανάλωσης, το 78% του καταναλισκόμενου νερού χρησιμοποιείται για άρδευση και 22% για τις αστικές χρήσεις (σε όγκο 6300 hm³/year). Οι αστικές χρήσεις χωρίζονται σε:

- ✓ Εγχώρια χρήση 72%,
- ✓ Βιομηχανικές χρήσεις 19%,
- ✓ Δημόσιες υπηρεσίες 7%
- ✓ Άλλα 2%.

Η αστική ζήτηση ανά άτομο για το έτος 2001 ήταν περίπου 289 l/person/day. Σύμφωνα με τον ισπανικό νόμο, το νερό θεωρείται ως "μοναδικό και κοινό" καλό. Αυτό σημαίνει ότι απαγορεύεται η εναπόθεση για ιδιωτική χρήση. Η πολυπλοκότητα και η ιδιαιτερότητα των κανόνων και κανονισμών που σχετίζονται με το νερό έχει

δημιουργήσει μια ιδιαίτερη πειθαρχία πέρα από νομικό-διοικητικές επιστήμες, με νομικά και συγκεκριμένα δογματικά κριτήρια που συνδέονται με υδρολογικούς πόρους και τις χρήσεις τους.

Επί του παρόντος, οι κυρίως ισχύοντες νόμοι που αφορούν το νερό είναι:

- ✓ Νόμος 29/1985 και τροποποίησή του: νόμος 46/1999 της 13ης Δεκεμβρίου.
- ✓ UE οδηγία 98/83 για το πόσιμο νερό (τώρα σε μεταβατική φάση).
- ✓ UE οδηγίας 91/271 για τα λύματα
- ✓ UE οδηγίας 91/676 για τα νιτρικά άλατα
- ✓ Ο νόμος "Εθνικό Υδρολογικό Σχέδιο" και
- ✓ Σε χαμηλότερο επίπεδο είναι οι δημοτικές διατάξεις, εστιάζοντας κυρίως στη ρύθμιση παροχής υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης

Σε εθνικό πλαίσιο οργανισμών αρμόδιος για το νερό είναι το Υπουργείο Περιβάλλοντος και το Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων. Στο επόμενο επίπεδο είναι η Υδρογραφική Συνομοσπονδία, κρατικές οργανώσεις οι οποίες λειτουργούν σε λεκάνες επέκτασης στα εδάφη των διάφορων περιοχών.

Όσον αφορά την ιδιωτικοποίηση, είναι κατανοητό ότι αυτό που έχει ιδιωτικοποιηθεί είναι η υπηρεσία διαχείρισης του νερού. Στην Ισπανία, η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στο πόσιμο νερό έχει παρουσία από τον 19ο αιώνα. Σήμερα, η συμμετοχή του ιδιωτικού φτάνει το 44,5% του πληθυσμού που παρέχεται, ως επί το πλείστον σε πόλεις ή κωμοπόλεις με πληθυσμό μεγαλύτερο από 20.000 κατοίκους. Αυτό συμβαίνει επειδή η διαχείριση των υπηρεσιών υδάτων από τους δήμους γίνεται πιο περίπλοκη όταν η πόλη είναι μεγαλύτερη.

3.11.2. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Έλεγχος και ρύθμιση

Υπηρεσίες ύδατος: Παρά το γεγονός ότι δημοτικές επιχειρήσεις είναι νομικά υπεύθυνες για θέματα που αφορούν τις δημόσιες υπηρεσίες της ύδρευσης και επεξεργασίας λυμάτων (ποιότητα, εγγύηση για την προμήθεια, πρότυπα, κλπ.), στις περισσότερες περιοχές οι αυτόνομες κοινότητες συμμετέχουν σε ορισμένες δραστηριότητες μιας σειράς από εγκαταστάσεις που σχετίζονται με υδρολογικές λεκάνες.

Οι υπηρεσίες ύδατος καλύπτουν:

Συλλογή Νερού. Όλες οι δραστηριότητες που απαιτούνται για τη συλλογή και τη διεξαγωγή των υδάτων από φυσικές δεξαμενές μέχρι να διατεθούν για την επεξεργασία ή τη διανομή.

Επεξεργασίας λυμάτων (καθαρισμού): Όλες οι δραστηριότητες και οι βιομηχανικές διαδικασίες πρέπει να πληρούν τα υγειονομικά πρότυπα καλής ποιότητας για ανθρώπινη κατανάλωση.

Οι υπηρεσίες αποχέτευσης καλύπτουν:

- ✓ Διάθεση: Όλες οι δράσεις και οι διαδικασίες προκειμένου να μεταφερθούν υγρά απόβλητα από το σημείο παραγωγής μέχρι το σημείο λυμάτων ή διαρροής.
- ✓ Επεξεργασίας λυμάτων: Όλες οι ενέργειες, διαδικασίες και φυσικές ή χημικές προετοιμασίας για την απομάκρυνση των μολυσματικών στοιχείων από το νερό προκειμένου να διατίθεται σε καλή και αποδεκτές συνθήκες.

Πρότυπα ελέγχου και δραστηριότητες

- ✓ Ποιότητα του πόσιμου νερού που ελέγχεται από την καταδίκη του Συνταγματικού Δικαστηρίου 208/91.
- ✓ Αποχέτευσης και επεξεργασίας λυμάτων από το άρθρο 86,3 του LBRL (θεμελιώδους νόμου για την τοπική Regulation 249).
- ✓ Διάθεσης των λυμάτων και Περιβάλλοντος Πρότυπα σύμφωνα με το ισπανικό σύνταγμα (άρθρο 148.1.9 και 149.1.23)
- ✓ Πρότυπα υγείας, σύμφωνα με το ισπανικό σύνταγμα (άρθρο 148.1.21)

3.11.3. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

Οι συμβάσεις και οι αποφάσεις για διαφάνεια σχετικά με τη συμμετοχή των ιδιωτικών φορέων στον τομέα των υδάτων, υποβάλλονται από:

- Τις δημοτικές αρχές για θέματα που σχετίζονται με την παροχή πόσιμου νερού, καθώς και
- Τις δημοτικές ή περιφερειακές αρχές (Αυτόνομες Κοινότητες) για θέματα διάθεσης ακαθάρτων

Στην περίπτωση της παροχής πόσιμου νερού, κάθε δήμος μπορεί να κάνει ό, τι επιθυμεί για να παρέχει υπηρεσίες στο νερό. Αν ένας δήμος επιλέγει να αναθέσει τα καθήκοντα αυτά, το μόνο πράγμα που έχει συσταθεί με νόμο του κράτους είναι η υποχρέωση του δημόσιου διαγωνισμού για την εκχώρηση του άδεια λειτουργίας για την καλύτερη προσφορά. Στην περίπτωση της διάθεσης λυμάτων, δεδομένου ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες, οι δύο μαζί μπορούν να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων και εφαρμογές.

Όσον αφορά τις γενικές υποχρεώσεις, η εθνική νομοθεσία ορίζει ότι, στην περίπτωση της διαχείρισης των δημοσίων υπηρεσιών, καταβολή που οφείλεται από μια δημόσια διοίκηση πρέπει να γίνει σε περίοδο που καθορίζεται στη σύμβαση. Οι ιδιωτικοί φορείς αξιολογούν συνήθως την ικανοποίηση των πελατών μέσω ποιοτικών και ποσοτικών ερευνών που γίνονται κάθε 4 ή 6 μήνες. Θα ετοιμάσει επίσης εκθέσεις για την ενημέρωση των αρχών αυτών και άλλων θεμάτων που σχετίζονται με τις υπηρεσίες, προκειμένου να πετυχαίνεται η καλή παροχή υπηρεσιών του φορέα εκμετάλλευσης που πρέπει να αξιολογηθούν.

Η πλειονότητα των συμβάσεων διαχείρισης των υδάτων στο οποίο εμπλέκεται ο ιδιωτικός τομέας χωρίζεται σε τέσσερα μοντέλα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η διάρκεια των συμβάσεων είναι συνήθως:

- ✓ Στα μοντέλα των συμβάσεων παραχώρησης, Leasing, και Λειτουργίας, οι συμβάσεις είναι για μέγιστη περίοδο 25 ετών, εάν δεν υπάρχει δέσμευση από τον φορέα εκμετάλλευσης για την κατασκευή υποδομών. Στην περίπτωση που ένας φορέας εκμετάλλευσης έχει δεσμευτεί για την κατασκευή νέων υποδομών, η διάρκεια της σύμβασης μπορεί να είναι για μέγιστη περίοδο 50 ετών.
- ✓ Στην περίπτωση του μοντέλου βοήθειας, η διάρκεια της σύμβασης εξαρτάται από τον αριθμό και το είδος των εργασιών.

Ορισμένοι δήμοι περιλαμβάνονται στο σύστημα τιμολόγησης για την παροχή νερού άλλες υπηρεσίες, όπως το δίκτυο αποχέτευσης, επεξεργασίας λυμάτων, επεξεργασία καθαρισμού, τη διάθεση, συλλογή απορριμμάτων, την επεξεργασία των στερεών αστικών αποβλήτων, των φόρων των υποδομών, των περιφερειακών φόρων, κλπ. Σε ορισμένες περιπτώσεις, υπάρχει ένα είδος κοινωνικού τιμολογίου, αλλά αυτό εξαρτάται από την ισχύουσα ρύθμιση στις δημοτικές αρχές. Αυτό ενθαρρύνει το χαμηλό επίπεδο της κατανάλωσης, επειδή αποτελείται από ένα σταθερό ποσό ανεξάρτητο από την κατανάλωση και ένα αναλογικό ποσό, ανάλογα με την κατανάλωση. Υπάρχουν επίσης κάποια μπόνους που μπορεί να χορηγηθεί σε ορισμένα χαρακτηριστικά του πελάτη, ή ανάλογα με τον αριθμό των μελών της οικογένειας.

Ένα σημαντικό γεγονός που πρέπει να επισημανθεί είναι η μεγάλη διαφορά στις τιμές που θα βρεθεί σε κάθε αυτόνομη κοινότητα: σε 1,56 ευρώ/m³ σήμερα στις Βαλεαρίδες Νήσους, 1,04 ευρώ/m³ στη Μαδρίτη, και στην Αστουρίας μόνο 0,59 ευρώ / m³. Οι διακυμάνσεις των τιμών είναι κυρίως οι διαφορές στο επίπεδο της κάλυψης του κόστους του νερού, των επιδοτήσεων, καθώς και η τιμολογιακή διάρθρωση του κάθε υπουργείου.

Το οικονομικό σύστημα που αναπτύχθηκε από το νόμο για το νερό ορίζει διαφορετικά ποσοστά και φόρους που επιβάλλονται:

- ✓ Τιμή για υδραυλικά είδη στις χρήσεις δημοσίου τομέα: εισπράττονται για την κατοχή, τη χρήση και την κερδοσκοπία από φυσικά κανάλια, λίμνες, λιμνοθάλασσες, και ταμιευτήρες. Αυτό απαιτεί διοικητική παραχώρησης ή άδεια.

- ✓ Τιμή για τον έλεγχο διάθεσης: για την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος θα πρέπει να καταβληθεί από εκείνους που χειρίζονται τις πωλήσεις.
- ✓ Ποσοστό του κανονισμού: αυτό θα πρέπει να καταβληθεί από τους δικαιούχους των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, τα οποία χρηματοδοτούνται εν όλο ή εν μέρει από το κράτος.
- ✓ Επιπλέον, μια ποσότητα που εκφράζεται ως "δασμολογική χρήση" θα πρέπει να καταβληθεί από τους δικαιούχους των ειδικών υδραυλικών κατασκευών που χρηματοδοτούνται από το κράτος δηλαδή τη χρήση ή τη συλλογή νερού. Η εισφορά αυτή έχει ως στόχο να αντισταθμίσει το κράτος για την επένδυσή της σε αυτές τις εγκαταστάσεις και το κόστος για τη συντήρησή τους.

3.11.4. ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ

Η κατανάλωση κατά το έτος 2000, στην παροχή νερού στο δίκτυο ήταν περίπου 289 lt / άτομο/ημέρα. Το 1998 284 lt/άτομο/ημέρα και το 1996 289 lt/ άτομο/ημέρα. Οι καταναλωτικές συνήθειες ποικίλλουν πολύ σε ισπανικό έδαφος: για παράδειγμα, στην Cantabria 364 lt / άτομο / ημέρα και στη Μούρθια 104 lt / άτομο / ημέρα. Από την άποψη της σπατάλης, η Αστουρία χάνει 88 lt / ημέρα, ενώ στην Καντάμπρια και στη Μαδρίτη, είναι οι περιοχές που χάνουν το λιγότερο, με 8-10 lt/ άτομο/ημέρα.

3.11.5. ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Ο ρόλος των φορέων εκμετάλλευσης όπως η EUREAU (Ένωση της Ύδρευσης Συλλόγων από χώρες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων) καθιερώνονται σε πέντε τύπους διαχείρισης:

- ✓ άμεσες δημόσια διαχείριση, από δημοτικές ή περιφερειακές ενώσεις
- ✓ Εξουσιοδότηση δημόσιας διοίκησης
- ✓ Ιδιωτική διαχείριση
- ✓ δημόσια-ιδιωτική κατ' ανάθεση διαχείριση
- ✓ Άμεση Ιδιωτική διαχείριση

Η ισπανική ένωση των Υδάτινων Πόρων περιγράφει τρία συστήματα για τη διαχείριση των υδάτων:

- 1) δημόσια,
- 2) από κοινού (δημόσια - ιδιωτική) και
- 3) ιδιωτική.

ΑΓΟΡΑ

Στην Ισπανία, όταν ένα θέμα όπως η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε μια δημόσια υπηρεσία τίθεται, υπάρχει κάποια απροθυμία επειδή φαίνεται ότι αυτό είναι ένα θέμα που χρήζει επισταμένη συζήτηση. Ωστόσο, η συμμετοχή του ιδιωτικού υπάρχει εδώ και πολύ καιρό και η εμπειρία είναι σε γενικές γραμμές, θετική. Με αυτές τις θεσμικές βάσεις που έχουν δημιουργηθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε η συμμετοχή γίνεται με φυσικό τρόπο.

Παρ' όλα αυτά, το νερό είναι ένα θέμα το οποίο εμφανίζεται συνεχώς ως θέμα ανησυχίας.

Το 1980-1985 η συζήτηση επικεντρώθηκε στην αναδιαμόρφωση του εκατονταετούς νόμου για το νερό του 1879. Στις 2 Αυγούστου του 1985, ο νέος νόμος νερό, δόθηκε στη δημοσιότητα. Η μεταρρύθμιση εγκρίθηκε το 1999. Την περίοδο 1999-2002 η προσοχή επικεντρώνεται στη δημιουργία ενός Εθνικού Υδρολογικού Σχεδίου. Αυτό ξεκίνησε το 1998 και εγκρίθηκε το 2002.

Επί του παρόντος, τα θέματα που χρήζουν προσοχής αναφέρονται σε τρόπους εφαρμογής του «νέου νόμου για το νερό», και μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής:

- ✓ Βελτίωση της διαχείρισης του νερού και των υπηρεσιών που προσφέρονται.
- ✓ Ανάγκη διατήρησης της υπάρχουσας υδρολογικής κληρονομιάς.
- ✓ Η προσέγγιση, υπέρ ή κατά, για την εξέταση του νερού ως οικονομικού αγαθού που μπορεί να ιδιωτικοποιηθεί.
- ✓ Οι προκλήσεις στην εφαρμογή της οδηγίας για τα ύδατα της ΕΕ.

Η διαδικασία ενσωμάτωσης των ιδιωτικών εταιρειών στο πόσιμο νερό ως υπηρεσιών διαχείρισης έχει πραγματοποιηθεί σε τρεις φάσεις:

1. 1840-1938. Η τάση των ιδιωτικών εταιρειών για να επωφεληθούν από τον τομέα, λόγω της επισφαλούς κατάστασης των οικονομικών των δήμων.
2. 1939-1969. Αν και υπήρχαν πολλές κερδοφόρες επιχειρήσεις, η γενική τάση είναι προς την κατεύθυνση της κρατικοποίησης. Αυτό οφειλόταν, για ένα λόγο, από την πολιτική πίεση των τοπικών αρχών να ανακτήσουν τον έλεγχο της παροχής νερού.
3. 1970-1990. Από το 1970, και ιδιαίτερα κατά τη δεκαετία του 1980, υπήρξε μια ώθηση για να διαθέσουν τη διαχείριση των υδάτινων παροχών σε ιδιωτικές εταιρείες.

Μοντέλα διαχείρισης νερού:

- ✓ Γαλλικό Μοντέλο: ιδιωτική διαχείριση και προσφορές που εγγυώνται την ανταγωνιστικότητα στον τομέα της διαχείρισης. (Αυτό είναι το μοντέλο που χρησιμοποιείται στην Ισπανία)
- ✓ Αγγλικό Μοντέλο: Μια εθνική ρυθμιστική αρχή ελέγχει τις εταιρείες διαχείρισης, υπερασπίζεται τα συμφέροντα των καταναλωτών και να ρυθμίζει τις τιμές.

3.11.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η Συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στην Ισπανία έχει φτάσει σε ένα σημαντικό επίπεδο, με μια ενοποιημένη ιστορία της συμμετοχής της στον τομέα των υπηρεσιών ύδρευσης και αργότερα η συμμετοχή στις υπηρεσίες διάθεσης λυμάτων. Αλλά αυτό που δίνει κίνητρο στις τοπικές αρχές για την ιδιωτικοποίηση της διαχείρισης των υπηρεσιών είναι η έλλειψη οικονομικών πόρων.

Όσον αφορά την κοινωνική αντίληψη οι άνθρωποι έχουν την τάση να θεωρούν το νερό ως δημόσιο αγαθό, το οποίο θα πρέπει, λογικά, να διαχειρίζονται από δημόσιο φορέα. Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν μια υπηρεσία παρέχεται από μια ιδιωτική εταιρεία, παραμένει δημόσιου χαρακτήρα. Οι δημόσιες αρχές εξακολουθούν να λαμβάνουν σημαντικές αποφάσεις σχετικά με τα κύρια θέματα: την απόφασή τους σχετικά με τα τιμολόγια, και ρυθμίζουν τις υπηρεσίες και τους κανόνες για την παροχή υπηρεσιών ύδατος που ο κάθε δήμος έχει.

Έχοντας επιτύχει πρότυπα ποιότητας σε όλα σχεδόν τα αστικά κέντρα, οι μελλοντικές προκλήσεις για τις εταιρείες ύδρευσης στρέφονται προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των υπηρεσιών προς τον πελάτη.

Μπορούμε να συμπεράνουμε, ότι η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε μια δημόσια υπηρεσία είναι εφικτή, αν και υπάρχουν ορισμένες επιφυλάξεις. Ωστόσο, δεν υπάρχει πραγματική συζήτηση γιατί η συζήτηση προχωρεί περισσότερο σε άλλα ζητήματα που εξακολουθούν να συνδέονται με τις υπηρεσίες του νερού, αλλά δεν περιορίζουν ή εμποδίζουν τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα.

3.12. ΙΤΑΛΙΑ

3.12.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν κείμενο παρέχει μια διαρθρωτική ανάλυση των υδάτινων πόρων στην Ιταλία και μια αντικειμενική εικόνα της συζήτησης γύρω από την ιδιωτικοποίηση του πόσιμου νερού και υπηρεσιών αποχέτευσης της χώρας. Οι κύριες σχετικές τεχνικές, λειτουργικές και ρυθμιστικές πτυχές λαμβάνονται υπόψη στο γενικό πλαίσιο. Αυτές οι αλλαγές είναι επί του παρόντος σε εξέλιξη και προωθούν τη δημιουργία ενός νέου πλαισίου πόρων, καθώς και περισσότερες ευκαιρίες για ιδιωτικές επενδύσεις σε έναν τομέα που παραδοσιακά ήταν το μονοπώλιο των δημόσιων διοικήσεων.

Η παρούσα έκθεση εξετάζει την υδροδότηση και την αποχέτευση στις αστικές περιοχές. Πολλά δεδομένα είναι διαθέσιμα, χάρη στις αναλύσεις για την κατάσταση των υπηρεσιών που γίνεται σύμφωνα με το νόμο Galli, που περιγράφει λεπτομερώς το τμήμα για τον έλεγχο και τους κανονισμούς. Από τα δεδομένα αυτά, σχετικά με 11 εκατομμύρια κατοίκους, κυρίως στις περιοχές της Κεντρικής Ιταλίας, προκύπτει ότι:

- ✓ σχεδόν παντού, το δίκτυο ύδρευσης ανέρχεται σε ποσοστό άνω του 90% των κατοίκων, με μέσο όρο περίπου 93%
- ✓ η παροχή νερού αντλεί το 86% από τα υπόγεια ύδατα, τα επιφανειακά ύδατα χρησιμοποιούνται μόνο κατά 14%
- ✓ το ποσοστό διαρροών του δικτύου, ανέρχεται σε 33%
- ✓ η κατά κεφαλήν-προσφορά ύδατος είναι 241 L / ημέρα
- ✓ η μέση τιμή είναι 0,51 ευρώ/m³ για το νερό

Ο ετήσιος κύκλος εργασιών του τομέα το 1996 ανέρχεται σε 3.300 εκατ. ευρώ. Παρέχουν υπηρεσίες που αντιπροσωπεύουν το 68% αυτού του ποσού, ενώ το υπόλοιπο 32% προέρχεται από τη συλλογή και την επεξεργασία των λυμάτων. Το οικονομικό αποτέλεσμα είναι 260 εκατ. ευρώ. Το έλλειμμα οφείλεται κυρίως στην υποτιμολόγηση της συλλογής και επεξεργασίας. Οι αριθμοί σε εργατικό δυναμικό φτάνουν τις 49.000 μονάδες, και η διανομή του αντανakλά εκείνη του κύκλου εργασιών, ήτοι 69% στην παροχή υπηρεσιών και 31% στη συλλογή και επεξεργασία των λυμάτων. Οι επενδύσεις, ως το 1998, ισούνται με 1.750 εκατ. ευρώ. Αλλά μειώνεται σταθερά τα τελευταία δέκα χρόνια: σε πραγματικούς όρους, θεωρώντας 100 ως το επίπεδο των επενδύσεων το 1985, είναι στο επίπεδο των 29 το 1998. Μια τέτοια κατάσταση ήταν συνέπεια της συνεχούς μείωσης των δημόσιων πόρων για επενδύσεις από το κράτος, που επιδεινώθηκε από το γεγονός ότι οι υφιστάμενα χαμηλοί πόροι, δεν επέτρεψαν να χρηματοδοτηθούν νέες υποδομές.

Τα στοιχεία του 1996 δείχνουν ότι υπάρχουν 8.100 άτομα που δραστηριοποιούνται στον τομέα: 60% στο Βορρά, 29% στο Νότο και 11% στο κέντρο της Ιταλίας. Στο Βορρά, όμως, υπάρχει ένα μεγαλύτερο ποσοστό των μεγάλων δημόσιων επιχειρήσεων. Ως

σύνολο, η άμεση διαχείριση από τους δήμους των υπηρεσιών νερού εξακολουθεί να υπερισχύει σε ολόκληρη τη χώρα, που εξυπηρετούν το 50% του πληθυσμού και απασχολούν το 56,5% του εργατικού δυναμικού στον τομέα. Η παρουσία των ιδιωτικών εταιρειών κατά το 1996 εξακολουθεί να είναι οριακή, αν και ο ρόλος τους έχει αυξηθεί τον τελευταίο καιρό.

3.12.2. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ

Η εφαρμογή του νόμου 109/1994, σχετικά με τα δημόσια έργα, έχει αντίκτυπο στη μεταρρύθμιση των υπηρεσιών ύδατος. Η παρούσα προσπάθεια να αυξηθεί η χρήση της χρηματοδότησης του έργου στην Ιταλία φαίνεται πολλά υποσχόμενη.

Το QCS (Quadro Comunitario di sostegno per le Regioni Italiane dell'Obiettivo 1 2000-2006) που εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 1 Αυγούστου 2000, μπορεί να αποτελέσει σημαντικό κίνητρο για την επιτάχυνση της μεταρρύθμισης των υπηρεσιών ύδατος. Πράγματι, το ειδικό πρόγραμμα σχετικά με τον κύκλο του νερού χωρίζεται σε δύο φάσεις και προβλέπει ότι:

α) **στην πρώτη φάση** (2000-2002) η χορηγία δίνεται μόνο μετά την έγκριση του νόμου 36/1994.

β) **στη δεύτερη φάση**, η χρηματοδότηση χορηγείται για τα σχέδια που είναι υπό εκτέλεση από το διαχειριστή του ολοκληρωμένου συστήματος νερού που ορίζονται από τις σχετικές οδηγίες ή που έχουν τουλάχιστον την έγκρισή του από την ΑΤΟ.

Συμβάσεις και διαφάνεια:

Ο νόμος Galli (νόμος αριθ. 36 της 5 Ιανουαρίου, 1994) σκιαγραφεί τη μελλοντική δομή του τομέα των υδάτινων πόρων στην ιταλική πραγματικότητα. Με τη χρήση αυτού του νομικού πλαισίου, το ιταλικό κοινοβούλιο ενέκρινε νέο κανονισμό, για μετάβαση από μια κατακερματισμένη και ασυντόνιστη κατάσταση σε ένα σύστημα που βασίζεται στις αρχές της αγοράς.

Οι στόχοι του νόμου Galli είναι οι εξής:

- ✓ Η βελτίωση του πόσιμου νερού των υπηρεσιών που παρέχονται στους χρήστες
- ✓ Αύξηση της τεχνικής αποτελεσματικότητας του συστήματος σε όλα τα επίπεδα λειτουργίας
- ✓ Προστασία του περιβάλλοντος
- ✓ Ανάκτηση του συνολικού κόστους των υπηρεσιών μέσω των δασμολογικών δαπανών (λειτουργικές, επενδυτικές και οικονομικές δαπάνες)

Ο νόμος Galli παρέχει την ολοκληρωμένη διαχείριση των υπηρεσιών ύδατος, συμπεριλαμβανομένων όλων των αρμοδιοτήτων του κύκλου χρήσης του νερού, με στόχο την παροχή συστήματος με καλύτερο τεχνικό και οικονομικό πλαίσιο. Η συγκεντρωτική διαχείριση μπορεί επίσης να επιτευχθεί μέσω μιας σειράς φορέων.

3.12.3. ΤΕΛΗ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΥΣΑΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ:

Ακόμη και εν αναμονή της εφαρμογής του νόμου Galli, οι υπηρεσίες ύδρευσης δεν έχουν σήμερα ένα κοινό σύστημα σε όλη τη χώρα. Οι τιμές του νερού διαφέρουν από ένα δήμο στον άλλο, και μερικές φορές μέσα στον ίδιο δήμο. Το σημερινό σύστημα των υπηρεσιών νερού για αστικές χρήσεις είναι:

α) Οι υπηρεσίες παρέχονται με βάση τις αμοιβές των χρηστών που λαμβάνουν τη μορφή ενός <<κατ' αποκοπή>> τέλους. Το ισχύον σύστημα περιλαμβάνει ένα τέλος χρήσης για τα συστήματα αποχέτευσης με ελάχιστη χρέωση 0,09 EUR/m³ και ανώτερη 0,26 EUR/m³ αντίστοιχα.

β) Ο συντελεστής εφαρμόζεται για τις υπηρεσίες διανομής πόσιμου ύδατος, που διαφοροποιείται ανάλογα με τα επίπεδα κατανάλωσης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα διάφορα στοιχεία του κόστους, η μέση ετήσια δαπάνη ανά χρήση για τις εγχώριες ανάγκες σε πόσιμο νερό είναι περίπου 436,92 ευρώ, το 68% των οποίων πηγαίνει σε υπηρεσίες διανομής, 24% για τα υγρά απόβλητα και 8% για την αποχέτευση.

3.12.4 ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ

Η μέση βροχόπτωση στην Ιταλία εκτιμάται σε περίπου 296 δισεκατομμύρια m³ ανά έτος, που αντιστοιχεί σε μέση βροχόπτωση των 982 χιλιοστά ανά έτος. Λίγο πάνω από το 40% αυτής της καθίζησης συγκεντρώνεται πάνω από τις βόρειες περιοχές, ενώ το 22% συγκεντρώνεται σε περιοχές της κεντρικής Ιταλίας, 24% πάνω από το Νότιο τμήμα της και μόλις 12% στα κύρια νησιά της (Σικελία και Σαρδηνία). Οι διαθέσιμοι προς χρήση πόροι (μετά την αφαίρεση της εξάτμισης, εξατμισοδιαπνοής και βαθιάς διήθησης) εκτιμώνται σε περίπου 164 δισεκατομμύρια m³/έτος σύμφωνα με την εκτίμηση της 'Conferenza Nazionale sulle Acque', και 175 δισεκατομμύρια m³ σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της EUROSTAT.

Η απορροή είναι περίπου 155 δισεκατομμύρια m³/y, που αντιστοιχεί στο 88% των διαθέσιμων πόρων. Από το ποσό αυτό, περίπου το 53% είναι συγκεντρωμένο στη Βόρεια Ιταλία, 19% στο Κέντρο, το 21% στο Νότο και 7% στην κύρια νησιά.

Η σημαντική διαφορά στη γεωγραφική διαθεσιμότητα των υδατικών πόρων αντικατοπτρίζει σίγουρα διαφορετικά επίπεδα βροχοπτώσεων, αλλά συνδέεται επίσης με

διάφορες εποχιακές τάσεις. Η βροχόπτωση μπορεί να χρησιμοποιηθεί άμεσα εάν η κατανομή της είναι τακτική όλο το χρόνο. Στην Ιταλία, όμως, 70 έως 80% των βροχοπτώσεων συγκεντρώνεται στις περιόδους του χειμώνα και του φθινοπώρου, ενώ η ζήτηση είναι σταθερή, είτε μέσω του οικονομικού έτους (εγχώρια, βιομηχανική χρήση), ή του συμπυκνωμένου το καλοκαίρι (γεωργική χρήση). Σύμφωνα με το Υπουργείο Περιβάλλοντος, το δυναμικό ποσό των επιφανειακών και υπόγειων υδάτινων πόρων, είναι 110 και 13 δισεκατομμύρια m³ αντίστοιχα. Οι διαθέσιμοι υδάτινοι πόροι κατανέμονται άνισα τόσο από το έδαφος, με το 65% της να είναι στη Βόρεια Ιταλία, το 15% στο κέντρο, το 12% στο Νότο, 4% στη Σικελία και άλλο 4% στη Σαρδηνία. Η ζήτηση από την άλλη πλευρά, στην Ιταλία έχει ένα από τα υψηλότερα συνολικά επίπεδα ζήτησης στην Ευρώπη. Σε σύγκριση με το μέσο όρο των χωρών της ΕΕ με 604 m³ ετησίως ανά κάτοικο, η Ιταλία έχει μια εκτιμώμενη ζήτηση των 980 m³ ετησίως ανά κάτοικο, που αντιστοιχεί στο 32% των διαθέσιμων πόρων. Μαζί με την Ιταλία, την Ολλανδία, το Βέλγιο και την Ισπανία οι οποίες έχουν επίσης επίπεδα της ζήτησης που είναι κατά ένα τρίτο υψηλότερα από το μέσο όρο της ΕΕ, εξαιτίας του ποσοστού του νερού που προορίζεται για γεωργικές χρήσεις. Διαθέσιμα δεδομένα για τη χρήση των πόρων στους τομείς της γεωργίας, της βιομηχανίας και της πολιτικής είναι ανεπαρκή, αλλά εκτιμάται ότι εμπορικές χρήσεις αντιπροσωπεύουν το 15% των διαθέσιμων πόρων, ενώ η βιομηχανία και η γεωργία απορροφά το 25% και 60% αντίστοιχα.

3.12.5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

3.12.5.1. Ρυθμιστικοί παράγοντες μεταρρύθμισης

Η διαδικασία της εισαγωγής της συμμετοχής των ιδιωτικών φορέων στον τομέα των υδάτων είναι πρόσφατη στην Ιταλία και η μεταρρύθμιση για την παροχή πόσιμου ύδατος, τη διανομή, την αποχέτευση και σύστημα επεξεργασίας μειώνει τον κατακερματισμό και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Οι κύριοι παράγοντες στη σκηνή της μεταρρύθμισης των υπηρεσιών του νερού είναι οι εξής:

- Α) δήμοι, μέχρι τώρα επικεφαλής στις υπηρεσίες του νερού στη χώρα
- Β) ιδιωτικοί ή δημόσιοι - ιδιωτικοί φορείς
- Γ) τοπικές και περιφερειακές διοικήσεις
- Δ) ομάδες συμφερόντων των καταναλωτών
- Ε) περιβαλλοντικές ομάδες
- Ζ) επιστήμονες

Ένα άλλο βασικό μέλημα είναι η επίδραση που θα μπορούσε να έχει για τις τιμές του νερού η διαχείριση από μια ξένη εταιρεία. Ο φόβος είναι ότι, υπό την αιγίδα του νόμου

Galli, οι τιμές θα αυξηθούν απότομα, γεγονός που συνιστά υπερβολική επιβάρυνση για τον προϋπολογισμό ορισμένων κοινωνικών ομάδων (οικογένειες με χαμηλό εισόδημα, συνταξιούχοι, κλπ.).

3.12.5.2. Πρόγραμμα Aqualibrium - Ποιότητα νερού

Γενικά υπάρχει η αίσθηση ότι οι εταιρίες δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, μπορούν να εγγυηθούν καλή ποιότητα των υδάτων, σύζευξη δύο ουσιώδων στοιχείων για την επίτευξη της ποιότητας των υδάτων, δηλαδή τη διαχείριση και τον έλεγχο. Όσον αφορά στο κόστος και στις τιμές θεωρείται γενικά ότι ένας ιδιώτης επιχειρηματίας θα είναι πλέον σε θέση να μειώσει το κόστος χωρίς να μειώνεται η ποιότητα του νερού. Ταυτόχρονα, μια δημόσια-ιδιωτική εταιρική σχέση κρίνεται επαρκής για την εκπλήρωση του εν λόγω στόχου. Με την παροχή πόρων είναι σαφές ότι η κοινή γνώμη θεωρεί ότι οι ιδιωτικοί φορείς είναι πολύ περισσότερο σε θέση από ό,τι οι δημόσιοι πιστωτές να εξασφαλίσουν την παροχή υπηρεσιών και τη διατήρηση υποδομών, καθώς τα ζητήματα αυτά είναι καίριας σημασίας για τις επιχειρήσεις. Ωστόσο, η διασφάλιση υπηρεσιών σε απομακρυσμένες περιοχές δεν είναι μερικές φορές οικονομικά βολικό για μια ιδιωτική εταιρεία, ενώ ένας δημόσιος φορέας θα παρέχει υπηρεσίες, ανεξάρτητα από την οικονομική άνεση. *Με λίγα λόγια ένας δημόσιος φορέας θεωρείται περισσότερο σε θέση να πληρεί τους κοινωνικούς στόχους, ενώ ένας ιδιωτικός φορέας γίνεται αντιληπτό ως πλέον ικανός να εκπληρώσει τους οικονομικούς στόχους.*

3.12.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο ιταλικός τομέας των υδάτων υφίσταται μια ουσιαστική μεταρρύθμιση, που διέπεται από το νόμο Galli.

Ο τομέας των υδάτων χαρακτηρίζεται από:

α) χαμηλά ποσοστά επιβάρυνσης, για τη συγκράτηση των πληθωριστικών πιέσεων και κατανομής για την επίτευξη των στόχων της πολιτικής

β) κάλυψη των πάγιων εξόδων μέσω της πρόσβασης σε δημόσια χρηματοδότηση.

Εκτός από τα τέλη ύδρευσης, υπάρχουν πολλά βήματα που πρέπει να επιτευχθούν κατά την εφαρμογή του νόμου Galli, που επιδεινώθηκε από την σημαντική καθυστέρηση που υπάρχει στο σχεδιασμό, τη ρύθμιση και την εφαρμογή που προβλέπεται από τη νομοθεσία. Υπάρχουν τρεις κύριες προκλήσεις: **η πρώτη** είναι η επείγουσα ανάγκη να αυξηθεί η διαθεσιμότητα του νερού στα επίπεδα των άλλων μεγάλων ευρωπαϊκών χωρών, ξεπερνώντας τις ελλείψεις που αφορούν πλέον, κατά μέσο όρο το 35% του ιταλικού πληθυσμού, και το 70% των κατοίκων της Νότιας Ιταλίας. **Η δεύτερη** πρόκληση είναι η ανάγκη για την αναβάθμιση των υποδομών των υδάτινων πόρων προκειμένου να συμμορφωθούν με τις διατάξεις της κοινοτικής οδηγίας 91/271, σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. **Η τρίτη** και ίσως πιο δύσκολη πρόκληση είναι η αντιμετώπιση των σοβαρών δημοσιονομικών περιορισμών της κυβέρνησης και των

τοπικών φορέων. Υπό την έννοια αυτή, η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα είναι ζωτικής σημασίας για την βρίσκονταν των υποδομών.

Ο μόνος δυνατός τρόπος για τη διασφάλιση της ορθολογικής χρήσης των πόρων, για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική λειτουργία, καθώς και να εξασφαλιστούν επαρκή επίπεδα υπηρεσιών, όλα προς το συμφέρον των καταναλωτών, είναι μέσα από την επίτευξη αυτής της πολυεπίπεδης πολιτικής. Η ανάπτυξη του τομέα του ανταγωνισμού κατά μήκος των γραμμών μάρκετινγκ αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή των ιδιωτικών κεφαλαίων.

Ωστόσο, η αναδιάρθρωση των ολοκληρωμένων υπηρεσιών ύδατος, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου Galli είναι ακόμη στο ξεκίνημά της, και χρειάζεται ακόμη να γίνει κατανοητές οι επιπτώσεις της όσο αφορά στις υπηρεσίες υδάτων και στην ποιότητα της ζωής των πολιτών γενικότερα.

3.13. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

3.13.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διαχείριση των υδάτων στο Λουξεμβούργο είναι εξ ολοκλήρου ευθύνη του δημοσίου. Παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει ιδιωτική συμμετοχή στον τομέα. Η Ύδρευση και η αποχέτευση είναι υπό την ευθύνη των δήμων. Η προβολή του θέματος της διαχείρισης των υδάτων, είτε πρόκειται για το περιβάλλον ή την οικονομική πλευρά, είναι χαμηλή στο Λουξεμβούργο, καθώς δεν υπάρχουν σημαντικά προβλήματα ποιότητας και ποσότητας. Οι Υδροφόροι ορίζοντες συγκεντρώνονται στην περιοχή της Gres du Luxembourg, στη μέση της χώρας, στις δασικές περιοχές γύρω από τη πόλη του Λουξεμβούργου. Ο περιορισμένος αριθμός τους αντισταθμίζεται από την ύπαρξη μιας σημαντικής μονάδας παραγωγής πόσιμου νερού στο βόρειο τμήμα της χώρας (Esch-sur-Sure). Παράγει νερό από τις αποσύρσεις στα επιφανειακά ύδατα. Υπάρχουν κάποιες ανησυχίες της ρύπανσης, αλλά δεν είναι γύρω από τους τόπους παραγωγής. Στον Νότο, όπου η πυκνότητα του πληθυσμού είναι το υψηλότερη, η αύξηση των εγχώριων απορρίψεων προκαλούν φαινόμενα ευτροφισμού σε ποταμούς. Η Γεωργία, μία από τις κύριες δραστηριότητες της χώρας, βρίσκεται κυρίως στη Βόρεια χώρα όπου δεν υπάρχουν υδροφόροι ορίζοντες. Ως εκ τούτου, η πίεση από τη γεωργία δεν επηρεάζει σοβαρά την παραγωγή πόσιμου ύδατος.

Το Λουξεμβούργο είναι μια χώρα πλούσια σε νερό με μια συνολική διαθεσιμότητα των 12.500 m³ ανά κάτοικο ανά έτος. Οι βροχές φθάνουν κατά μέσο όρο τα 816 χιλιοστά (ή λίτρων / m²) ανά έτος, με τη μέγιστη τιμή των 950 χιλιοστών στο τμήμα του Βορρά-Δύσης.

Μια ενιαία διεύθυνση, η **Διεύθυνση του νερού** (που ανήκει στο Υπουργείο Εσωτερικών - Direction de la Gestion de l'Eau, Ministère de l'intérieur), αναλαμβάνει την ευθύνη της διαχείρισης των υδάτινων πόρων σε εθνικό επίπεδο. Μέχρι το 1999, οι αρμοδιότητες του νερού δεν χωρίζονταν σε λιγότερο από 14 διαμερίσματα. Η μεταρρύθμιση έχει ορθολογική διαχείριση στα ύδατα. Από τότε, ο νόμος εξουσιοδοτεί το υπουργείο Εσωτερικών με όλες τις αρμοδιότητες που αφορούν τη διαχείριση των υδάτων. Όλα τα υφιστάμενα τμήματα έχουν τεθεί υπό την εποπτεία του Υπουργού για τις δραστηριότητές τους όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτων.

Ένα νομοσχέδιο υπό επεξεργασία θα διευθετήσει το αποτέλεσμα της διαδικασίας αναδιοργάνωσης και καταρτίζει τον οριστικό κατάλογο των αρμοδιοτήτων της νέας διοίκησης του νερού. Μια σημαντική μεταρρύθμιση της νομοθεσίας για τα ύδατα θα ολοκληρώσει αυτή η διαδικασία εκσυγχρονισμού. Ο κανονισμός-πλαίσιο για τα ύδατα αναμένεται. Το Υπουργείο Εσωτερικών έχει οριστεί ως εθνική αρχή, σύμφωνα με την ΕΕ. Η νέα διοίκηση είναι επομένως υπεύθυνος για τη μεταφορά της οδηγίας πλαισίου στην έννομη τάξη του Λουξεμβούργου, καθώς και για την εκτέλεσή της.

3.13.2 ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Η αγορά του νερού είναι εξ ολοκλήρου ευθύνη του δημοσίου. Ο τομέας είναι υπό τον έλεγχο των δήμων. Οι επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από τους δήμους και το κράτος στον τομέα της προσφοράς (π.χ. απόσυρση, η παραγωγή πόσιμου νερού και τη διανομή) και κυρίως από το κράτος (Υπουργείο Εσωτερικών) στον τομέα της αποχέτευσης (έργα αποχέτευσης και επεξεργασίας). Οι τιμές του νερού καθορίζονται από τις κοινότητες ή τα συνδικάτα. Καλύπτουν το κόστος λειτουργίας, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις το νερό πωλείται με ζημία για τον τελικό καταναλωτή. Η Διεύθυνση του Υπουργείου Εσωτερικών ενθαρρύνει τις κοινότητες να χρεώνουν το νερό αποτελεσματικά σε πραγματικό κόστος λειτουργίας, μέσω προγραμμάτων επιδοτήσεων των επενδύσεων της. Παρ' όλα αυτά, οι περισσότερες κοινότητες εξακολουθούν να πωλούν το νερό με ζημία.

3.13.2.1. Έλεγχος και διαδικασίες

Σε εθνικό επίπεδο, η διεύθυνση του υπουργείου σε σχέση με τις σχετικές υπηρεσίες, έχει την αρμοδιότητα να:

- ✓ Ετοιμάζει τις εθνικές ρυθμίσεις που εγκρίθηκαν από την κυβέρνηση
- ✓ Συντονισμός της πολιτικής για τη διαχείριση του νερού
- ✓ Διαχείριση των Ταμείων Υδάτινων Πόρων (Fonds pour la gestion de l'eau) που χρηματοδοτεί επενδύσεις
- ✓ Το Υπουργείο Εσωτερικών επιβλέπει επίσης τις κοινότητες.

Τα συνδικάτα δημιουργούνται από το νόμο, αλλά οι κοινότητες διατηρούν μια σημαντική αυτονομία. Από νομικής άποψης, θα μπορούσαν να αποφασίζουν οι ίδιοι για την εξωτερική ανάθεση υπηρεσιών ύδατος και διανομή τους σε ιδιωτικό φορέα ή για να ανοίξει το κεφάλαιο του συνδικάτου στο οποίο ανήκει.

Όσον αφορά την ποιότητα του πόσιμου νερού, ένα διάταγμα εκτέλεσης μεταφέρει την οδηγία για την ποιότητα του νερού 80/778/ΕΟΚ για την ανθρώπινη κατανάλωση. Το διάταγμα αναφέρεται στην εθνική νομοθεσία για τα τρόφιμα. Η οδηγία 98/83/ΕΚ θα πρέπει να μεταφερθεί στην έννομη τάξη του Λουξεμβούργου μέσα σε λίγους μήνες με ένα νέο διάταγμα.

Οι κοινότητες καθορίζουν την τιμή που χρεώνεται για την κατανάλωση νερού. Η μέση τιμή του νερού είναι χαμηλή (0,96 ευρώ / m³), αλλά οι διαφορές στις τιμές είναι σημαντικές (από ευρώ 0,50 με 1,46 το 2002). Η Διεύθυνση που διαχειρίζεται το νερό συλλέγει και καταρτίζει τα στοιχεία τα οποία δήμοι συμφωνούν να αποστέλλουν κάθε έτος το κόστος και τις τιμές τους. Τελικά, η κοινότητα είναι ελεύθερη, ακόμη και αν

ανήκει σε μια ένωση συντονισμού, να καθορίσει τις δικές της τιμές του νερού. Ως εκ τούτου, ανάλογα με την προέλευση του νερού, η τιμή μπορεί να ποικίλει αρκετά.

3.13.2.2 Χρηματοδότηση / Επιδοτήσεις

Η Διανομή ύδατος επιδοτείται σε μεγάλο βαθμό από τον προϋπολογισμό των δήμων. Όμως η τιμή είναι στις περισσότερες περιπτώσεις χαμηλότερη από το κόστος παραγωγής. Το 1999, το μέσο κόστος παραγωγής για τις κοινότητες στο Λουξεμβούργο ήταν 1,23 ευρώ / m^3 , ενώ η τιμή που χρεωνόταν μόνο 0,96 ευρώ / m^3 . Ακραίο παράδειγμα είναι η κοινότητα των Consthum το 1997. Η εγχώρια τιμή του νερού ήταν 1,48 ευρώ / m^3 , ενώ το κόστος παραγωγής ήταν 5,05 ευρώ / m^3 . Στο Dalheim, για το ίδιο έτος, η τιμή του νερού ήταν 0,56 ευρώ / m^3 , ακόμη και αν το κόστος παραγωγής ήταν τόσο χαμηλό της τάξης του 0,67 ευρώ / m^3 . Τέτοια παραδείγματα είναι πολυάριθμα.

3.13.2.3. Κατανάλωση

Ο συνολικός όγκος της παραγωγής του νερού είναι 42 εκατ. κυβικά ετησίως, ή 115.000 m^3 ανά ημέρα. 66% προέρχεται από τα υπόγεια ύδατα (πηγές) και το υπόλοιπο μέρος από επιφανειακά ύδατα (επεξεργασία νερού). 90% των υπόγειων υδάτων παραγωγής (80.000 m^3 ανά ημέρα) προέρχεται από γεωλογική περιοχή γύρω από το Λουξεμβούργο και η πόλη που ονομάζεται les Gres du Luxembourg.

Σήμερα, η ατομική κατανάλωση πόσιμου νερού, εκτιμάται σε 150 λίτρα ανά ημέρα. Η Διεύθυνση του νερού ελπίζει να πάρει μια κατά κεφαλήν μείωση στην κατανάλωση με την εφαρμογή της τιμολόγησης πλήρους κόστους, αλλά ο στόχος αυτός δεν είναι πραγματικά μια πολιτική προτεραιότητα, αφού το Λουξεμβούργο δεν γνωρίζει λειψυδρία. Ωστόσο, η Διεύθυνση Νερού αναπτύσσει κίνητρα με μια οικολογική ανησυχία στο μυαλό. Σκεπτικό τους είναι ότι η μικρότερη κατανάλωση σημαίνει λιγότερα λύματα.

Στο Λουξεμβούργο δεν υπάρχουν ούτε συμβάσεις διαχείρισης ούτε υπάρχει ιδιωτική συμμετοχή, εάν μια κοινότητα αποφασίσει να ανοίξει τη διαχείριση των υδάτων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, το κράτος δεν θα μπορούσε να αντιταχθεί. Ωστόσο, δεν υπάρχει τέτοιο αίτημα αφού δεν διατυπώθηκε ποτέ από μια κοινότητα. Δεν υπάρχουν τάσεις προς κάθε μορφή ιδιωτικοποίησης.

3.13.3 ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟ ΝΕΡΟ

Το Λουξεμβούργο δεν φιλοξενεί καμία συζήτηση για την ιδιωτικοποίηση της διαχείρισης των υδάτων. Οι διαχειριστικές δομές είναι δημόσιες, τόσο για την ύδρευση όσο και για την αποχέτευση. Μάλιστα, η ιδιωτικοποίηση του νερού δεν είναι στην

πολιτική ατζέντα στο Μεγάλο Δουκάτο. Οι θέσεις των πρωταγωνιστών του τομέα το επιβεβαιώνουν αυτό. Σύμφωνα με τον Paul Hansen, Διευθυντής της υπηρεσίας για το νερό, δεν υπήρξε ποτέ καμία συζήτηση για την ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών ύδρευσης στη χώρα.

3.13.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η διαχείριση των υδάτων στο Λουξεμβούργο δεν αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες. Οι κυριότερες σύγχρονες προκλήσεις που επηρεάζουν την ήπειρο (διαθεσιμότητα των πρώτων υδάτων, ευτροφισμό των ροών νερού, οικονομική πρόσβαση σε πόσιμο νερό, κλπ.) είναι παρούσες αλλά αντιμετωπίζονται με ηρεμία. Στην πραγματικότητα, το Μεγάλο Δουκάτο έχει τα οικονομικά μέσα για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις και οι πιέσεις παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα λόγω των ευνοϊκών γεωλογικών και υδραυλικών συνθηκών (βροχές).

Οι μονάδες παραγωγής πόσιμου νερού και οι πηγές βρίσκονται σε περιοχές με χαμηλή πυκνότητα πληθυσμού (δασικές περιοχές). Δεν υπάρχουν υδροφορείς στις πυκνοκατοικημένες περιοχές ή στις κύριες γεωργικές περιοχές. Η αναγκαία υποδομή για την παροχή νερού είναι ήδη σε ισχύ. Επιπλέον, η συνολική κατανάλωση είναι σε μικρή πτώση. Ο ταμιευτήρας του Esch-sur-Sure δεν αξιοποιείται πλήρως. Το αποτέλεσμα της πιθανής αύξησης των τιμών μπορεί να είναι η συγχώνευση των συνδικάτων, προκειμένου να δημιουργηθεί μια ενιαία εθνική (δημόσια) επιχείρηση νερού, εφαρμόζοντας μια ενιαία τιμή για ολόκληρη την επικράτεια. Μια τέτοια υπόθεση, θα περιορίσει την αυτονομία των κοινοτήτων.

Οι επενδύσεις στην επεξεργασία των λυμάτων, συνεπώς, δεν υποκινούνται από μια απειλή για την παροχή νερού. Απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις για την ανάπτυξη τριτοβάθμιας επεξεργασίας σε όλους τους τομείς. Σε περιοχές κάτω των 2.000 μονάδων ισοδυνάμου πληθυσμού, ο μηχανικός του εργοστασίου επεξεργασίας θα αντικατασταθεί εάν είναι απαραίτητο, ανάλογα με την πίεση που ασκείται επί των ποταμών και χειμάρρων. Οι επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από το κράτος φτάνουν το 90%. Προκειμένου να επιταχυνθεί το πρόγραμμα οι κοινότητες μπορούν να δανειστούν χρήματα από τράπεζες και το κράτος πληρώνει για τα έξοδα των τόκων. Έτσι, δεν υπάρχει καμία πίεση στον οικονομικό τομέα. Το μόνο πιθανό πρόβλημα σχετίζεται με την αύξηση του πληθυσμού.

Η κατανάλωση του νερού επιδοτείται σε μεγάλο βαθμό. Αυτό γίνεται με δύο διαφορετικούς τρόπους.

- Πρώτον, οι επενδύσεις επιδοτούνται από το κράτος.
- Δεύτερον, οι κοινότητες πωλούν νερό σε χαμηλότερη τιμή από το κόστος παραγωγής.

Το αποτέλεσμα είναι μια πολύ χαμηλή τιμή μονάδας του νερού, περίπου 1 ευρώ / m³. Το Λουξεμβούργο δεν έχει σημαντικά προβλήματα για να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις της ΕΕ, π.χ. επεξεργασία λυμάτων και ποιότητα του πόσιμου νερού. Τέλος,

δεν υπάρχει ζήτηση σε νέες υπηρεσίες παροχής νερού όπως προκύπτει από τους καταναλωτές.

Παρ' όλες αυτές τις τελευταίες αναγκαίες προϋποθέσεις, το Λουξεμβούργο εξελίσσεται προς την κατεύθυνση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδάτων. Είναι βαθύτατα προσηλωμένη στη μεταφορά της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα (ΟΠΥ). Η Διεύθυνση του νερού διοργανώνει μια ολοκληρωμένη διαχείριση των υδάτων λεκάνης απορροής ποταμού. Όλες οι αρμοδιότητες όσον αφορά το νερό συγχωνεύθηκαν σε μία μόνο κατεύθυνση που ανήκει στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Συνολικά όμως, το Λουξεμβούργο δεν έχει κανένα κίνητρο για τη μεταρρύθμιση του ισχύοντος συστήματος χρηματοδότησης των υδάτων. Το κράτος, όπως και οι κοινότητες, έχει τα μέσα για τη χρηματοδότηση της διανομής του νερού μέσω του προϋπολογισμού, σε μια τέτοια (δίκαιη) κατάσταση έτσι ώστε να αποσβεστούν τα έξοδα για τον καταναλωτή.

Τέλος, η δημόσια οργάνωση της διαχείρισης των υδάτων στο Λουξεμβούργο θεωρείται ικανοποιητική από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Ωστόσο, πριν να ληφθεί ως πρότυπο, θα πρέπει να εξεταστεί το μικρό μέγεθος της χώρας και η δυνατότητα των πολιτών της, να συνεργαστούν για την επίτευξη οικονομικών κλιμάκων. «Το μικρό είναι όμορφο», ιδιαίτερα όταν το κοινό και οι περιβαλλοντικές πιέσεις είναι χαμηλές.

Οι Κάτω Χώρες είναι εν γένει μία χώρα με αφθονία στο νερό. Δεν φαίνεται να υπάρχει λόγος για κυβερνητική παρέμβαση. Ωστόσο, η κυβέρνηση έχει διαδραματίσει ισχυρό ρόλο στην ολλανδική αγορά του νερού. Για σχεδόν 100 χρόνια, οι κεντρικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές συμμετέχουν σε μεγάλο βαθμό στον ολλανδικό τομέα των υδάτων. Παρά το γεγονός ότι, οι εταιρείες ύδρευσης, είναι υπεύθυνες για την επεξεργασία, μεταφορά και την απελευθέρωση των υδάτων, μπορεί γενικά να θεωρηθούν ως ιδιωτικές εταιρείες. Οι μέτοχοι είναι οι τοπικές και επαρχιακές κυβερνήσεις.

Σήμερα, ο ολλανδικός τομέας των υδάτων είναι αντιμέτωπος με δύο προκλήσεις:

- Πρώτον, η ποιότητα των υδάτων υπόκειται σε σημαντικές προσπάθειες για να φέρει νερό σε ένα επίπεδο ποιότητας για την εκτέλεση ορισμένων λειτουργιών.
- Δεύτερον, το κύριο θέμα στις Κάτω Χώρες συνίσταται στη διενέργεια πράξεων με υπερβολικές ποσότητες νερού σε ποτάμια.

3.14.2. ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Ο αριθμός των εταιρειών ύδρευσης και αποχέτευσης και οι διάφορες εταιρείες εξαρτώνται από τις πηγές των επιφανειακών υδάτων. Έλεγχος της ρύπανσης των επιφανειακών υδάτων ορίζεται στις επαρχίες και τα συμβούλια των υδάτων. Η πλειονότητα των εταιρειών του νερού είναι, ωστόσο, από τις πηγές υπογείων υδάτων. Όταν οι αντλήσεις υπόγειων υδάτων υπερβαίνει το 10m³/hour τότε απαιτούνται άδειες. Το **Water Management Act** (1989) παρέχει ένα νομικό πλαίσιο για την ποσοτική διαχείριση των επιφανειακών υδάτων και τη διαχείριση των διαφόρων κυβερνητικών οργανισμών σε διάφορα επίπεδα. Η πράξη περιλαμβάνει πέντε μέσα πολιτικής:

- (1) σχεδιασμό,
- (2) άδειες,
- (3) διαθήκη του νερού,
- (4) επίπεδο-απόφασης και
- (5) επιβαρύνσεις.

Το όργανο σχεδιασμού έχει μεγάλη σημασία, διότι περιλαμβάνει την ενσωμάτωση των εθνικών και επαρχιακών σχεδίων και την ενσωμάτωση με την χωροταξία, το περιβάλλον σχεδιασμού και προγραμματισμού της προστασίας του εδάφους.

Οι άνθρωποι στην Ολλανδία αντιμετωπίζουν διαφορετικό είδος τελών ύδρευσης, σε τρεις χωριστούς λογαριασμούς: η **μία** κατηγορία αποτελείται από τα τέλη που βασίζεται στην κατανάλωση νερού, μια **άλλη** κατηγορία στηρίζεται σε ισοδύναμη ρύπανση και η

τελευταία κατηγορία αποτελεί φόρο με βάση την αξία ενός σπιτιού που έχει ως στόχο να κρατήσει τις επενδύσεις στο αποχετευτικό σύστημα σε ένα ορισμένο επίπεδο.

Η αξία του πόσιμου νερού στις Κάτω Χώρες είναι η υψηλότερη μεταξύ των ευρωπαϊκών τιμών του νερού. Επίσης, στις τιμές του νερού σε όλη χώρα διαφέρει σε μεγάλο βαθμό. Το επίπεδο του κόστους του νερού στη Χάγη είναι 1,40 ευρώ ανά 1000 λίτρα, ενώ στο Groningen αυτό είναι 48 Ευρώ. Αυτό οφείλεται εν μέρει στην αναποτελεσματικότητα και εν μέρει λόγω περιφερειακών συνθηκών αλλά και σε διάφορους φόρους. Οι φόροι αυτοί είναι, για παράδειγμα, οι φόροι για την άντληση των υπόγειων υδάτων.

3.14.3.ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟ ΝΕΡΟ

Μετά την τρέχουσα τάση στην Ευρώπη, και στην Ολλανδία οι συζητήσεις σχετικά με τις ιδιωτικοποιήσεις σε διάφορους τομείς πραγματοποιούνται. Στις αρχές της δεκαετίας του 90, υπήρχε μια έντονη συζήτηση σχετικά με την αποτελεσματικότητα των κρατικών επιχειρήσεων. Η εστίαση στην αύξηση της αποτελεσματικότητας στις Κάτω Χώρες εντάσσεται στο πλαίσιο μιας συνολικής τάσης εστιάζεται στην ανάγκη για τη βελτίωση των επιδόσεων του, μεταξύ άλλων, των δημόσιων υπηρεσιών κοινού δικτύου. Αυτό αντανακλάται και μεταφράζεται σε συγκεκριμένες προτάσεις για την ιδιωτικοποίηση των επιχειρήσεων κοινής ωφελείας δικτύου.

Μέσα σε αυτές τις συζητήσεις για την ρύθμιση και την αυξανόμενη συμμετοχή του ιδιωτικού στην πρώην κρατική διαχείριση του νερού, η επιτροπή Cohen (1997) διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στις γραμμές της σκέψης της κυβέρνησης για τους οργανισμούς με αποκλειστικά δικαιώματα αγοράς, όπως στην περίπτωση των αγορών του πόσιμου νερού

Πρωταγωνιστές και θεσμικά όργανα που συμμετέχουν:

Οι εξελίξεις στην πολιτική της ολλανδικής βιομηχανίας του νερού τα τελευταία χρόνια χαρακτηρίζονται από μια συζήτηση σχετικά με τις δυνατότητες αύξησης των δραστηριοτήτων για τους συντελεστές της αγοράς στον ολλανδικό τομέα των υδάτων. Υπάρχουν κυρίως δύο διαφορετικές ομάδες υπέρ ή κατά της αύξησης της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στη διαχείριση των υδάτων. Διαφόρων φορέων: Όπως και το διοικητικό συμβούλιο της Nuon, μία μεγάλη πολυεθνική εταιρεία κοινής ωφελείας στην Ολλανδία, είναι υπέρ των ιδιωτικοποιημένων εταιρειών νερού και ισχυρίζεται ότι οι ιδιωτικά οργανωμένες εταιρείες θα παράγουν νερό με πιο αποτελεσματικό τρόπο. Το κίνητρο των πολλών εταιρειών κοινής ωφέλειας βασίζεται στην ιδέα ότι θα ήταν ένας πολύ μικρός παίκτης στην παγκόσμια αγορά νερού σε σύγκριση με τους παίκτες, όπως οι γαλλικές εταιρείες υδάτων Vivendi και της Suez Lyonnaise des Eaux. Ένα λιγότερο σημαντικό επιχείρημα είναι η γνώση για τη διαχείριση των υδάτων που μπορούν να

χρησιμοποιηθούν ως ένα προϊόν κατά την εξαγωγή για τον ολλανδικό τομέα των υδάτων.

Άλλα ιδρύματα κατά της αύξησης των δυνατοτήτων της αγοράς για την παροχή νερού και αποχέτευσης εταιρείες υποστηρίζουν ότι κάθε άτομο πρέπει να έχει πρόσβαση σε επαρκή ποσότητα νερού σε υψηλό επίπεδο.

Το VEWIN (που είναι η ολλανδική εταιρία του νερού) έχει ιδέες που εκφράζονται στην ίδια γραμμή σκέψης. Το κύριο καθήκον του VEWIN, είναι η παρακολούθηση των ολλανδικών εταιρειών ύδρευσης. Η VEWIN παίζει επίσης σημαντικό ρόλο στην πολιτική συζήτηση, αλλά η επιρροή του VEWIN μειώθηκε σημαντικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών. Στα μέσα της δεκαετίας του 90, υπήρχαν περίπου 100 εταιρείες παροχής νερού στις Κάτω Χώρες.

Ενδιαφέρουσες είναι οι στρατηγικές επιλογές που αναφέρονται στον ολλανδικό τομέα των υδάτων. Δύο τρίτα των εταιρειών ύδρευσης αναμένουν αύξηση του ανταγωνισμού στο μέλλον, ειδικά από τις εταιρείες του νερού από το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γαλλία.

3.14.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα έκθεση ασχολείται με τη δομή της διακυβέρνησης του ολλανδικού τομέα των υδάτων. Δύο μέρη χαρακτηρίζουν τη συζήτηση. Αφενός οι μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες κοινής ωφελείας θέλουν να έχουν περισσότερο χώρο για ελιγμό και θέλουν να εξάγουν τις γνώσεις τους και ένα σοβαρό ανταγωνιστή στην παγκόσμια αγορά νερού. Αφ' ετέρου υπάρχει πάντα το επιχείρημα ότι οι ιδιωτικές εταιρείες του νερού οδηγούνται μόνο στο κέρδος και ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις είναι σε θέση να μειώσουν το κόστος, επειδή έχουν μεγαλύτερη εμπειρία.

Το κύριο πλεονέκτημα είναι ότι η συγκριτική αξιολόγηση σήμερα εξακολουθεί να είναι προαιρετική. Οι αντιφάσεις μπορούν να βρεθούν στις απόψεις του παράγοντα στον τομέα των υδάτων για το μέλλον τους. Οι αρχές δεν βλέπουν τη ρύθμιση ως κύρια σημαντική πτυχή.

Η συζήτηση σχετικά με τις δομές της διακυβέρνησης στον τομέα του νερού βρίσκεται πάντα σε ακραίες καταστάσεις. Οι επιλογές είναι είτε πλήρη ιδιωτικοποίηση ή πλήρη κρατική εταιρεία υδάτων.

3.15.ΕΛΛΑΔΑ

3.15.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από σοβαρή έλλειψη νερού ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, λόγω των χαμηλών βροχοπτώσεων και, ταυτόχρονα, με την αυξημένη ζήτηση για άρδευση και τη χρήση πόσιμου νερού, λόγω του τουρισμού. Το κλίμα στην Ελλάδα είναι Μεσογειακό με σχετικά ψυχρούς χειμώνες και ξηρά και ζεστά καλοκαίρια με το μέσο όρο των βροχοπτώσεων να είναι περίπου 870 mm / έτος.

Τέτοιες μεγάλες κλιματολογικές διαφορές οφείλονται στις πολύπλοκες κατανομές των ορεινών περιοχών και το μεγάλο αριθμό των νησιών.

Παρά τις υψηλές βροχοπτώσεις, η κατανάλωση νερού αποτελεί ένα σχετικά μικρό μέρος των διαθέσιμων υδάτινων πόρων λόγω των άνισων περιφερειακών κατανομών και τα υψηλά ποσοστά εξατμισοδιαπνοής. Περίπου το 45% του συνόλου των βροχοπτώσεων εμφανίζεται κατά την περίοδο από τον Δεκέμβριο έως τον Ιανουάριο. Οι στόχοι της παρούσας έκθεσης είναι να αναλύσει την τρέχουσα κατάσταση των υδάτινων πόρων στην Ελλάδα, από την άποψη της διαθεσιμότητας και της χρήσης νερού. Η οργάνωση του τομέα των υδάτων μελετάται με ιδιαίτερη έμφαση στην τρέχουσα περίοδο παροχής υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης.

Νερό-περιοχές της Ελλάδας

Σύμφωνα με την νομοθεσία για τους πόρους των υδάτων (1739/87 για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων), η Ελλάδα έχει χωριστεί σε 14 περιοχές για το νερό ως εξής:

- ✓ Δυτική Πελοπόννησο
- ✓ Βόρεια Πελοπόννησο
- ✓ Ανατολική Πελοπόννησο
- ✓ Δυτική Στερεά Ελλάδα
- ✓ Ήπειρος
- ✓ Αττική
- ✓ Κεντρική Ελλάδα και Εύβοια
- ✓ Θεσσαλία
- ✓ Δυτική Μακεδονία
- ✓ Κεντρική Μακεδονία
- ✓ Ανατολική Μακεδονία
- ✓ Θράκη
- ✓ Κρήτη και
- ✓ Νησιά του Αιγαίου

Η αυξημένη ζήτηση του νερού, είτε για τις αστικές ή για γεωργικές χρήσεις, δεν είναι δυνατόν να πληρούνται πάντοτε παρά τις επαρκείς βροχοπτώσεις. Ωστόσο, κατά μέσον όρο, υπάρχει ένα σχετικά υψηλό κατά κεφαλήν διαθέσιμο νερό, δηλαδή περίπου $5.800 \text{ m}^3 / \text{inh.yr}$, αν και αυτό είναι χαμηλότερο από τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά πολύ υψηλότερο από εκείνη των άλλων περιοχών της Μεσογείου. Για παράδειγμα, υπάρχουν περιοχές στην Ισπανία (Βαλεαρίδες), με κατά κεφαλήν διαθεσιμότητα μικρότερη από $500 \text{ m}^3 / \text{inh.yr}$. Σε αυτές τις περιοχές της Μεσογείου η ανάκτηση και επαναχρησιμοποίηση των λυμάτων μπορεί να αποτελέσει την κατάλληλη λύση.

Ένα εναλλακτικό σχέδιο για τη διαχείριση των υδατικών πόρων πρέπει να περιλαμβάνει την ποιοτική αποκατάσταση των λυμάτων που προέρχονται από τα λύματα εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων. Το σχέδιο αυτό μπορεί να παρέχει επαρκείς ποσότητες νερού για άρδευση, ενώ την ίδια στιγμή τα ρυπαντικά φορτία που εισέρχονται στη θάλασσα ή εσωτερικά ύδατα θα μειωθούν.

Η οικιακή χρήση του νερού στην Ελλάδα

Η εγχώρια χρήση του νερού κυμαίνεται μεταξύ 3 με 66% της συνολικής κατανάλωσης νερού. Εκτιμάται ότι η εγχώρια χρήση του νερού είναι κατά μέσο όρο 11% της συνολικής κατανάλωσης. Ο συνολικός πληθυσμός έχει επαρκή πρόσβαση σε συστήματα ύδρευσης και το νερό είναι γενικά καλής ποιότητας σύμφωνα με τα κριτήρια της νομοθεσίας της ΕΕ (ΕΥ, 1998) και τα πρότυπα του ΠΟΥ. Οι περισσότερες από τις αρμόδιες αρχές (για τις δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης, τους δήμους, κ.λπ.) μπορούν να θεωρήσουν ότι το νερό με την κατάλληλη χρήση μεθόδων απολύμανσης (κυρίως χλωρίου) διασφαλίζεται η ποιότητα των υδάτων και η προστασία της δημόσιας υγείας. Η ποιότητα του νερού ελέγχεται προσεκτικά από

- χημικά και μικροβιολογικά εργαστήρια τα οποία λειτουργούν εντός των εταιρειών νερού
- πανεπιστήμια και άλλα ιδρύματα
- και το Κεντρικό Χημείο του Κράτους.

Κάποια προβλήματα με τα νιτρικά άλατα που έχουν εντοπιστεί στις αγροτικές περιοχές δεν είναι υψηλής σημασίας. Η Ελλάδα έχει ήδη μεταφέρει την οδηγία 98/83/ΕΚ στο εθνικό της δίκαιο και θα έπρεπε να εφαρμόσει την ανωτέρω οδηγία μέχρι το τέλος του 2003 (ΕΕ, 1998).

Επεξεργασία υγρών αποβλήτων

Σήμερα, περίπου 350 εγκαταστάσεις επεξεργασίας αστικών λυμάτων (MWTPs) μπορούν να εξυπηρετήσουν περίπου το 65% του μόνιμου πληθυσμού της χώρας. Για το υπόλοιπο 21% εκτιμάται ότι άλλες 1500 MWTPs θα χρειαστούν. Σημειώνεται, ότι υπάρχουν εννέα πόλεις με πληθυσμό άνω των 100.000 κατοίκων και όλοι τους έχουν MWTP της δευτεροβάθμιας επεξεργασίας, εκτός από την MWTP της Αθήνας η οποία είναι υπό κατασκευή.

3.15.2. ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Ως μέλος της ΕΕ, το νομικό πλαίσιο είναι σαφές και καλά εδραιωμένο, αλλά η εφαρμογή και η ρύθμιση του δεν είναι ακόμα σε πλήρη εφαρμογή. Υπάρχουν συστήματα αδειοδότησης για την άντληση και την απαλλαγή του ελέγχου και τα πρότυπα για τις απορρίψεις υγρών αποβλήτων και τα κριτήρια ποιότητας των υδάτων με βάση τα εγκεκριμένα από την ΕΕ, καθώς και τους γενικούς κανόνες σύναψης συμβάσεων. Δεν υπάρχει ενιαίο κυρίαρχο σύστημα για τη ρύθμιση των τιμών και υπηρεσιών στη χώρα. Αν και είναι πιθανό ότι τα συστήματα που εγκρίθηκαν από τους επιμέρους δήμους είναι σχετικά ισχυρά.

Το θεσμικό πλαίσιο είναι περίπλοκο και αποκεντρωμένο. Η Ελλάδα χωρίζεται διοικητικά σε 13 περιφέρειες, 54 νομαρχίες και 1.033 δήμους. Μία σχετικά νέα περιφερειακή, διοικητική δομή έχει τεθεί σε εφαρμογή σύμφωνα με το νόμο 2539/97, που ονομάζεται Ιωάννης Καποδίστριας: για τον εκσυγχρονισμό της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και προγράμματα για τη Μεταρρύθμιση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης Επιπέδου (Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, 1997). Η κυριότερη καινοτομία είναι ότι οι δήμοι έχουν συγχωνευθεί σε μορφή με μεγάλους δήμους.

Υπάρχουν τρία διακριτά είδη συστημάτων:

- ✓ Σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη υπάρχουν εταιρείες (μη κερδοσκοπικές) αλλά δρουν ως ιδιωτικές επιχειρήσεις, με 20 χρόνια παραχώρησης. Είναι η ΕΥΔΑΠ στην Αθήνα (Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης της πρωτεύουσας) και η ΕΥΑΘ στη Θεσσαλονίκη (Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης). Τα δίκτυα αντιπροσωπεύουν το 45% της συνολικής παρασχεθείσας ποσότητας. Ωστόσο, υπάρχουν πόλεις με πληθυσμό κάτω των 10.000 κατοίκων, στις οποίες έχουν συσταθεί ΔΕΥΑ. Επί του παρόντος, υπάρχουν 213 ΔΕΥΑ υπεύθυνες για υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης.
- ✓ Οι Δήμοι, που είναι άμεσα υπεύθυνοι για τις υπηρεσίες και αντιπροσωπεύουν μόνο το 7% του πληθυσμού που εξυπηρετείται. Ο πληθυσμός που εξυπηρετείται από τις ΔΕΥΑ υπολογίζεται ότι είναι 40% του συνολικού πληθυσμού. Το υπόλοιπο (53%) εξυπηρετείται από την ΕΥΔΑΠ και την ΕΥΑΘ. Σύμφωνα με το καθένα από αυτά τα συστήματα, οι οργανισμοί αυτοί είναι υπεύθυνοι για την κατασκευή, τη συντήρηση και τη λειτουργία των τοπικών δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης.
- ✓ Όσον αφορά τις ΔΕΥΑ, κάθε εταιρεία ορίζει τις χρεώσεις, οι οποίες έχουν εγκριθεί από το Δημοτικό Συμβούλιο.

Το πρωταρχικό σημείο αναφοράς είναι το γεγονός ότι οι ΔΕΥΑ λειτουργούν σύμφωνα με ιδιωτικό-οικονομικά κριτήρια. Το στοιχείο αυτό τους δίνει την ευελιξία και την αποτελεσματικότητα στη λειτουργία τους. Στο πλαίσιο των ανωτέρω, τόσο η

κοστολόγηση όσο και η τιμολόγηση στις ΔΕΥΑ αποτελέσει σημείο αναφοράς, δεδομένου ότι η σχέση μεταξύ της τιμής του νερού θα πρέπει να συμβαδίζει με το κόστος της, ώστε να υπάρχει ένα ισοζύγιο εισοδήματος- δαπανών. Οι τιμές πρέπει να καλύψουν και το κόστος λειτουργίας. Σήμερα, μια μέση τιμή του νερού για τις περισσότερες από τις Δημοτικές Επιχειρήσεις είναι 1,12 Ευρώ.

Τα βασικά στοιχεία-σημεία που υπολογίζονται για την εκτίμηση του κόστους είναι:

- (α) οι αμοιβές και τα έξοδα του προσωπικού
- (β) οι αμοιβές και τα έξοδα τρίτων
- (γ) τα δικαιώματα τρίτων
- (δ) φόροι – τέλη
- (ε) διάφορες δαπάνες
- (στ) τα συμφέροντα και οι σχετικές δαπάνες
- (ζ) αποσβέσεις των πάγιων περιουσιακών στοιχείων και
- (η) πρόβλεψη για τις επενδύσεις.

3.15.3.ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Οι βασικοί πρωταγωνιστές και τα θεσμικά όργανα που συμμετέχουν στη συζήτηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην αγορά του νερού είναι τα εξής:

A) Η κυβέρνηση: Τα Τμήματα:

- (i) Χωροταξίας, Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων,
- (ii) Ανάπτυξης,
- (iii) Το Τμήμα Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, και
- (iv) Γεωργίας

B) Η Ύδρευσης και Αποχέτευσης Εταιρειών.

Γ) Οι Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης – Αποχέτευσης

Δ) Διάφορα όργανα (Θαλάσσιας Βιολογίας, Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας κ.α.)

Ε) Πανεπιστήμια.

Ζ) Τεχνικό και Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας.

Η) Καταναλωτές.

Είναι γνωστό ότι η ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών είναι απαραίτητη για την ευημερία και τη μελλοντική ανάπτυξη των κοινοτήτων σήμερα. Ωστόσο, θεωρείται

ευρέως ότι οι δημόσιες υπηρεσίες στην Ελλάδα, ιδιαίτερα εκείνες που σχετίζονται με το τομέα του νερού πολύ συχνά λειτουργούν σε επίπεδα αρκετά χαμηλότερα από ό, τι θα έπρεπε να συμβαίνει σε μια σύγχρονη κοινωνία. Οι δημόσιες υπηρεσίες αντιμετωπίζουν σήμερα αυξανόμενες απαιτήσεις και προσδοκίες, ενώ οι πιέσεις που προκύπτουν από τις αναδυόμενες τεχνολογίες κάνει τις υπηρεσίες αδύναμες να εκπληρώσουν τις απαιτήσεις του σήμερα.

3.15.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο ελληνικός τομέας του νερού είναι πολύ μικρά δομημένος. Αποτελείται κυρίως από δημόσιες επιχειρήσεις και μερικές ιδιωτικές επιχειρήσεις. Συνολικά, η ελληνική αγορά νερού ελέγχεται από τις κυβερνητικές και τις δημοτικές υπηρεσίες. Πολύ σημαντικό ρόλο στους δήμους παίζουν οι δήμαρχοι και τα συμβούλια των πόλεων. Για τους δημάρχους, η παροχή νερού είναι ένα σημαντικό θέμα για να κερδίσουν την πίστη των ανθρώπων. Επιπλέον, οι Δήμαρχοι φοβούνται ότι οι εταιρικές σχέσεις με ιδιωτικές εταιρείες θα οδηγήσει σε απώλεια ελέγχου του δήμου τους. Επίσης, στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη τα διοικητικά συμβούλια, είναι υπό κυβερνητικό έλεγχο. Υπάρχουν κάποιες καλές εμπειρίες με δημόσιες και ιδιωτικές συνεργασίες κυρίως στον προγραμματισμό, το σχεδιασμό και την κατασκευή των έργων ύδρευσης και αποχέτευσης. Αυτή η μορφή συνεργασίας μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα εξακολουθεί να εγγυάται επαρκή δημόσιο έλεγχο, ο οποίος είναι ένας από τους σημαντικότερους στόχους και κατευθυνθεί προς την μελλοντική λειτουργία των έργων ύδρευσης και αποχέτευσης εν μέρει από τον ιδιωτικό τομέα, αλλά η συνεργασία αυτή θα πρέπει να διατηρηθεί υπό δημόσιο έλεγχο, δηλαδή η ιδιοκτησία πρέπει να είναι εξ ολοκλήρου στο δημόσιο τομέα.

Η Ελλάδα φαίνεται να έχει πολύ δρόμο για μια εξέλιξη προς την ιδιωτικοποίηση των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης. Ωστόσο, μια προτίμηση για τη σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα σε διάφορα θέματα ενδείκνυται. Δεδομένου ότι η κυβέρνηση παρέχει μειωμένες επιδοτήσεις για την παροχή υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης, ορισμένοι ενδιαφερόμενοι το ερμηνεύουν αυτό ως μια ενθάρρυνση για την ανάπτυξη της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα. Στη νέα νομοθεσία στον τομέα των υδάτων, η οποία βρίσκεται υπό συζήτηση λόγω της υποχρέωσης της οδηγίας WFD 2000/60/EC, τα ζητήματα αυτά θα πρέπει να συνεχιστούν.

Όμως η συζήτηση για τις μελλοντικές στρατηγικές διαχείρισης των υδάτων εντός των Ευρωπαϊκών χωρών δεν επικεντρώνεται αποκλειστικά στη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Σημαντικά ζητήματα που χρήζουν διερεύνησης είναι η ποιότητα των υδάτων η νομοθεσία και ο ανταγωνισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Διερεύνηση Τιμολογιακής Πολιτικής Του Νερού Στην Ελλάδα

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εφόσον αναλύθηκαν παραπάνω οι πρακτικές τιμολόγησης του νερού των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά στη διάκριση του καθεστώτος ιδιοκτησίας της εταιρείας ύδρευσης (δημόσιας, ιδιωτικής ή δημόσιας-ιδιωτικής) καθώς και του εναρμονισμού τους στους κανονισμούς του προγράμματος aqualibrium, στη συνέχεια έγινε μια αναλυτική έρευνα αξιολόγησης των τιμολογίων των δημοτικών επιχειρήσεων ύδρευσης και αποχέτευσης (ΔΕΥΑ) στην Ελλάδα. Στόχος μας ήταν η αξιολόγηση των τιμολογίων και η εξαγωγή συμπερασμάτων σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος της Ελληνικής επικράτειας.

4.2 ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΑ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ

4.2.1 ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ-ΕΙΔΗ ΤΙΜΟΛΟΓΙΩΝ

Σήμερα στην Ένωση Δημοτικών επιχειρήσεων ύδρευσης και αποχέτευσης (ΕΔΕΥΑ) είναι επίσημα εγγεγραμμένες 213 ΔΕΥΑ. Σε αυτές δεν ανήκουν η ΕΥΔΑΠ Α.Ε. (εταιρία ύδρευσης-αποχέτευσης πρωτεύουσας) και η ΕΥΑΘ Α.Ε. (εταιρία ύδρευσης-αποχέτευσης Θεσσαλονίκης). Στην έρευνά μας συμπεριλήφθησαν ΔΕΥΑ μέλη της ΕΔΕΥΑ και διαπιστώθηκε ότι κάθε μια από αυτές ακολουθεί διαφορετική τιμολογιακή πολιτική η οποία όμως δεν παύει να είναι ενταγμένη σε ένα γενικότερο νομικό πλαίσιο.

Τα τιμολόγια στην Ελλάδα είναι κατά κύριο λόγο **κλιμακωτά** (διαχωρισμός των καταναλισκομένων κυβικών σε κλίμακες με διαφορετική τιμή χρέωσης ανά κλίμακα) και σε ελάχιστες περιπτώσεις **ενιαία** (ίδια τιμή ανά καταναλισκόμενο κυβικό νερού ανεξαρτήτως της ποσότητας κυβικών που καταναλώνονται). Τα κλιμακωτά τιμολόγια χωρίζονται σε 2 κατηγορίες:

- Αυξανόμενα κλιμακωτό τιμολόγιο (αύξηση της χρέωσης ανά κλίμακα καταναλισκομένου κυβικού νερού όσο περισσότερα είναι τα κυβικά)
- Μειούμενα κλιμακωτό τιμολόγιο (μείωση της χρέωσης ανά κλίμακα καταναλισκομένου κυβικού νερού όσο περισσότερα είναι τα κυβικά)

Παρατήρηση: Εντοπίστηκαν μεμονωμένες περιπτώσεις επιχειρήσεων όπου το τιμολόγιο τους δεν συνάδει με τα προαναφερθέντα. Αντ' αυτού ακολουθείται μια τελείως διαφορετική πολιτική. Συγκεκριμένα στη ΔΕΥΑ Οίας Κυκλάδων η χρέωση είναι μηδενική και ο λογαριασμός περιλαμβάνει μόνο το πάγιο και τα τέλη. Σε μια άλλη περίπτωση (ΔΕΥΑ Οινιάδων) το πληρωτέο ποσό υπολογίζεται κατά άτομο λόγω έλλειψης υδρομετρητών. Το ύψος της χρέωσης ανά άτομο φτάνει τα 20 ευρώ.

4.2.2 ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΙΔΟΥΣ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ

Η επιλογή του είδους του τιμολογίου καθώς και οι τιμές αυτού διαφοροποιούνται στις ΔΕΥΑ και επηρεάζονται από παραμέτρους όπως:

- **Διαθεσιμότητα νερού** (πχ ύψος βροχόπτωσης)

Είναι προφανές πως σε περιοχές με μεγαλύτερο (συγκριτικά με άλλες περιοχές) μέσο ύψος βροχόπτωσης η διαθεσιμότητα του νερού αυξάνεται άρα είναι αναμενόμενο πως σύμφωνα με το θεμελιώδη νόμο της οικονομίας η τιμή του να είναι μειωμένη σε σχέση με περιοχές όπου το μέσο ύψος βροχής είναι μικρό. Εντούτοις πρέπει να τονιστεί πως ο συγκεκριμένος παράγοντας όσο καθοριστικός και αν είναι για να αντιληφθούμε τις διαφορές τιμολόγησης από χώρα σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ελλάδα δεν είναι αυτός που έχει βαρύνουσα σημασία διότι κατά κύριο λόγο όλες οι περιοχές της χώρας μας έχουν περίπου ίδια διαθεσιμότητα υδάτων (σημειωτέου του γεγονότος της γενικότερης έλλειψης νερού). Οπότε αντιλαμβανόμαστε ότι η τιμολόγηση της εκάστωτε ΔΕΥΑ εξαρτάται πολύ περισσότερο από τους παρακάτω παράγοντες:

- **Προέλευση ύδατος** (επιφανειακά ή υπόγεια ύδατα)

Παρατηρήθηκε ότι συγκεκριμένες ΔΕΥΑ έχουν διαφορετικό τιμολόγιο (πιο φθινό) το χειμώνα όπου προμηθεύονται νερό από τις φυσικές πηγές και διαφορετικό (πιο ακριβό) το καλοκαίρι όπου προμηθεύονται το νερό από γεωτρήσεις.

- **Γεωγραφική θέση ΔΕΥΑ** (εάν βρίσκεται στην ηπειρωτική ή στη νησιωτική χώρα)

Τα τελευταία χρόνια στα νησιά παρατηρείται ανισοσταθμία στο υδατικό ισοζύγιο προσφοράς και ζήτησης νερού οπότε είναι προφανής η έλλειψή του και έτσι οι αντίστοιχες ΔΕΥΑ διατηρούν σχετικά υψηλές τιμές σε σχέση με τις ΔΕΥΑ της ηπειρωτικής χώρας. Η παρατηρούμενη έλλειψη νερού διαφοροποιείται ανάλογα με την γεωγραφική θέση του νησιού. Επιπλέον οι υψηλές τιμές στα νησιά προκύπτουν και από το γεγονός ότι ο τουρισμός αυξάνει τη ζήτηση σε νερό και επομένως είναι λογικό να είναι αυξημένη και η τιμή του. Επισημαίνεται εντούτοις πως στις ΔΕΥΑ των νησιών παρόλο που αποδίδουν μικρότερο φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), τα τελικά ποσά πληρωμής είναι αυξημένα λόγω των υψηλών τιμών χρέωσης ανά καταναλισκόμενο κυβικό νερού. Πιο κάτω ακολουθεί εκτενέστερη ανάλυση με συγκεκριμένα παραδείγματα.

- **Πυκνότητα πληθυσμού:** εάν ο πληθυσμός της περιοχής σύμφωνα με την απογραφή αντιστοιχεί και στον αντίστοιχο εξυπηρετούμενο από τη ΔΕΥΑ ή αν μεταβάλλεται ανάλογα με την εποχή. Για παράδειγμα σημαντικό ρόλο παίζει ο τουρισμός όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω.

- **Ύπαρξη ή μη υδρομετρητών.**

Παρατηρήθηκε πως σε ορισμένες περιοχές δεν έχουν τοποθετηθεί υδρομετρητές και έτσι ο λογαριασμός του νερού προκύπτει κατά προσέγγιση και χρεώνεται ένα συγκεκριμένο ποσό ανά άτομο στο νοικοκυριό.

- **Σύνδεση ή όχι με το δίκτυο αποχέτευσης**

Κάποια δημοτικά διαμερίσματα σε ορισμένες ΔΕΥΑ δεν έχουν σύνδεση με αποχετευτικό δίκτυο και έτσι οι καταναλωτές δεν επιβαρύνονται με παραπάνω χρέωση.

4.3 ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΔΕΥΑ

4.3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Έπειτα από δική μας έρευνα και συνεργασία με τις δημοτικές επιχειρήσεις προς αναζήτηση του τιμολογίου τους, προέκυψε πως τα ολοκληρωμένα στοιχεία στο τιμολόγιο κάθε υπηρεσίας είναι αυτά που αναφέρονται παρακάτω τα οποία όμως δεν είναι κοινά διότι κάποιες υπηρεσίες δεν συμπεριλαμβάνουν όλες τις χρεώσεις.

4.3.2.ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΙΜΟΛΟΓΙΩΝ

Όλες οι δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης έπειτα από συνεδριάσεις του δημοτικού τους συμβουλίου, το οποίο εκλέγεται όπως ορίζει ο νόμος, δύνανται να συμπεριλάβουν στο τιμολόγιό τους τις εξής χρεώσεις:

- ✓ **Αξία κατανάλωσης νερού**

Εδώ θα πρέπει να ορίζεται:

- Ανά πόσους μήνες είναι η περίοδος κατανάλωσης και η έκδοση του τιμολογίου π.χ. δίμηνη ή τρίμηνη που είναι το συνηθέστερο.
- Εάν υπάρχει και πόση είναι η ελάχιστη απαιτούμενη κατανάλωση η οποία χρεώνεται ανά περίοδο έκδοσης λογαριασμού ανεξάρτητα από το εάν καταναλώνεται ή όχι. Υπάρχουν περιπτώσεις μάλιστα που εκδίδεται λογαριασμός 'έναντι' στον οποίο χρεώνεται η ελάχιστη κατανάλωση και του επόμενου λογαριασμού και ο επόμενος λογαριασμός προκύπτει να είναι εκκαθαριστικός και μηδενικός εάν δεν υπάρχει περεταίρω κατανάλωση.
- Το είδος του τιμολογίου (κλιμακωτό, ενιαίο κ.λ.π.)
- Οι χρεώσεις ανά κλίμακα κυβικών εάν το τιμολόγιο είναι κλιμακωτό, ή η ενιαία χρέωση εάν είναι ενιαίο αντίστοιχα.
- Ανακοινώνεται το ποσοστό του φόρου με το οποίο επιβαρύνεται η αξία του νερού το οποίο είναι 9% σε ΔΕΥΑ της ηπειρωτικής χώρας και 6% σε ΔΕΥΑ της νησιωτικής χώρας. Παρ' όλα αυτά παρατηρήθηκε πως δυο ΔΕΥΑ επιβάλλουν

φόρο ύδρευσης 13% και συγκεκριμένα η ΔΕΥΑ Σύμης και Θάσου. Επιπλέον άλλες δυο ΔΕΥΑ επιβάλλουν φόρο 8%. Αυτές είναι η ΔΕΥΑ Λειβαθούς και Ηγουμενίτσας.

- Τέλος η κάθε ΔΕΥΑ διαχωρίζει τις τιμές της στα διάφορα δημοτικά διαμερίσματα τα οποία εξυπηρετεί σύμφωνα με τις αποφάσεις της διοικητικής αρχής της.

✓ **Δαπάνη διακλάδωσης και σύνδεσης με τους αγωγούς ύδρευσης και αποχέτευσης**

Η δαπάνη διακλάδωσης και η σύνδεση (φρεάτιο, υδρόμετρο, εξαρτήματα) γίνεται από συνεργεία της ΔΕΥΑ και τιμολογείται με μια σταθερή τιμή ανάλογα με το εάν πρόκειται για πολυκατοικία ή μονοκατοικία. Και εδώ υπάρχει διαφοροποίηση στην επιβολή του ΦΠΑ και είναι 19% για ΔΕΥΑ της ηπειρωτικής χώρας και 13% για ΔΕΥΑ της νησιωτικής αντίστοιχα.

✓ **Τέλος σύνδεσης με το δίκτυο ύδρευσης.**

Σε αυτή την κατηγορία της χρέωσης η κάθε ΔΕΥΑ έχει διαφορετική πολιτική. Ένας τρόπος χρέωσης είναι το πληρωτέο ποσό να είναι ανάλογο με τα τετραγωνικά της οικίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα υπάρχει κλιμάκωση ανάλογα με τα τετραγωνικά της οικίας. Άλλος τρόπος είναι με ένα σταθερό ποσό εφάπαξ ανεξαρτήτως τετραγωνικών. Η τιμολόγηση διαφοροποιείται ανάλογα με το εάν πρόκειται για οικία, για κοινόχρηστο χώρο ή για αποθήκη. Επιπλέον σε κάποιες περιπτώσεις είναι υποχρεωτικό ένα ποσό ως εγγύηση το οποίο ποικίλει ανάλογα με το εάν θα το καταβάλει ο ενοικιαστής ή ο ιδιοκτήτης του οικήματος. Το τελικό πόσο πληρωμής προκύπτει από άθροισμα του ποσού εγγύησης, του παραβόλου και της χρέωσης του μετρητή. Τέλος διαπιστώθηκε πως μια πολύ συνηθισμένη μέθοδος χρέωσης είναι ανάλογα με το μέγεθος της ίντσας του αγωγού που χρησιμοποιείται (1/2'', 3/4'', 1''). Αυτές οι τιμές επιβαρύνονται με ΦΠΑ 19% ή 13%

✓ **Τέλος χρήσης αποχέτευσης**

Η χρέωση για τη χρήση του υπονόμου έχει έναν από τους παρακάτω διαφορετικούς τρόπους χρέωσης:

- Χρέωση με ένα ποσοστό επί της αξίας του καταναλισκόμενου νερού (συνήθως είναι το 50%)
- Σταθερή τιμή εφάπαξ ανά περίοδο έκδοσης του λογαριασμού
- Μηδενική χρέωση στο λογαριασμό για χρήση υπονόμου

Υπάρχει επιβάρυνση με ΦΠΑ 19% ή 13%

✓ **Τέλος σύνδεσης με το δίκτυο αποχέτευσης.**

Η χρέωση για σύνδεση με το δίκτυο αποχέτευσης γίνεται είτε ανάλογα με τα τετραγωνικά του χώρου είτε με ένα σταθερό ποσό. Σε αυτή την κατηγορία χρέωσης κάποιες ΔΕΥΑ παρέχουν εκπτώσεις σε κάποιες κατηγορίες οικημάτων πχ σε ξενοδοχεία με άδεια λειτουργίας από τον ΕΟΤ. Και εδώ είναι δεδομένη η επιβάρυνση με ΦΠΑ 19% ή 13%.

✓ **Ειδικό τέλος για τη μελέτη και την κατασκευή έργων ύδρευσης και αποχέτευσης.**

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν. 1069/80 το ειδικό τέλος (80%) επιβάλλεται από τις επιχειρήσεις προς το σκοπό μελέτης, κατασκευής ή επέκτασης έργων ύδρευσης και αποχέτευσης και υπολογίζεται σε ποσοστό 80% επί της καθαρής αξίας του καταναλισκόμενου νερού. Κατά συνέπεια η είσπραξη του ειδικού τέλους είναι από το νόμο υποχρεωτική για τις ΔΕΥΑ. Παρατηρήθηκε εντούτοις στην έρευνά μας ότι κάποιες ΔΕΥΑ δεν το επιβάλλουν αλλά επιβάλλουν στο λογαριασμό τους ένα ποσό είτε “υπέρ κατασκευής έργων” είτε για ‘συντήρηση υδρομετρητών’ είτε για ‘συντήρηση δικτύου’. Το ειδικό τέλος 80% φορολογείται με ΦΠΑ 19% ή 13% ή 9% διότι θεωρείται από κάποιες δημοτικές επιχειρήσεις πως εφόσον προσανξάνει την καθαρή αξία της ύδρευσης πρέπει να επιβαρύνεται με το ίδιο ΦΠΑ.

✓ **Εκπτώσεις.**

Ορισμένες ΔΕΥΑ εφαρμόζουν έκπτωση στο λογαριασμό πολύτεκνων οικογενειών ή οικογενειών με χαμηλό εισόδημα. Επίσης ανάλογη είναι και η αντιμετώπιση οικογενειών που έχουν στην εποπτεία τους άτομο με ειδικές ανάγκες.

4.4 Η ΔΙΚΗ ΜΑΣ ΕΡΕΥΝΑ

4.4.1 ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Στόχος της συγκεκριμένης έρευνας ήταν η εξαγωγή συμπερασμάτων και η αξιολόγηση της τιμολογιακής πολιτικής των δημοτικών επιχειρήσεων σε ολόκληρη την επικράτεια της Ελλάδας. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω οι διαδικασίες τιμολόγησης ποικίλουν. Επομένως η έρευνά μας έγινε για κοινά χαρακτηριστικά των ΔΕΥΑ μελετώντας τη χρέωση της ύδρευσης σε οικιακό τιμολόγιο για ένα μέσο νοικοκυριό το οποίο εξυπηρετεί κατά μέσο όρο 3 άτομα. Συγκεντρώθηκαν στοιχεία από 84 ΔΕΥΑ με γεωγραφική διασπορά (παρατίθενται σε φύλλο EXCEL).

Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν είναι τα εξής:

- ❖ Τέλος σύνδεσης στο δίκτυο ύδρευσης
- ❖ Εξυπηρετούμενος πληθυσμός ανά ΔΕΥΑ
- ❖ Αριθμός υδρομετρητών
- ❖ Πάγια χρέωση στο λογαριασμό είτε με τη μορφή σταθερού ποσού είτε με τη μορφή ελάχιστης κατανάλωσης κυβικών
- ❖ Είδος τιμολογίου
- ❖ Χρέωση ανά κλίμακα κατανάλωσης κυβικών
- ❖ Χρήση ή μη του ειδικού τέλους 80%
- ❖ Χρονική περίοδος έκδοσης λογαριασμού
- ❖ Επιβολή ΦΠΑ ανά είδος χρέωσης

Αξίζει να σημειωθεί πως ο εξυπηρετούμενος πληθυσμός δεν είναι αντιπροσωπευτικός διότι προκύπτει από στοιχεία απογραφής και όπως γίνεται σαφές δεν είναι ακριβώς αυτός που εξυπηρετείται από κάθε ΔΕΥΑ καθώς πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν και παράμετροι όπως ο τουρισμός που αυξάνει κατακόρυφα τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό ειδικά τα καλοκαίρια σε νησιωτικές περιοχές. Επίσης να σημειωθεί πως η απογραφή γίνεται κάθε 10 χρόνια και δεν δίνει ακριβή αριθμό κατοίκων ανά περιοχή.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε περιελάμβανε σε αρχική φάση τη συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων για τον υπολογισμό του τελικού πληρωτέου ποσού. Τα στοιχεία προέκυψαν έπειτα από τηλεφωνική επικοινωνία που είχαμε με την εκάστοτε ΔΕΥΑ. Η τηλεφωνική επικοινωνία έλαβε χώρα την περίοδο Δεκεμβρίου-Ιανουαρίου 2010. Βέβαια η εν λόγω επικοινωνία ήταν σε κάποιες περιπτώσεις δυσχερής λόγω του 'υποτιθέμενου απορρήτου' των ζητούμενων στοιχείων. Εντούτοις τα δεδομένα που συγκεντρώσαμε για την έρευνά μας ήταν επαρκή για μια γενική επισκόπηση στην Ελληνική πραγματικότητα. Διαμορφώθηκαν και επεξεργάστηκαν σε φύλλο excel απ' όπου προέκυψαν και οι τελικοί υπολογισμοί.

Τελικός στόχος ήταν να προκύψουν διαγράμματα που συσχετίζουν τα καταναλισκόμενα κυβικά σε κλίμακα των 10 κυβικών με το αντίστοιχο πληρωτέο ποσό ανά μήνα. Δηλαδή προέκυψε το ποσό που θα πληρώσει ένα μέσο νοικοκυριό το μήνα για κατανάλωση 10 έως 100 κυβικών νερού με βήμα 10 κυβικά. Τα διαγράμματα που προέκυψαν ήταν:

- Για κάθε ΔΕΥΑ ξεχωριστά
- Συγκεντρωτικά για κάθε περιφέρεια
- Συγκεντρωτικά στις ΔΕΥΑ ανάλογα με τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό
- Συγκεντρωτικά σε ολόκληρη την επικράτεια με τους μέσους όρους πληρωτέων ποσών σε όλες τις περιφέρειες

Ο διαχωρισμός των κλιμάκων εξυπηρετούμενου πληθυσμού σημειώνεται πως ήταν ο ακόλουθος:

1. ΔΕΥΑ που ο πληθυσμός τους είναι έως 10.000 άτομα
2. ΔΕΥΑ που εξυπηρετούν από 10.000-30.000 άτομα
3. ΔΕΥΑ που εξυπηρετούν 30.000-50.000 άτομα
4. ΔΕΥΑ που εξυπηρετούν 50.000-100.000 άτομα
5. ΔΕΥΑ που εξυπηρετούν πάνω από 100.000 άτομα

4.4.2 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Η διαδικασία υπολογισμού του ποσού πληρωμής ανά μήνα για κάθε δεκάδα κυβικών έχει ως εξής:

Αρχικά υπολογίζουμε την καθαρή αξία του νερού η οποία προκύπτει πολλαπλασιάζοντας τα κυβικά που θέλουμε να υπολογίσουμε με την αντίστοιχη τιμή ανάλογα την κλίμακά τους. Δηλαδή για παράδειγμα: Έστω ότι θέλουμε να υπολογίσουμε την καθαρή αξία των 20 κυβικών σε ένα μήνα σε μια ΔΕΥΑ όπου :

- Οι κλίμακες χρέωσης έχουν ως εξής: 0-10 κυβικά:0,33 ευρώ το κυβικό, 10-30 κυβικά: 0,40 ευρώ το κυβικό, κ.ο.κ.
- Επιβάλλεται φόρος 9% στην ύδρευση
- Επιβάλλεται ειδικό τέλος 80% με ΦΠΑ 19%
- Χρεώνεται πάγιο 20 ευρώ ανά τετράμηνο με ΦΠΑ παγίου 19%
- Επιβάλλεται ελάχιστη κατανάλωση χρέωσης 16 κυβικών το τετράμηνο πέραν του παγίου.

➤ Αρχικά εφόσον τα 16 κυβικά χρεώνονται ούτως ή άλλως θα έχουμε:

Πάγια Καθαρή αξία νερού : $(10 \cdot 0,33 + 6 \cdot 0,4) = 5,7$ ευρώ οπότε το συνολικό πάγιο μας είναι 25,7 ευρώ. Ανά μήνα λοιπόν έχουμε $20/4 = 5$ ευρώ το αρχικό πάγιο το οποίο προσανξάνεται 19% δηλαδή γίνεται **5,95** ευρώ και $5,7 \text{ ευρώ} / 4 \text{ μηνες} = 1,425$ το οποίο προσανξάνεται με 9% που είναι ο ΦΠΑ της ύδρευσης δηλαδή προκύπτει **1,5533 ευρώ**.

➤ Έπειτα για τα 20 κυβικά έχουμε να υπολογίσουμε ακόμα 4 που βρίσκονται στη δεύτερη κλίμακα χρέωσης. Δηλαδή $4 \cdot 0,4 = 1,6$ ευρώ που προσανξάνεται με 9% γίνεται δηλαδή **1,744 ευρώ**. Σημειώνουμε πως αυτή την τιμή δεν τη διαιρούμε με τους 4 μήνες που εκδίδεται ο λογαριασμός διότι θέλουμε να υπολογίσουμε την κατανάλωση των συγκεκριμένων κυβικών ανά μήνα οπότε τα μοναδικά ποσά που διαιρούνται είναι το πάγιο και η ελάχιστη κατανάλωση.

- Τέλος, έχουμε την επιβολή του ειδικού τέλους 80% στην **καθαρή αξία του νερού**. Έτσι έχουμε $(10 \cdot 0,33 + 10 \cdot 0,4) = 7,3$ ευρώ $\cdot 80\% = 5,84$ ευρώ το οποίο ποσό προσαυξάνεται με ΦΠΑ 19% δηλαδή προκύπτει **6,95 ευρώ**.
- Έτσι το τελικό ποσό πληρωμής των 20 κυβικών για ένα μήνα μήνα για τη συγκεκριμένη περίπτωση θα είναι: $5,95 + 1,5533 + 1,744 + 6,9496 = 16,20$ ευρώ

4.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

4.5.1. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΙΜΩΝ ΕΠΙΠΕΔΩΝ ΧΡΕΩΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

Τα συγκεντρωτικά διαγράμματα σύμφωνα με τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό που προέκυψαν έπειτα από την ανάλυση της τιμολογιακής πολιτικής 84 ΔΕΥΑ σε ολόκληρη την Ελληνική επικράτεια συγκεντρώνουν τα εξής στοιχεία:

- Υπάρχει σαφής ομοιογένεια των γραμμών που ορίζουν τα ποσά πληρωμής καθώς η διακύμανση της κάθε δεκάδας κόστους κυβικών σε όλες τις κλίμακες εξυπηρετούμενου πληθυσμού έχουν ίδια περίπου κατανομή καθώς προχωράμε από ΔΕΥΑ σε ΔΕΥΑ. Όμως παρατηρείται ουσιαστική διαφορά μεταξύ των κατακόρυφων αποστάσεων των γραμμών χρέωσης κυβικών σε κάποιες ΔΕΥΑ.
- Οι διαφοροποιήσεις στις τιμές που παρουσιάζονται στα διαγράμματα οφείλονται:
 - Στο γεγονός ότι κάποιες ΔΕΥΑ που ανήκουν στη νησιωτική χώρα έχουν αυξομειώσεις στον πληθυσμό λόγω τουρισμού ανάλογα με την εποχή και επομένως επιβάλλουν υψηλότερα επίπεδα χρέωσης. Αυτό λειτουργεί ως κατασταλτικό μέτρο για τη παρατηρούμενη αυξημένη ποσότητα του καταναλισκόμενου νερού ιδίως την καλοκαιρινή περίοδο, πράγμα που μας βρίσκει σύμφωνους ως τρόπο περιορισμού της αλόγιστης χρήσης νερού λόγω υπέρμετρης ανισοσταθμίας υδατικού ισοζυγίου προσφοράς-ζήτησης.
 - Στην έλλειψη υδροδοτικών έργων μεγάλης αξίας
 - Στη χρέωση κάποιων ελάχιστων κυβικών κατανάλωσης πέραν του παγίου
 - Στην πιθανότητα σε κάποιες περιοχές λόγω γεωγραφικής θέσης η μέση τιμή ετήσιας υετόπτωσης να είναι μεγαλύτερη σε σχέση με άλλες περιφέρειες και έτσι η επάρκεια των επιφανειακών υδάτων να δίνει τη δυνατότητα παροχής ύδατος σε μεγαλύτερο ποσοστό από φυσικές πηγές και σε μικρότερο βαθμό από γεωτρήσεις. Έτσι είναι πιθανό να έχουμε μειωμένες τιμές κοστολόγησης

νερού μιας και η ανάκτηση κόστους στις συγκεκριμένες περιφέρειες είναι πιο εφικτή.

- Στην πιθανότητα σε αγροτικές περιοχές να υπάρχει αυξημένος αριθμός γεωτρήσεων, ο οποίος επιβαρύνει τον υπόγειο υδροφόρα λόγω ζήτησης νερού για άρδευση, γεγονός που αυξάνει την έλλειψη νερού και μεγαλώνει τις τιμές κοστολόγησης νερού τόσο στο αγροτικό όσο και στο οικιακό τιμολόγιο κατά συνέπεια.
 - Στο γεγονός ότι κάποιες περιφέρειες υποχρεούνται να καλύψουν το κόστος των έργων συλλογής νερού από ταμιευτήρες που βρίσκονται εκτός της περιοχής τους αλλά και τα έργα μεταφοράς και διανομής νερού στις οικίες εντός της περιφέρειας.
 - Στη μακροχρόνια λειτουργία του δικτύου ύδρευσης, γεγονός που αυξάνει τα κόστη συντήρησης και αποκατάστασης των ζημιών.
 - Στην ύπαρξη εγκαταστάσεων αφαλάτωσης και βιολογικού καθαρισμού και είναι προφανές ότι δικαιολογούνται οι αυξημένες τιμές χρέωσης λόγω αυξημένου κόστους κατασκευής και συντήρησης των υφιστάμενων υποδομών.
- Οι ασυνήθιστα υψηλότερες τιμές σε κάποιες ΔΕΥΑ στα ακόλουθα διαγράμματα σε σχέση με τις υπόλοιπες ΔΕΥΑ που εξυπηρετούν περίπου ίδιο πληθυσμό, δεν σημαίνει ότι κερδοσκοπούν σε βάρος των καταναλωτών. Αντιθέτως με μια λεπτομερή παρατήρηση στις τιμές τους βλέπουμε ότι υπάρχει αύξηση στη διαφορά 2 επιπέδων καταναλισκόμενων κυβικών όσο προχωρούμε αυξητικά, γεγονός που αποδεικνύει ότι εφαρμόζουν πλήρως την αρχή της Ευρωπαϊκής οδηγίας **‘ο ρυπαίνων πληρώνει’**.

Αναλυτικά για το κάθε διάγραμμα επισημαίνονται οι εξής παρατηρήσεις:

Διάγραμμα 4.1.

- Στη ΔΕΥΑ Σάμης παρουσιάζονται δύο διαφορετικά τιμολόγια το χειμώνα και το καλοκαίρι με προφανείς αυξημένες τιμές το καλοκαίρι για τον περιορισμό της σπατάλης, με τις τιμές αυτές να αυξάνονται έως και 100%. Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκε το χειμερινό τιμολόγιο.
- Ας σημειωθεί πως οι αρκετά μειωμένες χρεώσεις των ΔΕΥΑ Χασίων, Εξαπλατάνου, Σοφάδων και Φαλωρείας εντείνουν την αλόγιστη χρήση, επιλογή αθέμιτη για το γενικό κοινωνικό σχέδιο εξοικονόμησης του νερού. Είναι χαρακτηριστικό πως στη ΔΕΥΑ Χασίων η χρήση ενιαίου τιμολογίου με τιμή χρέωσης 0,1 ευρώ ανά κυβικό κατανάλωσης κρατάει σε μικρά επίπεδα τα ποσά πληρωμής παρ' όλο που τα

υποχρεούμενα πληρωτέα κυβικά είναι αυξημένα (30m³) και το πάγιο κυμαίνεται σε φυσιολογικά επίπεδα.

- Οι υψηλότερες τιμές παρουσιάζονται στην ΔΕΥΑ Σύμης, πιθανώς λόγω της γεωγραφικής θέσης του νησιού αλλά και σωστής αυξανόμενης κοστολόγησης με σημαντικές διαφορές ανά δεκάδα κατανάλωσης κυβικών, δηλαδή της πλήρους εφαρμογής της αρχής υποχρέωσης πληρωμής της αλόγιστης κατανάλωσης.
- Σύγκριση δύο επιχειρήσεων: Στη Φαλωρεία τα 10m³ χρεώνονται 2,29 ευρώ και τα 20 m³ 4 ευρώ, δηλαδή διαφορά 1,71 ευρώ, στην ΔΕΥΑ Αιγινίου εκτός από το γεγονός ότι το ποσό πληρωμής των αντίστοιχων κυβικών είναι αρκετά μεγαλύτερο (10 m³-16,16 ευρώ και 20 m³-26,37ευρώ), προκύπτει και ότι η διαφορά είναι 10,16 ευρώ.
- Αυξημένες τιμές παρουσιάζονται στα νησιά Σύμη, Μύκονος, Χίος πιθανώς λόγω των προαναφερθέντων αιτιών (τουρισμός, γεωγραφική θέση κ.λ.π.)
- Η Ερέτρια έχει αυξημένη χρέωση λόγω επιβολής πληρωμής κάποιων ελάχιστων κυβικών πέραν του παγίου.
- Η ΔΕΥΑ Οίας Κυκλάδων παρουσιάζει μια ιδιάζουσα τιμολογιακή πολιτική αφού το τιμολόγιο ορίζεται για οποιαδήποτε κλίμακα κατανάλωσης με την ίδια αξία και έτσι οι καταναλωτές υποχρεούνται να πληρώσουν μόνο το πάγιο και τα επιμέρους τέλη (τέλος χρήσης υδρομετρητή, αποχέτευσης, ειδικό τέλος 80%).

Διάγραμμα 4.2.

- Το 1989 άρχισε η λειτουργία του νέου εργοστασίου αφαλάτωσης στη θέση Αμπελάκι της Ερμούπολης, το οποίο σταδιακά αύξησε την δυναμικότητά του μέχρι σήμερα όπου η παραγωγή του φθάνει τα 4.700 κυβικά ημερησίως, καλύπτοντας εξ ολοκλήρου τις ανάγκες ύδρευσης της Ερμούπολης. Το γεγονός αυτό δικαιολογεί τις αυξημένες τιμές χρέωσης που φτάνουν τα 413, 93 ευρώ το μήνα για 100 κυβικά κατανάλωσης.
- Η ΔΕΥΑ Λουτρακίου-Περαχώρας παρουσιάζει αυξημένες χρεώσεις και έχει την ιδιαιτερότητα να εκδίδει λογαριασμό στις μονοκατοικίες ανά τρίμηνο και στις πολυκατοικίες ανά εξάμηνο. Στην τηλεφωνική μας επικοινωνία ο υπεύθυνος της ΔΕΥΑ μας ενημέρωσε πως αυτό συμβαίνει γιατί οι ιδιοκτήτες μονοκατοικιών και ειδικά όσων διαθέτουν είδη πολυτελείας (π.χ. πισίνες) καταναλώνουν περισσότερα κυβικά νερού και θέλοντας οι υπεύθυνοι να περιορίσουν την εκτεταμένη χρήση του νερού αναγκάζουν τους συγκεκριμένους καταναλωτές να πληρώνουν πιο συχνά επιβαρυνόμενοι με τις ίδιες χρεώσεις παγίου και ελάχιστης κατανάλωσης.
- Στις ΔΕΥΑ Επανομής και Θάσου τα ποσά πληρωμής συγκρατούνται σε φυσιολογικά επίπεδα αφού σε αυτό συντελεί το γεγονός πως ο λογαριασμός εκδίδεται ανά 12 μήνες. Το πάγιο στη Θάσο είναι αρκετά χαμηλό (8 ευρώ) άρα ανά μήνα 0,67 ευρώ ενώ στην Επανομή είναι 29,35 ευρώ άρα ανά μήνα 2,45 ευρώ, αρκετά χαμηλά ποσά σε σχέση με τις άλλες ΔΕΥΑ.

- Σημαντική παρατήρηση: Στις ΔΕΥΑ Τριπόλεως και Ξυλοκάστρου οι τιμές κυμαίνονται σε φυσιολογικά επίπεδα (γύρω από το μέσο όρο των ΔΕΥΑ που εξυπηρετούν ίδια κλίμακα πληθυσμού) ενώ ταυτόχρονα παρατηρείται αύξηση της διαφοράς του ποσού πληρωμής όσο μεγαλώνει η κλίμακα κατανάλωσης κυβικών.

Διάγραμμα 4.3.

- Στις ΔΕΥΑ Άρτας, Καρδίτσας, Κορίνθου, Πτολεμαΐδας, Άργους παρουσιάζεται πλήρης ομοιομορφία τόσο στην κατανομή των γραμμών (σχεδόν παράλληλες) του διαγράμματος όσο και στα επίπεδα χρέωσης. Επίσης οι διαφορές των ποσών πληρωμής είναι ίδιες (περίπου ισαπέχουν) ανά τις συνεχόμενες διαβαθμίσεις καταναλισκομένων κυβικών, αθέμιτος παράγοντας τιμολόγησης που αντιβαίνει στην αύξουσα χρέωση του κλιμακωτού τιμολογίου.
- Θεωρούμε ότι υπάρχει αδήριτη ανάγκη της ανακοστολόγησης των τιμολογίων αυτών μιας και δεν εξυπηρετεί την επιτακτικότητα της πραγματικής ανάκτησης του κόστους. Με την παρούσα τιμολογιακή πολιτική των ΔΕΥΑ αυτών δεν δημιουργείται το αίσθημα για αξιοποίηση του νερού ως κοινωνικό αγαθό και όχι ως αγαθό προς εκμετάλλευση και κατάχρηση.
- Αντιθέτως η ΔΕΥΑ Χίου παρ' όλο που φαίνεται να έχει τα πιο υψηλά επίπεδα χρέωσης παρουσιάζεται σαν ιδανικότερη περίπτωση σε σχέση με τις προηγούμενες αφού στον παρακάτω πίνακα είναι εμφανές πως όσο προχωράμε στις κλίμακες κατανάλωσης με αυξανόμενο ρυθμό μεγαλώνει και το ποσό πληρωμής και η διαφορά των τιμών στα επίπεδα χρέωσης. Βέβαια η βέλτιστη λύση θα ήταν να υπάρχει αυξητική τάση στις διαφορές όλων των συνεχόμενων δεκάδων κατανάλωσης κυβικών.

10 m ³	20 m ³	30 m ³	40 m ³	50 m ³	60 m ³	70 m ³	80 m ³	90 m ³	100 m ³
2,97	10,04	24,18	38,32	64,83	91,35	122,77	158,12	193,48	228,83
7,07	14,14	14,14	26,5	26,5	31,4	35,35	35,35	35,35	35,35

- Ενώ στο διάγραμμά μας υπάρχει σαφής γεωγραφική διασπορά μεταξύ των ΔΕΥΑ παρατηρείται μια κοστολόγηση του νερού που κυμαίνεται γύρω από έναν κοινό μέσο όρο τιμών όσον αφορά στην ηπειρωτική χώρα με εμφανή διαφορά στην κοστολόγηση της ΔΕΥΑ Χίου που ανήκει στη νησιωτική χώρα, ίσως για τους λόγους που έχουν προαναφερθεί (τουρισμός, μειωμένα ποσοστά βροχόπτωσης κ.λ.π.)

Διάγραμμα 4.4.

- Στο συγκεκριμένο διάγραμμα παρουσιάζονται αυξημένες τιμές του μέσου όρου τιμών πληρωμής σε σχέση με τις προηγούμενες επιχειρήσεις που εξυπηρετούν σαφώς μικρότερο αριθμό πληθυσμού όπως φαίνεται και στον παρακάτω συγκεντρωτικό πίνακα 4.1. Αυτό υποδηλώνει ότι οι ΔΕΥΑ που παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 4.4. και οι οποίες εξυπηρετούν σαφώς μεγαλύτερο ποσοστό πληθυσμού έχουν κατανοήσει την επιτακτική ανάγκη για σωστή τιμολόγηση του νερού με γενικότερο στόχο τη διασφάλιση του πολύτιμου αυτού αγαθού μιας και οι αυξημένες τιμές περνούν έμμεσα στους πολίτες το αίσθημα της ευθύνης για την αρτιότερη εκμετάλλευση του.
- Γενικά δεν πρέπει όμως να επαναπαυόμαστε στο γεγονός ότι με τις αυξημένες τιμές θα διασφαλιστεί η προστασία του αγαθού αυτού μιας και ως πρωταρχικός στόχος είναι να αναπτυχτεί και να διατηρηθεί η νοοτροπία που θα εξασφαλίσει την προστασία του πολύτιμου φυσικού αγαθού από τη σπάταλη χρήση και την ποιοτική υποβάθμιση.
- Η μελλοντική τάση στη διαχείριση των υδάτων στην Ευρώπη τείνει στην κατεύθυνση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στη διαχείριση των υδάτων. Οι αυξημένες τιμές που παρουσιάζονται στο διάγραμμα αυτό είναι πολύ πιθανό να βοηθήσουν σε ομαλότερη μετάβαση σε αυτή την κατάσταση, παρ' όλο που η χώρα μας είναι αρκετά μακριά από αυτή την πιθανότητα όπως αναφέραμε στο κεφάλαιο 3.

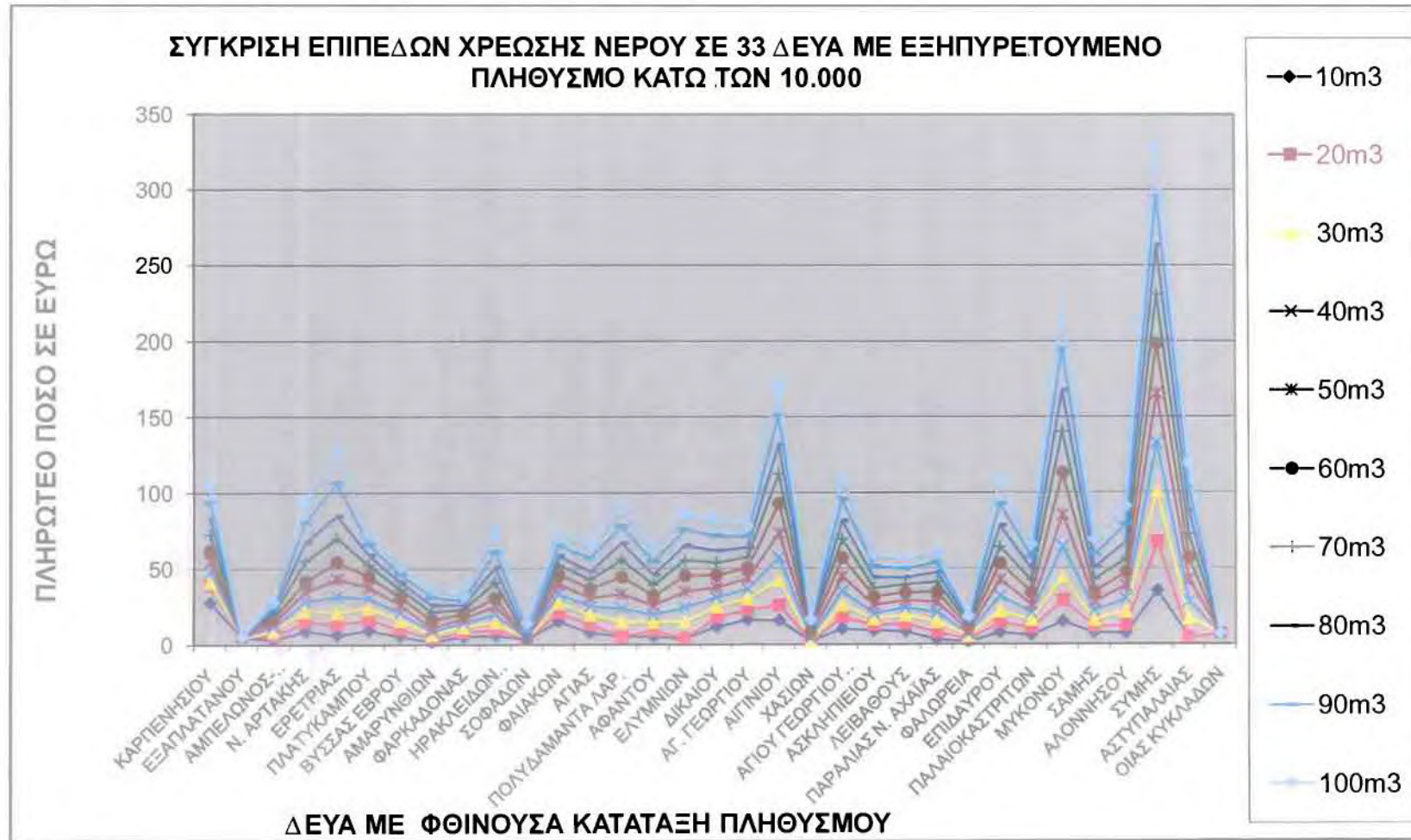
Εξυπηρετούμενος πληθυσμός ΔΕΥΑ	10 m ³	20 m ³	30 m ³	40 m ³	50 m ³	60 m ³	70 m ³	80 m ³	90 m ³	100 m ³
Μέσος όρος πληρωτέου ποσού										
<10.000	9,19	14,63	21,09	28,34	35,76	43,86	52,70	61,79	71,51	81,38
10.000-30.000	8,88	13,97	20,81	29,05	40,73	53,05	66,41	80,88	95,74	110,64
30.000-50.000	10,47	16,84	24,30	33,19	44,99	57,78	72,30	87,31	102,96	119,66
50.000-100.000	12,15	20,85	30,44	40,30	51,84	64,72	78,79	92,95	107,86	122,77
>100.000	14,04	22,14	33,78	45,97	61,63	78,26	96,16	114,06	147,01	179,97

Πίνακας 4.1.

Διάγραμμα 4.5.

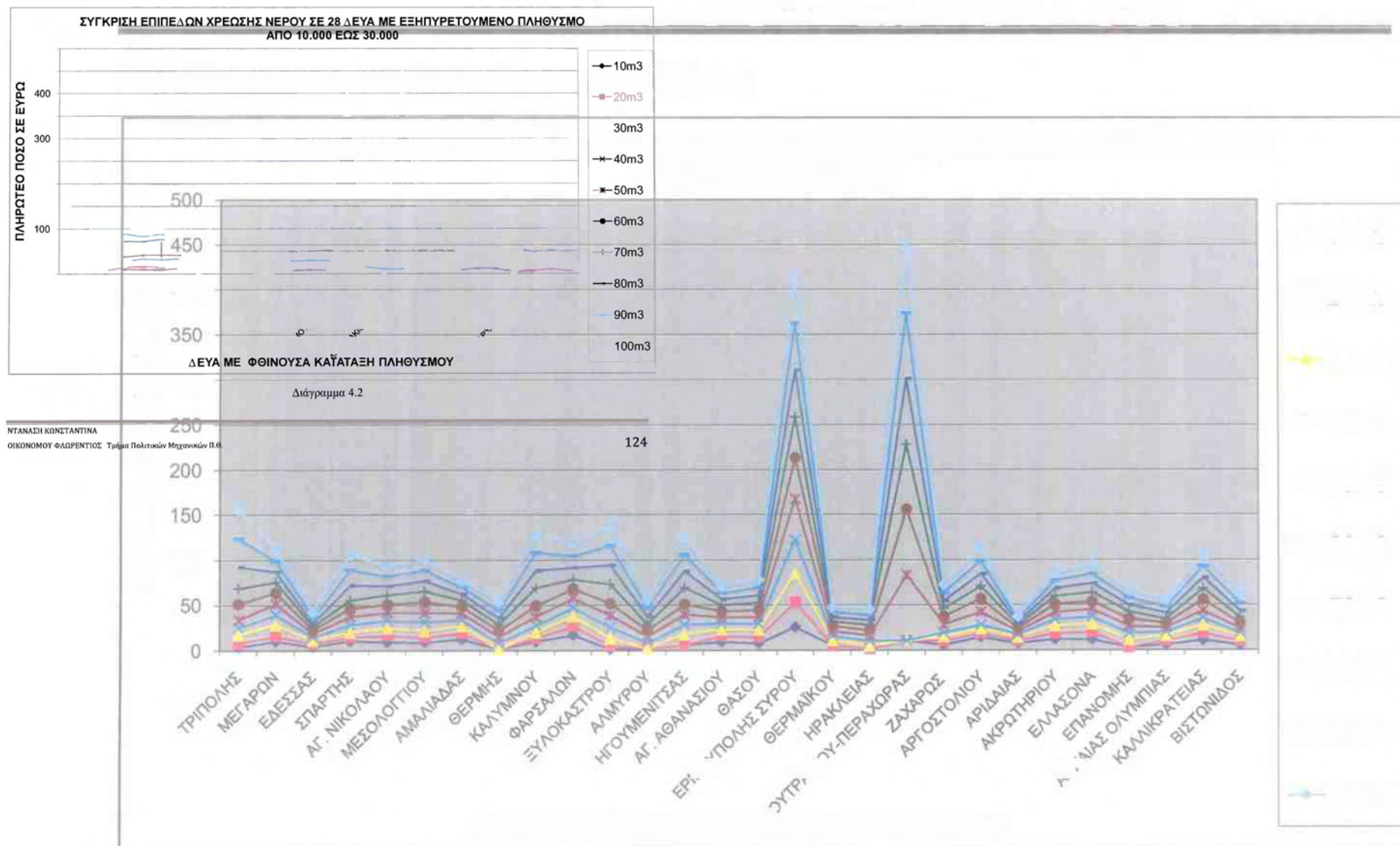
- Στο τελευταίο διάγραμμα παρατηρούμε ότι οι ΔΕΥΑ Βόλου και Πατρών έχουν σχετικά αντίστοιχες τιμές χρέωσης, παρατήρηση που δεν ισχύει στις ΔΕΥΑ Ηρακλείου και Σερρών.
- Είναι άξιο θαυμασμού πως στη ΔΕΥΑ Βόλου δεν επιβαρύνεται ο λογαριασμός με το ειδικό τέλος του 80% στην αξία κατανάλωσης του νερού. Αντί αυτού στην έκδοση λογαριασμού συμπεριλαμβάνονται ποσά που καλύπτουν έξοδα για συντήρηση υδρομέτρου, τελών κατασκευής έργων κ.α.
- Οι ΔΕΥΑ Ηρακλείου και Σερρών ως επιχειρήσεις που εξυπηρετούν δύο από τις μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας σκόπιμα ή μη εξυπηρετούν την αναγκαιότητα δημιουργίας αισθήματος ευθύνης στους πολίτες ως τρόπος για σωστή χρήση του πολύτιμου αυτού αγαθού. Με τις αυξημένες τιμές, οι πολίτες μπορεί να δυσανασχετούν αλλά μεταβιβάζεται σε αυτούς η σκέψη για χρησιμοποίηση του νερού μόνο ως αγαθού για εξυπηρέτηση των καθημερινών τους αναγκών και όχι ως μέσο για ικανοποίηση άλλων ασχολιών όπως γκολφ, water parks.

4.5.1.1. ΔΕΥΑ που ο πληθυσμός τους είναι έως 10.000 άτομα

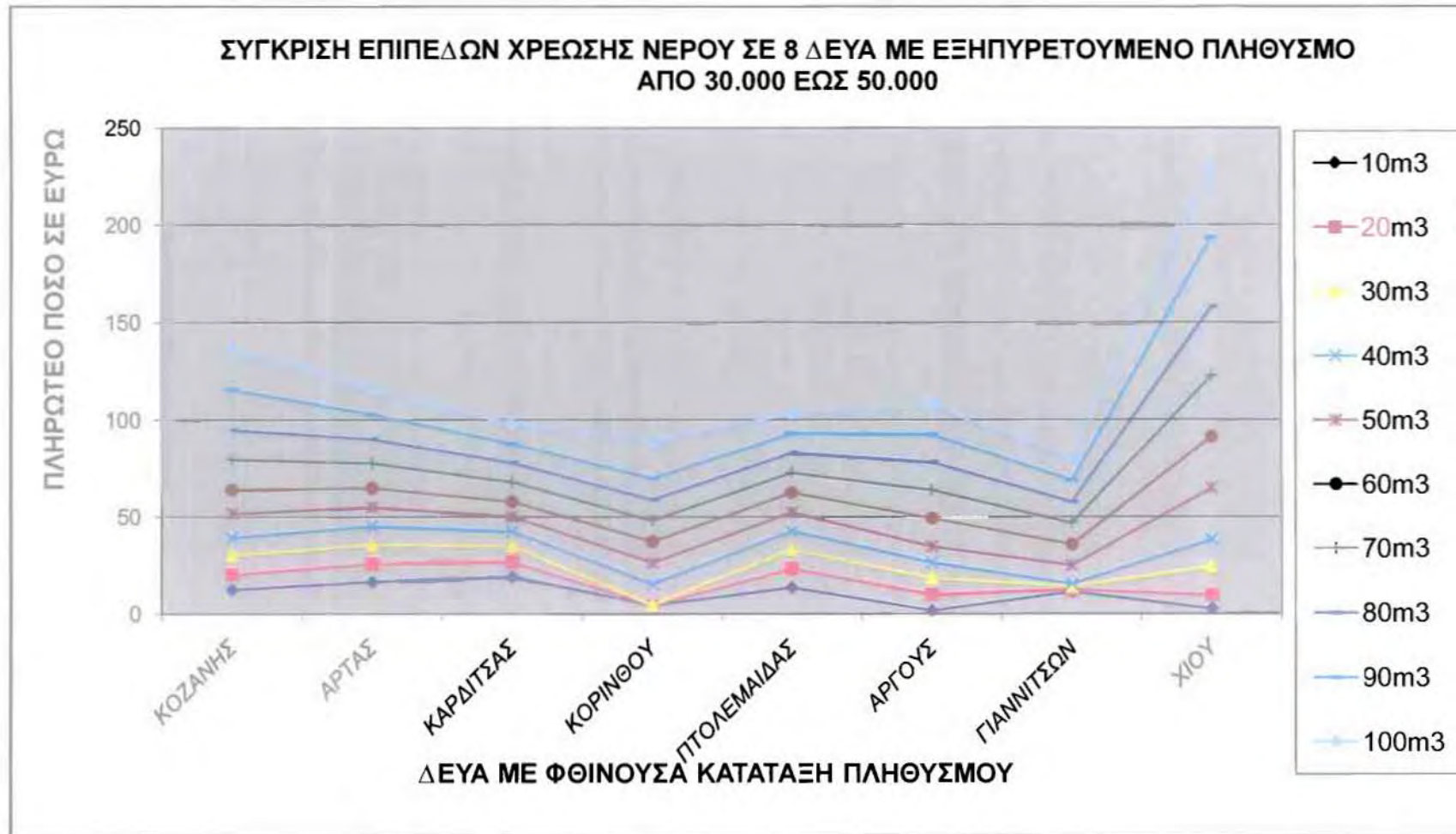

Διάγραμμα 4.1

4.5.1.2 ΔΕΥΑ που ο πληθυσμός τους είναι 10.000-30.000 άτομα

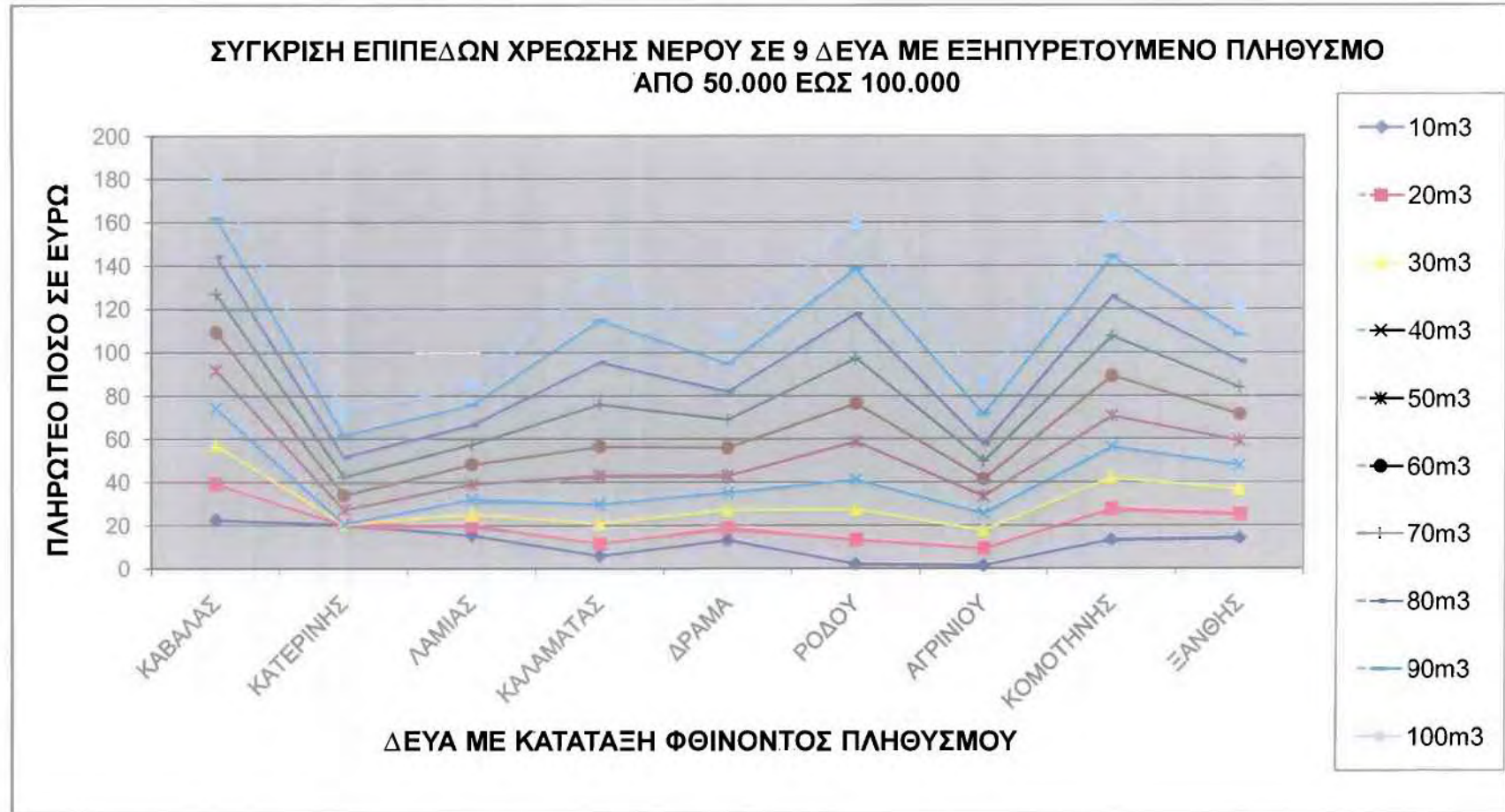

4.5.1.3 ΔΕΥΑ που ο πληθυσμός τους είναι 30.000-50.000 άτομα

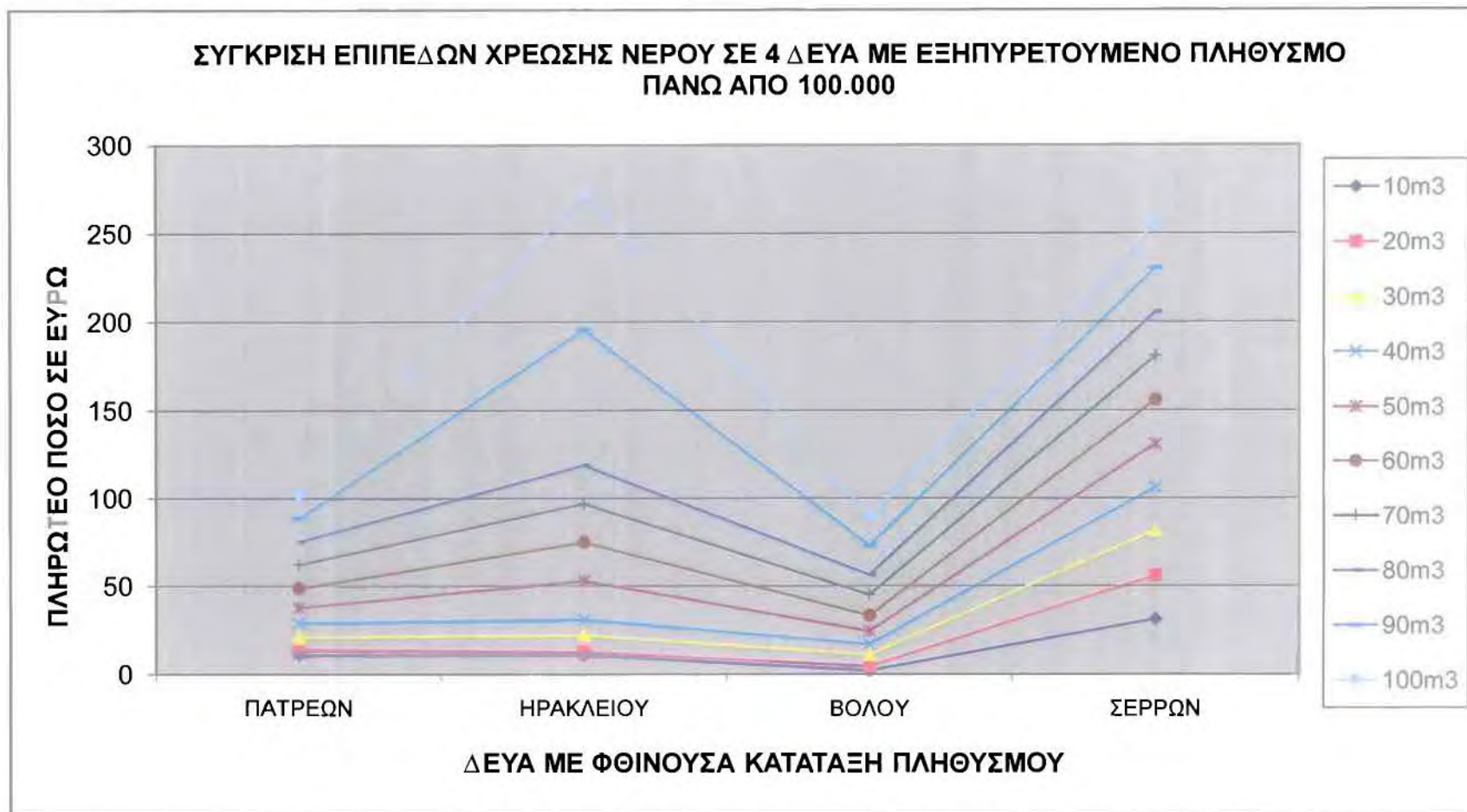
Διάγραμμα 4.3

4.5.1.4 ΔΕΥΑ που ο πληθυσμός τους είναι 50.000-100.000 άτομα

Διάγραμμα 4.4

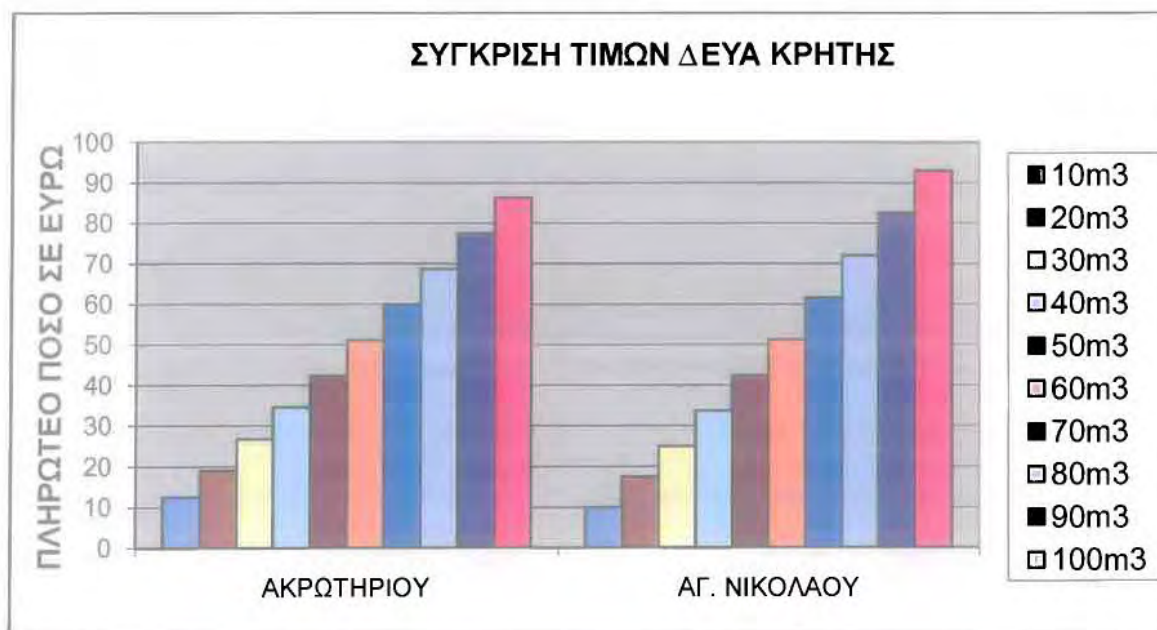
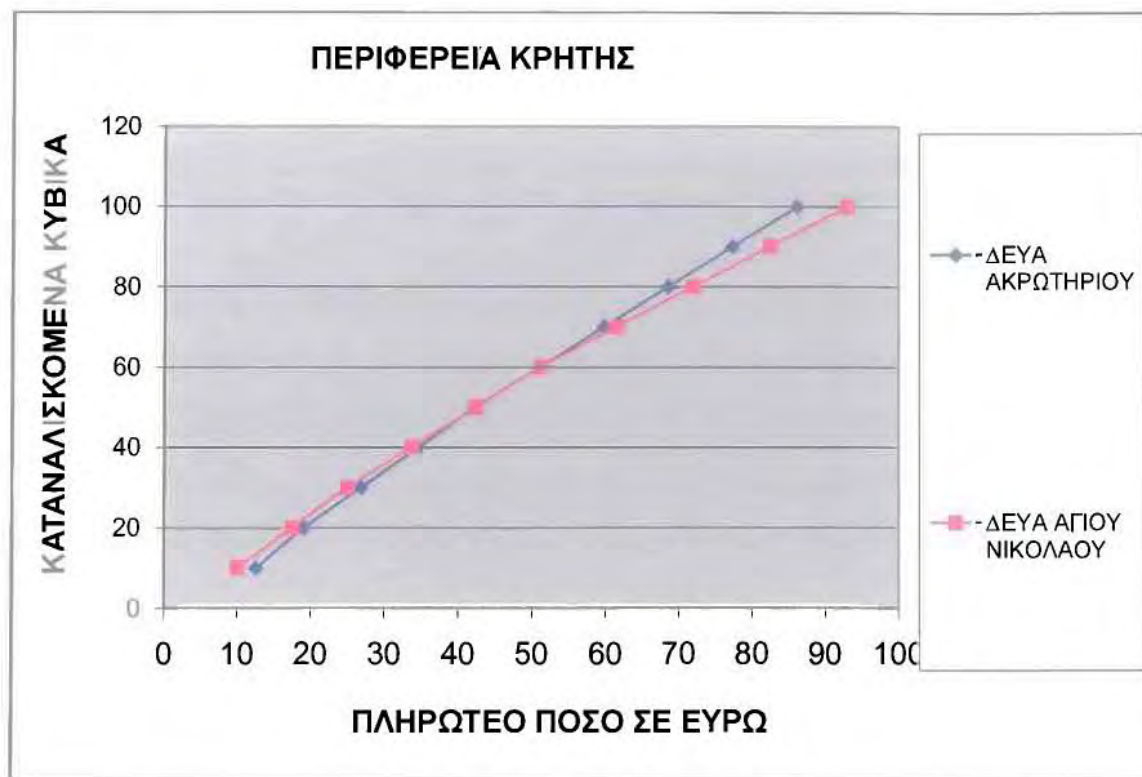
4.5.1.5 ΔΕΥΑ που ο πληθυσμός τους είναι πάνω από 100.000 άτομα

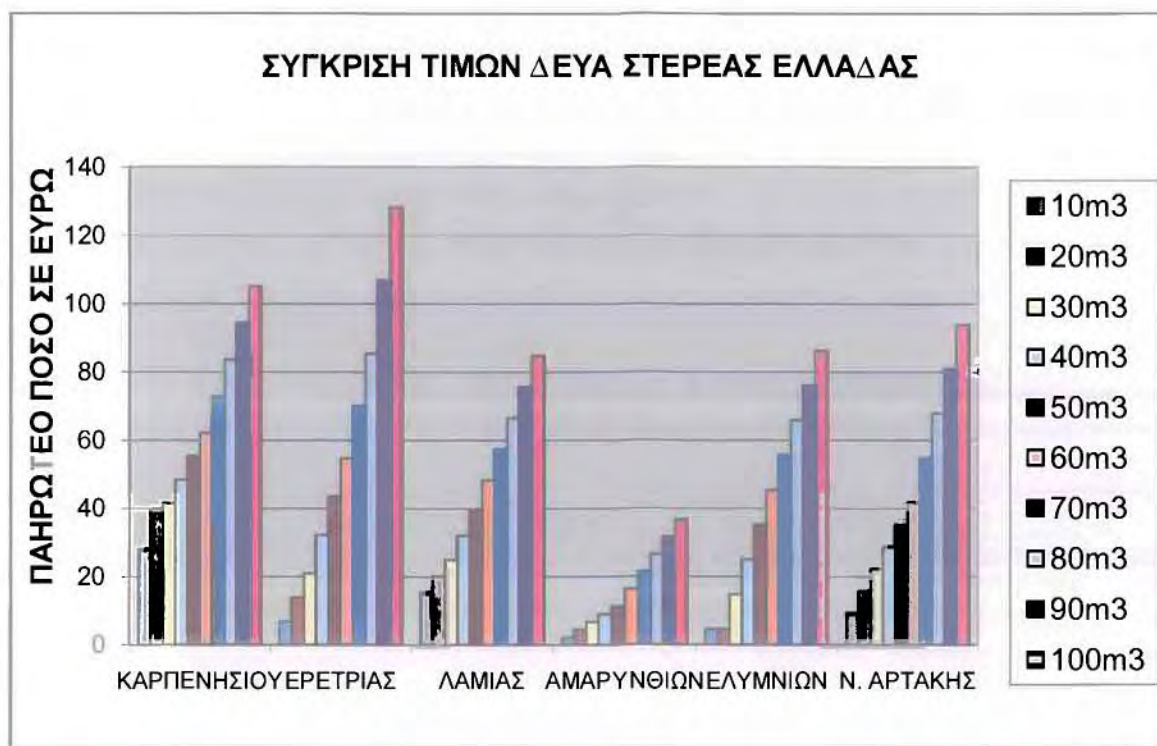
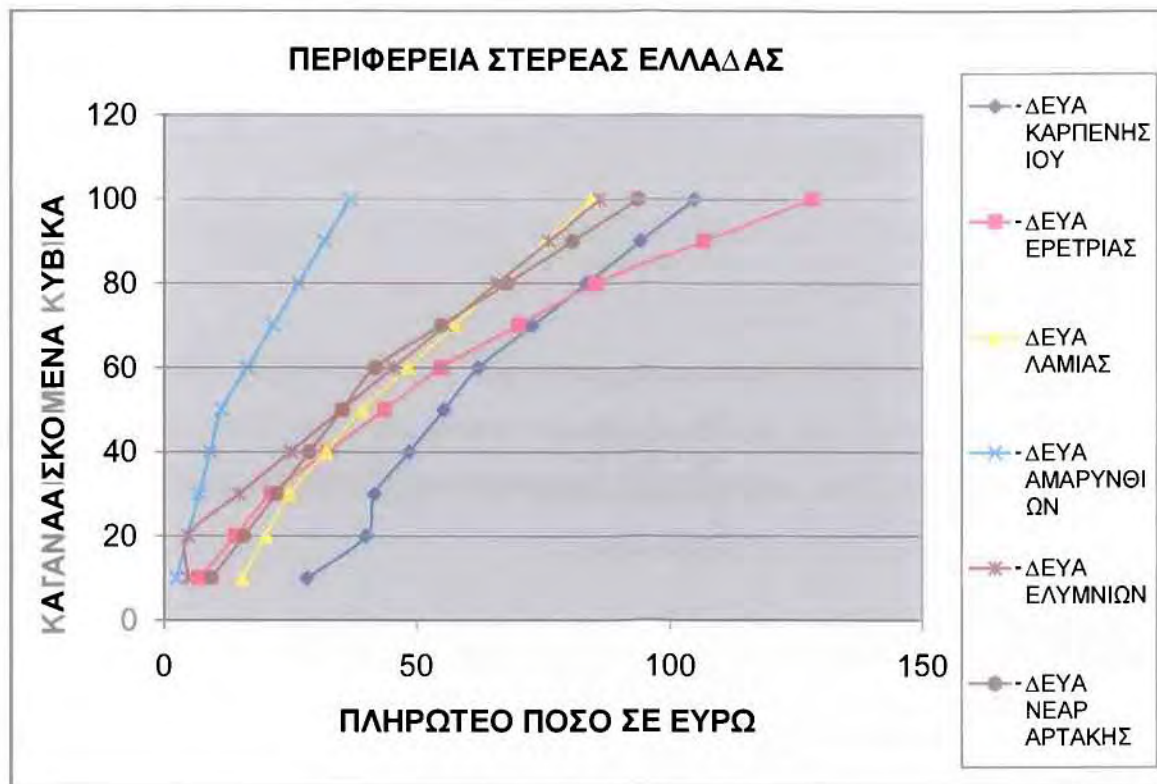
Διάγραμμα 4.5

4.5.2. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΙΜΩΝ ΧΡΕΩΣΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

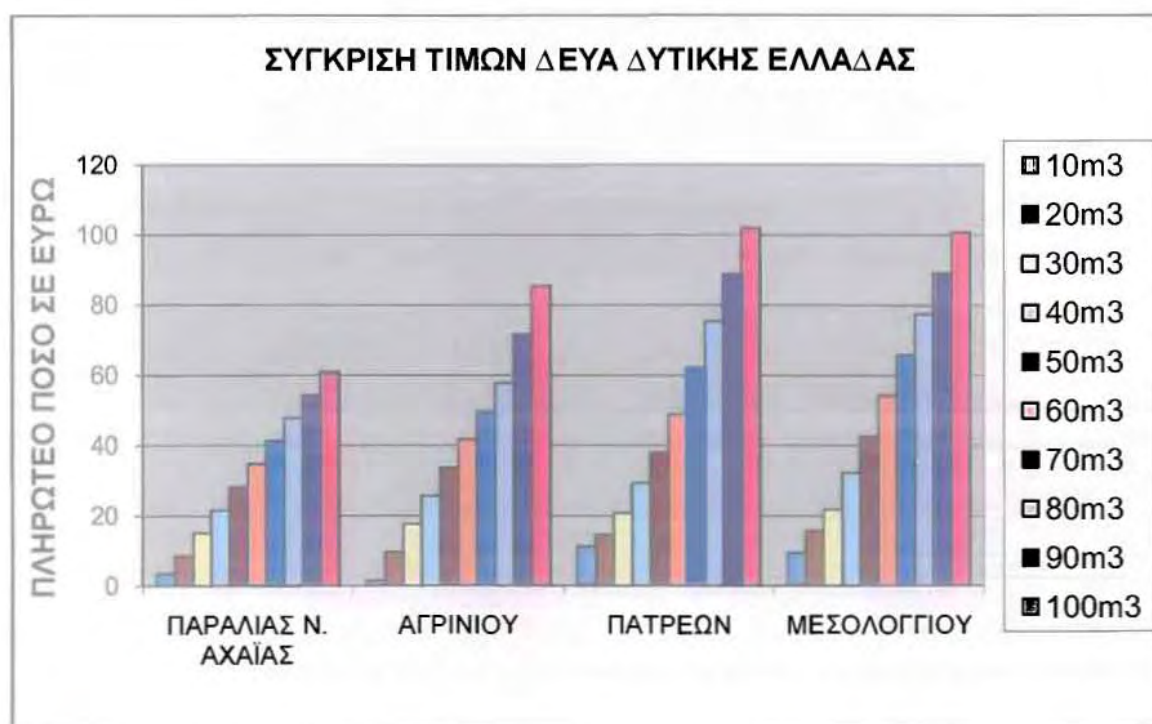
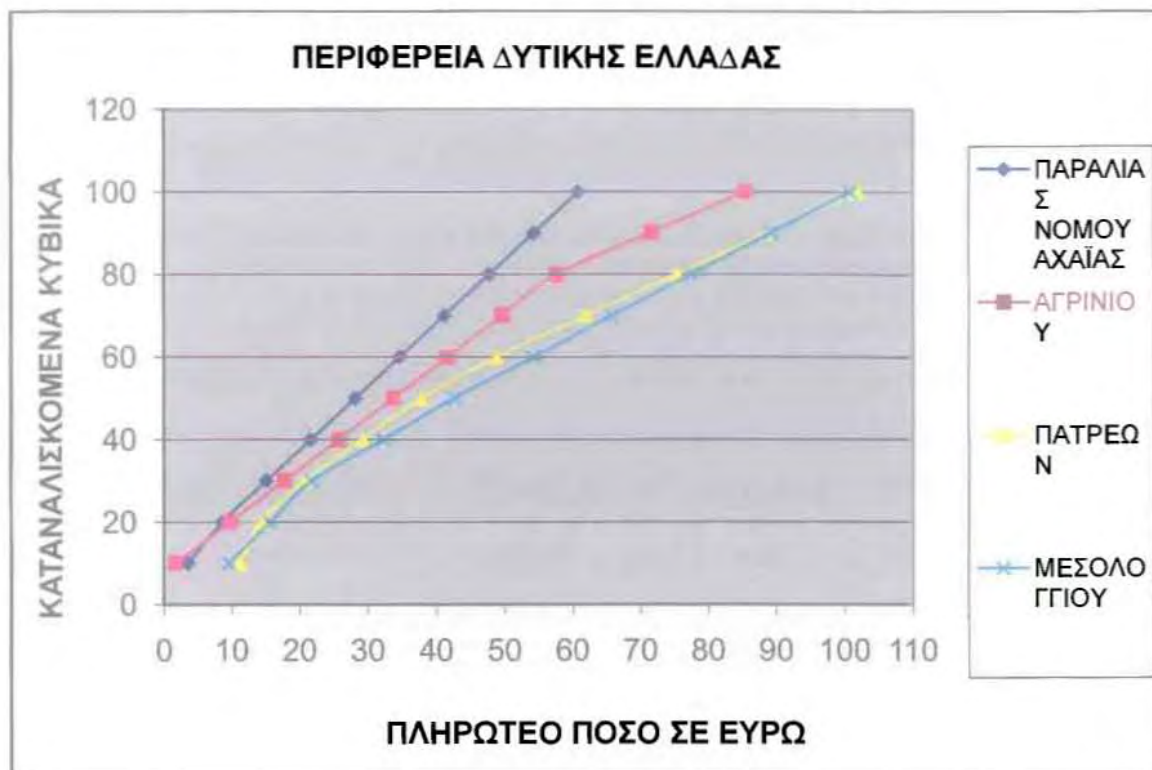
4.5.2.1. ΚΡΗΤΗ

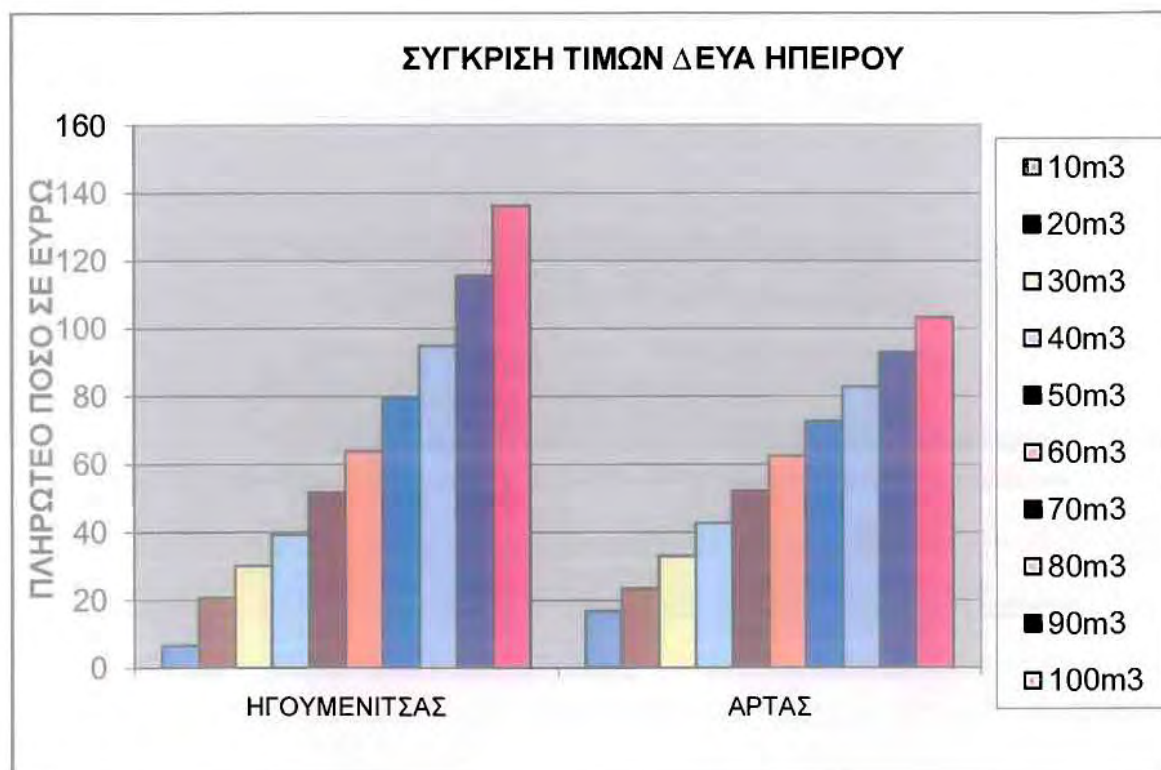
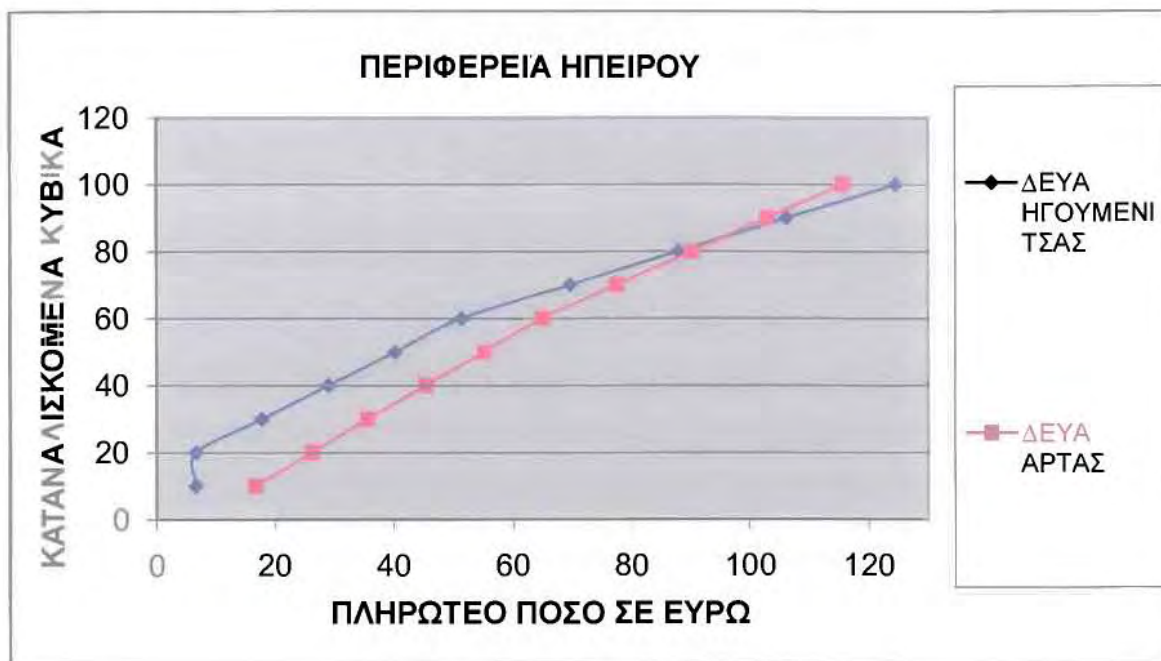
4.5.2.2. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

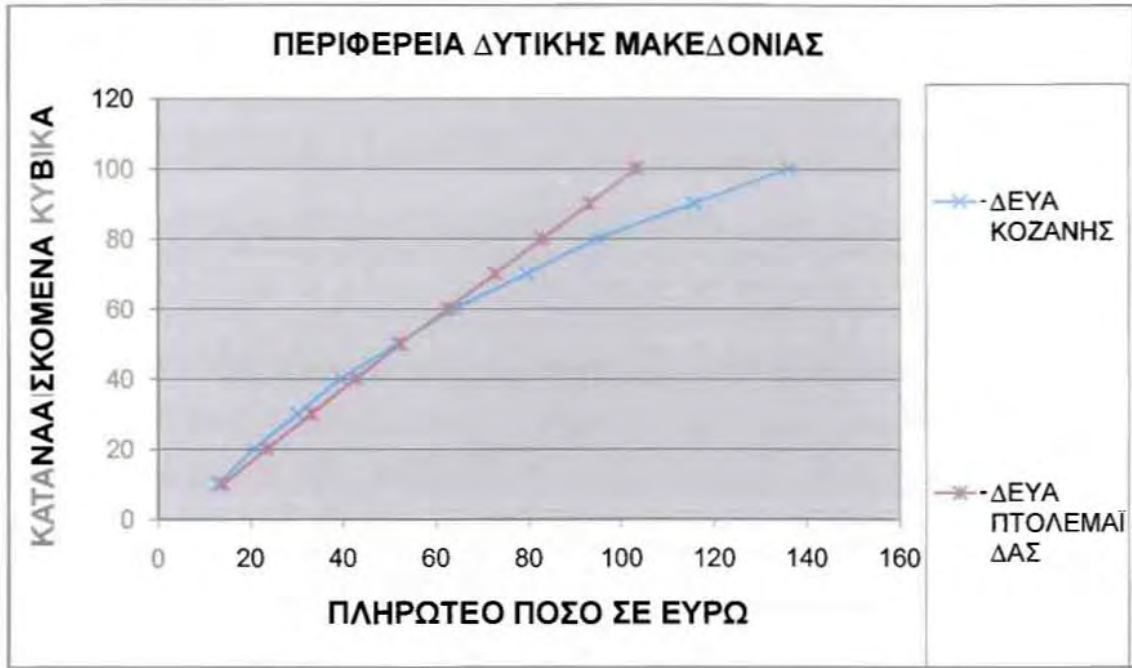
4.5.2.3. ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

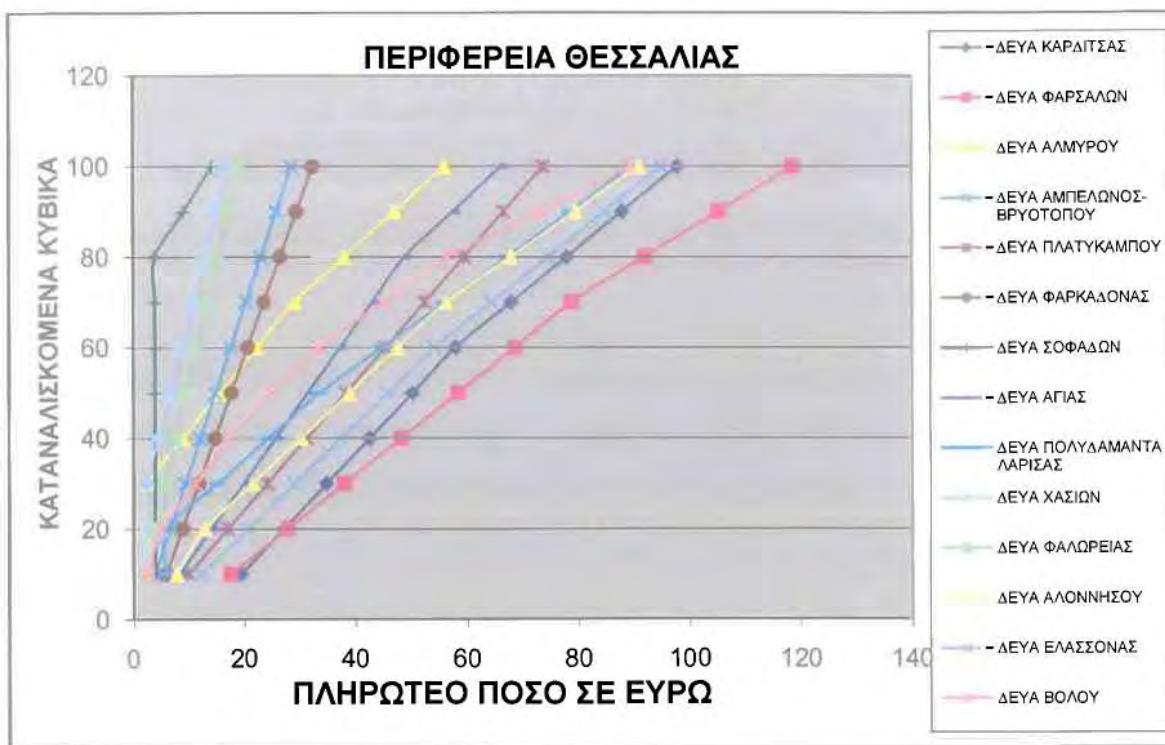
4.5.2.4. ΗΠΕΙΡΟΣ

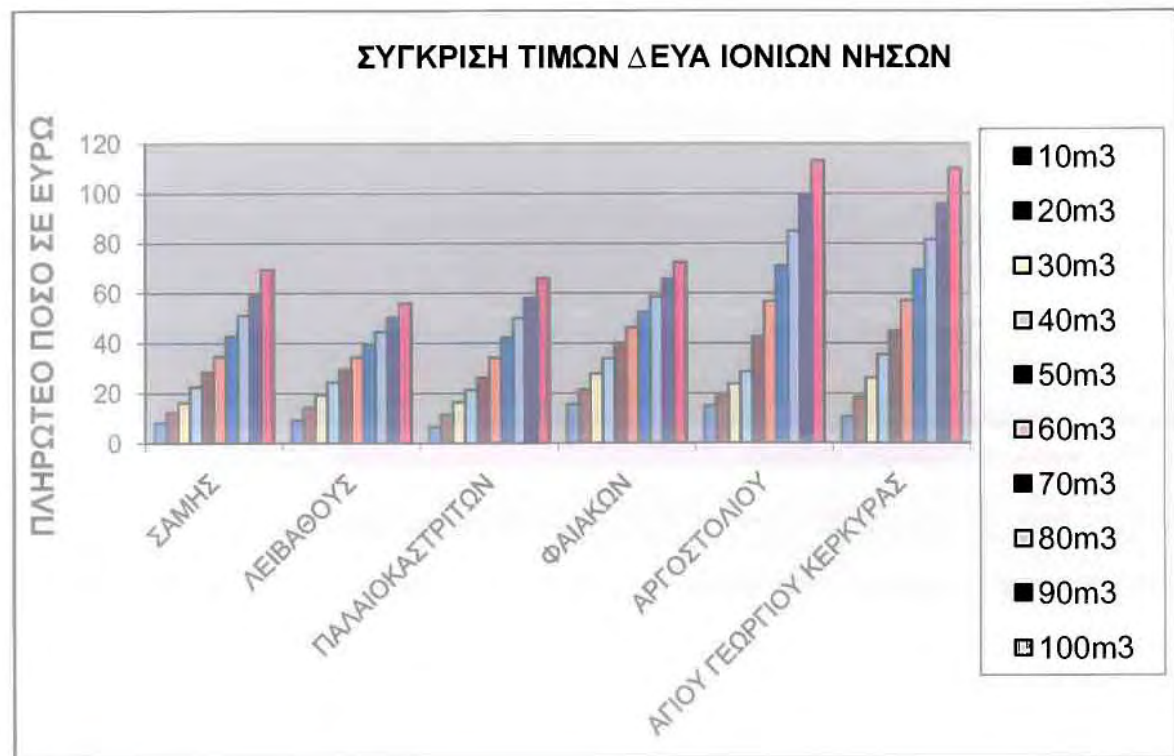
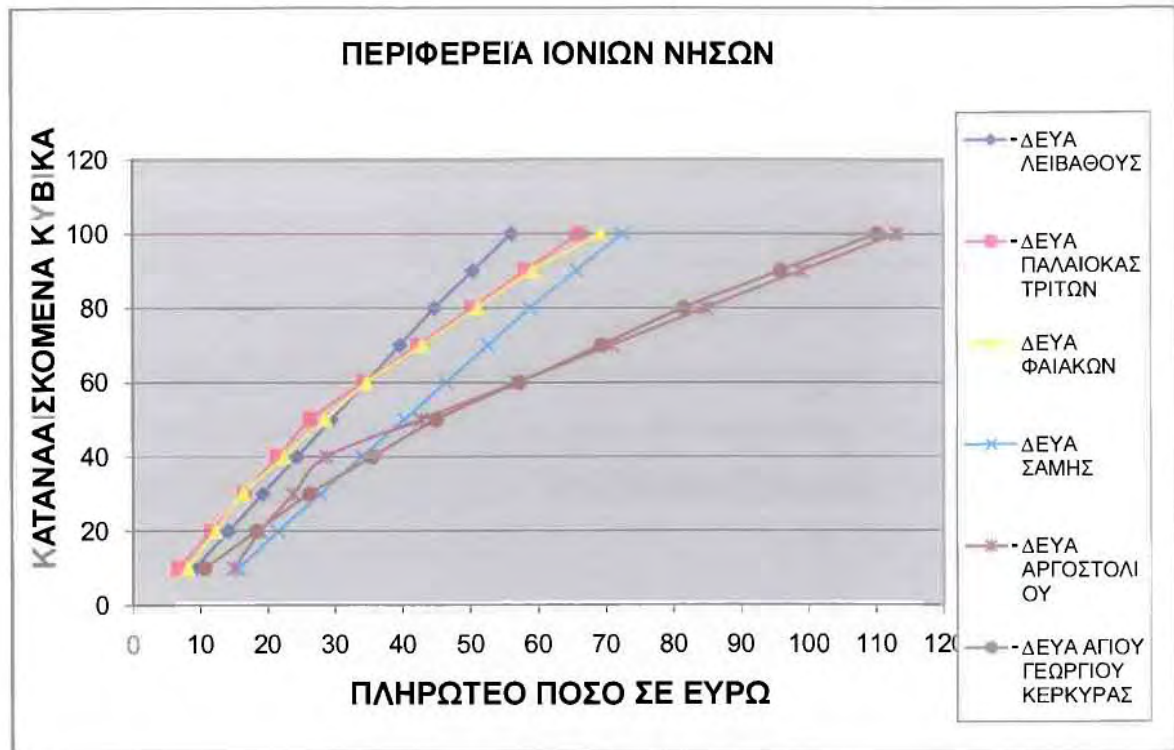
4.5.2.5. ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

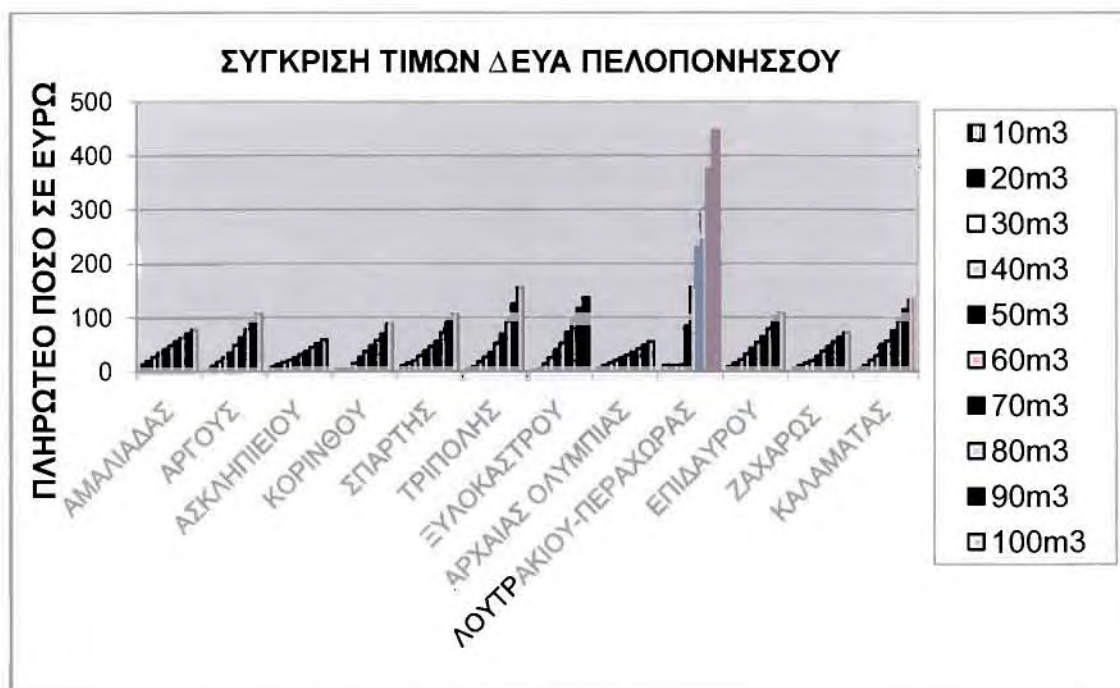
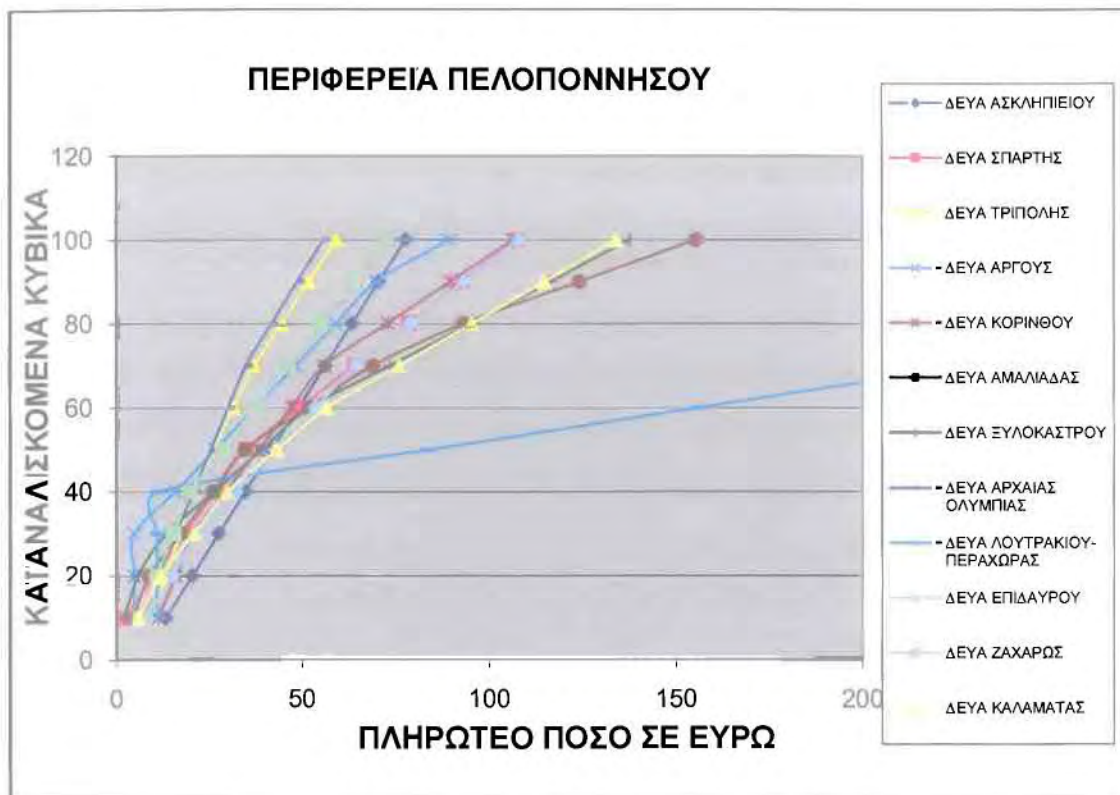
4.5.2.6. ΘΕΣΣΑΛΙΑ

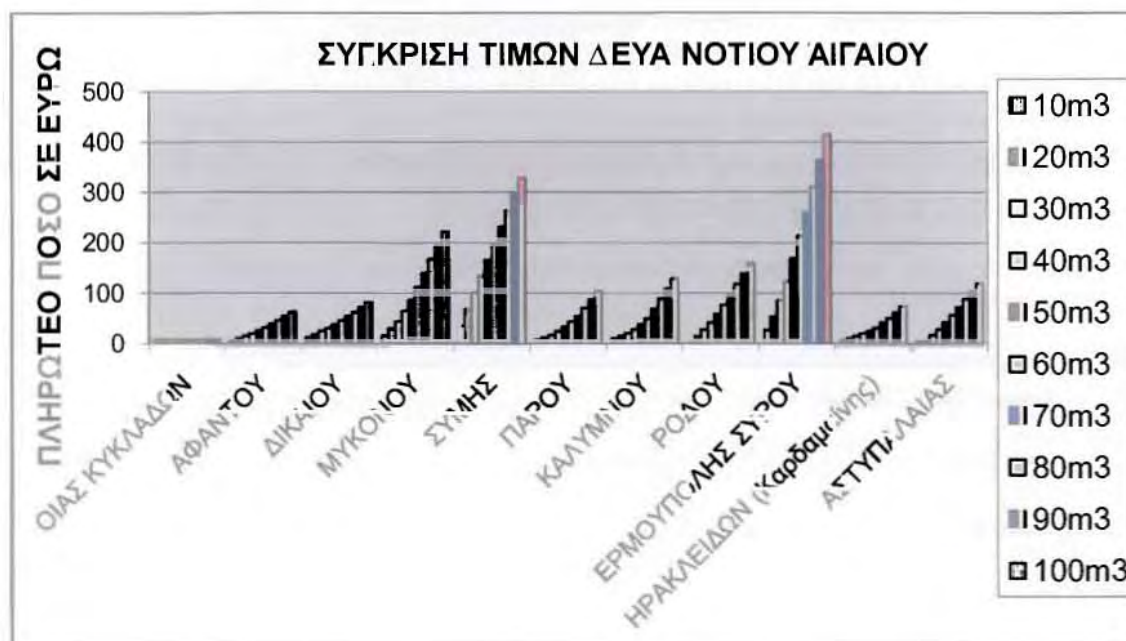
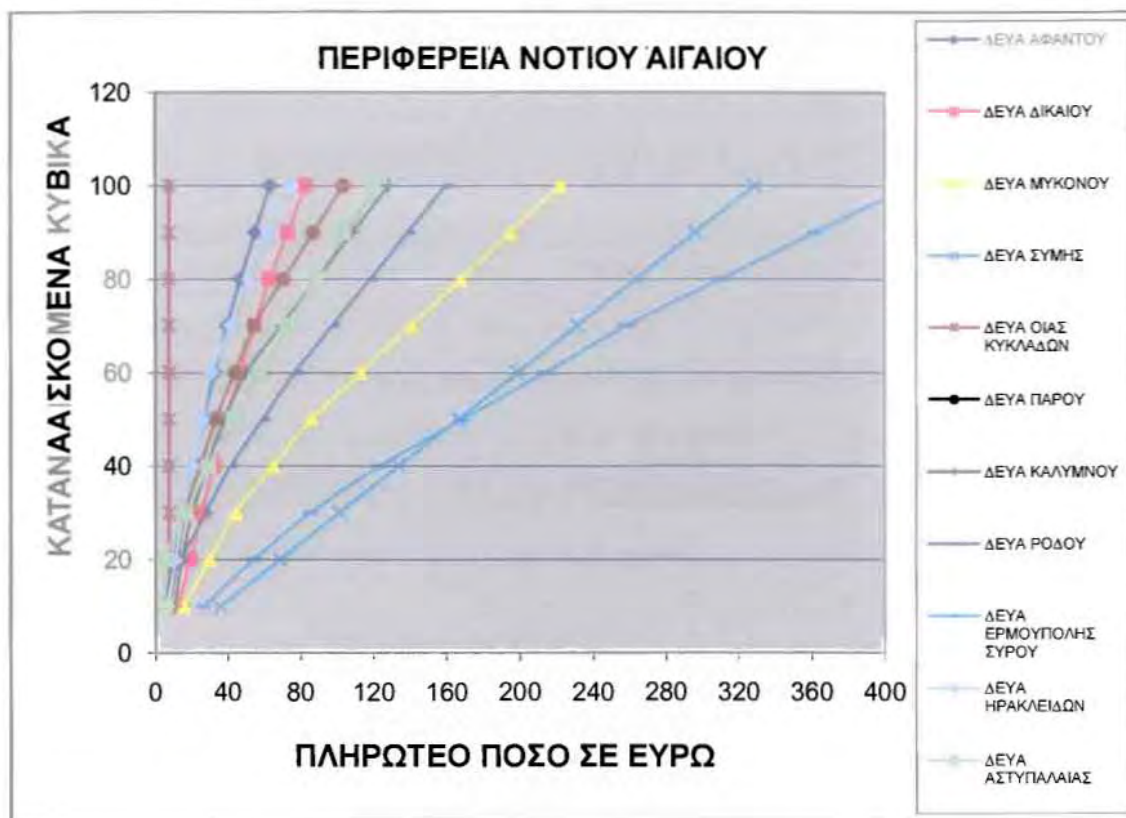
4.5.2.7. ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ

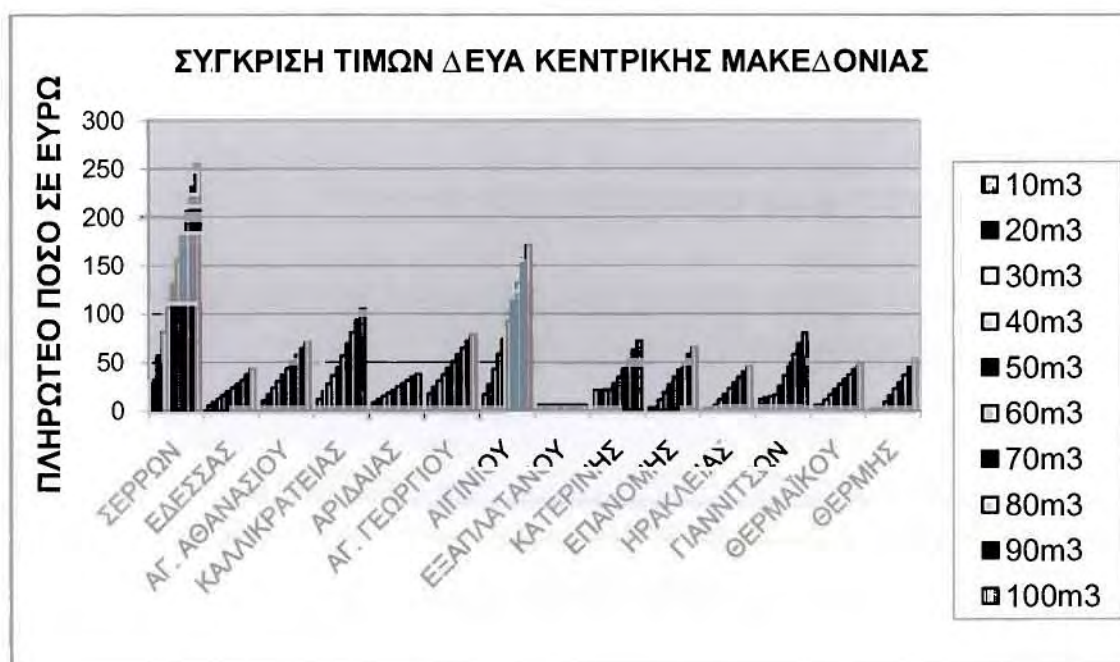
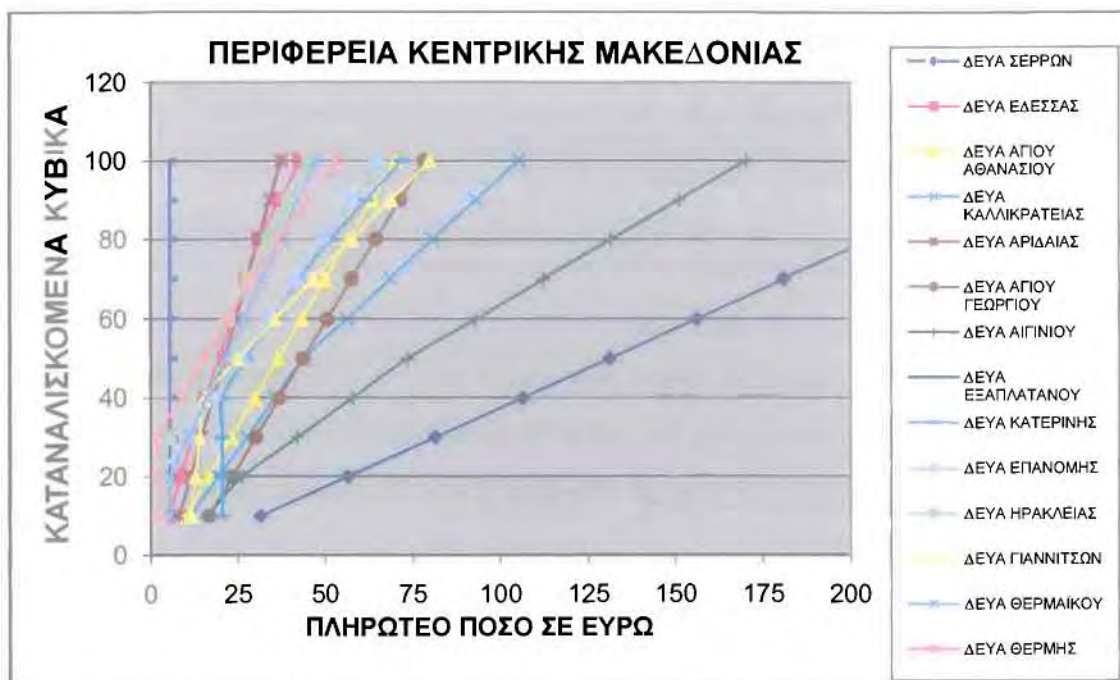
4.5.2.8. ΠΕΛΛΟΠΟΝΗΣΟΣ

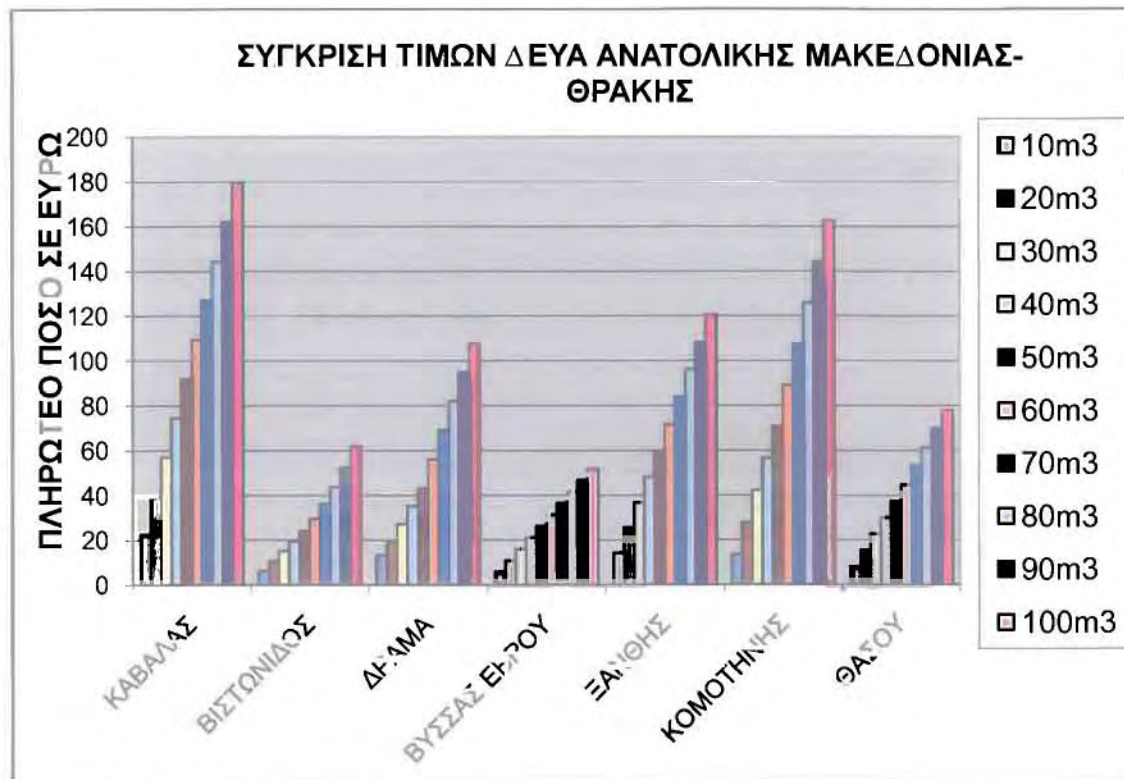
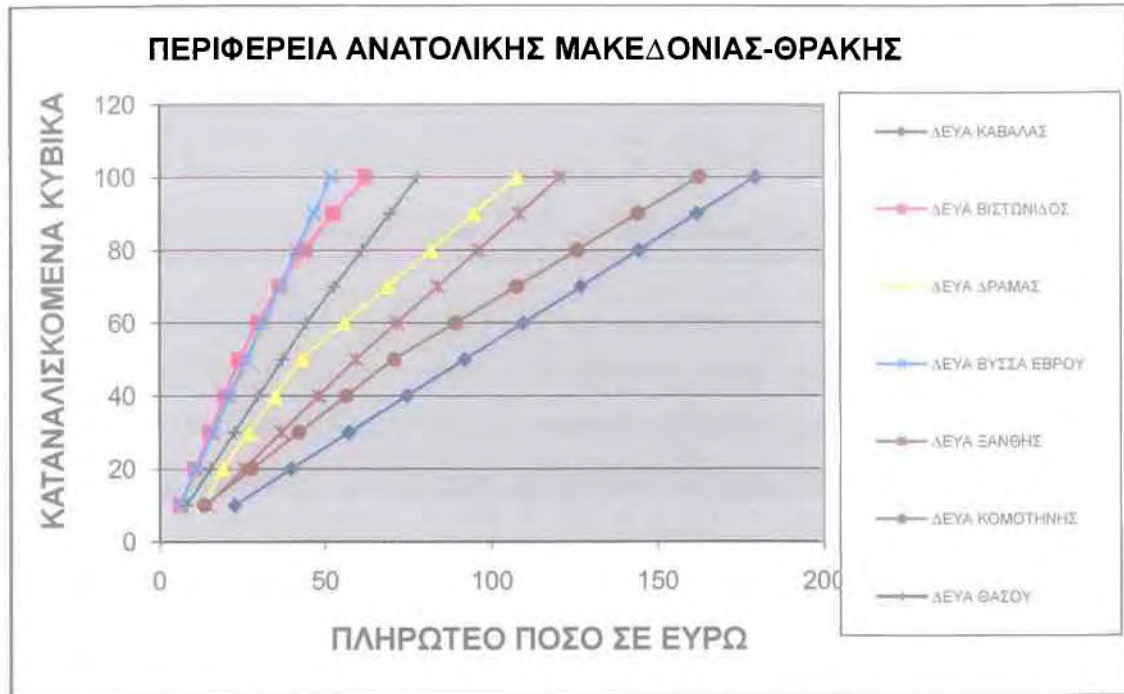
4.5.2.9. ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ

4.5.2.10. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

4.5.2.11. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

4.5.3. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΤΙΜΩΝ ΧΡΕΩΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

	10 m ³	20m ³	30m ³	40m ³	50m ³	60m ³	70m ³	80m ³	90m ³	100m ³
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Μέσος όρος πληρωτέου ποσού									
ΚΡΗΤΗ	9,68	14,63	21,73	29,27	39,97	50,92	62,61	74,30	99,83	125,35
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	11,08	16,45	21,87	29,23	36,60	44,76	55,33	65,91	77,50	89,10
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	6,42	11,99	18,74	27,12	35,51	44,78	54,64	64,51	75,84	87,17
ΗΠΕΙΡΟΣ	11,61	16,31	26,59	37,08	47,57	58,06	73,53	89,01	104,48	119,95
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	13,30	21,98	31,47	40,97	51,89	63,12	75,99	88,85	104,27	119,69
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	7,43	11,30	16,34	21,96	27,71	33,73	40,24	47,34	55,35	63,37
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	10,78	16,04	21,53	27,63	35,26	43,88	52,84	61,80	71,31	81,16
ΠΕΛΛΟΠΟΝΗΣΟΥ	7,06	11,52	16,90	24,31	38,63	54,20	70,98	89,68	108,96	128,94
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	12,09	22,02	33,83	47,47	62,61	78,85	96,76	115,80	135,11	154,70
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	10,64	15,27	21,42	28,28	36,22	44,80	53,54	62,40	71,52	80,63
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ	12,59	22,24	32,32	42,40	52,49	64,44	76,56	88,85	101,31	113,94

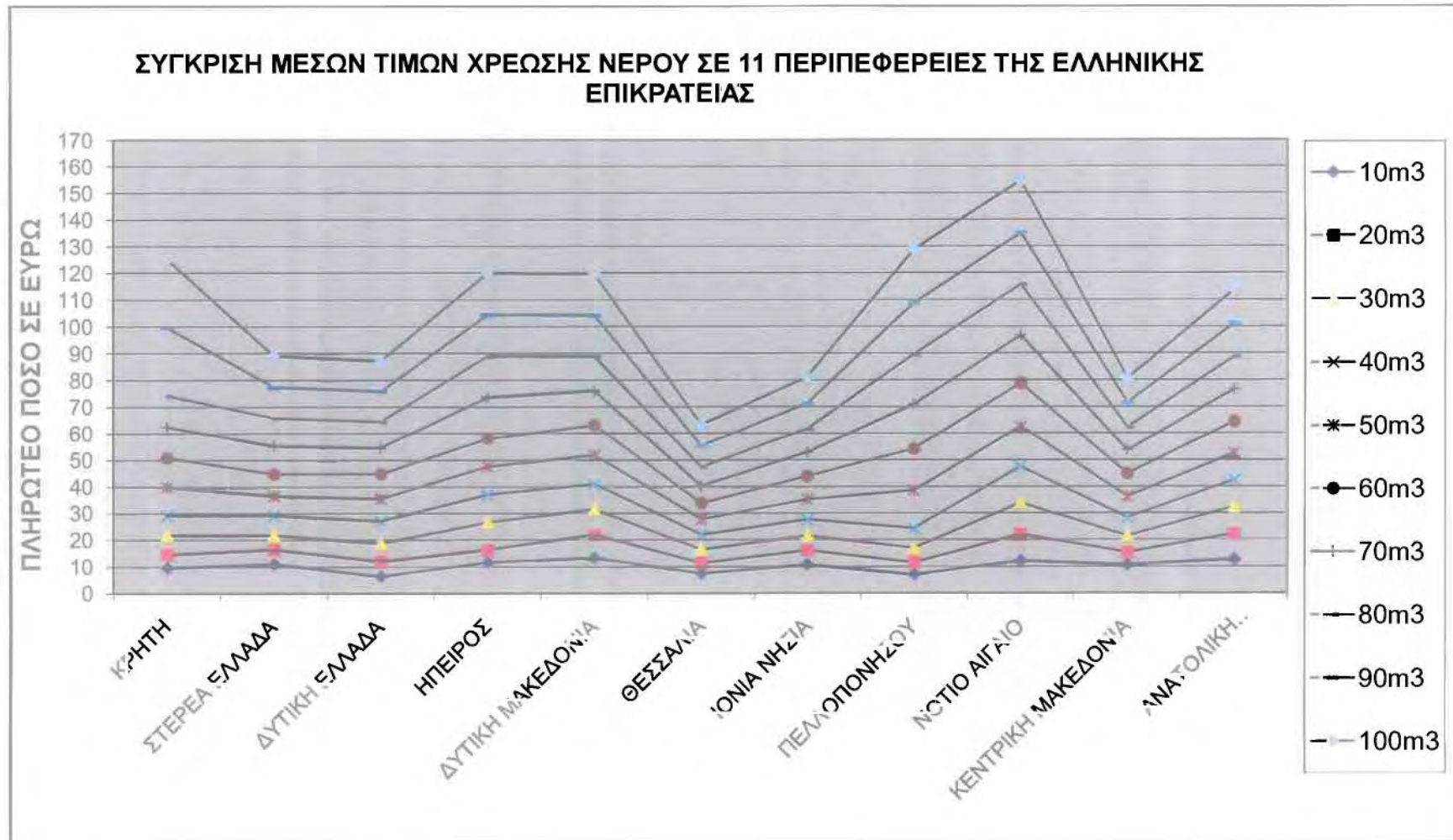
Πίνακας 4.2

- Για την σύγκριση των τιμών όλων των περιφερειών έγινε ο συγκεντρωτικός πίνακας 4.2 ο οποίος περιλαμβάνει, τους μέσους όρους των τιμών πληρωμής κάθε δεκάδας κυβικών ανά περιφέρεια, όπως προέκυψε από τις τιμές όλων των ΔΕΥΑ που μελετήθηκαν σε κάθε περιφέρεια.
- Από το διάγραμμα 4.6 είναι εμφανές πως η ‘ακριβότερη’ περιφέρεια είναι αυτή του νοτίου αιγαίου, γεγονός αναμενόμενο μιας και οι ΔΕΥΑ της ανήκουν στην νησιωτική χώρα όπου εκτός από τους μόνιμους κατοίκους απευθύνονται και σε μεγάλο ποσοστό στον τουρισμό. Οι ΔΕΥΑ που αυξάνουν το μέσο όρο της τιμής ολόκληρης της περιφέρειας αναφέρθηκαν λεπτομερώς στην παράγραφο 4.5.1.
- Η περιφέρεια με τις χαμηλότερες χρεώσεις προκύπτει πως είναι η Θεσσαλία, παρόλο που περιλαμβάνονται σε αυτή ΔΕΥΑ με κανονικά επίπεδα χρεώσεις, υπάρχουν επιχειρήσεις (Σοφάδων, Χασίων, Φαλωρείας) που επιβάλουν πολύ χαμηλές χρεώσεις σε σχέση με τις άλλες ΔΕΥΑ και έτσι μειώνουν το μέσο όρο των τιμών μιας περιφέρειας που κατά κύριο λόγο τροφοδοτεί αγροτικές καλλιέργειες.
- Η περιφέρεια των Ιονίων Νήσων αν και περιλαμβάνεται στη νησιωτική χώρα έχει μειωμένες τιμές σε σχέση με την υπόλοιπη νησιωτική χώρα γεγονός που πρέπει να

μας προβληματίζει για το εάν γίνεται σωστή τιμολόγηση του νερού καλύπτοντας τις απαιτήσεις για αναγνώριση του νερό ως αγαθό για χρήση και όχι για κατάχρηση.

Γενικό συμπέρασμα: από την αξιολόγηση του διαγράμματος 4.6 μπορούμε να θεωρήσουμε ως καταλληλότερο τρόπο τιμολόγησης αυτό του Νοτίου Αιγαίου διότι μας θυμίζει τις τάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του γενικότερου πλαισίου: ‘ο ρυπαίνων πληρώνει’ διατηρώντας όμως τα ελληνικά πρότυπα διαχείρισης νερού. Δηλαδή, οι τιμές της περιφέρειας αυτής ναι μεν είναι υψηλές σε σχέση με τις άλλες περιφέρειες όμως διατηρούνται σε δίκαια αυξημένα επίπεδα για υψηλές καταναλώσεις διασφαλίζοντας με αυτό τον τρόπο την πιθανότητα εξοικονόμησης νερού και αναγκάζοντας τους καταναλωτές που κάνουν αλόγιστη χρήση να βάλουν βαθιά το χέρι στην τσέπη.

Ας μην παραλείψουμε ότι η τιμολόγηση της περιφέρειας της Κρήτης είναι αρκετά επιθυμητή διότι οι τιμές διατηρούνται σε χαμηλότερα επίπεδα από το Νότιο Αιγαίο και πιο προσιτά στον καταναλωτή αλλά ταυτόχρονα αυξάνεται η διαφορά των επιπέδων των τιμών όσο προχωρούμε αυξητικά στις μελετημένες κλίμακες κατανάλωσης.

Διάγραμμα 4.6

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Εν κατακλείδι το θέμα της τιμολόγησης του νερού είναι ένα νόμισμα με 2 όψεις:

Η όψη του καταναλωτή στοχεύει στο χαμηλότερο κόστος χρήσης νερού με τις βέλτιστες παρεχόμενες υπηρεσίες σε συνδυασμό με άριστη ποιότητα νερού και αρτιότητα κατασκευών.

Η όψη των επιχειρήσεων τιμολόγησης αποσκοπεί στο κέρδος (χωρίς αυτό να σημαίνει απαραίτητα ότι κοστολογεί με υπέρογκα ποσά) παρέχοντας στους καταναλωτές τις απαραίτητες και βασικές υποδομές και στοχεύει στην εξασφάλιση της οικονομικής άνεσής της για μελλοντικά έργα απαραίτητα για την πληρέστερη συλλογή, διαχείριση και διάθεση νερού.

Βεβαίως η αντιμετώπιση του νερού ως οικονομικού αγαθού δεν είναι συνώνυμη ούτε με κατακόρυφες αυξήσεις στα τιμολόγια με αρνητικά σε ότι αφορά στην κοινωνική αποδοχή των μέτρων αποτελέσματα, ούτε με πρακτικές με σκοπό τη συγκέντρωση επιπλέον εσόδων για την κάλυψη τυχόν ελλειμμάτων κακοδιαχείρισης.

Η άποψη των επιστημόνων και των επιτροπών μελέτης του θέματος αυτού προσπαθεί να βρει τη χρυσή τομή στην σωστή κοστολόγηση του νερό από την πλευρά της πραγματικής ανάκτησης κόστους του νερού προκειμένου να διασφαλίζεται η οικονομική δυνατότητα της επιχείρησης να παρέχει άψογες υπηρεσίες και να επιβάλλει προσιτά στον καταναλωτή ποσά πληρωμής, εντάσσοντας αυτούς τους στόχους στα νομοθετικά πλαίσια της οδηγίας WFD 2000/60/EC και διασφαλίζοντας την άριστη ποιότητα και εξοικονόμηση του πολύτιμου αυτού αγαθού. Κύριο μέλημα όλων μας είναι να γίνουν οι πολίτες, σε όποια από τις δυο όψεις του νομίσματος και αν ανήκουν, ευσυνείδητοι για να μπορέσει να επιτευχθεί το απαιτούμενο αποτέλεσμα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ ΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΚΑΙ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΤΟΜΕΑ Βαγιωνά Δ., Μυλόπουλος Γ
- ❖ Η Οικονομική Διαχείριση του Νερού υπό το Πρίσμα της Κοινοτικής Οδηγίας 2000/60 Γ. ΓΙΑΝΝΕΛΗΣ Γ. ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΥ Κ. ΜΠΟΥΣΟΥΛΑΣ
- ❖ http://www.srcosmos.gr/srcosmos/generic_pagelet.aspx?pagelet=Author&author_id=10598&title=Kanakoudis%20V
- ❖ http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/1942/1/mpithas_89_105_2004.pdf
- ❖ [http://www.cyprus.gov.cy/moa/wdd/WDD.nsf/0/AC664F500460E2EEC2256EAC0035752D/\\$file/%CE%A3%CE%B5%CE%BB.%201-22.pdf](http://www.cyprus.gov.cy/moa/wdd/WDD.nsf/0/AC664F500460E2EEC2256EAC0035752D/$file/%CE%A3%CE%B5%CE%BB.%201-22.pdf)
- ❖ http://environ.chemeng.ntua.gr/gr/Uploads/Doc/Papers/Water/2002_Cost_Recovery_and_Water_Pricing.pdf
- ❖ http://environ.chemeng.ntua.gr/gr/Uploads/Doc/Papers/Water/2002_Cost_Recovery_and_Water_Pricing.pdf
- ❖ http://www.evdap.gr/media/clientservice/timologio_2008.pdf
- ❖ [http://www.cyprus.gov.cy/moa/wdd/WDD.nsf/0/AC664F500460E2EEC2256EAC0035752D/\\$file/%CE%A3%CE%B5%CE%BB.%201-22.pdf](http://www.cyprus.gov.cy/moa/wdd/WDD.nsf/0/AC664F500460E2EEC2256EAC0035752D/$file/%CE%A3%CE%B5%CE%BB.%201-22.pdf)
- ❖ <http://www.watersave.gr/site/images/stories/PDFs/16ekp.pdf>
- ❖ <http://www.watersave.gr/site/images/stories/PDFs/16ekp.pdf>
- ❖ <http://www.waterinfo.gr/eedvp/papers/IMvlopoulos.html>
- ❖ <http://estia.hua.gr:8080/dspace/handle/123456789/227>
- ❖ http://www.edeva.gr/co_members_gr.php